Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

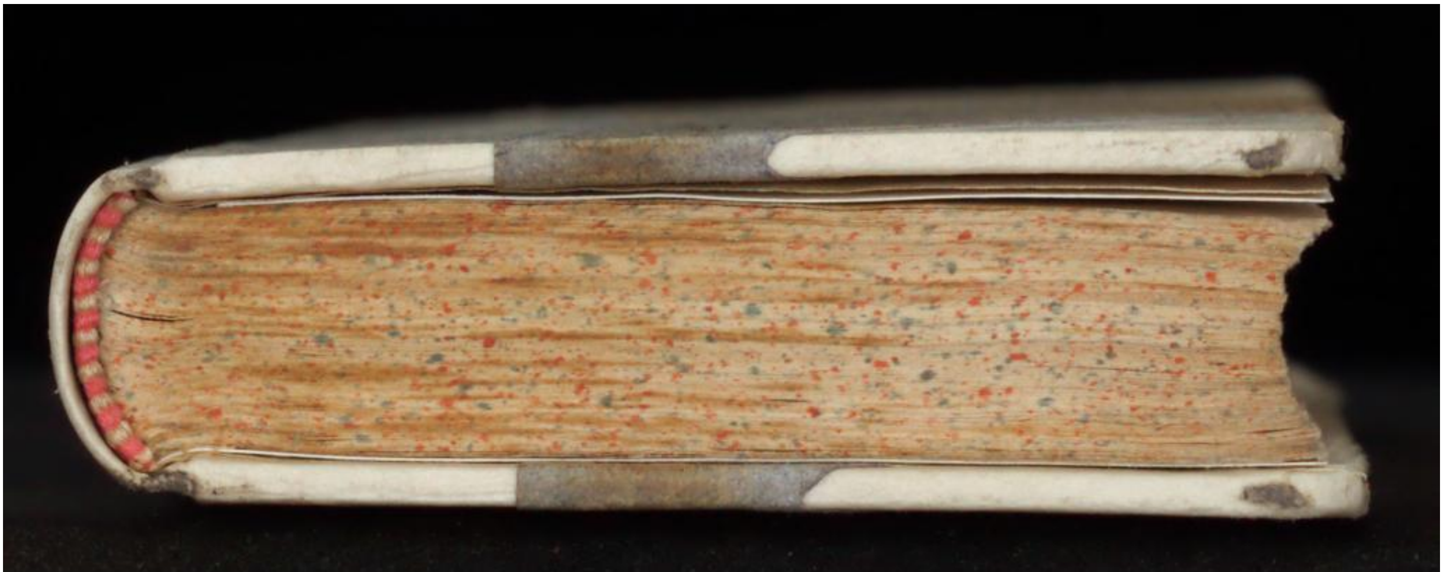

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

~~Elsev. C. 54~~

KW 224
F 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DISQUISITIONES POLITICÆ.

Id eſt,

SEXAGINTA

CASUS POLITICI

Ex omni hiſtoriâ ſelecti.

UBI

De ſingulis variæ ſententiæ, ac decreta, variique eventus proponuntur, & exactum de iis judicium fertur.

Editio Secunda, longe emendatior.

Koninklijke Bibliotheek te 's Hage.

HAGÆ-COMITIS,

Apud JOHANNEM VERHOEVE,
Anno 1651.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DISQVISITIONES POLITICÆ,

Ex omni Hiſtoria deſumptæ.

QVARVM PRIMA EST DE

Matrimonio principali ſeu Principis.

CASVS I.

Erat Lvdovico XIII. Galliarum Chriſtianiſſimo Regi Soror nubilis, in præſens tantum unica. Petiit eam in matrimonium *Carolus* Magnus Britann. Monarcha, pace jam cum Gallis inita, poſtquam paulò ante Rupellarium rebellium Gallorum defendendorum cauſa, infeſta in Galliam arma intuliſſet. Itaque in Galliarum Regis Conſiſtorio quæſitum eſt: *An Soror Regis* in matrimonium Britanno dari, an aliis, & utilioribus Galliæ nuptiis ſervari deberet?

SENTENTIÆ.

Cenſebant alii in Matrimonium Britanno dari eam non oportere, quòd ex eo parum vel nihil utilitatis in Gallorum Regnum & publicum bonum redundaturum eſſet. Enim vero ſi quid eſſet ex illo utilitatis eventurum, hoc fore,

 ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

ut initæ pacis obſervantior Britannus eſſet, non fœderis tantum, ſed Matrimonii vinculo conſtrictus & alligatus. Jam autem cogitandum, ſine matrimonio interveniente aut obſervaturum pacem Britannum aut non obſervaturum. Si obſervaturus eſſet, quare in illum rei uſum Regia ſoror deſponderetur. Si autem non eſſet obſervaturus, matrimonio infeſtum ejus animum & cupidinem proferendi imperii non facile poſſe placari. Neque enim in matrimoniis ſanguinis affectum & officia pietatis, ſed Rempubl. à Principib. cogitari. Amores conjugum in Penates Principum ferventiſſimos eſſe: nullos è contra aut frigidos extra eos, ubi ad publicum attendendum. Quod hoſtes iidem conſpecti fuerint ac Agnati. Socerum ac Generum, Cæſarem ac Pompejum extitiſſe: non tamen ideo minus infeſtis inter ſe armis decertaſſe. Itaque cenſebant illi, ad alios has curas converti oportere, quorum Ditiones Gallis & proximæ & neceſſariæ Sorore Regia in Matrimonium datâ acquiri tandem poſſent ac obtineri; ad Lotharingum imprimis, cujus Regio Gallis & proxima & per tot ſecula infeſta. Paucos ejus ſanguinis ſupereſſe. Itaque connubiali fœdere tot ſeculorum diſſenſionibus ac bellis imponi poſſe magnum diem: certamque ſpem allucere, ut cum Gallorum Regno Lotharingiæ corpus hoc ſaltem pacto coaleſcat.

Contra alii & diverſa urgebant, intereſſe omnino Galliarũ ſecuritatis, ut à Sorore Regia vacuus Britanni thorus occuparetur, ſi non aliam ob cauſam, ſaltem ob eam maxime, quod eidem Hiſpaniæ Monarcha immineret, qui niſi præveniatur, pro innata libidine dominandi, & artibus, quibus per aliorum latus alios invadit, omnia Gallis adverſa in vicino Britanniæ Regno ſit excitaturus.

Id Hiſpanorum conſilium liquere ex Philippi nuper cum Britanna nuptiis, quæ niſi ſterilis extitiſſet jam Hiſpanorum propaginem in Britannis rerum potituram fuiſſe; conſilia interim Hiſpanorum certiſſima apparere.

DECRETVM.

In poſtremam hanc ſententiam itum eſt, & Regiæ ſororis nuptiæ Britanno ſunt permiſſæ.

EVENTVS.

Voto ille reſpondit: ſpes enim Hiſpanorum hac ſaltem ratione præciſæ ſunt ac interceptæ: & Britannis hactenus nihil contra Gallos molientibus, rerum alibi præclare gerendarum occaſiones Gallis ſunt relictæ.

JVDICIVM.

Vbi in magni & publici momenti diſceptationibus utilitatis habetur ratio, ea ſemper conſilia præferenda ſunt, quibus non tam obtinentur impræſens magna bona, quam ingen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

ingentia damna præveniuntur:quibus nõ præventis fruſtra petuntur, & tandem intercipiuntur omnia illa bona quæ ex diverſis conſiliis exſpectantur. Plurimum in Repub. pro ſe profecit, qui providit, ne nocere poſſint, qui nocituri creduntur: quod niſi fiat, pereunt conſiliorum omnium ſpes & eventus.

CASVS II.

Ejuſdem fere, ſed paulum diverſi argumenti.

ERat *Ludovico* XII. Gallorum Regi filia tantum unica, cui *Claudiæ* erat cognomentum; quæ ex præſcripto Salicæ, ſive fundamentalis Gallorum Legis imperii paterni propter ſexum adire non poterat hæreditatem. Erat interim eidem *Ludovico* ex *Patruele* nepos *Franciſcus Valeſiæ Dux*, quem cum deeſſet maſcula proles, *Ludovicus* indubitatum Regni ſucceſſorem habebat. Interim *Claudia* minorennis conſilio Patris jam ante primogenito *Caſtellæ* Regis filio, *Carolo* Lucemburgorum Duci deſponſata. Quæſitum eſt in conſiſtorio Principis, An non contractus ille, cum Lucemburgio Duce initus, eſſet reſcindendus? Etiam An non Gallorum Regno maxime expediret, ſi Franciſcum Valeſiæ Ducem deſponſata filia eundem & filium & hæredem Imperii haberet.

SENTENTIÆ.

Rex *Ludovicus* ardui id negotii argumentũ arbi-

arbitratus; Primò omnium ſtatuit, non eſſe fidei Regiæ aut Majeſt. ſubvertere fidem datam, & contractum cum Caſtellæ Regis Primogenito filio initum violare. Itaq; impediri ſe aſſerebat, quominus ſatisfacere poſſet petitioni Procerum Regni ac Subditorum, qui ex nuptiis cum Valeſio ineundis maxima in Gallorum Regnum bona derivari poſſe, haud obſcure colligebant. In eam ſententiam Proceres ac ſubditi pleriq; veniebant, quod viderent ad *Claudiam* poſt mortem patris plurimas in Italia, Gallia, vicinoque Belgio Ditiones, multarumque terrarum Dominia Succeſſionis jure perventura. Quæ omnia, ſi in alienam familiam nubens aliò transferret, magno Regis Regniq; detrimento fore ac periculo, prævidebant. Id enim nihil futurum aliud erat, quàm Regni Claves, naturâ Gallorum hoſtibus, quales *Caſtellani* erant, in manus dare; propter quæ vel retinenda vel augenda vel etiam repetenda inde à *Caſtellanis*, hinc à Regni ſucceſſore *Valeſio* graviſſima & continua bella eſſent exarſura. Neq; enim credibile, aut in publicis ſaltem conſiliis facile credi oportere, matrimonio *Claudiæ* cum Lucemburgorum Duce arctiora fœderis ac Societatis vincula *Caſtellanis* cum Gallis futura. Peſtem enim nullam majorem eſſe inter Principes in amicitiis quam in pleriſq; imperandi cupiditatem, & propagandi Imperii certamen, ex quo inimicitias maximas ſemper inter amiciſſimos

& maximos Principes extitiſſe. Itaq; cenſebant, ut ne hæc omnia hæreditaria *Claudiæ* & annexa Gallis bona in *Caſtellanorum* familiam devolverentur, atq; ita ex Provinciis finitimis ad inteſtinas Regni munitiones aditus facile præberetur, contractum illum initum non tantum merito ſed facto & jure reſcindi oportere. Cujus juris duæ adferebantur graviſſimæ rationes. Primo enim ſtatuebant, Regiam Majeſtatem conſcientiæ ſuæ & honori longe melius conſulturum, ſi Regni ſaluti ſecuritatique proſpiciens inconſulta, aut etiam pro temporis neceſſitate prudenter olim inventa reſcinderet, ac omnium ſubditorum deſiderio ſatisfaceret, quàm ſi fidei exteris præſtitæ nimium obſervans in præſentiſſimum diſcrimen Rempubl. adduci pateretur. Maximam enim fidem eſſe, quâ Reipubl. Principes ſunt obſtricti. II. Præterea addebant, Filiæ *Claudiæ* ut ignaræ, ut minorennis matrimonium in conventionem deductum non eſſe. Quod tamen matrimonium præ cæteris omnibus Contractibus liberam adeo voluntatem deſideraret, ut nullis pollicitationibus nullave conditione, Lege tam Canonica quam Civili prohibente poſſit arctari. Accedebat & illud, quod vinculum Sponſaliorum adhuc nullum inter Lucemburgi Ducem & Claudiam interveniſſet.

DECRETVM.

Rex iis rationibus & cura Reipubl. permotus

rus irritum fecit, quicquid cum Lucemburgico Duce contractũ; & pacis duraturæ cauſa, *Claudiam* in matrimonium *Franciſco Valeſio* dedit.

EVENTUS.

Experiendo cognitum eſt, & Caſtellanorum diverſa Gallis conſilia hoc matrimonio eſſe intercepta; & cum finitimis pacem *Franciſco Valeſio* fuiſſe, cum Claudiæ matrimonio finitima quæque ſub ſuam acciperet Ditionem.

JUDICIUM.

In matrimoniis Principalium liberorum exteris Regibus Principibuſque deſtinatis duo maxime conſideranda ſunt. I. Quantum ad eundem vel per eum tranſeat matrimonio, cum quo matrimonium initur? II. Quid boni aut mali ab exteris exſpectari poſſit, qui Regiam Prolem, pignora Imperii & inſtrumenta, in alias & exteras familias nuptiarum beneficio ſtatuit transferre.

DISQUISITIO.

De Juſtâ, Provida & tempeſtiva ab iniquo & Tyranno Principe defectione.

CASUS III.

Ex celeberrimo horum temporum argumento.

LUſitani, Gens Hiſpaniæ contermina, vi potius quam jure ab Hiſpanis occupatam Dominationem per annos jam plurimos toleraverant. Cumque indies ſub eorum

 Imperio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Imperio magis magiſque domi ac foris ſua vel perire vel invadi viderent, increſcere etiam tyrannidem; Proceres ſuos neglectos; Populum delectu aut tributis exhauſtum dolerent: de defectione non cogitare tantum, ſed inire conſilia cœperunt. Quęſitum igitur eſt in Clandeſtino Procerum Conventu, An ſatis juſta eſſet defectionis cauſa? Et ſi juſta, An in præſens Luſitanorum rebus utilis eſſet & tempeſtiva?

SENTENTIÆ.

Juſtam defectionis cauſam ac neceſſitatem eſſe, ferè omnium aſſenſu comprobatum eſt.

I. Quia illegitimus Luſitanis Rex Hiſpanus deprehendebatur; cæterorum nempe Bragantiorum imprimis, potiori jure poſtpoſito eum tantum & felicitatem in armis inveniſſe.

II. Quia ſuper id, quod illegitimus Rex eſſet, illegitime hactenus regnabat, oppreſſa occupta Imperii libertate. Itaque quæ juſta defectionis cauſa futura eſſet à Legitimo Principe, juſtiorem hic in illegitimo offerri.

III. Denique & poſtremo, quia, ut abſolvam verbo, extrema jam illata erant libertati Hiſpanæ Dominationis iniquitate.

Cenſuere igitur juſtiſſimam eſſe jam cauſam ne, ut videbant jam extrema libertatis, tandem ſublata omni remedii ſpe ferre cogerentur extrema ſervitutis.

At vero, An impræſens conſultum eſſet deſciſcere, haud ita inter eos convęnit.

Quibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Quibus intempeſtivum illud videbatur, hæc pro Conſilio ſuo rationum nomenta expendenda aliis offerebant:

I. Regem Hiſpaniæ, ut Potentiſſimum Principem; ita ubique accinctum jam fere eſſe & armatum; facile igitur obviam iturum initiis defectionis, & ulteriora ejus prohibiturum.

II. Facile illum ac neceſſario aliis in quibus bellum gereret deſertis locis, vim omnem in Luſitaniam coacturum, ut cæteris omnibus potiorem, quaque amiſſa præcipua Imperii robora acciſa ſibi eſſe intelligat.

III. Vix Luſitanos magnitudini conſilii tantæq; rei eſſe pares: à Sociis autem & fœderatis vix ſpem idonei præſidii impræſens offerri, ſingulis ferme aut bellorum impenſis exhauſtis, aut in ſua adverſus Hiſpanos cauſa defendenda ſatis ſuperque occupatis.

IV. *Catalauniam* Hiſpaniæ etiam Ditionem jam exiſtere rebellem. Itaq; magnæ prudentiæ futuram partem, ſi alieni conſilii alienæque defectionis eventum ſpecularentur; qui prout aut proſper eveniret aut improſper, de ordienda aut differenda defectione Luſitanos poſſe cogitare. Prudentiæ quoque futurum locum, ſi ad Hiſpaniæ Regis plurimorum jam bellorum attenderint Eventum; Quæ ſi proſpera illi vel improſpera futura, proſperam Luſitanis aut adverſam futuram defectionem.

V. Id imprimis conſiderari expendique volebant,

 lebant,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

lebant, bona plurima & opes & fortunas Luſitanorum in Hiſpania impræſens ſita eſſe, quarum jacturam facturos privatos, quamprimum ex publici Luſitanorum conſilii autoritate defectio eſſet audita.

VI. Plures ſuæ nationis & inter eos Procerum quoſdam in Madritana Aulâ, aut alibi in eadem Regione domicilii ſedem fixiſſe, quibus hercle non niſi carceres, ſupplicia aliaque imminerent, ſi Luſitanorum natio impræſens ab Hiſpanis deſciſceret.

VII. Notabant illi experiundo jam olim eſſe cognitum *Antonio* Priore *Luſitanorum* Rege ſalutato, cum jam autoritatem Philippus Hiſpaniæ Rex in ſe conferri poſtularet: Philippum fere 40. dierum ſpacio *Antonio* Priore & omni ejus factione expulſis, totius Luſitanici Imperii potitum fuiſſe. Itaque ea veſtigia merito Luſitanos terrere nunc oportere.

Contra alii Magnificis aliorum in ſpeciem rationibus ſubverſis, pro ſe & ſua ſententia urgebant.

I. Fruſtra arma regia quaqua diffuſa in medium proferri; Nam ubique diſtrictum nuſquam totum eſſe aut ſingulis parem, nec facile aliunde ab eo evocandas in Hiſpaniam copias videri. Nam nec integrum eſſe, Belgium deſerere aut imminuere iſthic militares copias, Gallis ac Batavis acrius quotidie inſtantibus. Nec occidentis Indiam, in qua opes & ideo re-
rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

um Caput. Nec Italiam; cui continuo Galli
mmineant: Nec Germaniam, ſociorum alio-
umque armis afflicta Auſtriacorum fortuna.
i proſpera, tanto graviora Luſitanis immine-
e ſucceſſu rerum aucta libidine Hiſpanorum
& dominatione; ſi vero improſpera Hiſpanis
ea eſſent futura, jam indubitatam eſſe ſui con-
ilii de defectione proſperitatem.

II. Fruſtra ſocios prætendi & fœderatos ut
auxilio non venturos. Nō poſſe enim non eam
æſtimare pro cauſa etiam ſua hujus ab Hiſpa-
no defectionis momentum, neque ideo de au-
xiliis deſperandum. Ad quod accedat ſociorũ
bellis alibi Hiſpano diſtento ſe etiam juvari.

III. Fruſtra eventum expectandum Cata-
launiæ rebellis, in moram & impedimentum
Luſitanorum defectionis proferri. Non enim
tam ſpectari à ſe defectionem Catalaunien-
ſium, quam pari defectione juvari ac promo-
veri oportere. Itaque utramque gentem in iiſ-
dem conſiliis invicem ſibi conſilio & ſolatio fu-
turam. Atque tanto magis conſiderandum id
Luſitanis offerri, quod reductis ad obſequium
Catalaunienſibus, credibile ſit, futurum ut Hi-
ſpanus acrius, acerbiuſque premat contineat-
que eas Gentes in quibus ſimilem defectionem
aliquando excitandam poſſit exſpectare. Luſi-
taniam autem Hiſpano ita ſuſpectam eſſe, ab-
unde eſſe compertum.

IV. Fruſtra prætendi bona Luſitanorum
priva-

privatorum, quæ in Hiſpania poſſiderent. Nam privata publicis poſtponenda; & ne privatis defectio noxia ſit, prudentiſſimum præſentiſſimumque remedium offerri. Cum enim plurimi in Luſitania bona Hiſpani poſſideant, iis etiam injici poſſe manus, ſi domi Luſitanorum bonis manus injiciant Hiſpani.

V. Fruſtra etiam prætendi, tot Proceres alioſque è vulgo Luſitanos, in Hiſpania commorantes; eſſe Hiſpanæ nationis tales plurimos nunc in Luſitania, in quos cæpta defectione in Cuſtodiam datos ſtatui poſſe, quod in Luſitanos ſtatuerent Hiſpani.

VI. Fruſtra veteris temporis veteriſque Cladis memoriam nunc refricari, *Antonii* enim Prioris tempeſtate expeditum Hiſpaniæ Regem & jam accinctum fuiſſe expeditioni, & tunc Luſitanos domi diſſenſionibus fuiſſe commiſſos, tunc eos auxiliis Anglorum externis fuiſſe innixos: nullam autem externorum in alios ſatis magnã eſſe aut curam aut pietatem. Denique eos Cladibus aliquot in Africa acceptis ſiſtendis Hiſpanis non ſatis pares extitiſſe.

VII. Nunc omnia contra eſſe: Imprimis conſiderandum indolem & vota & conſenſum totius Populi, qui à natura Hiſpanorum hoſtis factus, plus odii induit, Hiſpanorum iniquitate hactenus vexatus, adeo ut in hac defectione externum potius quam civile aut domeſticũ bellum eſſe videatur gerendũ, omnib. domi conſentien-

entientibus in defectionem,& ideo infeſtis ar-
nis in Hiſpaniam ipſam & Caſtellas tranſlatis.

VIII. Delectu militum exhauſtam nunc
ſſe Hiſpaniam, ac proinde non parem adver-
us impetum improviſum.

IX. Si unquam alias afflictiſſimum nunc
ſſe ejuſdem ærarium. Annuos enim proven-
us ex India intercipi aliquando & plurimum
k in præſens ſiſti in portubus & Batavorum
ruptionibus obſideri.

X. Eſſe Bragantiæ Duci in Mandatis datum
it aliquot Luſitanorum illia conſcribat, quibus
iti ſe poſſe, & interim Hiſpanum ſpe & exſpe-
ctatione maximâ tanti ſubſidii poſſe fruſtrari.

XI. Improſperas nunc eſſe ubique Hiſpa-
norum res, id ubique eventum teſtari.

XII. Cum vi pleraque Hiſpanus poſſideat,
etiam proxima quædam Hiſpaniæ Regna; eos
populos erecto hic ſigno libertatis rebellium
exempla ſecuturos.

XIII. Eſſe ſibi opum abundè ad longi etiam
temporis tolerandas impenſas.

XIV. Niſi in tempore deficiant jam Luſita-
ni, exui eos omnibus quæ in occidentis India
à majoribus ſuis occupata adhuc reliqua habe-
rent. Nam Batavos Hiſpanorum & Luſitanorum
Principes quamdiu agnoſcerent hoſtes, res ſuas
cum Luſitanorum damno quotidie iis in oris
magis promovere. Quid ni igitur hoſtem ma-
lint Hiſpanum, quàm Principem aut amicum,
cujus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

cujus improſpera dominatione hoſtilia & damna maxima paterentur? Cur non malint etiam Batavos amicos, quam hoſtes, quorum bella ipſis felicia, ſibi infeliciſſima experirentur.

XV. Nulla tã adverſa fingi poſſe ex hac defectione eventura, quin ea cũ exitio Libertatis jã tolerarint; & niſi deficiãt, majora ſint toleraturi.

XVI. Et Poſtremo, deliberaſſe jam ſe de defectione ac ideo audere debere: Qui enim deliberant, deſciverunt; & in ejuſmodi conſiliis periculoſius eſt deliberare quàm audere.

DECRETVM.

Igitur ob eas rationes Luſitani deſciverunt.

EVENTVS.

Arridet hactenus & reſpondet voto; Cætera adhuc in incerto.

JVDICIVM.

Juſtiſſima defectionis cauſa eſt, ubi iniqua aliorum dominatione ad extrema libertatis eſt deventum; maxime autem tempeſtiva defectio eſt ubi omnibus utrinque expenſis iniquius tempus quidem pro ea defecturis, non autem æquius quam præſens poteſt offerri.

DISQVISITIO.

De Induciis cum Hoſte ineundis aut non ineundis.

CASVS IV.

Ex horum temporum hiſtoria petitus.

CVm circa initia hujus ſeculi milleſimi & ſexcenteſimi, in ipſo bellorum æſtu Hiſpani

iſpani in Belgio Batavis inducias offerrent,&
ella hactenus geſta Batavis quam Hiſpanis ex-
tiſſent proſperiora; Itum inter Ordines in
onſilium eſt, & quæſitum, An oblatas Indu-
iarum conditiones amplecti impræſens è Re-
ubl. eſſet?

SENTENTIÆ.

Varia inter multos extitit deliberatio; alii
nim omnem de admittendis induciis cogita-
onem conſultationemque omnem poſtponi
ebere exiſtimabant.

I. Quia ad bellum hortabatur,& in eodem
vebat hactenus Batav. rebus fortuna; cujus
arſum intermittere ac intercipere velle per
nducias, poſt quas haud dubie expectandum
erum & gerendum eſſet bellum; nihil aliud
ſſe quam ſe deſerere, & malle impenſas bel-
orum hactenus tolerare, quã fructũ experiri.

II. Quia per inducias intervalla tantum &
iramenta temporum, quibus vires iterum ac
nimos recolligerent aut inſtaurarent, hoſti-
us permitti videbantur; quod in eos benefi-
um nullis magis poſtea noxium futurum,
uam concordantibus, majori armorum vi
ox urgendis.

III. Quia jam in Batavis de & Illuſtri & im-
rimis utili & Hiſpanis maxime noxia in Occi-
entis Indiam inſtituenda expeditione operam
opes offerentibus privatis ſerio nunc ageba-
r, cui per inducias poſitis armis, mora dum &
ſuffla-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

ſufflamen injiceretur. Quæ occaſio oblata ſi per inducias differretur (qua nempe interea eæ Ditiones quibus nunc parum proviſum facillilime invadi poſſent) induciarum intervallo, ad magis muniendas eas ditiones Hiſpanos uti poſſe, & haud dubie uſuros, cum eo intendi intelligant conſilia Batavorum.

IV. Quia in Inducias vix conveniendum cum eo hoſte videbatur, qui cum rebelles Batavos agnoſceret, ſolito Dominationis jure oblata occaſione & initis pactis conditionibuſque ſe haud aſtrictum putaret. Idcirco induciarum tempore neceſſe futurum, ut in præſidiariis locis idonea adhuc militum manus haberetur, adverſus quoſvis inopinatæ perfidiæ inſultus. Cum igitur eædem fere induciarum & belli impenſæ futuræ ſint, belli potius ſequendam eſſe proſperitatem quam id quod beneficio Induciarum hoſtibus potius quam ſibi faveret.

V. Quia admiſſis Induciis delapſurus veteranus miles & alio trahendus credebatur, à quo poſt exactas Inducias deſtitutam Remp. velut nervis inciſis imparem hoſtibus futuram.

VI. Quia caute metui & merito poſſet, Hiſpanum impetratis inter Belgas induciis clam & aliud agendo, per aliorum latera alibi Belgas oppugnaturum. Enimvero turbatis Germaniæ rebus & harum ditionum libertati & Cæſare imminente tranſlatis Hiſpanorũ in Germaniam armis in auxilium Cæſaris & ad debellandos,

quos

uos vocant Principes proteſtantes annexum
ermaniæ Belgiũ merito ſibi metuere debere.
Præterea commeandi licentia per Inducias
npetrata, Emiſſariorum conatibus & clande-
inis conſiliis id acturos, ut ſeminibus diſcor-
iarũ jactis ſive propter ſacra ſive propter alia
acem Batav. & ſecuritatem domi turbarent.
VII. Aliis alibi bellis Hiſpano diſtricto,
nilitem ſuum poſſe continere eum in Exerci-
o militiæ & diſciplina. Interim Belgarum pa-
cis cum Hiſpano induciis, nullis bellis diſten-
orum militi non niſi torporem & inertiam ſu-
ereſſe. Cenſebant igitur illi certum & hacte-
us proſperum bellum, Induciis Reipubl. lon-
e utilius futurum.
VIII. Fruſtra pro intermittendo bello in-
piam ærarii prætendi. Enimvero, ſi hoſtibus
ffendendis id haud ſufficiat; ſaltem defenden-
is ſuis rebus ſuffecturum; quietam autem &
ecuram defenſionem intutis & inſidiis indu-
iarum longiſſime eſſe præferendam.
Contra tamen ſentiebant alii & teſtabantur.
I. Haut reſpui oblata oportere, præſertim
um ea talia eſſent, quæ niſi oblata amplectan-
ur qui bellum gerunt, bellum ut ut juſtiſſimam
auſam habeat, iniquum exiſtimari. Dulcedine
nim induciarum & guſtu, ut ita dixerim, pacis
actos Belgarum animos poſt inducias facile in
acem conventuros.
II. Superiorum bellorum impenſis attritas
exhau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

exhauſtaſque ærarii opes, quibus inſtaurandi pacem induciarum, ut unicum remedium offerri.

III. Victorias hactenus reportatas pro Clade potius Reipubl. quam commodo eſſet; cum devictæ Civitates tantis periculis & impenſis oppugnatæ tantis præſidiis expugnatæ, in obſequio debeant contineri, ut fructus earum propemodum nullus ſit reſpectu ſumptuum quos eorum nomine Reſpubl. cogitur tolerare.

IV. Neque addictam eſſe Batavis proſperæ fortunæ æternitatem. Itaque inter proſpera de adverſis cogitandum, quæ ubi evenerint forte, quemadmodum evenire poſſint, oblatas jam inducias & repudiatas ab ipſis Batavis eſſe offerendas. Quanto id futurum cum damno neminem non poſſe cum animo ſuo complecti, cum ejuſmodi offerentium minus commodum ſit, quam eorum quibus offeruntur.

Sed & dubiis ſententiis certatum, & inter eos qui inducias malebant, An brevioris an longioris temporis Commodiores Reipubl. eſſent futuræ? Breves alii quaſi nullas, quaſi juvandis hoſtibus repertas; denique quaſi militaris deſidiæ inſtrumenta traducebant. Longas alii exiſtimabant cum periculo & diſcrimine ſummo conjunctas, quia interim extingui militiæ gnari & bellicarum rerum experti poſſe videbantur.

DE-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DECRETVM.

Poſt multas altercationes in duodecennales nducias conventum eſt.

EVENTVS.

Noxium id conſilium & decretum fuiſſe ex- eriundo comprobatum eſt. Cum enim inte- ea temporis arte Hiſpanorum controverſiis e Religione excitatis tractæ in partes factio- eſque ſint Ditiones fœderatorum Belgarum, nali iſtius tanti cauſam non niſi fas eſt induciis eferre acceptam. Quid? quod Palatino aliiſ- ue in Germania Principibus per Hiſpanorum otiſſimum arma interea pulſis aut debellatis, iſcrimina pariter huic Reipubl. fuerint procu- ata. Accedit quod poſt inducias longe quam ntea atrocius Hiſpani intulerint Belgarum re- us bellum, & Indicæ quam diximus, Expe- itionis utilitas pariter ac gloria, tantum tem- oris fuerit dilata.

JVDICIVM.

Qui in ejuſmodi occaſione, & ſtatu rerum um hoſte paciſci conſtituit, ſe & hoſtem vel nprimis debet cogitare: ſe, ut intelligat, quan- um differat ſibi; Hoſtem, quantum interea ex- equi ille poſſit & obtinere. Omnes intutæ in- uciæ ſunt poſt quas denuo & atrocius exori- ur bellum cum belli tantum ſint meditamen- a. Intempeſtivæ etiam induciæ illis Gentibus unt, qui hactenus felices earum, ratione ſuæ ntum curſum ſiſtunt felicitatis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DISQVISITIO.

De arctiore & Sumptuoſo bellico fœdere a inferioris potentiæ populo cum vicino a longe Potentiori Principe ineundo vel non ineundo.

CASVS V.

Ex hujus tempeſtatis rebus petitus.

SVperioribus annis Galli, rupta, quam cum Hiſpanis hactenus coluerant, pace, arctius cum Batavis ineundum ſibi fœdus petivere, ex cujus nimirum lege uno eodemque tempore quotannis in Belgii Hiſpanici Ditiones maximi operis terroriſq; Exercitus inveheretur. Quæſitum eſt in Fœderatorum Belgarum Comitiis: An id fœdus reipubl. expediret?

SENTENTIÆ.

Non una in eam rem deliberatio fuit aut ſententia; quibuſdam exiſtimantibus, ab eo fœdere arctiore omnino eſſe abſtinendum.

I. Quia ubi inferiores viribus & potentiâ populi cum Principibus potentioribus ex pacto in eadem agunda eoſdemque bellorum ſumptus tolerandos conveniunt, prædæ ſæpe & ſpolia fiunt potentioribus fœderatis, non aliam ob cauſam, quam quia in publicæ rei execu-

xecutione & adminiſtratione fortunæ ſuæ o-
umque ſuarum modum egreſſæ ſunt.

II. Vbi arma conjuncta ſint vel fuerint, ad
licitandam fortunæ eandem proſperitatem
t deſtinatis faverit fortuna, diſſidia fere poſt
es confectas in dividendis fortunæ beneficiis
ter Fœderatos ſolent excitari. In quo inferio-
s ferme ſunt qui potentia ante bellum & poſt
ud ob bellorum impenſas magis tales ſunt.

III. Non poſſe ad hujus fœderis Executio-
em deveniri niſi per aucta ſtipendia & ideo
ibuta, quibus ita preſſam Rempubl. ut majo-
ſubditis haud facile ſit extorquere.

VI. Quamquam à Galliarum Rege opum
uædam vis mutuo danda fœderatis Belgis of-
ratur: tutius tamen eſſe Reipubl. inferiori,
otentiori Principi nihil debere.

V. Potentiores Principes ſæpe haud exe-
ui pacta fœderis & conventa, nec ad ea præ-
anda cogere eum inferiores poſſe. Inferiorem
terim à potentiori facile ad officiū compelli.

Alia autem aliis videbantur, arctiori cum
allis fœdere ineundo maximopere commen-
ato.

I. Dum ſinguli pugnant, ſingulos impares
re adverſus hoſtem potentiſſimum depre-
endi. Cui infirmitati ſingulorum non alia ra-
one occurri melius, quam ſi inſtituta hujuſ-
odi fœderis ſocietate, animi conſilia & vires
ariter conjungerentur.

II. Tra-

II Tractum eodem tempore & eodem i
loco, hoſtem duplici bello ad eadem conten
dentium & aſpirantium imparem haud dubi
futurum & inferiorem. Totum enim eſſe au
effundere ſe non poſſe, qui in adverſa eaden
tempeſtate traheretur.

III. Non negligendam raro occaſionem
oblatam, rupto Gallorum & Hiſpanorum fœ
dere, & Gallis non tantum jam fœderi Bata
vorum ſed cauſa etiam ob idem indictum illi
gatis; raro tam commodas in Republ. offer
conditiones ſeu occaſiones. Ideoque uſum ea
rum temere poſtponi haud oportere, præſer
tim cum Galli facile hoc Batavorum fœder
non impetrato ire cum Hiſpanis poſſent, &
forſan vellent in nova ſocietatis pacta & con
ditiones; quod ſi fiat, ſolos Batavos & ide
impares ſuſtinendæ totius belli Belgici moli re
linqui.

IV. Attendendum etiam ad conſilia & in
ſtitutum Auſtriacorum, qui communes utriu
que Gentis hoſtes ſint, magnitudinem eorum
poſitam eſſe & vim in mutuis fœderibus qui
bus invicem cauſam ſuam ac deſtinata com
plectuntur, atque ideo tantopere gliſcere eo
rum potentiam; cui quo pares ſint adverſi ea
dem Conſiliorum rationes merito inſtituenda
ſequendaſque videri.

V. Fruſtra proferri futuras diſſenſione
quaſi exorituræ illæ ſint in dividendis diſtri
buen

puendisque,quæ ſi ſors ita ferret,communium
bellorum felicitate hoſti eſſent eripienda. Poſ-
e enim præveniri id malum certis Legibus,
onditionibusque, quibus ſub initium fœderis
nte ejusdem Executionem occupanda, his aut
ſtis aſſignentur: neque hercle ex metu conce-
tum corruptumque victoriæ uſum aditum
d fœdus & per fœdus ad victoriam obſtrue-
e debere.

VI. In vanum etiam proferri majores &
upra ordinarias Reipubl. opes, bellorum im-
enſas: Præſtare equidem ſemel vim totam
ffundere & ea ratione aſſequi optatum finem
erum,quàm partem tantum & in æternas im-
enſas trahi, & ideo partim tantum aut nihil
dverſus hoſtem proficere. Ali enim hac ra-
one potius ſumptuoſum bellum, quam tolli;
c inter modicas hoſtium clades non tam exui
os, quam exerceri.

VII. Et poſtremo ob cognationem loci &
militudinem cauſæ, & quia Gallorum præſi-
io ac ſocietate carere haud unquam poſſint
elgæ Fœderati: ſatis intelligi res eorundem in
rtuna Gallorum etiam juvari. Itaque ea
aud abnuenda, quæ communem utriuſque,
c, ut ſic dixerim, cognatæ gentis concerne-
ent utilitatem.

DECRETUM.

Poſt alia atque alia allata aut rejecta, pe-
ibus in eorum ſententiam itum eſt, à quibus

arctius cum Gallis fœdus ut utiliſſimum Reipubl. futurum laudabatur.

EVENTVS.

Bene id hactenus Reipublicæ ceſſit.

JVDICIVM.

Nunquam præſentes impenſæ præſentibus Reipubl. opibus majores ab incepto Principes aut populos deterrere debent, ſi eis ſemel effuſis finem belli ac ideo impenſarum impoſterum haud dubie ſibi poſſint polliceri. Nam brevi & feliciter accepta pace debita Reipubl. in bellis contracta, nullo negotio expunguntur. Minima expendit, qui dum maxima expendit, ad maxima proficit: Maxima expendit qui minima continuo expendit, & ideo tracto diu bello, ad ſummum rei debellatæ proficere non poteſt. Nam minima tandem, ſi ſupputando mox conjungas, maxima ſunt aut fiunt, quæ quia pariter conjuncta, & expenſa non ſunt, nihil magni ſæpe geſtum eſt.

DISQVISITIO.

De arcibus vel ſtruendis vel non extruendis, ad deditas Civitates in obſequio continendas.

CASVS VI.

GRONINGAM proximam Friſiæ ac munitiſſimam urbem, unde Provinciæ tot nomen

nen eſt, vi armorum ad deditionem coëge-
unt Fœderati. Inter leges pacto deditionis
præſcriptas hæc quoque erat : *Ne in ipſa urbe
rcem unquam Fœderati excitarent.* Interim
multitudo civium deditorum paulo poſt, præ-
idia, tributa militaria, aliaque debitorum ob-
equiorum munia detrectabat.

Quæſitum eſt in fœderatorum Belgarum
onſeſſu, An ad frenandam Groninganorum
nſolentiam ac immodeſtiam, non utile impri-
nis ac neceſſarium eſſet in ejuſmodi urbis A-
ea munitam Arcem excitare.

SENTENTIÆ.

Groningani, & qui inter Fœderatos Patres
orum partibus favebant, neutiquam ſtruen-
am Arcem cenſuere.

I. Quia ex mutuo pacto inter deditos &
ictores Fœderatos convenerat, ne quid tale
nquam Fœderati molirentur; quibus pactis,
iſi ſtaretur, tolli quicquid ad ſociandas Gentes
nquam repertum eſt. Præterea, cum Fœda-
atis ad alias Belgii ditiones in partes ſuas per-
rahendas imprimis clementiæ ac fidei famâ ſit
pus adverſus perfidiam & inclementiam Hi-
panorum, qui eo nomine Belgis exoſi: etiam
tque etiam conſiderarent, quantum in ſe o-
nnium odium ſtructa contra pactum Arce
oncitaturi ſint.

II. Arce poſitâ diffidentiam inter ſubdi-
os Groninganos & Fœderatos excitari, vi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

tium profectò ad ſolvenda imperia & obſequia ſemper comparatum. Nam nec ſine metu iniquæ dominationis futuros Groninganos, quoties Arcem iniquæ fere Dominationis ſedem ſpectarent: neque Ordines aliquam rerum ſuarum ſeu imperii fiduciam in illis collocare poſſe, qui metu præſidioque militari inſeſſæ Arcis potius quam amoris in officio continerentur.

III. In amore & prono affectu ſubditorum in Dominos ac victores, maximam victoriæ & poſt imperii munimentum eſſe; quem eſſe non poſſe aut ſtatim exui, ubi ex imperantium parte metus & occupandæ libertatis ſuſpicio injiceretur.

IV. Quia Arces ferè inſtrumenta apud malos Principes ſunt ſervitutis; qui ab iis defecti virtutibus, quibus animos ſuorum nullo negotio ſibi poſſunt demereri, in ſolis arcibus armatam & inviſam ſecuritatem ſemper invenêre.

V. Vel maximè id conſiderandum, nunquam alibi factum hactenus à Fœderatis; ut deditis, quantumvis immodeſtis, freni quaſi loco Arx imponeretur, aliis mitioribus & in populum gratioribus remediis continuò uſurpatis, per quæ aut eorum metui perfidia haud poſſet, aut fides confirmari. Novi odii ideoque & magni nova ejusmodi inſtituta in Rebusp. ſeminaria ſemper eſſe & argumenta.

VI. Et maximè venire conſiderandum,

Arces

Arces ſapere inſtitutum Tyrannidis Hiſpanorum: à quorum fortuna cum diverſam velint experiri Fœderati, diverſa etiam conſilia inire ac inſtituere oportere, iis ſaltem poſtpoſitis propter quæ aut inſidiatores aut Latrones publicæ libertatis habiti proſcriptique ſunt.

Contra alia ex parte & ſententia inter ordines diſſerebatur.

I. Iri inficias non poſſe pacto inito cum Groninganis à ſtruenda Arce prohiberi Fœderatos: ad ejus pacti leges obſervandas, Fœderatos continuò ſe comparâſſe, à Groninganis multa interim immodeſtiâ eas eſſe violatas; proinde ſe inpræſens non teneri ad eas obſervandas, ſaltem non poſſe urgeri ab iis qui primi eas violarunt. Itaque nihil facere ſe contra fœdus, cujus præſcripto jam non tenerentur; quod Groningani neglexerint, cur à fœderatis velint obſervari? Denique ſi rectè judicent, obſervandi fœderis cauſâ, Arcem Fœderatos velle excitatam. Equidem non permitti tantum aut deferri fidem pactis, ſed deferri etiam ſervantibus pacta, qui ſi tales non ſint, neminem teneri.

II. Per Arcem non excitandam diffidentiam, ſed verò excitatam tolli poſſe atque averti. Ideóque Arcem excitare neceſſe eſſe.

III. Maximum Imperantibus in amore ſubditorum quidem eſſe munimentum, ſed in ſpecie amoris acquieſcere velle, ubi odium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

animos ſubditorum & dedignatio parendi intravit, nihil aliud eſſe, quàm ſuam odiſſe & negare ſibi ſecuritatem.

IV. Inſtrumenta ſervitutis Arces fere eſſe, ubi augendæ iniquæ, non autem conſervandæ aut inſtaurandæ legitimæ dominationis ergo inſtituuntur. Hunc diverſum inter ſua & Tyrannorum inſtituta eſſe finem. Et herclè cum arma hactenus geſſerint pro libertate, quid obſtaret quo minus arcibus armatis in obſequio continerent deditos jam ſibi ac impatientes libertatis.

V. Licet haud alibi id hactenus à Fœderatis factum ſit, non tamen id obſtare præſentis conſilii neceſſitati. Adverſum nova mala, novis remediis eſſe opus, non intermitti in adminiſtratione Reipubl. ac uſu debere, quod nunquam aliâs aut alibi factum eſt.

VI. Fruſtra objici Hiſpanæ tyrannidis in hoc inſtituto quandam quaſi imitationem, & ex ea injici formidinem communis odii. Nam quicquid inter malos fit, quod ad bonam rem à bonis pariter poteſt applicari, non ad malorum guſtum aut imitationem, ſed ad præſentem uſum ſui inter bonos exigendum eſt. Adverſum tyrannidem autem & oppreſſam libertatem ſtricta Fœderatorum arma eſſe experimentis jam abundè conſtare.

VII. Et poſtremò, Si conditionem rerum, ſtatumque urbis ſuæ contemplentur Groningani,

[G]ani, facilè judicaturos, omnium & bonorum [&] malorum Civium intereſſe arcem excitari. Nam ita libertati bonorum conſultum eſſe adverſus malos, & malis in officio metu retentis, bonorum etiam commoda juvari.

DECRETVM.

Factum eſt Senatus-Conſultum, ut cohibendorum Groninganor. cauſa Arx conderetur.

EVENTVS.

Ad Securitatem Fœderatæ gentis, & domeſticam Groninganorum tumultuantium hactenus pacem Decretum id plurimum profecit.

JVDICIVM.

Non infringuntur in uſu publicarum rerum ea, in quæ conventum ſemel eſt pacta ubi adverſum eos, qui pactis adſtricti primi ea violavêre, finis pactorum obtinendi confirmandique cauſa, quædam pactorum leges non obſervantur; atque ad deditos & rebelles & monitos ſæpius, nec deſiſtentes & inter ſe commiſſos nullum offerri remedium, quod æque ut odioſum nomine, ita uſu commendatum ſit, quam devictas inter gentes & urbes, Arces, ut imperii ſedes collocare. Quicquid enim eo nomine odii eſt inter bonos & moderatos Principes, aliosque rerum arbitros, dulcedine ita confirmati Imperii facile averti atque diſpelli poteſt.

DISQVISITIO.

Vbi in partes & Civilium Bellorum factiones Regna trahuntur, aut Reſp., quando & quomodo de Principibus Regnorum aut Rerumpubl. viris ſupplicia ſumenda ſint.

CASVS VII.

Ex præcedentium annorum geſtis in Gallia rebus deſumptus.

HEnricus Montmorantiæ Dux *Iohannis Baptiſtæ* Aureliæ Ducis arma contra *Fratrem Ludovicum* XIII. Gallorum Regem non moventis jam, ſed regentis, ſecutus, in prælio circumventus eſt & captus. Quæſitum eſt in Sanctiore Regis Conſiſtorio, Quod & quale ſupplicium illi imponi oporteret.

SENTENTIÆ.

Quidam Clementiores, & ut ſibi videbantur cauti, ut non omne tolli: ita capitale ſupplicium irrogari Montmorantiæ Duci haud debere exiſtimabant.

I. Quia poſt Regiam domum antiquiſſimæ & Celeberrimæ Familiæ Montmorantius erat, quæ teſtante Gallicorum annalium fide Chriſtianam religionem, amplexa ſit in Gallia, priuſquam Reges eſſent Chriſtianiſſimi.

Præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Præterea, quia Regii ſanguinis Princeps idem Montmorantius erat, cujus tanto majorem habendam rationem quanto major paucitas: & quia Salicæ-Regni Leges non niſi ſexum meliorem ad Regni ſceptra admittebant. Cogitandum igitur in Regio ſanguine punito ut incomparabilem invidiam eſſe, ita in ſervato munimenta Imperii etiam & legitimæ ſucceſſionis fiduciam ſervari.

II. Quia, quodcunque in culpam adferebatur, ex Civili bello natum eſſet delictum; ſecutum Montmorantium eſſe tunc Regni hæredem, & neceſſitate temporum compulſum; neceſſitatem hanc ſi non veniam, certe mitiorem pœnam poſcere & promereri: orto inter Regem & fratrem bello hæſiſſe in dubio illum an fratrem regium ſequeretur. Si non ſequeretur, ad priores dignitates prioremq; gratiam ſemper odium metuebat & indignationem. Si ſequeretur, Regis ira ac cauſa ob oculos verſabatur. Propter hanc bellorum Civilium neceſſitatem ſciſſa Regia Domo cautis ſemper placuiſſe, ut ignoſcendo bella civilia tranſigerentur: quod niſi fiat injecta propter pœnam libidine ultionis, alia ex aliis mala ali & excitari.

III. Placuiſſe ſemper inter prudentes, ut bellis civilibus debellatis, non in alios, quam in ipſos Autores factionis ultimi ſupplicii pœna traheretur. Hic autem Principem omnium

Aureliæ Ducem & Regis fratrem extitiſſe ; cui ut parcitur, cur non aliis auſpicia ejus tantùm ſecutis & inter eos Montmorantiæ Duci venia etiam præſtaretur? Minus enim peccare ſequentem ſigna, quam præferentem rebellionis.

IV. Cum tantus ſit Montmorantius, ex ſupplicio impoſito plus odii quam ſecuritatis & potentiæ in Regem & punientes poſſe derivari; cum tantis etiam Clientelis & tot etiam magnis affinitatibus ille ſit innexus, quid ex pœna aliud eventurum præſumerent, quam longam ſeriem longarum turbarum ac conjurationis.

V. Non tamen ſe velle omnem averti pœnam, ſed imponi tantum mitiorem æterni Carceris, inter majores prudenter repertam pœnam ad cohibendos, & q. vinculis adſtringendos pravos eorum conatus, qui cum potentia & dignitate ſupra cæteros excellant, propter cæptos jam motus capitali ſupplicio rebus humanis eximi non poſſent, niſi majores excitentur.

VI. Vel id cogitandum hic maxime, In Miniſtrum Regni præcipuum *Ioannem Armandum* Cardinalem *Richelium*, molem odii & cæterorum Principum & totius multitudinis incubituram, cui cum omnium invidia ad tanta admoto intempeſtivam profectò eſſe ſeveritatem: quam Principibus ſit odioſa nova ejus autoritas, tam Clementiæ ac manſuetudinis ratione

tione conciliare ſibi ac demulcere exaſperatos Principum animos oportere.

VII. Nullum pœnæ futurum uſum. Damnum autem ex ea maximum haud difficulter colligi. Nam Civilis belli prælio jam partim profligatos quieſcere, non ex amore pacis publicæ, ſed ex neceſſitate, arrepturos turbandarum rerum quamvis occaſionem. Hanc autem libidine ultionis inveniri facillime ac offerri.

VIII. Denique cogitarent quid Autoribus capitalis pœnæ de Montmorantiæ Duce ſumendę eventurum tandem eſſet, *Aureliæ* Duce poſt exceſſum fratris ad Regnum admoto, de cujus ſucceſſione jam haud dubitare poſſe, per 20. jam ferme annos ſterili & infœcundo Regis Matrimonio. Ita igitur præſentia curarent, ut futurorum etiam cogitatio ſubiret.

Contra alii, & magnis animis ultimum ſupplicium urgebant.

I. A Montmorantio admiſſum eſſe Læſæ Majeſtatis omnium graviſſimum Crimen, cui ignoſcere, ut ſubinde conſultum eſt, ubi in uno, multorum factione non armato tantum eſt ſceleris exemplum: ita crudelitatis eſſe, tum ignoſcere, ubi ſola pœna propter eoſdem aliorum motus fœcundum ſceleris exemplum poteſt præveniri.

II. Fruſtra familiæ magnitudinem ac ſplendorem hic in medium afferri: quo il-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

luſtrior perſona, tanto majus ſcelus, & illuſtrius, faciliuſque in inferiores iturum pœnæ Exemplum.

Maximo Principum punito, minores nihil impoſterum auſuros ſpe veniæ erepta illis, qui ejus ſpem reponere tantum poſſent in magnitudine Montmorantii inferioris fortunæ.

III. Fruſtra ſanguinis Regii hic fieri mentionem, cujus cum tot alii ſuperſint traduces, abunde ei proviſum: non quæri quam multi ejus Principes ſint, ſed quam boni: infici regium ſanguinem & violari ab illis, qui cum ex eo progeniti ſint, Regis Regnique præſentem turbatam cupiunt fortunam. Hoſtes Majeſtatis & publicæ turbatores pacis, quomodo inter munimenta Regni numerarentur? Accedit quod cum Principes ſanguinis omnes ferme ſint authores & ſequaces factionis, de inſtauranda eorum in Regem fide optime eum meriturum, qui ita unum ejuſdem fortunæ puniat, ut exemplo ejus omnes ad meliora flectantur.

IV. Ignoſcendo optime quidem tranſigi bella Civilia, ubi ex venia meliorum rerum certa ſpes eſt. Severitate interim imponendus iis eſt finis, ubi in tanto adhuc rerum & animorem motu, tantaque potentia rebellis factionis ſcelus plures auſuri ſint, quod in cæteris deprehenſis captiſque viderint impunitum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

V. Haud iri inficias, Factionis Principem autorem Regis fratrem eſſe: ſed ut non ſine gravi delicto, ita ſupra pœnam nunc eſſe ipſius perſonam: Proximum enim eum, & niſi quidem quaſi per excellentiam Deus Regii thori avertat ſterilitatem, certiſſimum eſſe Regni hæredem: Itaque ne nullum ſit ſupplicium in tanto & tam multorum flagitio in Regio fratre, in dignitate proximos & loco id eſſe ſtatuendum. Et ſi unum puniri omnium interſit, & primum omnium punire hand liceat, quid ni in captum & vinctum & in ipſo ſcelere deprehenſum ultimam ſtatuerent pœnam? Ad eam accedere, quod à pœna impoſita tota fratris Regii factio poſſit ſubverti. Cum enim ille quem ſecuti cæteri ſunt, haud puniatur, punitis illis, qui ſecuti proximè illum ſunt, facile haud ſecuturos: quod haud dubiè imponat finem factioni. Denique hic inſtitui deliberationem de Montmorantii, non de fratris Regii cauſa, non conſiderandum hic eſſe quantum meritus ſit ille, qui præivit, ſed quantum etiam meritus ſit ille, qui eſt ſecutus.

VI. Fruſtra prætendi neceſſitatem: ut enim abnui non poſſit nec negari vix quenquam in civilibus bellis ſubterfugere poſſe, quin hanc aut illam partem ſequatur; interim in tanta neceſſitate optimo cuique ſequendum æquiorem: cujus autem major aut æquior quam Regis? Hanc tamen Montmorantium poſtpoſuiſſe.

VII. Fru-

VII. Fruſtra ad inhibendam pœnam proponi oriturum ex pœna odium, ut id odium eximi animis non poſſit, natura tamen tolli poſſe. Oderint flagitioſi, ut velint, modo non poſſint nocere. Punire & providere primas hic partes eſſe, alteram prudentiæ, alteram æquitatis; utramque autem nunc ſibi commendari virtutem. Tantum præſidii in Providentia futurum, quantum inter malos odium ex æquitate pœnæ.

VIII. Nec quicquam proponi mitiorem carceris pœnam illam levem eſſe præter magnitudinem delicti. Eâ ratione non tam pœnam imponi, quam veniam tantum ferme differri. Nam poſt longos carceres ad miſericordiam ſæpe flecti Regum animos: è carcere liberatum Montmorantium eadem auſurum, (namque in eo eſſe eam contumaciam factionis) & in autores qualiſcunque nunc pœnæ iniquiſſimum ſe exhibiturum. Ne puniat ergo, nunc haud ſatis pro merito punitus, neve bis inter Regni atrociſſimos & novos motus puniendus ſit, ſemel cum eo tranſigi, & ſceleri debere magnum diem imponi. Pro ſuperſtite & in carcere ſervato quodvis auſuros, tentaturosque potentes Amicos & Clientes. Sublati autem vix ullam memoriam futuram aut curam: Denique æterni carceris pœnam eſſe repertam & ſæpius uſurpatam cum ea mali conatus in totum poſſint cohiberi. At verò eam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

anam & inutilem eſſe, ubi ejus ratione, non iſi alitur malum & augetur. Præſtat igitur on eſſe, quam eſſe aut detineri Captivos, quoum quamdiu ſuperſtites ſunt cauſâ alii quævis elera, quosvis motus, meditabuntur.

IX. De *Richelio* autem eſſent ſecuri Minitri Regii, vim ejus in vi Regis eſſe poſitam, ec ſartam vim Regis eſſe, niſi hoſtes ejus ſuæ œnæ dedantur. Regem proinde & in eo onnia, adverſum quoſvis malos conatus cogianda eſſe.

X. Et poſtremo in vanum mentionem fiei Aureliæ Ducis ad Regnum tandem admoendi. In ea fortuna conſtitutos Principes non ogitare fere aut de vindicandis agere, quæ in nferiore fortuna ſibi evenere: quin vero graa tunc illis eſſe & merito accepta quæ quiſque dverſum alios, etiam ſucceſſurum, pro Rege uo ejusque ſecuritate eſt executus.

DECRETVM.

Placuit igitur ultimum ſupplicium, & impoitum eſt.

EVENTVS.

Ex eo inter omnes major ejus fortunæ pax & metus, quantum per ingenium ejus Gentis & indolem factioſorum Principum licet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

JVDICIVM.

Intempeſtiva in Republica eſt omnis miſericordia, qua pœna potius quam ſcelus differtur, ubi in ſummorum flagitioſo hominum exemplo, laborat ſuprema Regis aut Reipublicæ fortuna: qui ad Clementiam flectitur, ob ſummam eorum hominum fortunam, male judicat de pace publica ex Majeſtate, cujus reſpectu omnia etiam maxima, inferiora inter prudentes debent judicari.

DISQVISITIO.

Quomodo cum Subditis rebellibus & iterum Devictis agendum ſit.

CASVS VIII.

FVſis Latinis ad Regillum lacum, Aulo poſthumio Dictatore, Legati Latinorum ſupplices venére. Hi introducti in Senatum, belli cauſam in Proceres conferebant & multitudinem eo ſolo deliquiſſe, quòd Ducibus obtemperâſſent aſſeverabant, addebantque ad obtemperationem ſe vi coactam. Præterea pœnarum ſe ſatis dediſſe, omni juventute ſua conſumptâ, proponebant. Quæſitum igitur eſt in Senatu; Quid de rebellibus Latinis eſſet ſtatuendum, & quomodo cum illis procedendum eſſet?

SEN-

SENTENTIÆ

Patrum diverſæ extitêre.

I. Titus Largius cenſuit, victores Romanos fortunâ cum moderatione uti oportere, eoſque fortunæ caſus etiam optatiſſimos humanitate ac pietate eſſe temperandos. Si aſperiora in Latinos ſtatuerentur, in extremam conjectos deſperationem, fieri poſſe fortiores. Abalienare à ſe omnem amicitiam, qui totis ſe populis implacabilem præſtat. Cogitandum rebellâſſe Latinos imperio deſuetos & aſſuetos libertati, quam ſi Romani jam victores totam ereptam velint, animum tamen eundem libertatis cupidiſſimum futurum Latinis. Severitate itaque ac erepta libertate non tolli ſemina rebellionis, ſed nova ſuppeditari. Igitur deleta omnium injuriarum præteritarum memoria, fœdus priſtinum cum Latinis renovandum.

II. Servio Sulpitio Senatori Romano placebat diverſum: Cum jam ſæpius rebellaſſent Latini contra Romanos, videre ſibi dimidium agri ipſis eſſe adimendum. hoc enim pacto fore, ut Romani Cives dimidio Latini agri potirentur, Latinis veluti cuſtodium ac militaris præſidii eſſent loco, ne quid contra imperium Romanum movere impoſterum aut aggredi poſſint.

III. *Caſſius* cenſuit diruenda eſſe munita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Latinorum oppida. In Principes populi ac factionis eſſe animadvertendum. Vulgus ignarum pro mancipiis habendum, nunquam alioqui quieturos, neque toties rebellaſſe Latinos niſi fretos clementiæ populi Romani.

Addebat exempla majorum, eos nempè non alia de cauſa Albam (undè ipſi Latinique omnes deducti ſunt) una die deleviſſe quam quod primâ venia Albani ad novas inſidias, tanquam inſtrumento ac face novæ ſeditionis uſi eſſent.

DECRETVM.

Dictator A. Poſthumius Sententiis diverſis auditis expenſiſque humaniorem T. Largii ſententiam eſt amplexus, atque in eam factum eſt decretum.

EVENTVS.

Experiundo & progreſſu temporis cognitum eſt, ſeveriora de Latinis decerni debuiſſe. Nam clementer ex Decreto Dictatoris habiti, iterum adhuc atque iterum rebellionem ceptavêre contra Romanos, Rebellionis inſtrumentis non ſublatis.

JVDICIVM.

Ex hujus cauſæ diſquiſitione diſcere licet, rebellibus & devictis populis beneficio eorum, qui victores, ea relinquenda eſſe, propter quæ amare victores debent & per quæ victoribus non

non poſſint nocere: Eaque iis poſt partam victoriam eſſe eripienda, per quæ ſi amare victores nolint, victoribus non poſſint nocere.

DISQVISITIO.

An in delictis, & in quibus adverſus Remp. & leges eſt peccatum, proximos Conſiliarios & Miniſtros Principum mandatum Principis excuſet & præſtare poßit impunitos?

CASVS IX.

Ex veteri Hiſtoria Eccleſiaſtica, quæ apud Theodoretum extat, petitus; Ad ea quæ in Magna Britannia hodie diſceptantur, commode referendus.

IVLIANI Imperatoris mandato, magnus Largitionum Comes, magnæ apud eum authoritatis & intimæ gratiæ, Beriſtiorum qui Phœniciæ Metropolin incolebant operis pulcherrimi templum incendit.

Sub *Ioviano* Cæſare, paulò poſt quæſitum eſt: An non ob tanti ſceleris præſtitam executionem magno Largitionum Comiti pœna imponi debeat?

SEN-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

SENTENTIÆ.

Quidam extra culpam ac proinde pœnam eum eſſe, cenſebant.

I. Quia mandatum Principis Miniſtris Principis pro quavis ratione & autoritate ſemper eſſe conſuevit: neque non poſſe non obſequiũ illi præſtari, qui in Imperio omnia poteſt.

II. Quia, niſi id præſidium Miniſtris Principum ſartum tectumque relinquatur, nullos Miniſtros ſuarum rerum facile Principes habituros, utpote, qui ſecuri eſſe non poſſint, ſi ſub inſecutis Principibus irritis factis priorum mandatis rationes factorum non ex mandato, quod ſæpè iniquum eſt, ſed ratione receptâ ac lege reddere cogantur.

III. Quia, Si iniqua extiterint Principum mandata, qui agunt omnia, cum tamen jubent, culpam eſſe penes Principes, & eorum iniquitatis pœnam non præſtare miniſtros Principum oportere; ubi enim æquum, ut quis luat pœnam alienam?

IV. Quia reſcindi à ſequentibus peſſimorum Principum Acta ſolenne eſt: ſed punire eorum autoritatem neceſſariò ſecutos, nihil eſt aliud, quam neceſſitates temporum ſub malis & corruptis Principibus impoſitam, in culpam & pœnam convertere. Non videri egiſſe eum aliquid, qui egit aliquid ex inevitabili neceſſitate: Hanc autem eſſe in Principis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

mandato : qui ex neceſſitate agit pati magis, quam agere, ut loquitur Quintilianus.

Alii interim aliter & alia teſtabantur.

I. Quia, quod naturâ ſuâ & in ſe iniquum; nullo prætextu, nulla Principis juſſione, nullo denique tempore defendi poſſe aut confirmari : Tale enim ſemper quidvis manet, quale in principio fuit; ac proinde quovis tempore, quod fuit iniquum, punire fas eſt.

II. Quia hæc una Principum eorumque qui ad aſſentationem omnia impia nefandaque perſuadent ac moliuntur, certiſſima inter gentes omnes animadverſio eſt, quòd illorum quidem Acta & Decreta poſt mortem reſcindantur & pro nullis habeantur : Aulici autem Adulatores & intimæ gratiæ & authoritatis apud corruptum Principem viri, & ſceleſtorum eorundem mandatorum exſecutores, coram Succeſſoribus Principibus aut Republic. ante actorum nomine rationem reddere cogantur.

III. Non excuſare hîc Principis mandatum. Nam quamdiu quis amico & gratioſo ſibi Principe, interim in Rempubl. iniquo utitur, nihilominus ita neceſſe eſt uti, ut Principis iniquioris voluntatem & gratiam ſalute Patriæ, autoritate receptarum legum, pietate denique in commodum publicum non habeat antiquiorem.

Non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Non Principi tantum ſatisfieri ſed pariter & Reipubl. ſemper etiam oportere.

IV. Sceleris & iniqui mandati, non tam Principes quàm Conſiliarios eorum miniſtros meritò credi autores, cum horum fermè conſilia Principes ſequantur, cum ſine eorum miniſterio executioni dari non poſſint iniqua. Cum denique horum ſit, ſana & Reipubl. profutura conſilia Principibus ſuppeditare.

V. Quia, ut quod quis per alium agit, ipſe agere videtur: ita quod quis in propriam utilitatem & gratiam Principis, quanquam ex mandato ejus, iniquum agit, ipſe agere cenſeri debet.

VI. Si abolitis ſuorum Principum Actis Principes ipſi puniantur, cur horum Principum Miniſtri culpæ & pœnæ eximerentur, præſertim cum nullum jam mandatum ſit, quo ſe poſſint tueri. Nam iniqui Principis mandata omnia & decreta jam ſunt ſubverſa.

DECRETVM.

Poſtremæ hujus ſententiæ autoritate factum eſt, ut damnaretur Magnus Largitionum Comes, & ſuis ſumptibus illam ſine pretio pretioſam Beriſtiorum Eccleſiam è fundamentis excitare & reſtituere cogeretur.

EVENTVS.

Et ejus Decreti autoritatem Magnus ſequi neceſſe habuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

JVDICIVM.

Cum nulla authoritas tanta ſit quæ naturam boni & mali poſſit intervertere ; Cum Principes non ſibi ſed Reipublicæ ſint dati , & Principum Miniſtri ideò apud eos Rempubl. debeant adjuvare, & mortales ſint iniqui Principes, aut inſtabilis autoritatis; Reſpubl. autem & ejus Leges ſint æternæ : Nullum mandatum ſceleris avertit aut abſolvit pœnam. Præſtat enim id ſub iniquo ac valido jam Principe Miniſtris autoritatem : ſed ſublato eo, aut depreſſo inter Proceres aut ſucceſſores meliores, meritò exigit pœnam & ultionem.

DISQVISITIO.

Quid magis expediat Reipublicæ, ſatisfieri ſibi pati ejus nomine, quod in alios prætendit & nuncium remittere prætenſioni; An verò non pati ut ſatisfiat, & continuò in alios prætendere.

CASVS X.

Ex horum temporum rebus petitus.

QVi inter Batavos ſunt ſocietatis Indiæ Orientalis Curatores , cum ſub initia iſtius expeditionis Anglis in Orientali India nunc agentibus & conatus Batavorum & fortu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

fortunas, clandeſtinis quibuſdam inſidiis turbantibus, in nonnullos eorum captos ac prehenſos ut proditores ultimo & atrociſſimo ſupplicio animadvertiſſent, cæteris ejectis eâ ex Regione quam incolebant: Magnus Britanniæ Rex Jacobus, & poſt eum Carolus inique ac indigne hoc factum exiſtimantes, ſubindè ejus ſocietatis naves pretioſiſſimis mercibus onuſtas aut in mari ipſo invadere, aut in portubus ſuis jure ſiſtendi (Arreſtum vulgò vocant) detinere non deſtiterunt. Quod cum ejus Societatis Curatoribus, & moleſtum accideret & damnoſum; miſſis Oratoribus ingentem pecuniæ ſummam Magnæ Britanniæ Regi obtulêre, ut prætenſioni omni rejecta ac poſtpoſita, Batavis in Indiam Orientalem navigaturis pacem priſtinam præſtarent. Quæſitum eſt in Regio Conſiſtorio, An expediret & pro publicâ Britannorum eſſet utilitate pecuniariæ uni ſummæ tranſcribere & permittere omnem in Batavos iſtos prætenſionem?

SENTENTIÆ.

Ibi tum quidam cæteris omnibus rejectis oblatum pretium accipiendum eſſe cenſebant.

I. Summam oblatam ingentem eſſe, & quam ſi Magnæ Britanniæ Rex fortè aliquando aut invaderet, aut ſiſteret Batavorum iſtorum Naves, haud facile, nec niſi poſt multos annos, nec niſi inter dubia & multa nava-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

lium præliorum certamina extorquere liceret aut referre.

II. Fieri Batavos iſtos in dies potentiores Commerciis iſtis & pomæriis auctis; & potentiores factos minora poſtea oblaturos, & facilius adverſus Britannorum invaſiones ſe defenſuros. Maxima igitur ab infirmis nunc oblata à potentibus tanta non offerenda, nunc haud rejici debere.

III. Vix continuo & impune, eorum naves poſſe impugnari ob initam cum Batavorum Repub. pacem; non poſſe etiam eas, niſi in portubus magnæ Britanniæ ſiſti aut detineri: raro autem, & non niſi tempeſtate coactos, in portus eos ſe recipere. raro igitur offerri occaſionem aliquid ipſis extorquendi; & proinde tantis jam pariter oblatis ſimul ac ſemel eſſe acquieſcendum.

Alii Contra tendebant, proferebantque rationes.

I. Jus Regium in ſubditis læſum pati, ut pecuniaria ſumma in integrum reſtitutum credatur, comtemptum inferre majeſtati. Nullam, quam vocant, proportionem eſſe inter delictum, & quod quantumvis maximum expiandi ejus nomine offerebatur.

II. Vt ut fiant Batavi iſti Potentiores, non poſſe tamen urgente neceſſitate, quæ non raro offertur, commodiſſimo portuum Britannicorum receptu carere. Minimis etiam hic opus habent potentiſſimi.

III. Raro quidem occaſiones ſiſtendarum navium hactenus in portubus oblatas eſſe, ſed offerri tamen poſſe frequentiores; & occaſiones & injurias cœli ac maris æternas eſſe. Non igitur eas uni pecuniæ ſummæ transſcribi debere.

IV. Batavos iſtos declinare expeditum quod Galliam inter & Britanniam eſt, per anguſtum fretum (canalem vulgo vocant) in Hollandiam iter; ac metu, ne in eo facilius naves à Britannis invadantur, longius iter ſectari, & per vaſta maris ſeptentrionalis ponè Hiberniam in patriam navigare. Quanto longius id iter eſt, tanto ſumptuoſius eſſe; quanto Septentrionalis illa maris pars tempeſtatibus & injuriis cœli magis obnoxia; tanto magis eos metuere ſibi oportere. Hactenus quidem feliciter ſatis ab eis navigatum, ſed ſi ſemel ac iterum tantum jacturam navium & mercium precioſarum fecerint, quidni haud dubie & longe plura poſt oblaturos.

V. Prætendere longe plus & majus in Republica eſſe quam transſcribere Prætenſionem. Quidvis & ſemper exigere aliquid poſſe, qui læſus eſt & prætendit; qui ſatisfieri id ſibi patitur, unum aliquid ſemel accipit, & interim in offerendis poſt longe melioribus occaſionibus omnia amittit.

DE

DECRETVM.

In poſtremam ſententiam plurimorum conſiliis itum eſt, & rejectis quæ offerebantur, cauſa prætenſionis integra Magnæ Britanniæ Regi eſt reſervata.

EVENTVS.

Docet hactenus ille docebitque indies, id Conſilium Regno Britanniæ utilius extitiſſe.

JVDICIVM.

Non pretio vendendæ ac transſcribendæ facile ſunt publicæ prætenſiones, ubi prætendendi & exigendi, quod prætenditur, æternæ ſe offerunt occaſiones. Quicquid ſemper poteſt, qui hic prætendit. Satisfactio hic eſt transſcriptio occaſionis omnis & juris. Contra interim ſe res in Republ. habet, ubi poſt rejecta, quæ in præſens offeruntur, nulla exſequendi aut exigendi juris occaſio in poſterum ſuppeditatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DISQVISITIO.

Quomodo Principes & Supremi Magiſtratus in domeſticis Civitatum Controverſiis oblatis, difficili præſertim & externis bellis impedito tempore, decidendis ad odium partium declinandum, prudenter ſe gerere debeant.

CASVS XI.

CVm Imperio Hiſpanorum excuſſo Fœderati Belgii Reſpubl. in corpus unum coaluiſſet, inter, Civitates, ut fit, aut veteres controverſiæ renovatæ, aut novæ de juriſdictionis præeminentiâ, aliiſque ejuſmodi rebus Ordinibus ac Auranſium Principi plurimæ oblatæ ſunt. Quæſitum igitur eſt, Quid hic fieri pro Republ. utilius ac conſtantius foret?

SENTENTIÆ.

Diviſæ illæ & non unius extitere argumenti.

Alii oblatas controverſias ex æquo & bono aut autoritate decidendas exiſtimabant.

I. Intereſſe juſtitiæ & æquitatis, ut cuique jus ſuum perſequenti, ſatisfieret, etiam ex jure præſcripto; quod niſi in imperiis præſertim novis ſeriò obſervetur & ſedulò, adverſam de iis

inter

inter ſubditos & alios excitari opinionem.

II. Intereſſe ſupremæ Imperantium autoritatis, ut eam interponant, ubi obſcuræ vel Civitatum vel privatorum ſingulorum controverſiæ offeruntur: neque liquet, pro qua parte potiſſimum pronunciandum ſit, in unam partem deflectatur; cum interſit Reipubl. ne perpetuæ ſint ejuſmodi lites. Quod ſi de privatis, de totis Civitatibus tanto magis eſt ſtatuendum, cum harum lites plus turbarum fere habeant conjunctum.

III. Intereſſe pacis publicæ, ejuſmodi controverſias impræſens terminare; quibus ex jure vel autoritate non deciſis & libidini litigantium permiſſis, jus quemque ſibi & autoritatem ferrō & manu quæſiturum. Vnde non niſi Civilia bella metuenda ſunt.

IV. Haud facile in Commune conſulturos, quos privata cauſa diſſociavit: ex Civitatibus autem conſtat ordinum Conventus, quibus inter ſe commiſſis nec placatis, quid tandem pro Republ. poſſe expectari?

Quæ quanquam æquitati innixa viderentur, Prudentiores tamen contra differebant, ſtatuebantque pro Republ. facturum plurimum, Controverſias ejuſmodi differri potius, quam decidi, & interim tamen litigantibus ſatisfacere.

I. Deciſiones eas non ad confirmandam

pacem, ſed infringendam eſſe comparatas. Nam utut ex æquo decidantur cauſæ, æquitatem tamen deciſionis, victæ & ſuccumbenti parti raro perſuaderi. Vnde majus odium in partes, & in ipſos judices ſimultates. Quæ mala, ſi quicquam, in nova Republ. & in qua partium omnium conſenſu opus eſt, cavere inter præcipua habetur.

II. Eſſe interim modos quibus ſine deciſione partes reddi queant pacatæ, de quibus in Decreto dicendum erit. Lites enim tolli poſſe, cauſa litigantibus integrâ relictâ.

III. Ex jure agere ac decidere, ut, ubi neceſſario aliquid decidendum venit, æquiſſimum eſt, & ab eo deflectere, iniquiſſimum: Ita omnia & ſemper decidere neceſſarium non eſt.

Ita æquitatis curam Magiſtratibus mandatam eſſe, ut interim actionum omnium anima prudentia non intermittatur; quæcunque fiunt & deciduntur, juſta eſſe oportere, ſed quæcunque juſta fieri & decidi ſemper, Reipubl. non ſemper expedire.

IV. In obſcuris & dubiis Civitatum Controverſiis autoritatem interponere, nihil eſſe aliud, quàm eam proſtituere; quàm in victrici parte eam confirmare, in victa odioſam reddere & amittere.

Quod quanto cum diſcrimine, in nova Republ. præſertim, conjunctum ſit; neminem neſcire.

Cum

V. Cum ſalus populi ſuprema lex ſit, propter commune omnium bonum jura ſingulorum differre utiliſſimum & pro omnibus legibus eſſe.

DECRETVM.

Ita cenſebatur, ut finirentur lites potius impræſens quam cauſæ. In quam rem pro diverſa ſingulorum qui offerebantur caſuum ratione diverſi etiam modi placuere. 1. Vbi de uſu hujus aut iſtius juriſdictionis, de Dominio & poſſeſſione hujus aut iſtius loci controvertebatur, utenti hactenus & poſſidenti uſum aut poſſeſſionem relinquere, tutiſſimum videbatur; Contrà urgentibus & prætendentibus cognitione cauſæ interim eſt ſatisfactum. Quæ aut nulli parti poterat eſſe ingrata, cum hac ratione ad deciſionem tandem poſſit perveniri. Ita dilata ea cognitione, & in hos etiam dies tracta, odioſa alteri parti futura deciſio differebatur.

2. Vbi inter eoſdem duæ controverſiæ, utrique parti ita ſatisfactum eſt, ut quo ad præſentem uſum alterum alteri, & ita utrique aliquid concederetur donec, ubi Reipublicæ permitteret ratio, ſummatim & omnino utraque controverſia definiretur.

3. Vbi de tali re controverſiæ inſtituebantur, in cujus poſſeſſione ac uſu fuerant nunc iſtæ hactenus partes, parti utrique aliquid relictum eſt, & adminiſtratio vel adjunctis eodem

tempore miniſteriis, vel per vices tempore diviſo, donec deciderentur omnia, utrique parti conceſſa eſt. Quovis a. caſu, ſi his proteſtationibus impræſens utrique parti ſatisfieri non poſſet, examuſſim proteſtatio permiſſa eſt & Exceptio, & ut valida in Acta publica relata eſt.

EVENTUS.

Quâ fiebat, ne de jure ſuo quicquam ſe amiſiſſe, aut detractum ſibi partes exiſtimarent.

JUDICIUM.

In publicis controverſiis, ubi pro vel contra (ut vulgò loquuntur) eas decidere cum odio conjunctum eſt; ubi annuere alii, periculoſum; negare alii, non ſatis tutum: differre præſentiſſimum remedium habetur. Quæ dilatio, quod minus inviſa ſit, facile fiet illis modis qui in Decreto ſunt explicati.

DIS-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DISQVISITIO.

Quando & quomodo à ſupremis Magiſtratibus eorumque miniſtris vel Legatis in publica cauſa adverſum alios proteſtandum ſit.

CASVS XII.

Ex Concilii Tridentini Hiſtoria deſumptus.

CVm ad abſolvendas controverſias, quibus Chriſtianus Orbis tum agitabatur, juſſu Pontificis Romani Tridentum conveniſſent variorum Principum Legati, & Hiſpanus & Gallus, ut ſolent, de loco ejuſque prærogativa contenderent; Quæſitum inter eos: Quid factu utilius foret, quo ne læderent aut minuerent Principum ſuorum Majeſtatem.

SENTENTIÆ.

Abeundum alii & excedendum rebantur eo ex conſeſſu; in quo Principis ſui locum non poſſent tueri.

I. Evenire Principi ſuo quicquid ſibi.

II. Vbi quis ſententiam pro authoritate dicturus ſit, talem, qualis eſt agnoſci oportere: qualis autem eſt non agnoſci, niſi ſuo loco ſententiam dicat.

III. Irrita omnia futura quæcunque de-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

ciderentur ; niſi ex debito Principibus loco Principum ſuorum vota pronunciarent. Excepturos enim ſemper Principes, non ea ſe ſtatuiſſe, quæ in haud idoneo & inconvenienti ſibi loco contra mandatum ſtatuerint Legati: Vbi enim mandatum non ſervatur, nolle Principes cæteris teneri. Jam autem Reverentiam Principis & æſtimationem ante omnia obſervaudam in mandatis ſe accepiſſe.

IV. Fruſtra præſidium peti à proteſtatione, cum in ea non niſi inania verba ſint & voces, & auribus tantùm præſentium excepta facilè tranſmittantur: manente interim facti exemplo in illis, quæ in loco alterius Principis Legati ſunt prolata.

Alii exiſtimabant: Delecto à ſingulis per vices priore loco, utrique poſſe parti ſatisfieri. Cum enim utrique eadem ſibi deberi contenderent, iiſdem per vices tributis utroſque pares & neminem poſtpoſitum videri.

Saniores ſtatuebant, ut quotidie primi occupantis primus fieret locus, permiſſa interim cuique ſemper adverſum præcedentem ſolemni formula proteſtationis.

I. Non enim deſeri hinc conventus oportere: Agi, propter quæ convenerint, debere, neceſſe & in confeſſo eſſe: de modo agendi controverti tantum, quem, quo ad locum, facilem & iniquum nemini offerri poſſe, ſi providè expendatur.

II. Non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

II. Non enim per vices mutandum priorem quotidie locum, nam hac ratione non tolli controverſiam, ſed manere: Quis enim primus priorem locum ſit occupaturus. Sed & perpetuum neque interrumpendum jus Principum ſuorum à ſingulis urgeri: quomodo igitur, aut in quem uſum, ejuſmodi honoris vices præferrentur.

III. Proteſtatione igitur integra omnia ſingulis relinqui & ſalva. Hac enim fieri, ut quocunque quis conſideat loco, maneat qualis eſt, & haberi cupit, neque præjudicium fiat cujuſquam juri, cum nihil juri detrahatur.

IV. Verba quidem eſſe, ex quibus conſtant proteſtationes, interim tamen vim rerum etiam habere poſſe; neque eas inter præſentes tantum audiri, aut oblivione tandem transmitti, verum durare impoſterum & ſervati juris exemplum ſi in publica conventus acta ſimul cum aliis Decretis utriuſque partis Proteſtationes referantur.

DECRETVM.

In poſtremam hanc ſententiam plurimorum ſuffragiis conventum eſt.

EVENTVS.

Quotidie prior locus occupantis fuit, & quotidie proteſtatio poſterioris renoeata & actis publicis inſcripta eſt: ſublataque de loco

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

controverſia, magna pace de publicis negotiis eſt conſultatum.

JVDICIVM.

Proteſtatio eſt, qua cujuſque jus & permittitur alteri, & cuique ſervatur, qua fieri non videtur aut creditur, quod fit; qua denique quod factum impræſens eſt, ut non factum impoſterum æſtimatur. Itaque ingens ejus in Republ. uſus eſt in controverſiis his, in quibus ſine magno odio aliud judicium non poteſt interponi.

Neceſſaria eſt, ubi, quomodo faciendum, quod neceſſario faciendum eſt, intutum eſt decidere: Vim verò habet, ubi non in verbis tantùm conſiſtit, quæ oblivione ſæpè tranſmittuntur, manente interim facti alterius exemplo: Sed in Actis inter factorum monumenta ſuis formulis repræſentatur. Verba enim ut in negotiis publicis in ſe vana, ita rerum loco ſunt, ubi actis rerum ſolemniter inſeruntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DISQVISITIO.

Si Privilegiis conceſsis ſubditi abutantur, aut ex iis improviſa oriantur mala, quomodo in iis vel tollendis vel corrigendis gerere ſe debeant Principes aut Magiſtratus.

CASVS XIII.

Ex ſuperioris ſeculi hiſtoria Gallica petitus.

CVm Ludovicus XII. Princeps optimus ad Regni Galliarum habenas eſſet admotus, multa innovare ac corrigere inſtituit, quæ ut erant à præcedentibus Principibus indulta; Ita magna in Rempubl. mala nunc derivabant. Inter alia, cum Profeſſores & ſtudioſi Academiæ Pariſienſis paulò licentius agerent, freti privilegiis olim ſibi indultis; de iis tollendis aut mutandis, aut aliter interpretandis in Conſiſtorio Regis eſt quæſitum.

SENTENTIÆ.

Erant inter conſiliarios Principis, qui ſtatuere: Privilegia olim conceſſa nec tolli nec mutari facile poſſe.

I. Juraſſe Regem in præcedentium Principum acta; ſuadere fidem, ne deceda tab eorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

rum accurata obſervatione, ſuadere prudentiam, ne ſuo exemplo infirmam reddat priorum Principum authoritatem, & in iis etiam ſuam, cum tanti quiſque ſit, qui ſuccedit, quanti illum æſtimat cui ſuccedit.

II. Pleraque de quibus ageretur Privilegia, Principalis gratiæ eſſe munimenta, quibus ſublatis aut reſtrictis, Regis Imperium ſuſpectum futurum ut crudele, ſaltem futurum inviſum. Jam vero in initio ſaltem Imperii optimam eſſe Clementiæ & gratiæ famam.

III. Quibuſdam Privilegiis ſublatis in cæteros ituram ſuſpicionem & metum, exemplo aliorum metuentes, ne & ſuarum ipſi immunitatum tandem etiam ſeveritate Principis faciant jacturam.

IV. Non negare ſe, intereſſe Reipubl. ut abuſus tollantur: Sed non ideo tollenda Privilegia: Sartis illis meliorem rationem corrigendi depravati moris poſſe excogitari: Integra illa Rex permitteret & interpretando talia declararet, per quæ præſentia mala poſſent præveniri: ſine odioſo enim nomine vel titulo optima agere optimum in Republ. cenſeri.

Alii Privilegia, ex quibus hactenus tanta malorum ſeges, omnino intercipienda eſse aſserebant.

I. Quia Regis antiquiſſimum & primum, bono Reipubl. dictum ſacramentum.

II. Illis obſervandis teneri ſucceſsorem

Princi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Principem, quæ concernunt fundamentales Reipubl. Leges, quæ perpetuam cauſam habent, de quibus inter Principes & ſubditos ſolemni & æterna formula contractum eſt & conventum: Non teneri interim ſemper ad obſervanda ſingularia, aut ſingulis vel quibuſdam Reipubl. partibus indulta: Non ad ea, quorum palam extant abuſus: Non ad ea, quæ pro diverſa temporum morumque ratione verti debent & mutari: Non denique ad ea, quæ à præcedentibus principibus importuna ſuorum ſupplicatione circumventis, malè decreta ſunt ac inſtituta. Si enim contra fiat, ſequentis Principis non tam Imperium eſse quam ſervitutem.

III. Cauſam omnis Decreti tolli ac Decretum ſimul, ubi tollitur finis, vel ſperatus non obtinetur. Finem Academicis indulti Privilegii non alium fuiſse, quam ſtudiorum promotionem: Eo aut corrupto aut non impetrato, haud cenſeri ea conceſsa, quæ conceſsa ſunt in eum finem, qui contrarius nunc obtinetur. Si non ſervant Privilegio ornati deferantq; Principi privilegii finem, ad id ſervandum Principem non obligari. Tacitum eſse quaſi hunc inter ſubditos & Principem contractum, ut in Privilegiis, ſicut uſus eorum ad ſubditos confertur, ita finis reſpondeat Principis exſpectationi: cujus contractus Leges ac conditiones reſpectu finis, ſi non obſervent ſubditi, cur

Princi-

Principes tenerentur ?

IV. Neminem cenſeri damnum rebus ſui imperiove ſuo inferri voluiſſe: atque ex his Principum indultis damnum eſſe manifeſtum. Proinde cenſeri, ea indulta præcedentes Principes noluiſſe: Imò cum indulgerent, Subreptitia & Obreptitia (ut in foro loquuntur) ſpecie boni circumventos. Sic autem impetrata pro nullis haberi. Hæc verò talia eſſe, docere Eventum.

V. Si liceat Privatis ac Subditis non uti accepto privilegio, ubi aut nullum ejus uſum, aut ex eo damnum præſentiſſimum vident; quidni liceat Principi datum aliquando non ſervare, ſi cum Reipubl. damno ſit conjunctum? Privilegium enim non cogit impetrantem, neque ideò etiam dantem: non enim deteriorem principum quam ſubditorum debere eſſe conditionem.

VI. Nullam ex his mutatis aut ſublatis excitari poſſe inclementiæ famam. Non enim tam tolli gratiam privilegii quam damnum.

DECRETVM.

Placuit, ut privilegia per quæ peccatum eſt Academicis eriperentur.

EVENTVS.

Magni propterea motus in Academia Pariſienſi, in qua aliquot Studioſorum millia tunc

age-

gebant, exorti; ſtatim facta inter Profeſſores & Studioſos conjuratione, ut illi non docerent, hi aliò ſe conferrent, donec privilegia reſtituerentur.

JVDICIVM.

Compoſita & antiquitus inſtituta in Repub. tollere periculoſum. Interim quanquam vetera, quanquam olim conceſſa, ſi cum damno publico conjuncta ſint, tolerare, ſenſim Rempubl. evertit. Itaque præſtat interpretando corrigere antiquitus inſtituta quam tollere. In tollendo enim vis æſtimatur & odio eſt. In interpretando optimus finis præfertur & facile obtinetur. Et prudenter faciunt Principes & Magiſtratus, qui in omnibus Decretis, ſeu omnes illa, ſeu ſingulos concernant in omnem eventum interpretandi ſibi ſervant autoritatem. Sed & ubi ita poſcit neceſſitas, ſalus Reipubl. ſupra Privilegia omnia eſt & Leges. Denique non aliis ſervandis Principes ſequentes præcedentium autoritatis reſpectu obſtringuntur, quam quibus Imperium & pax publica conſervatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DISQVISITIO.

An & quomodo quis in Republ. ad publica conſilia admotus, Conſilii & Imperii eventus teneatur, ejusque nomine pœnam ſubire debeat.

CASVS XIV.

CVm Thebanis magni terroris bello Alexander M. immineret, *Arcades* auxilium illis præſtiterunt, aliquot Civium millibus ad eos tuendos miſſis. Alexander autem, paulò poſt & Thebas evertit, & miſſa auxilia *Arcadum* ad internecionem cecîdit. Rogata eſt Sententia in publico Arcadum conventu, quid in hujus tam improſperi conſilii Autores eſſet ſtatuendum?

SENTENTIÆ.

Quidam hujus conſilii authores, ut culpæ exemptos ita pœna eximendos ſtatuebant.

I. Quicquid conſuluerint bono in Rempub. animo, bonum in finem eos conſuluiſſe. Sic enim & teſtari illos, neque adverſa poſſe ab accuſatoribus afferri.

II. Neminem unquam poſſe Conſilii ſui Senatu publico teneri. Cum enim multi ad conſilia vocarentur credi aut unam omnium aut diverſas inter omnes ſententias futuras. Si

una

na, cur plures ad publici Conſilii deliberatio-
em vocarentur? Si diverſa, cur diverſa ſen-
ientes punirentur, ob id quod ab aliorum
onſiliis diſſenſiſſent; cum hic liceat, & ſole-
nne ſit diſſentire.

III, In omni jure ſemper placuiſſe, ut ne-
mo præſtaret pœnam culpæ alienæ. Hanc au-
em non conſulentium culpam, ſed fortunæ &
eventus eſſe.

IV. Quos tandem Conſiliarios pro Repub.
futuros, ſi propter id quod agit potius fortu-
na, quam ipſi, qui in ſua non habent manu, Ju-
dicii ac pœnæ cogantur ſubire ſeveritatem.

V. Non eſſe pœnam, niſi ubi eſt delictum.
Delictum hic non in Conſiliis eſſe, ſed in Even-
tu. Nam Eventum fortunæ eſſe, non Conſu-
lentium; pœnæ igitur haud dubie Conſulen-
tes oportere eximi.

Contra alii & ſerio inſtabant.

I. Non videri bono in Rempubl. animo
hoc conſilium initum eſſe, cum reſpectu tan-
tarum virium Alexandri & modici auxilii Ar-
cadum & infirmæ potentiæ Thebanorum, quæ
nunc evenit clades jam ante facile potuerint
provideri. Itaque aut malignum aut impro-
vidum eorum animum in hoc conſilio exti-
tiſſe: Si malignus; Quidni ut Patriæ Prodito-
res? Si improvidus, quidni ut munia non bene
adminiſtrantes, merito ſupplicio afficerentur.

Malè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Malè geſti Magiſtratus inter omnes Gentes pœna eſt: quidni igitur etiam ſit male geſtæ Senatoriæ dignitatis? Ad hujus munia ſpectat bene & provide Reipubl. conſulere; non expleri, imò interverti munia, ubi è contra fit.

II. Neminem quidem præſtare culpam alienam, ſed hanc conſulentium propriam, & conſilii, non eventus eſſe. Et quidem, quando Eventus culpa eſt? Cum ſupra id quod quis potuit, quod debuit providere, quod providit, potuit Fortuna. Quando Conſilii? cum improvidentia non ſatis expendit fortunam, & clades ideo irritavit. Propter futura & quæ fortunæ ſunt, nemo tenetur, qui in conſilio de rebus futuris ad præſentia omnia ſerio attendit. Id autem hic non factum: neque enim præſens Alexandri vis eſt, ut oportet, æſtimata: Itaque præſentium in conſilio negligentes, futurorum, & eorum quæ ſecuta ſunt, Autores merito cenſeri.

III. Neminem Conſilii teneri, etiamſi diſſentiat. (nam inter diſſentientes conſilia publica optime expendi) Interim diſſenſionis hanc eſſe Legem: ut ſemper concors cum bono Reipubl. animus inter diſſentientium certamina ſpectetur. Modus ſaltem & finis Conſilii debent eſſe boni. Conſilia bona cum optimis vel melioribus, mala cum bonis hic contendi oportere. Bonum eſt, cujus ratio aliqua: optimum vel melius, cujus major:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

major : malum cujus nulla aut Reipubl. adverſa eſt. Propter bonum conſilium neminem teneri, licet ab aliis melius ſit ſuppeditatum: Licet plus gloriæ mereatur optima ſuadere: nihil tamen meretur pœnæ, bona tantum ſuadere. At propter malum conſilium cum bono comparatum Senatorem haud dubie teneri. Ratio pœnæ eſt, ubi rationem facti & conſilii reddere non poteſt, aut reddit Reipubl. adverſam ille, cujus eſt nihil decernere ſine profutura Reipubl. ratione. Hujus autem conſilii nullam rationem eſſe, imo omnem rationem contra militare: quidni ergo Conſilii tenerentur?

IV. Sæpe uſu venit, ut qua fide, quo animo quis conſilium dedit, non appareat niſi ex Eventu. Quis enim nominatim conſulere audet quod eſt contra Rempubl. Multa fiunt in Conſiliis ſimulate. Itaque detecto Eventu, cur retro & in conſilium non inquireretur?

V. Deinde expedit, ut qui tanta fiducia de rebus tantis ſententiam dicant, prudentiam eam adhibeant, qua non ſolum de præſentibus verba facere, ſed & de futuris quaſi augurari & vaticinari videantur. Merito igitur Eventum imputari, non qui fortuna, ſed qui rationum uſu, & diſciplina Reipubl. poteſt debetque provideri.

VI. Si in quibuſdam ignorantia crimen

eſt,

eſt, aut quaſi crimen (uti JCti loquuntur) cur non imprudentia nonnunquam ? Si per eam, ex legibus Romanis litem ſuam judex faciat, cur non Magiſtratus ſuum infortunium ?

VI. Quæritur in iisdem legibus Romanorum, An tutor præter fidem præſtare etiam debeat conſilium & Eventum? Cur igitur id dubium erit in Senatore, in Magiſtratu, cui Tutela & cura Reipubl. eſt mandata ?

DECRETVM.

Placuit poſtrema ſententia, & ultimo ſupplicio affecti ſunt mittendi Thebanis auxilii & ab Alexandro profligati Autores.

EVENTVS.

Poſt eam pœnam cautiores in expendendis Reipubl. negotiis ſuisque Conſiliis alii exſtitere.

JVDICIVM.

Vtile imprimis ac neceſſarium in Republ, eſt, à Conſiliariis præſtari illum rerum Eventum improſperum, cujus cauſa extitit adverſa potius in conſulendo ratio, quam in agendo adverſa fortuna : Nam hic conſulentibus culpa eſt & ideo pœna. Ita à cordatis gentibus ſemper judicatum eſt. Vnde pariter diſcant Senatores; tutiora illis eſſe cauta & tuta pro Repub. quamvis modica conſilia, quam magnifica & Reipubl. pariter ac conſulentibus ancipitia.

DIS-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DISQVISITIO.

i utrinque aliquid Principes aut Populi, aut Civitates prætendant, quo ordine, quaque ratione in dirimendis illis controverſiis ſit procedendum.

CASVS XV.

Ex ſuperiorum ſeculorum Batavica hiſtoria petitus.

FLORENTIUS Hollandiæ Comes V. ejus nominis à Geldrorum Principe quæ-am ſibi deberi contendebat. Rurſum Gel-rorum Princeps eadem tempeſtate ab Hol-ndiæ Comite nonnulla ſibi præſtanda eſſe ſeverabat. Juſta erat utriuſque prætenſio. onvenere igitur de his rebus acturi utriuſque rincipis Legati. Quæſitum ibi ante omnia eſt, ujus cauſa, an Geldri, an Hollandi, prius agi-ri & decidi deberet?

SENTENTIÆ.

Vt diviſæ partes erant: ita diviſæ opinio-es. Hollandi primum hîc ſuam cauſam excu-, ſuaque ſibi adjudicanda magnopere urge-ant; ſuum enim Principem Geldro majorem, tpote qui non tam Principis quam Tutoris ti-lo nunc uteretur. Geldri contra ſuam prius vocan-

vocandam ſub examen, ſibique ſatisfactum ante omnia cupiebant. Nam eos non ſine cauſ[illegible] inceſſerat metus, ne, ſi primum Hollandiæ Principi adjudicaſſent quæ prætendebat, Hollandiæ Princeps beneficio deciſionis pro ſe factæ uteretur, quo impetrato prætenſiones Geldri Principis aut rejiceret, aut (ut ita dixerim) indeciſas relinqueret.

DECRETVM.

Poſt multas altercationes utrique parti ab[illegible] unde ſatisfactum eſt. Quo enim utraque pars eſſet ſecura, ſive hujus, ſive iſtius cauſa prius decideretur; placuit communi conſenſu, ut primo deciſa irrita haberentur, ſi poſtea alteri parti in ſuis eodem modo, eadem; æquitate non eſſet ſatisfactum.

EVENTVS.

Ita factum eſt ut vim deciſionis prius decretæ pars quæque ſua adhuc in poteſtate ſervaret. Ita factum, ut utraque pars ſua intereſſe exiſtimaret, ut ſive primo, ſive pòſt alterius voto ſatisfaceret. Neque enim decreto hoc facto uni ſatisfieri poterat, niſi alteri eſſet ſatisfactum.

JVDICIVM.

Optima illa eſt & tutiſſima agendi ratio in publicis controverſiis, in quibus utrinque alius quid ab alio deberi ſibi prætendit, nun-

quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

quam abſolute aliquid alteri parti in initio adjudicandum, ſed ea conditione agendum eſt ac Lege, ut niſi nobis noſtriſque poſt ſatisfiat, nihil jam ante pro aliis decretum aut factum cenſeatur. Sic ubi omnia ſimul agi non poſſunt eodem temporis momento aut expediri, prudentiæ præſcripto in omnem utilitatem, omnia pariter conjungantur. In ſupremis Angliæ Conventibus ſeu Parlamentis hujus conſilii tutiſſima ratio ſemper habet locum. Cum enim in iis plurima ſæpè offerantur, quæ aut Rex à populo & proceribus, vel populus & proceres à Rege deberi ſibi contendunt, quo ne Rex pro ſe Decretis initio tantum utatur, in more poſitum habent nihil æſtimare & irrita habere priora illa Decreta, niſi in ſequentibus pro populo aut proceribus factis Autoritatem etiam ſuam & aſſenſum Rex velit commodare. Nullum iſthic Decretum valet, niſi omnia valere intelligantur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DISQVISITIO.

Quomodo ſe gerere debeant populi aut Civitates, quarum modicæ & infirmæ ſunt vires, ubi à vicinis Principibus potentia ſuperioribus inſigni aliqua injuria afficiuntur.

CASVS XVI.

VENETORVM Ampliſſimæ Ditioni proxima erat Civitas *Verona*, quæ alterius Principis imperio non obnoxia, ſuos ſibi Principes habebat, inter quos ea tempeſtate Martinus *Scaliger* erat. Veronenſes autem injuriis multis à Venetis tunc vexabantur; interim Veneti erant longè potentiores. Quæſitum igitur eſt, Quid Veronenſium populo hoc rerum ſtatu agendum foret?

SENTENTIÆ.

Ad arma à quibuſdam conclamatum eſt.

I. Injurias graves eſſe à Venetis inflictas, & ideò bello juſtiſſimam cauſam offerri.

II. Graviores injurias priores ex facili tolerantibus continuo imponi. Itaque ferro in principio obviam eundum eſſe iniquitati.

III. Modicam quidem eſſe Veronenſium reſpectu Venetorum potentiam ac propemodum

dum nullam. Interim quantum ad cauſam ſuam tuendam præſidii Veronæ deſit, tantum vicinos facilè collaturos, qui Veronenſibus victis ac exutis eadem mala expectare neceſſe haberent, quæ Veronenſium populo à Venetis nunc imponerentur. Non ſuum igitur hoc tantum, ſed vicinorum omnium futurum bellum.

IV. Suis defendendis ſe eſſe ſatis pares; parum ad defenſionem ſumptuum requiri: poſſe offenſionem, quæ majoris impenſæ ſit, intermitti: offenſuros interim Venetos magnis cum impenſis; harum tædio, quis tandem dubitet, in æquas conditiones eos deſcenſuros.

Alii alia & Contraria in medium afferebant.

1. Non dubitari cauſam belli juſtam eſſe, ſed nec hoc impræſens quæri: at illud nunc agi, an ferro tueri cauſæ æquitatem & experiri Reipubl. impræſens expediat? Cauſam belli potentiores ſæpè quærere & dare, quo belli beneficio intendant magnitudinem ſuæ fortunæ. Infirmiores interim ſi cauti ſint, aut diſſimulando eam non agnoſcere, aut alia ratione quam ferro tranſigere debere. Non cauſam hic æquam cum iniqua, ſed vim cum vi, maximam cum infirma contendi oportere; quæ ſi minor penes optimos, optimos fere, bello cum potentioribus commiſſos involvi peſſimæ ſie fortunæ. Juſtam cauſam Deum tueri, ſed

non minus quavis in cauſa prudentiam hominibus ab eodem Deo eſſe mandatam.

2. Ferre potius injurias eſſe conſultum, aut alia ratione amoliri, cum majus ex bello etiam felici damnum quam ex toleratis præſentibus injuriis ſit expectandum. Fruſtra proponi metum graviorum injuriarum: Si in his conſiliis quicquam valeat metus, cur non ille in bellum potius & ſumptuoſum & forſan improſperum extenderetur?

3. Quid aut quare vicinorum potentiæ aut ſubſidiis innitendum eſſe exiſtimarent? Nam hæc omnia incerta, quorum ſpe & fiducia quis prudens certum bellum & intulerit & irritarit? Sperari auxilia poſſe ubi exſpectatur bellum (ſpes enim & metus tunc ſunt pares) ſed certa & ad manum eſſe debere auxilia, ubi jam bellum infertur.

4. Interim quanta Veneti nominis potentia ſit, quam Veronenſium propemodum nulla, ſerio cogitarent.

5. Quin vero etiam dividerent omnem hujus belli Eventum; aut victos in eo, aut victores futuros Veronenſes. Si victi, cur non à bello ſimul & clade abſtinerent? ſi autem victores, an ideo omnino victi Veneti & debellati? an ideo pax compoſita? an non Veneti quotidie potentiores inſurgere poſſunt adverſus cladem? an non diutius illi impenſis ſuis improſperum etiam bellum poſſunt ſuſtentare,

quam

quam Veronenſes felix & fortunatū? haud dubie, Quovis igitur eventu bellum eſſe intutum.

6. Ne defenſioni quidem Veronenſes domi ſuffecturos: durante bello, intercepta cum Venetis commercia, populandum patentem agrum, in quo civium plurium poſitæ fortunæ haud dubie offerri. Potius igitur Arbitros eligerent alios Principes, à quibus intercedentibus controverſiis imponeretur finis; potius apud Venetos repeterent novas ſupplicationes, & Legationes, potius aliquid permitterent eorum votis, quam omnia incertæ fortunæ: potius inſtar belli quam bellum deligerent, & jure talionis privatæ quam publicæ uterentur: Quod ſi tamen bellū indicant Veneti, ſequendam eſſe neceſſitatem, quâ nondum ab ipſis indicta aut oblata, omnem eam conſilio præveniri poſſe & oportere. Interim qui bellum cogitant, & iniquam habent belli cauſam, malle id inferri, quàm inferre, ut non tam quæſitum ab illis bellum, quam ab aliis oblatum & indictum eſſe videatur.

DECRETVM.

Poſtpoſita eſt mitior hæc, & haud dubie melior ſententia, bellumque Venetis indictum eſt.

EVENTVS.

Veronenſes eo in bello ſæpius victores extitere: tandem tamen omnibus pene & pu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

blicis & privatis fortunis inter belli tot impenſas exutos ſeſe deprehenderunt.

JVDICIVM.

Si infirmiores ſumus, nunquam bellum conſultum putare debemus cum potentioribus, qui diutius vinci poſſunt quam nos feliciter pugnare, ubi victoria gloriæ magis eſt quam uſui, & præſentis prœlii Eventum potius quam belli finem, aut cauſam abſolvit. Denique ubi victoria parum aut nihil victo nocet, & victori tantum eſt ſumptuoſa, pro ejuſmodi bello, quidvis potius agendum eſt.

DISQVISITIO.

Qua ratione Populi, Civitates, Reſpubl: adverſus Principes ſuos, legibus adſtrictos, nimia affectantes, commodiſſimè ſine invidia ac odio tueri poſſint, ac conſervare priſtinam debitamque ſibi libertatem.

CASVS XVII.

Ex Veteri hiſtoria Veneta deſumptus.

STatim ſub initia creatorum apud Venetos Ducum nonnulli eorum per illos quos in Senatu addictos ſibi habebant, majora concupiſcere,

biſcere, ad minuendam Reipubl. libertatem ſuamque potentiam augendam, cœpêre. Qui in Senatu ejuſmodi relationibus ac conſiliis obſtabant, apud Duces & alios delati, aliunde quæſito pœnæ prætextu, vita & fortunis identidem exuebantur. Quæſitum igitur tandem eſt, Qua ratione & Libertatis, & eandem tuentium Senatorum ſecuritati proſpiceretur?

SENTENTIÆ.

Erant, qui inter iſta, magnum & invictum & conſtantem pro Republ. ſufficere animum adverſus alios putabant: quibus objectum, bene quidem illum ſe habere animum, illum neceſſarium eſſe; ſed nec ſufficere, nec ſatis eſſe tutum. Non tutum eſſe opponentibus ſeſe adverſus illos, qui Ducum anthoritatem ſupra libertatem Reipub. vellent evectam. Nam, quod experiundo jam cognitum, Principibus aut Ducibus ſe opponentes, odio illorum continuo laborare; quo metu futurum, ut in pleriſque contumax ille pro libertate animus facile expugnetur. Neque id etiam ſufficere, cum lapſu temporis deficere poſſint Libertatis Patroni, nec de animis poſterorum eadem certo ſperari poſſint, quæ de animis præſentium, qui ex æquo & bono nunc gererent pro Republ. Senatorias dignitates. Itaque conſtituendum eſſe aliquid æternum; aliquid, cui præſentes & poſteri continuo obſtringantur: ali-

quid denique, quo ſine ullo vitæ ac fortunarum diſcrimine aſſeri poſſit, nunquam minuenda aut violanda Reipubl. Libertas. Illud autem omne poſitum eſſe in quadam condendarum legum æternitate.

DECRETVM.

Placuit, ut pro libertate Lex duplex æternùm Reipubl. profutura, & idcircò æternùm obſervanda decerneretur.

LEX *prima fuit:*

Quicunque poſt hæc ea ad Senatum aut in Senatu rogaverint, quibus Libertatem Reipub. ac Senatorum autoritatem imminui aut quaſſari poſſe deprehendatur; pro magnitudine relatæ aut rogatæ rei vel perduellionis rei, vel inſtabiles ac infames, omneſque eorum poſteri cenſerentur.

LEX *ſecunda.*

Quicunque de hac prætendente Lege abroganda, quicquam unquam retulerit ad Senatum, capitale ei perpetuo futurum.

EVENTVS.

Ex eo tempore facto Decreto ſervatoque, ſalva permanſit & integra publica libertas. Nulla Senatoribus Rempubl. ſub Ducibus curantibus pericula diutius imminebant. Nam nihil contra has leges impoſterum rogabatur, cum nemo pro Principum authoritate augenda ageret, nemo ſe iis opponeret, unde ſecuritati ſingulorum ſenatorum proviſum.

Prin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Princeps Legi iraſci poterat, non tamen eam infringere. Interim iraſci non poterat tuentium Legem perſonis.

JUDICIUM.

Laudatiſſima hæc & perpetui uſus eſt agendi ratio quam ſi Reſp. aliæ quædam eſſent ſecutæ, non viderent hodie infra Principes projectam Procerum aut populi Libertatem. Equidem nunquam deeſt Principibus ambitio ad augenda ea quæ habent. Nunquam igitur deeſſe Lex debet, frenum nocentiſſimæ ambitionis. Nunquam etiam illis deſunt ſui Aſſentatores, publicæ hoſtes libertatis. Nunquam igitur relinquenda illis occaſio qua aſſentando cum damno Reipubl. Principibus poſſent prodeſſe. Nunquam deeſſe debent vindices Libertatis: ut nunquam deſint ſemper ſecuri eſſe debent. Securi autem fiunt per ejuſmodi Leges, quæ non tam horum aut iſtorum Curantium impræſens Rempubl., quam ipſius Reipubl. eſſe exiſtimantur. Male agendi aut proponendi præcidenda eſt omnis occaſio, præſertim in ſupremo Reipubl. Senatu. Ita enim malis ſe opponere boni & malorum odium incurrere & inſidias neceſſe non habebunt. Præſtat in Republ. denique facere non peccaturos, quam opponere ſe illis, qui peccarunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DISQVISITIO.

An ſemper utile ſit in Republ. accuſari nocentes & puniri, quanquam graviſſimorum ſcelerum compertos.

CASVS XVIII.

Ex Veteri Græca hiſtoria petitus.

ARISTIDES contra *Mardonium* illo tantoperecelebrato prœlio pugnaturus, accepit nobiles quoſdam, præcipuæque viros autoritatis, qui de defectione cogitarunt. De qua cum *Ariſtidi* certo jam conſtaret, quæſitum in Senatu eſt: quid fieri contra eos ac decerni oporteret?

SENTENTIÆ.

Accuſationem alii & pœnam magna contentione poſtularunt. Quid enim defectione ac proditione periculoſius? quo gravius & majoris diſcriminis crimen, pœnam graviorem. Quo majus criminis in omnes exemplum, minus pœnam in ſingulis tranſmitti oporte.

Alii contra, alia ratione, quam pœna cohiberi, & ſiſti defectionem meditantium conatus, poſſe rebantur. Namque eam temporum eſſe conditionem, eumque rerum ſtatum, ut

nemo

nemo eſſet exaſperandus, nemo inſimulandus facile, ne quod ſimularunt, accuſationis metu ac graviſſimæ pœnæ, ſerio conficerent; pœnam omnem pro Republ. adverſus Reos eſſe repertam; Quare ſi pœna impoſita Reſpubl. lædatur aut quaſi ipſa puniatur, potius ab ea abſtinendum.

DECRETVM.

Placuit plurimorum conſenſu, ut palam oſtenderetur, detectam quidem eſſe conjurationem, nec tamen agnoſci conjurationis conſcias illas perſonas, quæ haud dubie defectionem jam cogitabant, quæ nimirum rei metu conſternatæ, nec interim pœna exaſperatæ intermitterent ſcelus, quod nec exequi jam commode poterant quia detectum, nec exequendi neceſſitatem impoſitam ſibi videbant, accuſatione intermiſſa ac pœna.

EVENTVS.

Ex conjuratoribus octo ſunt comprehenſi & in vincula conjecti: proximo tamen die dimiſſi illi ſunt, quaſi innocentes. Dimiſſionis cauſam hanc præ ſe tulit *Ariſtides*, quod cauſam accuſationis & pœnæ in illis non reperiſſet: addito, proximo prœlio, cujuſque ignavia & virtute rem eſſe dijudicandam, & temere ſuſpectam famam, reſtituendam ſe ſperare: Ita intermiſſum Conſilium defectionis, omnes in officio contenti ſunt, & fortiter pugnavere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

JVDICIVM.

In Republ. plura ſcire quam exequi & ſæpè providere utilius adverſus irrupturam culpam, quàm poſt culpam, aut ob cogitatam, pœnam inferre. Sæpius præſtat videri inveniſſe quam feciſſe. Meditatam ab aliis culpam fere ſiſtit, qui ut cognitam; ita non creditam oſtendit: cognitam, ut ab ea abſtineatur: non creditam, ne injecto pœnæ metu deſperatione ad eam exequendam facinoroſi impellantur. Periculoſum igitur eſt, viam accuſatoribus præcludere: aperire etiam omnibus adverſus omnes & quovis tempore nonnunquam eſt periculoſius & mala incendit. Sunt enim, quibus metu accuſationis & pœnæ ſatius eſt, & potius videtur, hoſtes ſe Reipubl. quam reos appellari.

DISQVISITIO.

In Controverſiis diverſi Imperii Subditorum, quæ ſecum trahunt cauſam publicam & pacem, quando & quomodo publica privatis anteponenda ſint.

CASVS XIX.

Ex horum temporum rebus conſiliiſque ſelectus.

CVm Indiæ Orientalis Societas pariter & in Anglia & in Hollandia auſpiciis publicis,

cis, ſumptibus autem privatorum eſſet inſtituta, & utrinque damna ſibi invicem illata, Angli & Hollandi quererentur; (Qua de re alia quædam, diſquiſitione decima dicebamus) quo utrique parti ſatisfieret: quæſitum nuper admodum eſt, an in hujus cauſæ cognitione ſingulorum privatorum, quæ damnum ſibi accepiſſe videbantur, querelæ audiri, damnaque expendi deberent particulatim.

SENTENTIÆ.

Alii affirmabant.

I. Privatorum curam Magiſtratibus ante omnia eſſe mandatam, cujus curæ magnam in eo verſari partem, ut ex præſcripto æquitatis, non minus privatæ quam publicæ injuriæ æſtimentur, præſertim cum in damnis, quæ privatis imponuntur, etiam Reſpubl. laboret.

II. Totam hanc controverſiam non publicam eſſe ſed privatam. Principes & Magiſtratus ſupremos res privatorum in poteſtate ſua habere, imperio, non dominio. Imperio, ut bene utendi Leges, autoritate publica privatis præſcribantur. Non Dominio, quia alienandi res privatorum Principes non habent poteſtatem. Alienationis autem ſpeciem eſſe abolere actiones privatorum in alios privatos, & ſarciendi illati damni pœnam, aut neceſſitatem illis remittere, qui aliis damnum & noxam intulere. Hoc enim quemque in bonis quaſi habere,

habere, quod juſta actione in alium prætendere & experiri poteſt. Quod enim ajunt JCti, minus eſſe habere actionem, quam rem, de lite non de Judice eſſe intelligendum, cujus judicis eſt agere, ut rem ſuam conſequatur ille, qui adverſus alium legitimam inſtituere poſſit actionem. Actione igitur privatorum abolita, videri rem & poſſeſſiones proprias eripi privatis.

Alii Negabant.

I. Privatorum quidem curam Magiſtratibus demandatam & damnum & pauperiem cordi eſſe oportere. Verum cura illa, ut ſemper ad æquitatem ſe extendit, ubi ſatisfieri æquitati poteſt: ita non ſemper totius æquitatis, ſed pro neceſſitate quantum per alios licet, ejus habet rationem. Totius æquitatis, ubi inter eoſdem ſubditos: Neceſſitatis, ubi inter ſubditos diverſæ Reipubl. diverſique potentioris fori controverſiæ excitatæ ſunt.

II. Sed & curam haberi ſubditorum non tantum cum ſarciuntur illata damna: ſed, ubi aliter non licet, cum publica tranſlatione majora impoſterum damna præveniuntur.

III. Intereſſe Reipubl. ne inter Angliæ & Hollandiæ ſubditos perpetuæ ſint lites: Ex iis enim majora mala & bella evenire facile poſſe. Quidni igitur illa pacto publico poſtpoſitis cauſis ſingulorum privatorum prævenirentur? Quid?

Quid? quod in Republ. ſinguli juvent, & quicquid in privatos peccatur, utilitate in publicum penſetur.

IV. Non Dominium hic in res privatorum ſed imperium, ne quis re ſua male utatur: quidni providerent impræſens, ne quis actionibus ſuis adverſum alios cum damno Reipub. abutatur.

V. Nullam aliam deciſionem inter has tot annorum lites eſſe expectandam: tantùm autem & perpetuo litigare, nihil utilitatis; ſemper damnum habere. Præſtat igitur decidi eas & terminari aliqua ratione, quam nulla. ubi in Republ. æterna affertur litis cauſa, inter privatos cum privatis ſubditis, Fœderatorum Reip. intereſſe, ut rejecta cognitione privatæ cauſæ, quæ in infinitum ſe exporrigit, liti ſaltem finis imponatur. Denique ubi ob partium, in quas Imperium non eſt, contumaciam æquitas valere non poteſt, valere debere, ac præferri pacti alicujus mutui & publici autoritatem.

DECRETVM.

Ita nuper inter Fœderati Belgii Ordines & Magnæ Britanniæ Regem ſtatutum eſt.

EVENTVS.

Hactenus ille nullus, dum alia utrinque & majora negotia offeruntur, ſed ſi exequantur id Decretum ut non eſt dubium, ſuo tempore id

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

id eos executuros, quis dubitet quin utiliſſimum ſit futurum.

JVDICIVM.

Ego exiſtimo Civitatem, cujus univerſus ſtatus incolumis eſt, majorem utilitatem privatis hominibus omnibus offerre, quam ſi ſingulorum Civium felicitas privatim floreat, ipſa vero publica jaceat afflicta. Qui enim privatim feliciter vivit, ſi patria turbetur, ipſum quoque ſimul perire neceſſe eſt. Qui vero in Republ. florente, non adeo ſecundis utitur rebus, is tamen in florente Republ. adhuc conſervatur. Duæ Reſpubl. inter omnes Italiæ Civitates hodie imprimis florent, Venetiæ, & Genua: ita tamen ut Veneti Genuenſibus longe ſint ſuperiores. Diſparitatis unica iſta cauſa eſt, quòd omni tempore publicam rem magis quam privatam Veneti curarint, ditarintque; Genuenſes contra dum privatarum facultatum maxime habuere rationem, publicas ad paupertatem mirandam detruſere; ex qua factum eſt, ut Veneti ſemper manſerint liberrimi: Genuenſes autem, nunc domeſticorum, nunc finitimorum tyrannidi & direptionibus obnoxii continuo fuerint. Cum igitur Reſpubl. privatas quidem ſingulorum calamitates ſuſtinere poſſit: ſinguli vero privati publicas ipſius calamitates nullo modo ferre queant, convenit eos qui de Republ. conſultant ſemper majorem totius,

otius, quam partium curam ac rationem habere.

DISQVISITIO.

Cujus Principis patrocinio in dubiis rebus infirmior Reſp. tutiſsime ſeſe credere poſſit ac debeat.

CASVS XX.

Ex Belgica Hiſtoria deſumptus.

DEfecerant Fœderati Belgii Provinciæ ab Hiſpaniæ Rege. Erant in initio modicæ illarum vires aut nullæ. Itaque neceſſario ad alienum præſidium patrociniumque erat confugiendum: quæſitum eſt igitur, cujus potiſſimum patrocinio, An Imperii Germanici, an Galli, an Angli credere ſeſe deberent?

SENTENTIÆ.

Ad Imperium Germanicum haud confugiendum pleriſque videbatur:

I. Quia Cæſar conſanguineus Hiſpani, parum bona fide adverſum Hiſpanos cauſam tutaturus videbatur.

II. Quia diverſæ Religionis Cæſar, cum Bellum Hiſpano Libertatis cauſa eſſet indictum, quæ, ut ad omnia, ita ad ſacra ſe extendebat potiſſimum.

III. Quia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

III. Quia potiſſimæ Fœderatorum vires ex navigationibus & commerciis erant petendæ, in quibus aliarum potius quam Imperii ditionum uſus erat. Non ad Imperii etiam Principes quoſdam confugere placebat, cum aut diverſæ eſſent Religionis, aut ſi alterius qui eſſent, viribus infirmi: & non paſſurus Cæſar credebatur, ut Imperii Principum aliquis adverſus Hiſpanos cauſam ageret Fœderatorum.

Galli quoque Patrocinium à pleriſque rejectum eſt.

I. Quia Galli diſſenſionibus inter ſe domi ipſi nunc committebantur. Malis autem ſuis curandis impar, quomodo curaret aliena?

II. Quia Galliarum Rex tranſactione Belgarum res facile conceſſurus, addicturuſque Hiſpanis videbatur, ut Mediolanenſem Ducarum in Italia, aliaſque ibi ab Hiſpanis occupatas ditiones, quas ſuas eſſe prætendebat, continuo recuperaret. Quem metum intendebat Levitas Gentis Gallicæ, & quia jam experiundo ſæpe erat cognitum, Gallos Hiſpanis iniquis pactis bonam cauſam & faventem fortunam aliquoties tranſcripſiſſe?

III. Quia facile Gallorum ditio undique ab Hiſpanis poterat invadi. Quod ſi fieret, ut id factu erat promptiſſimuum, quæ tandem ex Gallia ad reſtituendas Belgarum afflictas res ſubſidia eſſent expectanda?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

ANGLIÆ itaque Reginam, ejuſque opem plerique omnes prætulere.

I. Quia ejuſdem religionis illa, ac proinde eidem innexa cauſæ.

II. Quia proxima Magnæ Britanniæ Fœderatis Belgis ditio erat, quam ſubverſis Belgarum rebus vix admodum tueri ſe poſſe adverſus Hiſpanorum, omnibus & illi potiſſimum inſidiantium conatus, conſtabat.

III. Quod integris jam viribus eſſet Angliæ Regina, ac proinde paribus ſuſtentandæ Fœderatorum fortunæ.

IV. Quod in eadem ditione portus eſſent longe commodiſſimi, quorum tanto faciliorem ac conſtantiorem uſum futurum, quanto propius Anglico jam fœderi Fœderati Belgæ innecterentur.

V. Quia, quanquam exorto cum Hiſpanis bello, non facile ab Hiſpanis invadi Anglia poterat aut turbari. Itaque Anglum domi cum Hiſpanis non commiſſum foras juvandis Fœderatorum rebus idonea ſubſidia ſubmittere ac transferre poſſe.

DECRETVM.

Ad ANGLIÆ Reginam itaque itum eſt, patrociniumque ejus & petitum & acceptum.

EVEN-

EVENTVS.

Ejus patrocinio dehinc plurimum debuere auctæ promotæque Fœderatorum Belgarum res.

JVDICIVM.

Nemo Principum alacrius, melius aut conſtantius agit cauſam, quam qui in ea defendit pariter & agit ſuam. Inter res itaque infirmas ac ancipites ad talium patrocinia tantum eſt confugiendum.

DISQVISITIO.

Quomodo & quando poſt bella civilia ſepulta valere credantur, quæ belli & victoriæ jure à victoribus conceſſa aliis, aliis erepta ſunt.

CASVS XXI.

Ex Veteri Alexandri Magni Hiſtoria depromptus, maximique in horum temporum bellis Civilibus uſus.

CVm Alexander Magnus evertiſſet Thebas, invenit Tabulas, quibus continebatur, Thebanos C. Talenta Theſſalis mutuo dediſſe. Theſſali itaque debebant C. Talenta Thebanis. Alexander in gratiam Theſſalorum, quia eorum Commilitio aliquandiu uſus erat,

erat, tabulas illas reddit Theſſalis ſummámque debitæ ab iis pecuniæ ſingulari beneficio remiſit. Poſtea cum fortunæ iterum ſuæ reſtituti eſſent Thebani, Actionem adverſus Theſſalos inſtituêre, petieruntque ut C. Talenta illa ex mutuo ſibi debita redderentur. Theſſali abnuebant reddere, cum beneficio & autoritate Alexandri totum illud debitum ſibi remiſſum eſſe conſtanter aſſeverarent. Quæſitum igitur eſt, inter politiſſimas Græcorum Civitates, quibus ejus rei judicium erat delatum; Quorum potior eſſet ratio, an Thebanorum, an Theſſalorum.

SENTENTIÆ.

Pro Theſſalis dicebatur:

I. Eſſe ea C. Talenta mutuo ſibi remiſſa ac condonata ab Alexandro, eam ob rem redditas ſibi ab eo tabulas quibus debitum id continebatur. Hoc enim modo videri, qui debitori chirographum reddit, debitorem liberaſſe.

II. Quod hic feciſſet Alexander jure belli, jure militiæ feciſſe, quo Regna, quo Populi, quo fines Gentium atque Vrbis continentur. Ius belli, quanquam ab æquitate alterius deflectat juris, ſuo tamen titulo, æquiſſimum inter omnes nationes cenſeri.

Pro Thebanis contra afferebatur:

1. Id eos repoſcere, quod vi ſit ablatum.

2. Jus

2. Jus belli quod attinet, in iis quæ in jud
cium trahuntur nihil id valere.

3. Quæ armis tolluntur, niſi armis non re
tineri; itaque ubi illa valeant, ibi non eſſe Ju
dicem: ubi Judex ſit illa nihil valere. Non ali
ratione captivos liberos ac ingenuos eſſe, qui
bello parta, non niſi bello poſſidentur.

4. Sed & quod ab Alexandro donatum eſt
tale fuiſſe, quod à victore non potuerit donari
Quia id demum victoris eſt, quod & quandiu
teneat. At jus in tabulis fuiſſe, quod incorpo
rale eſt, nec manu poteſt apprehendi, ut JCti
loquuntur. Aliam enim hæredis, aliam victori
eſſe conditionem. Ad illum jus, ad hunc res &
corpora tantum tranſire.

5. Pro Thebanis etiam dicebatur id credi
tum, quo de agitur, publicum fuiſſe, non pri
vatorum. Quam ob rem jus publici credit
non potuiſſe tranſire ad victorem; quia quod
populus credidit, debetur omnibus; & quam
diu quilibet ſupereſt ex privatis, eſſe & cenſeri
totius ſummæ Creditorem. Jam vero non o
mnes Thebanos fuiſſe victoris Alexandri: qui
dam enim eorum aufugerant; quibuſdam, qui
cæterorum reſtiterant defectioni, pepercerat
Alexander.

6. Si tabulæ conceſſæ ſint non ideo perpe-
tuo conceſſum videri, quod in iis tabulis con-
tinetur, nam neque jus in tabulis verſari, ſed ex
tabulis peti juris prolationem.

DE-

DECRETVM.

Quid in eam rem pro Theſſalis aut Thebanis decretum ſit, veteres autores non prodidere. Si interim ad ſimilia ſimilium controverſiarum exempla inter veteres attendamus, vix cuiquam dubium manere poteſt, quin pro Thebanis adverſus Theſſalos factum fuerit Decretum. In quam rem extat exemplum editum inter Romanos poſt pugnæ Pharſalicæ eventum; controverſia erat inter Flavium quendam Romanum & Therachinos. Flavius multa deberi ſibi contendebat à Therachinis ejus nomine ac titulo, à quo hæres erat inſtitutus. Therachini non inficiebantur, ſe ei debere, ſed allegabant æs alienum à Cæſare ſibi eſſe remiſſum ac donatum. Controverſia delata eſt ad arbitrium Ciceronis, cujus Sententia Therachini ſuccubuere, juſſique ſunt Flavio ea reddere quæ debebantur.

JVDICIVM.

Merito aut ita decretum eſt, aut ita debuit decerni. Nam in Civilibus diſſenſionibus ac turbis, jura ſingulorum commutantur, neque etiam ea jura univerſitatis, quæ cum bellis Civilibus nihil habent commune, & non tam in armorum vi, quam in judiciorum quadam æquitate verſantur.

DIS-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DISQVISITIO.

Vbi initum cum aliis publicum & ſolemne pactum, & in obſervatione ejuſdem pacti multa Reipubl. noſtræ damnoſa experimur; Quomodo pro Reipubl. ſalute, nec tamen violata fide, Conſiliorum rationes ſint inſtituendæ.

CASVS XXII.

Ex Hiſtoria Batavica ſelectus.

PActo inter Belgas Fœderatos & ANGLIÆ REGINAM ELISABETHAM ut cauſæ Fœderatorum patronam inito, convenerat inter alia, ut ſupremo tunc Fœderatorum Conventui, quem *Concilium Status* vocant, Legatus ELISABETHÆ continuo intereſſet, quæcunque pro Republ. decernerentur auditurus ipſe ac inſpecturus. Interim ANGLI, quorum magna in ſubſidium miſſa erat manus, plurima inſolenter adverſus Ordinum autoritatem & populi libertatem diverſis in locis atque negotiis agitabant. Earum rerum cognitio ad ſupremum illum conventum ſpectabat. Intererat Reipubl. ut ejuſdem conventus authoritate, nimia Anglorum petulantia & uſurpatio cohiberetur. Quod quam neceſſarium erat,

tam

tam de iis hiſcere in eo conventu vix tutum præſente Anglorum Legato, qui ſuorum potius quam Fœderatorum cauſam promoturus, proinde metuebatur. Quæſitum igitur eſt in Hollandiæ Ordinum Provinciali conventu: Quid in hoc tám arduo ac difficili negotio fieri oporteret, quo & ſatisfieret Libertati, & Anglorum animi non irritarentur in Fœderatos tanquam pacti violatores, ſi quid hic interverterent aut immutarent.

SENTENTIÆ.

Erant, qui miſſa ad ELISABETHAM Legatione ſtatuebant deprecandam eſſe initi hanc pacti Legem, quâ ad Supremum Conventum Ordinum ANGLIÆ Legatus admittebatur, addita ratione, nequaquam eam expedire Reipubl. cujus tamen ſalutem & incolumitatem Regina continuo voluerit velitquepromotam.

Verum id conſilium fruſtra alii adferri rebantur, cum res tantæ authoritatis, tantiquè in aliena Republ. momenti Regina haud quaquam eſſet intermiſſura. Principes enim quidvis donare potius, quam ea remittere jura, quæ in alienæ Reipubl. ex pacto prætendunt exercentque Majeſtatem.

Alii clam & ignaro Angliæ Legato conveniri & de cohibenda Anglorum Licentia conſultari poſſe cenſebant.

Interim id aliis maxime intutum videbatur. Hac enim ratione ſuſpicionem Anglis injici poſſe, adverſum ſe à Fœderatis in abdito conjurari.

Inter has altercationes Johannes Oldenbarneveldius ſummæ tum ſapientiæ Ordinum Hollandiæ Syndicus cenſuit, non violato pacto & omni ſuſpicione amota aliam iniri rationem haud difficulter poſſe, quâ commodis Reipubl. omnino proſpiceretur. Injecit itaque conſilium inſtituendi duplicis Fœderatarum Provinciarum Ordinum Conventus, quorum unus inſtitutus jam erat, & Concilium Status dicebatur; placebat ut in eo Provinciarum delegati ordinaria tantum quævis Reipubl. negotia tractarent. Huic ex pacto intereſſe debebat Angliæ Legatus, & poterat intereſſe ſine ullo incommodo publicæ Authoritatis. Nam in eo, ut jam diximus, ordinaria tantum Reipubl. negotia, quæque tanti non erant, expendenda impoſterum afferebantur.

Alter eorum Conventuum, primo illo major, de novo ut inſtitueretur, contendebat, cui peculiaris Conventus Ordinum Generalium eſſet cognomentum. In eo Provinciarum delegati res graviſſimas, extra ordinem oblatas agitarent. Huic cum ex pacto intereſſe Angliæ Legatus haud poſſet, integrum eſſe in eo expendere quæcunque Rempubl. à nimia Anglorum Licentia & uſurpatione liberandam

ſpecta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

ſpectabant. Neceſſitatem & cauſam inſtituendi hujus novi conventus, contendi merito poſſe, quod auctis Reipubl. negotiis, tam multa extra ordinem offerantur, quæ unius Conventus, Concilii nimirum ſtatus, cura non ſatis poſſent expendi.

DECRETVM.

Placuit imprimis ea ſententia. Ex uno Conventu quaſi duplex factus eſt. Ex diviſis negotiis curiſque graviſſima illis permiſſa ſunt, qui in capiendis de his conſiliis præſentia Anglorum Legati ab inſtituto & commodo Reipub. jam non poſſent dimoveri.

EVENTVS.

Ex eo tempore melius ſatiuſque proſpectum eſt Libertati, & Anglorum licentia ac nimia uſurpantium autoritas, magis magiſque indies eſt acciſa, nec de violato pacto queri quicquam Reginæ Angliæ licebat, cum ei conventui continuo intereſſet Legatus, cui ut ſoli intereſſet, convenerat.

JVDICIVM.

Vbi & vetera inſtituta ac pacta non proſunt Reipubl. imo nocent, & tamen fidei publicæ cauſa perpetuo rata eſſe debent, ad nova recurrendum eſt, quibus nec tollantur vetera, & tamen quæ ex veteribus oriuntur mala præveniantur. Exemplum fecit ediditque Tibe-

rius, quanquam in rem malam & malum finem. Cum ex veteri Lege Romana non liceret ex ſervo quæſtionibus ſubjecto inquirere in domini caput, & tamen ad ſubvertendos dominos, opus ſæpe Tiberius haberet, expreſſo per tormenta teſtimonio ſervorum: novi juris repertor exſtitit, ut loquitur Tacitus, juſſitque ut ſervi, ex quibus in Domini caput inquirere volebat, apud Actorem publicum primo emanciparentur; dein tormentis, non ut ſervi, ſed ut emancipati ſubjicerentur.

Ita cùm pleriſque Belgii Civitatibus privilegium id indultum ſit, ut ne civis in carcerem conjiciatur aut etiam tormentis ſubjiciatur; interim tamen ſæpe in Rempubl. peccent Cives, quorum flagitia haud oportet dimitti impunita: haud violato priore privilegio placuit, ut liceret Cives reos jure civitatis exuere atque privare. Quo facto exutos in carcerem compingere & quæſtionibus ſubjicere tanquam cives licet. Hæc conſilia ad arcana Dominationis referenda ſunt: videntur quidem violari privilegia & facta, ſed videntur tantum: ſervatur enim priorum factorum fides, & interim ſatisfit neceſſitati Reipubl. cujus damna quavis ratione licet prævenire. Et ſi in privatis negotiis ex ſententia Juriſprudentum odia reſtringenda ſint, favores ampliandi, quidni ſimilibus quas attulimus rationibus liceat ea reſtringere, quæ non cum odio tantum,

ſed

ſed cum exitio publicæ Libertatis ſunt conjuncta.

DISQVISITIO.

Vbi ob juſtam & gravem cauſam turbæ à ſubditis excitatæ ſunt, an ideò pœnæ exempti intelligantur.

CASVS XXIII.

Ex hujus ſeculi Hiſtoria Gallica petitus.

CVm LVDOVICVS XIII. Galliarum Rex, poſt Rupellanam Civitatem expugnatam, ſolemnem ſuorum militum luſtrationem fieri inſtituique mandaſſet, militum exterorum nonnulli ob acciſa hactenus & imminuta à cohortium Ducibus debita ſibi ſtipendia tumultuari, Ducibuſque ſuis violentas manus injicere cœperunt. Tumultuantium quidam comprehenſi & in vincula conjecti ſunt. Pro Tribunali itaque Militiæ quæſitum eſt, quid fieri oporteret?

SENTENTIÆ.

Alii pœnam promeruiſſe Duces potius avaros & iniquos, quam milites, ſibi debita poſcentes exiſtimabant, cum illorum iniquitate

factum ſit, quòd Miles, cum alia vix ratione poſſet, per motus ac turbas popoſcerit.

Excipiebant alii, non jam quæri de illo quid Duces admiſiſſent, quorum cauſæ cognitioni peculiare judicium deſtinari: ſed quid admiſiſſet miles? Militem ſaltem tumultuatum, Militem iniquo modo & in publicum noxio exemplo ſua repetiiſſe, Militem denique autoritatem publicam temere uſurpaſſe. Accedebat, quod omnis Imperii intereſſe crederetur, ne impune Magiſtratibus officio jam ſuo fungentibus quanquam alibi & alias deliquerint motus, vim ac manus inferrent. Si enim id ſemel conceſſum ſit, quam perpetua ferè ſunt Magiſtratu fungentium quædam vitia, tam perpetuam futuram contumaciam & rebellionem ſubditorum. Neque juſtam cauſam hic proferri poſſe, cum nulla publicæ turbæ cauſa ſit. In compoſito judicio actorem & reum, æquum & iniquum, expendi. In turba judicii publici everti rationem. Hoc ipſum mereri pœnam, ut ut cauſa turbæ juſta poſſit exiſtimari. Rem bonam & æquam, malam & iniquam fieri, ſi quis iniqua ratione jus ejus perſequatur. Itaque juſtum hic aliquid & aliquid iniquum eſſe conſiderandum.

Juſtum in cauſa. Injungendum ideo Ducibus ut Militi, ſi quid oporteret ſatisfacerent, & ſuo etiam tempore ac loco de iniquis Ducibus ſumendum eſſe ſupplicium.

Inju-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Injuſtum in turba ac motu. Imponendam igitur turbatoribus pœnam. Neq; enim nunc, cur tales ſint, ſed tales tantum Reipubl. cauſa conſiderari.

DECRETVM.

Placuit hæc ſententia, ut ſatisfieret & votis militum & pariter belli diſciplinæ. Votis, ut integra ſtipendia ſolvenda militi imponerentur; Diſciplinæ, ne deeſſet pœna, ubi præceſſerat culpa.

EVENTVS.

Supplicium extremum de Turbatorum potioribus ſine turba ſumptum eſt. Nam eodem decreto, quo inferebatur noxiis pœna ob turbas excitatas, pariter & tollebantur turbarum cauſæ.

JVDICIVM.

Æquiſſima cujuſvis privati & ſubditorum cauſa iniqua eſt, ac idcirco meretur pœnam, ubi quis eam perſequitur cum præſente damno Reipubl. Pro utilitate autem Imperiorum recte inter Gentes cenſitum ſemper & receptum eſt, ne ſubditis permitterentur accuſationes eorum, qui jam non tantum funguntur Magiſtratu, ſed in præſens etiam expediunt, quæ ſuæ ſunt functionis, multo minus excitatæ adverſum eos turbæ, quæcunque tandem prætendatur cauſa ferri debent aut tolerari.

DISQVISITIO.

Quomodo miniſtri Principum & Supremorum Magiſtratuum, agere debeant, ubi in remotioribus locis quædam agenda accipiunt in mandatis, quæ vident & certò intelligunt ſe non niſi cum maximo & damno & motu ſubditorum poſſe dare effecta.

CASVS XXIV.

Ex ſuperioris ævi Hiſtoria Neapolitana deſumptus.

TEmporibus CAROLI V. Vice-Regi Neapolitano in mandatis datum eſt, ut de inquiſitione Diploma promulgaret, Inquiſitorumque conſeſſum ac Senatum Neapoli inſtituendum curaret. Sunt autem Inquiſitores Extraordinarii Judices, qui in cujuſque Religionem poſthabita communi & recepta judiciorum formula inquirerent, quorum artibus cum ſæpe ſub falſo Religionis prætextu in vitam & bona optimorum vis inferretur, Neapolitani memores priſtinæ Libertatis, clam, palam, magnis motibus aſſeverabant, haud unquam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

quam ſe paſſuros, ut inquiſitio in Ditionem ſuam inveheretur. Quæſitum proinde: Quid hic Vice-Regi agendum, & quomodo Mandata Cæſaris forent explenda.

SENTENTIÆ.

Alii, ut in hoc negotio tam difficili, & præſenti cum periculo conjuncto, nihil quicquam moliretur, cenſebant conſultiſſimum.

I. Quia Vice-Rex proſtituturus Cæſaris Autoritatem videbatur, ſi talia ejus urgeret, proferretque mandata, quibus non effectis, intelligeretur Cæſarem velle, quæ exequi non poſſet.

II. Quia & vim ſuam & exiſtimationem in cæteris amiſſurus Vice-Rex videbatur illis tentatis, in quibus contumaciâ ſubditorum inferior deprehenderetur. Semel enim & vel uno tantum negotio labentem autoritatem, in cæteris vix ſibi conſtare. Interim longe potius eſſe, res magnas, quarum aut nullus aut adverſus futurus ſit eventus, omittere, quam eas fruſtra aggredi, & oſtendere (ut loquitur Tacitus) quibus rebus impares ſimus.

III. Moderate ſequendum eſſe accipiendumque Cæſaris Mandatum. Non illud abſolute (ut loquuntur) ſed cum conditione interpretandum, quæ quanquam non adjecta aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

verbis expreſſa ſit, haud obſcure tamen intelligatur, mandari nimirum ut fiat quicquid ſalva Republ. fieri poteſt. Atqui præſentiſſimum metum eſſe, ne jacturam totius Regni Neapolitani faciat Cæſar, ſi invitis & reluctantibus ſubditis, inquiſitio obtrudatur. Salutem Reipubl. & Principis ſupremum ſemper eſſe & ſupra cætera mandatum; Illud ſemper datum intelligi. Ex cujus ratione bonos & prudentes publicarum rerum adminiſtros, cætera mandata omnia continuo debere interpretari.

Alii contra, hoc negotium non omnino intermittendum eſſe, exiſtimabant; cumque omnia exequi non liceret, ea tamen omnia audenda & facienda Vice-Regi eſſe quæ ſine præſenti ullo diſcrimine dare effecta liceret.

I. Si enim nihil agatur, tentetur ve pro accepti mandati executione, facile in Vice-Regem offerri ignaviæ aut negligentiæ accuſationem. Negligentiæ, tanquam qui omiſerit, quæ præſtare adhuc integrum erat.

Ignaviæ, tanquam qui vano metu abſtinuerit ab exequendo Cæſaris mandato. Itaque ubi omnia, & tota mandata explere non licet, explendum ſaltem miniſtro eſſe quantum licet.

II. Tentandos igitur quavis arte Magiſtratuum & civium animos, quo aut inquiſitionis inſtitutum poſſit iis ratione perſuaderi; aut ſi perſuaderi non poſſet, Vice-Rex quantum in ſe erat, officio ſuo ſatisfeciſſe intelligatur. Nam perti-

pertinaciter reluctantibus Neapolitanis, non effecti mandati culpam haud penes Vice-Regem, ſed penes alios futuram. Nunquam tutiorem eſſe Miniſtris ſui ſuæque cauſæ defenſionem, quam ubi mandatæ mora ac ſufflamen aliis merito impingi poteſt: quo nullum crimen miniſtri eſſe intelligatur, in his negotiis Miniſtro id agendum eſſe, ut qua vis ſua diligentia aliorum contumacia & crimen patefiat.

III. Perſuadendum interim quantum licet non vi armata aut manu introducendam eſſe inquiſitionem. Enim vero ubi nihil obtinent perſuaſio, aliique leviores agendi modi, non ſtatim ad vim eſſe recurrendum, neque tam late accipiendam exequendi mandati interpretationem: ubi res mandantur, ordinarii omnes & mitiores modi ſimul mandari intelliguntur, non autem extraordinarii. Inter extraordinarios vero modos, vis eſt; nova igitur in eam rem exſpectanda eſſe Cæſaris mandata.

DECRETVM.

Placuit poſtremam hanc ſequi agendi rationem.

EVENTVS.

Nihil tunc temporis pro inquiſitione effectum eſt apud Neapolitanos. Interim tamen à Vice-Rege nihil neglectum; qui ad promovendum inſtitutum, quævis contulerat, quæcunque ſine damno ac motu ſubditorum poterant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

conferri: Adeo ut in rejecta à Neapolitanis inquiſitione extra culpam pariter fuerit ac pœnam.

JVDICIVM.

Vbi totum ac integrum Mandatum exequi non licet, non ideo totum intermittendum eſt. Sed cum totum varias complectatur partes: & in toto mandato haud dubiè etiam intelligantur mandati partes, quæcunque præſtari poſſunt à Miniſtris publicarum rerum præſtanda ſunt. Qui aliter agit imprudens eſt, & impoſterum ignaviæ aut negligentiæ poſtulatus amittit defenſionis ſuæ ſecuritatem. Denique moderate obeunda ſunt Principum Mandata, nec ad ea exequenda cæteris nihil proficientibus modis, vim conferre licet aut tutum eſt, niſi nova in eam rem Mandata ſint accepta.

DIS-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DISQVISITIO.

Qua ratione inter multos aut omnes noxios, de quibuſdam eorum tutiſſime ſumi poſſit neceſſarium ſupplicium.

CASVS XXV.

Ex ſuperioris ſeculi Hiſtoria Italica deſumptus.

HENRICVS MEDICÆVS Princeps acerrimus arce Muſitana occupata cognitoque milites ſuos ſtupris, libidinibus incolis, ac vicinis maxima undequaque damna excitaſſe, obviam eundum in tempore exſtimavit. Graviſſimi itaque quendam criminis, ſtuprata nimirum virgine compertum, comprehendi juſſit. Ægre id ferre tota militum multitudo, qui ejuſdem omnes pœnæ exemplum metuebant cum idem exemplum culpæ dediſſent. Quæſitum proinde in conſeſſu militari eſt, qua ratione ſine aliorum motu, de quibuſdam reorum exigere ſupplicium liceret.

SENTENTIÆ.

Alii, cum intempeſtivam & noxiam Reipubl. futuram crederent animadverſionem, cenſebant, edito diplomate, metum graviſſimæ

pœnę injici illis oportere, qui in ejuſmodi flagitiis impoſterũ eſſent deprehendendi. Ita enim quanquam priora mala maneant impunita, futuris poſſe interdici. Nam cum omnes iiſdem flagitiis jam ſint operti, aut omnes, aut paucos pœna eſſe afficiendos. Omnes non poſſe, ne aliàs carnificina potius ſit quam pœna. Paucos punire, cum iniquitate videri conjunctum: Cæteris dimiſſis qui eandem pœnam meruere. Imo paucorum eorum cauſam acturos omnes eadem ſupplicia meritos, & ideo metuentes.

Accedebat, quod inter primæ Militiæ & Dominationis initia intuta acerrimi imperii fama videretur.

Alii contra haud remittendam pœnam eſſe prætendebant. Nam ſi ſalvi omnes maneant, iterum omnes peccaturos. Proinde intereſſe omnium, ut pauci puniantur, viam ad ſcelus ſternere impunitatem redireque ad patratum facinus, quiſquis remiſſam vindiciis expertus eſt manum. Sed & vicinis ac incolis, quorum gratia ac prono affectu ſit opus, non aliter ſatisfieri poſſe, quam pœna quavis ſaltem irrogata. Interim iidem cenſebant ita agendum, ut ſine periculis ſeveritas, ſine invidia eſſet terror pœnæ. In quam rem diverſis diverſa placuere. Alii conſultum cenſebant id agendum, ut pœna indiceretur, non exigeretur. Indici eam poſſe ſententia ultimi ſupplicii illata. Non exigi, ſi poſt latam ſententiam intervene-

rit Principis gratia ac intercesſerit. Sic non ſine pœna futurum ſcelus reſpectu ſententiæ, quæ noxiis ſaltem imponat ignominiæ pœnam. Sic ſine motu futuram, qualemcunque hanc pœnam per Principis gratiam & lenitatem. Sed hæc levia pleriſque videbantur. Itaque de ſumma imponenda pœna & caute tamen imponenda ab illis eſt cogitatum.

Placuit ergo:

I. Vt comprehenderentur graviſſimorum ſcelerum comperti. Ita futurum ut minus illis faveant alii, minuſque metuant ſibi, utpote tam atrocium ſibi non conſcii flagitiorum.

II. Vt comprehenderentur tales, qui in vulgus militum propter alia erant exoſi, quanquam communioni ſceleris pariter non eſſent illigati. Ita grata magis, licet non reſpectu præſentis culpæ, reſpectu tamen odii, futuram pœnam.

II. Vt tempore ſumendi ſupplicii in vulgus diſſimulato quædam culpæ affines militares copiæ, injecto quaſi ex vicinis hoſtibus metu extra Arcem veluti in aliam & neceſſariam expeditionem commendarentur. Reverſos poſt exactum ſupplicium vix de metu cogitaturos. Motus enim in ejuſmodi negotiis propter prævenienda magis excitari, quam propter ea quæ jam facta ſunt & præveniri non poſſunt.

IV. Vt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

IV. Vt eodem tempore ad cohibendo qui in Arce manſuri aliunde evocarentur copiæ intactæ & haud inquinatæ, quarum idoneâ fidaque manu & cæteris pari in officio poſſint contineri.

V. Vt poſt exactum ſupplicium Impunitatis cæteris omnibus venia præſtaretur, monerenturque, ut illi, quorum animos pœnitentia intravit, dividerent ſe à cæteris, ſi qui forte ſuperſuturi eſſent contumaces. Itaque ſublato metu pœnæ, nullum in pertinacia prioris culpæ aut novæ culpæ præſidium noxios quæſituros. Experiundo quippe cognoſcitur multos ideo peccare, quia peccaverunt non tam quod contumaciam flagitii ament, quam quod metuant pœnam, quam peccando & majore contumacia ferè cupiunt prævenire,

DECRETVM.

Poſtremum id tandem ratio omnium approbavit.

EVENTVS.

Nec Exemplum ſceleris extitit impunitum, nec pœna excitavit motus, novis ve malis dedit occaſionem. Nam à culpa abſtinuere omnes cæteri impunitate donati. Neque enim diutius tutum videbatur, pœnam quibuſdam commilitonum merito impoſitam, ſibi autem clementer remiſſam, diutius mereri,

JUDICIUM.

Nullum publicum flagitium publice manere debet impunitum. Nullus itaque metus à pœna imponenda deterrere debet Magiſtratus. Qui enim metu motus differunt ſupplicia, inverſo & corrupto Reipubl. ordine, metuunt ſubditos & non metuuntur. Interim tuto ita exigendæ pœnæ ſunt ut præveniantur motus. Prævenientur illi, ſi aliunde vocatis auxiliis incorruptis; ſi in noxiorum multitudine, dimiſſa magna manu corruptorum quidam; ſi ex corruptis corruptiſſimi, ſi propter alia præſentium ſcelerum ſociis inviſi præ cæteris puniantur: ſi denique cum pœna paucorum, quæ neceſſaria eſt, metus omnium, ne deſit exemplum & tamen impunitas quoque, ne excitentur motus, conjungantur. Alias coërcitiones ſæpe magis quam vitia ſolent Reipubl. nocere.

DISQUISITIO.

Qua ratione mala, quæ tolli non poſſunt, optimis legibus minora fieri poßint & conſtringi.

CASUS XXVI.

In Hiſtoria Gallica ſuperiorum temporum oblatus.

EA tempeſtate qua Galliæ Regni faſces FRANCISCUS I. gerebat, nonnulliſque

que domi ac foris bellis erat implicatus, pravitate morum invaluerat, ut milites ſive ad exercitum proficiſcerentur ſive redirent domum, ſive æſtiva alibi, alibi hyberna haberent, maxima in agris, oppidiſque damna, ſpauperiemque darent. Quæſitum igitur inter Provinciales eſt, quo potiſſimum Conſilio præſentiſſima & ultimam ruinam intentantia damna confringi poſſent ac cohiberi.

SENTENTIÆ.

Alii conſulebant, ut cum militiæ Præfectis inito contractu certum quid decerneretur quo Miles ſatisfieri ſibi pateretur, neque ultra quicquam exigeret.

I. Namque omnia illis hactenus licere. Inito autem ejuſmodi contractu, quædam tantum licita futura: mali, quod in infinitum propemodum licentiam habeat, ſive remedio ſive ſolatio eſſe inter certos limites ſi per malos liceat id coarctare.

II. Hac ratione æqualia futura Provincialium damna ſingulis pro ratione opum & pecuniæ ad nonnulla in milites conferenda cenſitis ac æſtimatis. Eam enim animam omnis publicę Societatis ututramque fortunam communem habeant omnes illi, qui ad eam conſtituendam colendamque convenêre.

III. Cum hæc militum Licentia civilium & externorum bellorum veluti ſit pœna, longe ſa-

ge ſatius eſſe noſſe, quæ tandem ſubeunda ſit pœna, quam quamlibet pœnam experiri.

Alii ex adverſo id minus tutum exiſtimabant.

I. Enim nihil ſe militi debere aſſeverabant, quorum quam certa ſint ſtipendia, tam tutam inter eos debere eſſe Civium agreſtiumque fortunam.

II. Non fieri contractu legitimum debere, quod ante contractum illegitimum & iniquum ſemper ſit. Quamdiu illicitum maneat in bona Civium & agreſtium graſſari, ab eo flagitio abſtinere aliquando bonos aut mitius agere. Vbi vero fiat licitum per mutuos contractus, bonos pariter ac malos ex contractus lege debita ſibi ut licita exacturos.

III. Neque facile futurum finem licentiæ militaris, qui ante contractum iniqui, quidni etiam iniqui poſt eum futuri credantur. Itaque & militari diſciplinæ Caſtrorum & unius cujuſque induſtriæ privatim prævenienda hæc damna aut minuenda potius relinquerentur.

DECRETVM.

Pro priore ſententia à pleriſque decretum ſalubriter ſactum eſt. Ab aliis cum cujuſque ea res arbitrii eſſet, pro poſtrema.

EVENTVS.

Illi plerique, cum certa damna incertis præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

ferrent quædam adhuc ſibi inter illata damn
ſervavere. Alii illi, cum incerta damna præpo
nerent certis, bonis omnibus exuti tanden
ſunt ac fortunis.

JVDICIVM.

Vbi ingruit temporum neceſſitas ac difficul
tas rerum, ut tollendi penitus mali remedium
non offeratur: ſolatium & laudatiſſima ratio
minuendi eſt, vim ejus legibus potius adſtrin
gere, ubi id licet, quam totam permittere li
centiam malorum. Omnia enim ſibi effuſa li
centia permittit. Quidni igitur hoc caſu opti
ma lex ſit, quæ quodammodo permittit quæ
dam, quæ, ut malos utcunque patitur, ita ali
qua ex parte ſaltem ita cohibet atque refrenat
Si enim conſultum homini privato exiſtime
tur, ut cum latrone, in quem forte incidit de
parte fortunarum ſuarum tranſigat, quo vita
interim proſpiciat ſecuritati, Quidni conſultum
ſit in Republ. ubi domeſticæ militiæ quoddam
quaſi latrocinium eſt, partim quædam ex con
tractu indulgere caſtrenſium licentiæ corru
ptæque diſciplinæ, quam omnia permittere
eorum judicio ac libidini, qui extra contractum
omnia deberi ſibi arbitrantur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DISQVISITIO.

Quando in publicis negotiis ad verba attendendum, quantumque in iis pro Republ. momentum ſit.

CASVS XXVII.

Ex Fœderati Belgii Hiſtoria depromptus.

SÆpe Cæſaris Legati ad hæc aut iſta expedienda miſſi literas ejuſmodi Credentiæ quas vocant, FOEDERATIS ORDINIBVS obtulere, in quibus horum tituli, haud recte ſatis expreſſi, aut iniqui continebantur, præſertim cum ut vaſalli Imperii CÆSARI, & S. R. Imperio *Fideles dilectique* inſcriberentur. Quæſitum haud ſemel eſt, An hujuſmodi literas admittere ac aperire pro Majeſtate ac exiſtimatione Reipubl. foret.

SENTENTIÆ.

Alii haud difficulter admitti eas poſſe cenſebant, neque ob verba levia irritam fieri legationem debere contendebant.

I. Enim eſſe eam formulam talem, ut aliud ſignificare poſſit apud benignos interpretes, quam Vaſalli fidum obſequium & ſubjectionem. Nam quidni & dilectos ſe Imperii gauderent

derent & fideles coli, cum quo bella. Hac conditione ſalva Republ. formulam poſſe admitti.

II. Aliorum Exterorum Orientalium potentiſſimum Principum literas in inſcriptionibus minus exactas, ſæpius Ordinibus oblatas, nec tamen eſſe rejectas: Cur igitur tanta nunc ſubtilitate & cura in Cæſariam inſcriptionem inquireretur.

Alii ad iſta longe alia excipiebant.

I. Formulam hanc non aliter accipi poſſe quam qua denotat Vaſalli ſubjectionem. Neque nunc attendendum quomodo benigna interpretatione ea ab Ordinibus poſſit expediri aut explicari: Verum quid ſibi voluerit, dum ea utitur *Cæſar*. Verba intermittere propriam ſignificationem, & induere vim quandam aliam, ubi ad ſolemnem aliquam publicorum negotiorum formulam adſtringuntur. Ita *Gratia Dei* Princeps eſt, quiſquis eſt Princeps & eo reſpectu quivis Princeps talis dici poteſt. Interim Religio ac vis accepta inter Gentes Principeſque faciunt, ut ejus uſus tantum ſit in illis Principibus, quorum abſolutum nulliſque ſuperioribus obnoxium eſt Imperium. Ita ex præſcripto juris feudalis, Principes fideles ſibi ac dilectos, vaſallos tantum ſuos appellare. Tales autem non eſſe Belgas Fœderatos.

II. Quod

II. Quod ſpectat Orientalium Regulorum, aliorumque literas, quæ recluſæ & acceptæ ſint, in quibus tamen aut minus aut plus Ordinibus tribuebatur, ideo non rejectas eſſe, quia quicquid in iis vitii, ex ignorantia noſtratium formulæ, quam vero malignitate aut contemptu naſcebatur: dolum igitur ab illis & malum animum abfuiſſe, id teſtari eventum. Aliud autem de Cæſare venire judicandum, cujus inter civilia Belgarum Bella adverſus hanc Rempubl. animus continuo illuxit, cujus Legationes cum ob hanc formulam ſæpe ſint rejectæ eadem tamen adhuc repeti: qui hoſtili ita & contumaci animo eſt, quoties peccat, haud ignorantiam prodit, ſed Ordinum contemptum & animi atque inſtituti malignitatem.

III. Verum eſſe, verba nec lædere nec tueri, ubi res adminiſtranda eſt manu; interim alias lædere ea plurimum, aut juvare cujuſque Imperii Majeſtatem. Nam Majeſtatis proprium eſſe ut qualis & quanta eſt, talis tantaque ſemper agnoſcatur ſive verba ſive ſcripta ſpectentur. Inferiore Majeſtate ſua accipere & amplecti nihil eſſe aliud, quam proprii judicii confeſſione minorem eam reddere & tantum non jugulare. Præſumi in publicis negotiis in quibus ad maxima minima eſt attendendum id apud quemque Magiſtratum pro vero, confeſſo, legitimo haberi, cui non contradicit. Equidem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

dem ſi homo privatus qui contractui ſubſcripſit, quam ante ſubſcriptionem non ſatis excuſſit, in quo poſtea deprehendit contra animi ſui ſententiam quædam inſerta, eo ipſo teneatur, quia ſubſcripſit: Quidni ea Magiſtratuum ſit providentia, ut eas examinent excutiantque formulas, quibus continentur talia, quæ falſo & temere ab aliis in Rempubl. prætenduntur.

IV. Si de ſolemnibus nihil mutari debeat profecto mutata aut corrupta haudquaquam admitti oportere: viderent quam accurati in eo fuerint Romani. Cum moris eſſet, ut in literis ad Principes aut Senatum ſcriptis inter alia vota continerentur, pro eorum & Reipubl. æternitate, proditum memoriæ eſt, Tiberium Cæſarem rejeciſſe & remiſiſſe literas Provincialium, in quibus vota ea erant prætermiſſa. In eo enim contemptus quidam Romanæ Majeſtatis credebatur.

V. Id vero præcipue habere locum in iis formulis ex quibus tituli Gentium ac Principum æſtimantur. Talis enim quiſque eſt & apud alios fit, qualem ſe patitur appellari.

Et ſi Principes Gloriæ ſuæ cauſæ vel juris quod prætendunt, retineant titulos earum rerum, quas impræſens non habent: Quidni maxime & perpetuo eos ſibi vendicent ſupremi Magiſtratus in quibus præſentis Imperii conſiſtit fundamentum? Nihil hic tam leve eſt quod ſummis Imperiis ſit negligendum. Amittitur, quic-

quicquid hic negligitur. Imo datâ occaſione contra quemque id ſemper facit, quod ſemel admiſit.

DECRETVM.

Placuit igitur non aperiri literas & clauſas remitti Legato, addito, non Ordinibus eas inſcriptas eſſe, neque enim illos Cæſari & Imperio ex ejuſmodi formulâ *Fideles* agnoſcere ſe & *Dilectos*.

EVENTVS.

Aliæ aliquando, prioribus rejectis, literæ à Cæſareis Legatis ſunt oblatæ, quarum quam juſta erat inſcriptio tam benigne acceptæ.

JVDICIVM.

Non de verbis adeo altercandum eſt, ubi res exiguntur: Subtilitates enim ejuſmodi periculoſæ ſæpe ſunt & impedimenta rerum neceſſario expediendarum. Cæterum haud temere tamen tranſmittenda verba ſunt in publicis contractibus ubi verba ſunt rerum loco. In legationibus ubi recepti moris eſt quemque populum ac Principem, qualis quantuſque eſt æſtimari: In literis denique publicis, quarum nulla inſcriptio, quæque ad nullos pertinere cenſentur, cum tituli non ſui cuique tribuuntur. Qua diligentia potiſſimum opus eſt inter eos, de quorum fide dubitatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DISQVISITIO.

Quibus mercibus domeſticis in Republica conſultum ſit vectigalia imponere, quibus non item.

CASVS XXVIII.

Ex Hiſtoria Neapolitana depromptus.

SErici colligendi texendique magna eſt induſtria apud Neapolitanos, inque eo labore & artificio maxima totius multitudinis pars occupatur. Cum ſuperiore ſeculo nova Neapolitanis vectigalia imponenda Rex Hiſpaniæ indiceret, quæſitum in conſilio Pro-Regis eſt; Cum tanta ſerici copia inter Neapolitanos ſit, ejuſque plurimus apud exteros uſus; An non in ſingulas ejus libras Carolinum exigere tutum foret?

SENTENTIÆ.

Probabant id alii.

Primum enim magnam pecuniæ vim ex eo facile eſſe colligendam, cum nullius mercis aut frequentior uſus aut commercium frequentius, quam ſerici inter Neapolitanos. Vectigalia autem omnia vana eſſe & operæ aut doli pretium non continere, niſi ſint opima.

II. Onus

II. Onus vectigalis exteris potius quam indigenis incubiturum, propter vectigal aucto nimirum ab indigenis ſerici pretio, quod illi, cũ eo carere non poſſint, perſolvere teneantur.

Alii contra id improbabant, ea imprimis adducta ratione, quod aucto propter vectigalia Neapolitani Serici pretio, commercium ejus in præſens florentiſſimum omnino turbandum profligandumque crederetur. Cum enim in aliis Ditionibus ejuſdem Serici etiam copia ſe offerret, quod tributis haud oneratum ac proinde viliori pretio redemptum, ab aliis potius impoſterum petituri ſint quam à Neapolitanis.

DECRETVM.

Inter multas altercationes prior tamen ſententia pervicit.

EVENTVS.

Longe vero ille improſperrimus fuit. Sericum enim ab exteris mercatoribus viliori pretio aliunde mox eſt petitum. Qua ratione commercia hæc Neapolitanorum omnino turbata, quibus florentibus & vectigali non impoſito, auctæ fuiſſent Neapolitanorum magis magiſque in dies opes, quarum potius quam ſerici nomine tandem exigi potuiſſet optimum tributum.

JVDICIVM.

Ex indigenis & nativis Regnorum bonis, ea quæ exteri deſiderant, & aliunde peti haud poſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

ſunt, vectigalibus prudenter poſſunt onerari: quæ aliunde peti queunt, non item: aliàs enim eorum commercia præſentiſſimo cum damno alio transferentur.

Id ipſum nuper à Fœderati Belgii Ordinibus Sereniſſimo Poloniæ Regi reſponſum eſt. Ille cum mercibus quæ in Dantiſcanos & Pillanos portus invehebantur, grave aliquod vectigal imponere decreviſſet; Inter evectas autem merces potiſſimum eſſet Poloniæ frumentum: ab Ordinibus judicatum eſt, ex Moſcovia ac aliunde idoneam frumenti copiam peti poſſe. Itaque, niſi ab imponendo vectigali deſiſtat, potiſſima Poloniæ & Dantiſcanorum Commercia inverti poſſe ac turbari.

DISQVISITIO.

Quam juris dicendi rationem obſervare æquum ſit in ſubditis ad perſolvenda debita conſtringendis tempore Civilium & externorum bellorum, quibus pleraque vaſtata ſunt, aut ſtatim poſt illa.

CASVS XXIX.

Ex Hiſtoria Belgica decerptus.

CVm temporibus Philippi II. Hiſpaniarum Regis civilibus bellis diſtractæ in ſua viſcera Belgii Provinciæ deſævirent, & jam rapina

pina & libidine militari bona pleriſque erepta eſſent aut eriperentur : interimque ſeveri & importuni creditores coram judice debitores ſuos qui ſolvendo aut omnino aut tum non erant, continuo convenirent : quæſitum in ſupremo Belgii Senatu eſt, an ordinaria & recepta hactenus juris dicundi ratio pro creditoribus adverſus debitores deberet obſervari.

SENTENTIÆ.

Diſtractæ illæ ſunt in duas partes, quarum altera creditorum, altera debitorum cauſam magna contentione agebat.

Qui pro Creditoribus loquebantur, ita ſtatuebant.

I. Æquum petentibus æquitatem autoritatemque recepti juris denegari non oportere. Neque poſſe deeſſe eorum actionibus qui juſtas adverſus alios intentarent. Denique Magiſtratus eſſe non negare jus cuiquam ſed id ipſum adminiſtrare.

II. Quæ belli atrocitate debitoribus evenerint clades non excuſare debitores aut impedire actionem Creditoris. Plane ut qui pacatis temporibus aut agrum alterius aut prædium conduxit, etiamſi cœli injuria nihil conductori obtulerit, præter miſeram ſterilitatem, ad conductionis pretium tenetur. Ita hos debitores ob illatam infelicis belli cauſam abſolvi non oportere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

III. Ejus quidem rei æquitatem in eo conſiſtere, quod ubi ſupra votum & expectationem agrorum & prædiorum proventus nonnunquam conducenti ſuccedunt: Locatori tamen non competat, præterquam in illud pretium exigendum, in quo ordinarii proventus reſpectu inter contrahentem jam ante conventum eſt. Vt igitur inter felicia tempora, conductor locatori nihil addit: Ita inter infelicia locatorem conductori aliquid remittere non teneri. Imò ad curam & induſtriam conductoris facere, ita felicium temporum ſucceſſus habere & moderari, ut iis infelicium ſortem aliquando poſſit penſare. Similem autem plane in hoc caſu oblato eſſe conditionem, ac proinde eodem modo de debitoribus & creditoribus quo de Locatoribus & Conductoribus in jure privato judicari oportere.

Pro Debitoribus & temporum Neceſſitate mitiora alii in medium afferebant.

I. Non eſſe quidem boni Magiſtratus negare jus cuiquam, aut non admittere juſtas Actiones. Interim boni Magiſtratus eſſe eas differre, ubi non ſuo tempore intenduntur. Neque tantum juſtum eſſe debere, quod quis merito petit, ſed modum etiam juſtum, quo petit. Recepto jure modos ordinarios agendi in rebus ordinariis, & quæ quotidie offeruntur eſſe conſtitutos: In extraordinariis igitur, quidni

quidni nova ratio ineatur? Non legibus ſemper obſtringi Magiſtratus, ſed aliquando circumſtantiis temporis & neceſſitate. Hanc illam eſſe moderationem quovis jure Magiſtratui permiſſam, qua fit ne ſummum jus ſumma fiat injuria.

Et quæ ratio eſt, ob quam debitoribus convictis, qui negligentia ſua aut mala fide tales ſunt, ſpiramenta temporum ad ſatisfaciendum ſenſim creditoribus ordinario jure conceduntur: Ea haud dubie multo eſt major ac perinde temporum intervalla iis ſunt permittenda debitoribus qui nulla ſua culpa, ſed publica calamitate & inevitabili injuria temporum ſunt tales.

II. Quæ belli atrocitate debitoribus inciderint mala non impedire quidem, ſi ex ſtricto jure agatur actionem creditoris, ſed mereri interim & flagitare ejuſdem humanitatem. Ex cujus humanitatis Lege, cum jus omne & Gentium omnium & Civile ſingulorum populorum prognatum ſit, in ejus executione prætermitti non oportere. Ex hujus præſcripto creditorem non ſemper eſſe creditorem ſed ſubinde hominem: non tribunal ſemper, ſed aliquando tempora: denique Magiſtratum non judicem ſe ſemper cauſæ ſed aliquando arbitrum neceſſitatis, cogitare debere.

III. Fruſtra ex fœcunditate & ſterilitate agrorum pro creditoribus diſſeri. Nam paca-

tis temporibus & ſervari poſſe fructum fœcunditatis & priori vel futuro uberi proventu facile averti damna ſterilitatis. Inter hæc autem inteſtina bella & bona, quæ hactenus acquiſierant, pleriſque eſſe erepta, & ea invecta mala, ut ſi ad contracta inter hæc debita omnia ſolvenda teneantur, nunquam poſſint eluctari. Vnde igitur ſolatium tanti mali aut remedium niſi à receptarum legum moderatione.

IV. Communem calamitatem æqualiter ferri debere inter ejuſmodi Reip. Cives, & facilius ferri, quo plures inter ſe damna patiuntur. Æſtimari igitur damna & æquali proportione dividi autoritate Magiſtratus oportere.

V. Et vero creditores quomodo tandem ſatisfacturos cenſeant debitores? quoſdam horum omnibus eſſe exhauſtos: nihil igitur ab his poſſe præſtari. Niſi autem iis remittatur debitum, induſtriam eorũ & fortunã impoſterum ſubverti. Nec in gratiam creditorum potius quam ſuam aliquid aggreſſuros debitis ſemper futuros immerſos: quoſdam vero fundos adhuc poſſidere, peculia ac domus; illis ad tempus, neceſſario remittendam eſſe debiti ſolutionem. Si enim difficili hoc tempore ſub haſta venum exponantur quæ in bonis adhuc habent, nullo aut exiguo pretio ab emptoribus oblato, nimium profecto miſeris deceſſurum.

VI. Amicum & à Republ. conſcriptum militem inſediſſe pleroſque agros & domus, damna

damna igitur nonnullis illata ab illis, qui defenſioni omnium incumbebant: Quidni omnes proportione habita ferrent, cum uſum defenſionis fructumque omnes ſint experti. Iuſtum enim quovis jure eſſe ut damni non ſit expers qui fructus ſe participem aut fecit aut facit.

DECRETVM.

Pro mitiori hac ſententia autoritate Philippi Regis Hiſpaniarum conditum edictum promulgatumque eſt publice. Sunt autem ejus edicti, quæ maxime huc faciunt præcipuique momenti hæ leges & conditiones.

I. Creditores in debitores eorumque bona manus non injiciunto, etiamſi ex contractu cum debitore inito, promptæ, ut in foro loquuntur, paratæque executionis, evictionis & ſublationis acceperint poteſtatem: ſed Provincialem & ſupremam Curiam primum conveniunto, & libello ſupplici actiones ſuas eorumque cauſas exponunto.

II. Provinciales Curiæ aſſeſſores cauſa cognita, ſi moderato & remiſſo non rigido juri ob calamitatem temporum deprehendant eſſe debere locum, ad idoneos & intelligentes rerum Arbitros debitorem creditoremque ableganto.

III. Arbitri non ex ſtricto & ordinario jure, ſed præſentis præteritique temporis calamitoſi, & damni vel majoris vel minoris accepti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

ratione de debito vel minuendo vel remittendo vel differendo ſtatuunto, & prout licebit ſatis facere contenduntο.

IV. Si creditores aut debitores arbitrorum judicio ſtare abnuerint, ad ordinarios judices cauſam referunto.

V. Judices vero non ſecundum ordinarios, ſed juxta hujus Decreti infra ſcriptas Leges de cauſa cognoſcunto, ſtatuunto.

VI. Quod ſpectat intereſſe & reditus qui non ex perſonali obligatione ſed hypothecata, ut loquuntur; h. e. poſſeſſione, conductione, uſufructu, fundorum, prædiorum, agrorum, ædium aliorumque ejus generis bonorum debebuntur: Si ulla poſſeſſori, conductori, uſufructuario, vel propter incendia vel propter inundationes vel propter invaſiones & direptiones militum exſtiterint, inhabitata, inculta, deſerta, infructuoſa; à tempore incumbentium ejuſmodi malorum in hunc diem uſque debitores à debito ſolvendo immunes pronunciantor, habentor.

VII. Si eadem bona partim habitata, partim deſerta, partim culta, & partim inculta; imo ſubinde tota culta aut inculta, habitata aut non habitata fuerint: judices pro ratione commodi & damni quod debitores acceperint & temporis debitum partim remittunto, partim ſolvendum indicunto.

VIII. Quod ſi qui reditus ex perſonali obli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

obligatione debuerint ſi calamitate temporum ita afflicti ſint, ut ſolvendo impares deprehendantur, à debito in perpetuum excuſantor. Si vero impræſens tantum impares inveniantur, & poſtea ſolvendo debito credantur ſuffecturi, judices ſolvendi neceſſitatem in idoneum tempus differunto, & creditorum actiones in id rejiciunto.

IX. Debitores interim accepta damna certis documentis in judicio allatis probanto, & ſi creditores ea falſi convincere iiſque merito alia objicere poſſint; convincunto, objiciunto.

X· Ne autem Decreti hujus gratia ad ignaviam, negligentiamque debitores utantur, quamprimum & quoties licebit, ad agros, prædia, domus, redeunto, ea inhabitanto & colunto: niſi fecerint, hujûs Decreti gratia non fruuntor. Vicini ad agros, prædia, domos, reverſi induſtria Lex hæc cuique & exemplum eſto.

EVENTVS.

Ita ex hujus Decreti Lege omnibus eſt ſatisfactum, & operoſæ ac iniquæ lites facillime ſunt præventæ, & integra æquitatis judicum manſit fama, novo decreto ſtabilita; quanquam ab ordinaria juris dicundi deflecterent ratione.

JVDICIVM.

Judices & Magiſtratus non receptis legibus ſemper, aliquando tempori & neceſſitati adſtrin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

ſtringuntur, ubi inter vim aut arma, Civilium imprimis bellorum jure ſuo aliis uti haud licuit, ſtrictum aliis in illos nec debet nec poteſt. Quo autem ordinarii Judices nihil iniquitati aut affectibus in ejuſmodi judiciis tribuiſſe credantur: Supremi Principes & Magiſtratus & obviam eunt neceſſitati ac illibatam & integram conſervant judicum famam, ſi novam inducunt judiciorum formam tempori, perſonis, rebus accommodatam. Quicquid enim contra ordinarias leges fit, quam contrarium eſt legibus receptis, tam legitimum nova lege invecta exiſtimatur.

DISQVISITIO.

An & quomodo & quando liceat belli tempore cum aliis exorti, gerendique in limitaneo vicinorum, qui hoſtes non ſunt, agro, arces extruere, aut poſitas in eo urbes, pro ſecuritate occupare.

CASVS XXX.

Ex Hiſtoria Belgica depromptus.

Exorto inter Hiſpanos & Belgas Fœderatos bello, multas Cliviæ, Imperii, Electoriſque Colonienſis Civitates vi armorum ac occupatione Fœderati invaſere, inque limita-

neo earundem ditionum agro, Arces, Caſtella, aliaque militiæ opera exſtruxere. Itaque inter Imperatorem, Clivienſes, Colonienſes, alioſque vicinos atque ipſos Ordines, multis legationibus diſputatum eſt: An id liceret & æquum eſſet.

SENTENTIÆ.

Illi quorum civitates aut agri occupabantur omnino id iniquum eſſe contendebant.

I. Amicos ſe eſſe & fœderatos. Itaque hoſtilia inferre ſibi aut in agro ſuo exeri, quanquam adverſus alios, non oportere; hac enim ratione bellorum injuriis involvi ſeſe, ſuoſque intricari.

II. Inter hæc civilia Belgarum Hiſpanorumque bella neutrius ſe ſemper partis exſtitiſſe. Itaque ex gentium jure Neutralitatis, ut loquuntur, beneficio, quam diu eam ipſi non infringerent, uti ſe oportere. Quam ſeparata à Belgis & Hiſpanis ſua ſit cauſa, tam belli injuriis exceptos ſe eſſe debere.

III. Neminis eſſe, ſi æquus ſit & bonus, invadere dominium rei alienæ. Vacua tantum eſſe aut fieri occupantium: Si quæ ab aliis poſſeſſa, eripi non poſſe, niſi vi armorum; & eripi non debere, niſi juſta armorum etiam ſit cauſa; quam ſe nullam ſuppeditare.

IV. Ex Vrbibus ſuis occupatis & exſtructis ſuo in agro Arcibus merito ſe metuere & ſecuri-

ſecuritati ſuæ & libertati. Quævis beneficia debere ſe vicinis & fœderatis : ſed ad nulla cogi aut impelli poſſe, ex quibus liquido appareat, non niſi damnum ſe & noxam præſentiſſimam poſſe expectare.

V. Si quid Hiſpani hic tentaverint ante Fœderatos, iniquum id eſſe; nec proinde Fœderatos imitari id oportere. Sed etiam invitos, nolentes, reluctantes quaſdam ſuas Civitates ab Hiſpano videri occupatas. Non igitur id imputandum ſibi, in quod non conſenſerint, imo qui adverſa continuo ſint teſtati, teſtenturque etiamnum.

Ordines Fæderati contra iſta acerrime pro cauſa ſua contendebant.

I. Amicos & fœderatos ſe vicinos iſtos libenter agnoſcere nec injurias adverſus ſolitam pacem ſe inferre aut cogitare : neque enim aut amicitiam aut pacatæ viciniæ fœdus violari, ubi à vicinis innoxium beneficium petitur & reportatur. Quid enim id noxæ in ſe contineat? Arces excitare in alieno Agro vicinorum, in iis nihil propoſitum ſibi præter ſuam ſecuritatem. Neque eſſe quod de noxis illatis hactenus queri poſſint vicini. Jam autem quod alteri & vicino prodeſt, nec nobis nocet, naturæ & gentium jure alteri non debere aut poſſe denegari. Neque violari ejuſdem viciniæ pacem, quan-

quanquam vicinorum Vrbibus occupatis, licet ne quidem occupatæ debeant videri. Non enim habere eas Fœderatos, ut vacuas, ſed agnoſcere veros eorundem Dominos, ſed non minus interea Socias & amicas eas æſtimari. Quidni igitur amicus miles admitteretur? Sociorum eſt tuto inter ſeſe commeare; neque enim in alium finem vicinis in urbibus Fœderatorum militem diſponi.

III. Agnoſcere ſe libenter, Neutrius partis eſſe has civitates reſpectu Dominorum: ſed reſpectu hoſtium Hiſpanorum non eſſe aut cenſeri poſſe tales, utpote qui ſuas eis præſidiis invadant; qui cum inſidientur Fœderatis, ex ipſis illis occupatis locis, & aut à Dominis excedere non jubeantur, aut quanquam juſſi non excedant: Non poſſe Fœderatos diutius agnoſcere aut æſtimare jus illud neutralitatis, quod ipſi jam Domini adverſus Hiſpanos tueri non poſſunt. Nam tantum quiſque in Republ. habere creditur, quantum poteſt defendere, cætera adverſantis ſunt, ſi non jure ſaltem armis. Jam vero impotentia & infirmitas vicini populi, nullo jure officere debet ſecuritati aliorum vicinorum. Si Clivenſes, Colonienſes, aliique adverſus Hiſpanos ſua tueri poſſunt, cur non tuerentur? Si tueri non poſſint aut negligant, cur in eorum infirmitate aut negligentia cauſa Fœderatorum laboraret?

IV. Non invadi dominium rei alienæ. O-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

omnia integra manere dominis; Imperium, Privilegia, Juriſdictiones, & ſi quid ejus generis ſit. Duo in publicis negotiis hic eſſe diſtinguenda, dominium nimirum rei, quod quiſque ſibi cum alio non communicandum habet, & præterea quod jure Gentium & Naturæ in alterius Dominio ut ſuum merito prætendit ac petit. Salvo cujuſque Dominio quiſque alius ſuum hic poſcere merito poteſt. Hoc jure vicinorum militi tranſitus non debet denegari; hoc jure commercia, quæ cujuſque gentis peculiaria, omnibus tamen Gentibus communia eſſe natura voluit, non poſſunt prohiberi; hoc denique jure quiſquis in alieno Dominio merito poteſt defenſionem ſuſcipere illius loci, per quem noxam inferri poſſe ſibi intelligit, niſi ab ipſis Dominis probe, & quantum pro vicinorum ſecuritate neceſſe eſt, defendatur. Defenſio enim talis ad vicinum ſpectat, ubi vicinus alter illi impar eſt. Talem autem eſſe Clivienſium aliorumque conditionem; juſtum proinde eſſe, quicquid Fœderati hic agerent ex neceſſitate.

V. Cum ab Hiſpanis pleræque Civitates illæ occupatæ ſint, & ipſæ illæ Hiſpanis, à Fœderatis jure belli eripiantur, non eripi à dominis ſed iniquis & injuſtis poſſeſſoribus. Proinde jura Neutralitatis neutiquam à ſeſe infringi. Vel enim volentibus Dominis vel nolentibus eas urbes inſediſſe Hiſpanos. Si volentibus, jam non dominos, ſed dominium quaſi trans-

tuliſſe

tuliſſe videri; non neutrius partis eſſe, ſed partium ſtudia ſecutos, eoque titulo non ut amicos ſed ut hoſtes à Fœderatis invadi. Si nolentibus, quidni Fœderati vicinis injurias illatas ulciſcantur? præſertim cum Reipublicæ cauſa injurias illas Fœderati ſuas debeant interpretari.

VI. Si quæ Civitates ejuſmodi ſuperſint nondum ab Hiſpanis occupatæ, cum tamen ob quaſdam occupatas omnes Hiſpanos invadere velle caute intelligatur; quidni eorum conſilia prævenirent Fœderati priusquam præveniřentur? Id Iure Gentium in publica cauſa ſemper exſtitiſſe: privatos non intelligi merito vim inferre, niſi adverſus vim illatam; aliàs non eſſe defenſionem inculpatæ tutelæ. Principes vero & Populos non cogi expectare vim illatam, ſed ſi ſalvam velint eſſe Rempubl. in tempore prævenire oportere inferendam. Inferendam autem colligi ex ſimilibus quæ evenere.

VII. Pro Fœderatis militare æquiſſimarum Gentium Exempla, præſertim Romanæ, quæ Cretenſem Inſulam non alio titulo olim invaſit, quam quod ſitu oportunam ac ideo commodiſſimam hoſtibus ſuis futuram prævideret. Imò & Britanniam primitus non alio nomine aggreſſa eſt, quam quod Gallos hoſtes plurima militiæ ſubſidia ex Britannorum ditione referre ſpectaret.

Eru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

VIII. Fruſtra prætendi iniqua eſſe quæ hic geſſerint Hiſpani: Non velle Fœderatos quod iniquum eſt, ſed ulciſci. Fruſtra prætendere Clivienſes & alios nolentibus ſe & invitis Vrbes quaſdam ſuas ab Hiſpanis eſſe inſeſſas. Nam eodem titulo & tueri ſe poſſe Fœderatos. Nam quia invitis Dominis loca occupaverint Hiſpani, ex quibus noxa inferretur quotidie Reipubl. Fœderatorum: Fœderatos, quanquam invitos & nolentes, cogi tamen Hiſpanorum exemplo quod præceſſerit, ſuæ ſibi proſpicere ſecuritati.

IX. Et poſtremo, ut in jure privato Legis Aquiliæ actio ceſſat, dum quis arcendi incendii cauſa vicinas ædes deſtruit, ob juſtum metum, ne ſuas quoque ignis invadat: Ita multo majori jure in publica Gentium & Principum cauſa, quod à potente Tyranno aut hoſte bello premitur, poteſt, ut ſibi conſulat, Vicinorum Principum ac Populorum Vrbes, etiam illis invitis, præſidio ſuo firmare.

DECRETVM.

Igitur nequicquam alia & contraria teſtantibus vicinis Fœderati in cœpto conſilio perrexere, Vrbibus, Arcibuſque quaſcunque licebat, & quibuſcunque erat opus, non in damnum vicinorum, ſed pro cauſæ ſuæ præſidio occupatis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

EVENTVS.

Ita factum eſt, ut per latus aut infirmorum aut negligenter agentium, aut ſub jure Neutralitatis ac titulo inſidias clam meditantium ditiones Fœderatorum contra Hiſpanorum vota in hunc uſque diem extiterint tutiores, eruptionibus hoſtium in ipſo vicinorum agro, quod tutiſſimum eſt, continuo propulſatis.

JVDICIVM.

Cum quæ aliena pariter & noſtra partim pro Gentium & Reipubl. cauſa ſunt, eo, quo dictum eſt modo vicinorum, quanquam amici ſint, agros & oppida poſſe occupari arbitramur, non in eorum noxam, ſed pro defenſionis noſtræ neceſſitate. Aliena autem & noſtra pariter ſunt, quæ neceſſitatem ex jure Gentium, quę neceſſitatem ex oblato caſu, quę deniq; innoxiam utilitatem in ſe complectuntur. Neceſſitas ex jure Gentium eſt, ut commercia, matrimonia; ac proinde Romani merito vicinorum quanquam nolentium matrimonia ſibi vendicavere. Ex oblato caſu Neceſſitas eſt ut tranſitus per agrum vicinum, qui adeò negari non poteſt, ut armis juſtiſſimis pandi poſſit & aperiri. Innoxia utilitas eſt, qua communicari nobis à vicinis cupimus, & merito cupimus quæ ut utilia nobis; ita cum nulla vicinorum

noxa

noxa ſunt conjuncta. Iniquum eſt, inquit Tullius, alteri negare quod tibi nocere non poſſit. Quod adeo verum eſt, ut ne quidem hoſtibus debeat denegari. Et, ejuſmodi beneficia, ne quidem beneficiorum nomen mereri, Seneca eſt profeſſus. Data igitur ex oblato caſu neceſſitate, in loco pacato extrui arces poſſunt aut occupari. Denique Magiſtratus eſt omnia tuta timere. Itaque quicquid in vicinorum agro hoſtes poſſunt, quo noxa queat nobis inferri, idem nobis licitum eſt. Reſpubl. enim ſi foris lædi poſſit, non domi tantum, ſed foris etiam debet juvari.

DISQVISITIO.

An & quando & quomodo Reipubl. cauſa res privatorum & poſſeſſiones, ut agros, ædes, aliaque ejuſmodi vendicare ſibi poſſint Principes aut Magiſtratus.

CASVS XXXI.

Ex Hiſtoria Romana ſelectus.

LOcaverant prætores Romani aquam in Vrbem aliunde ducendam, fornices que in eam rem faciendos; Impedimento operi fuit M. Licinius CRASSVS, qui per fundum ſuum non paſſus eſt aquæductum derivari. Quæſitum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

tum igitur in Senatu: Quid juris Prætores in poſſeſſionem hominis privati; Aut M. Licinius CRASSVS pro re privata adverſus Prætores haberet.

SENTENTIÆ.

Pro Craſſo dicebatur:

I. Magiſtratus Supremos & Principes omnia etiam quæ privatorum ſunt, Imperio quidem, non autem Dominio poſſidere. Imperio, accepta poteſtate condendarum Legum, ſecundum quarum dictamen res ſuas tenerentur adminiſtrare privati Non Dominio, quia id non omnium eſt, ſed ſingulorum reſpectu rei, quam quis ſuam & privatam habet. Jam autem non tantum Imperium, ſed Dominium cenſeri, hominem privatum invitum cogere ad rei ſuæ alienationem.

II. De poſſeſſionibus ſuis incertos continuo futuros privatos, ſi Magiſtratibus aut Principibus rerum eas alienandi ſibique vindicandi continuo futura ſit poteſtas; jam autem Reipubl. intereſſe, ex Civilis etiam juris præſcripto, ne dubiæ & incertæ ſint poſſeſſiones rerum privatarum: aliàs enim imminui Civium induſtriam, nec facile quenquam excolere velle res ſuas, quas paulo poſt metuit juſſu Magiſtratus non ſuas diutius, ſed publicas futuras.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

III. Idcirco agros publicos areaſque publicas in principio conditarum Civitatum nonnullas relictas, ut ex iis data occaſione ſatisfieret Reip., ædibus agriſque privatorum intactis. Quid igitur in poſſeſſiones privatorum prætores nunc injicerent manus?

IV. Ad voluptatem tantum, & ornatum facturos aquæductus: Ejus autem cauſa rei ſuæ tradendæ aut vendendæ homini privato non debere imponi neceſſitatem. Hujus enim ſolius titulo excuſari, ſi quid authoritate Magiſtratuum peccatur in privatos.

V. Fruſtra à Prætoribus pro CRASSI agro pretium offerri. Non poſſe enim poſſidentis & nolentis alienare bona facile æſtimari. Si enim ex aliorum judicio ſatisfiat æſtimationi, nondum ſatisfactum judicio & æſtimationi ipſius Domini, qui nullo cum pretio ſua ſæpe cupiat immutata. Et eo loco agros ſuos CRASSVM habere.

Pro Prætoribus contra in medium afferebatur:

I. Verum ſe id agnoſcere, Principes & Magiſtratus non dominio, ſed Imperio tantum omnia poſſidere: neque hercle in id nunc impingi; non enim dominium exercere prætores. Neque enim eos ſuum credere quod ſit Privatorum, ſed ſuum facere conſtituiſſe pretio juſto oblato; quomodo rerum ſuarum privatis inter ſe

ter ſe permiſſæ ſunt alienationes, quidni eodem privati publicæ exſpectationis Imperio ſatisfacerent? Inter privatos volentes fieri rerum alienationes, quòd par in parem Imperium non habet. Contra inter Magiſtratus volentes & privatos coactos admitti poſſe alienationes, quia Magiſtratus Imperium habet in privatos. Non tamen abſolute id poſſe Magiſtratus, ſed ad perſolvendum pretium teneri. Quia in res privatas nullum dominium poſſunt uſurpare; atque ita agere prætores conſtituiſſe.

II. Agros olim & areas communes Reip. fuiſſe aſſignatas, ſed pro modulo civitatis quantillæ in primo ſui exordio erant. Nunc illis auctis, præſidium merito peti ex poſſeſſionibus privatorum, præſertim, cum quicquid publice fit, fiat etiam in commodum ſingulorum.

III. Privatos ſe & ſua omnia debere Reip. & accepta & conſervata, etiam ſanguinem & vitam: quid ni igitur bona? Nam qui majus debet, minora etiam haud dubie debere intelligitur; & tantoquidem magis, quia oblato pretio non gratis agros ſuos CRASSVS aliique in Remp. ſunt collaturi.

IV. Vt urbanorum & ruſticorum prædiorum inter privatos quædam ſunt ſervitutes, ne ſcil. hominibus officiatur, ne ſupra præſcriptum altius extollantur ædes, ut tranſitus & iter aliaque aliis concedantur: Ita tacito quodam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

dam contractu videri Rempubl. hanc ſibi ſervaſſe poteſtatem & privatis indixiſſe ſervitutem, ut, quotieſcunque opus, quam minimo fieri poſſet privatorum damno, privata publicæ cederent neceſſitati. Naturalem igitur, & juris Gentium hic eſſe obligationem, qua hoc caſu Cives patriæ ſuæ obſtringuntur.

V. Facile autem poſſe æſtimari privatorum Bona, nimirum, ſi & pro bonis ſatisfiat pretio vulgo recepto, ubi emptiones, venditioneſque agrorum inter privatos inſtituuntur, &, ſi pro ratione damni, quod ex coacta alienatione ſenſit Dominus, Magiſtratuum judicio inſuper quid adjiciatur. Neque enim æquum eſſe, ut ubi cum Republ. initur contractus, in infinitum extendatur pretium finitæ rei. Eo caſu contumaciæ Privatorum & iniquæ æſtimationi non præmium ſed pœnam deberi.

DECRETVM.

Quæ quanquam magnifice dicerentur, alias vim & locum habitura, prævaluere tamen, qui pro *Craſſo* loquebantur. Non quod nihil Reipubl. liceat in privato loco invito Domino, ſed quod plurimum referre arbitrarentur Patres, aliquidne pro Republ. neceſſario fiat cum incommodo privatorum, an ad voluptatem & ornatum duntaxat. Aquæductus autem iſti quos moliebantur Prætores, præter ornatũ & volu-

voluptatem nullam neceſſitatis rationem in ſe continebant.

EVENTVS.

Itaque ab incepto Prætores deſtitere, & autoritate Patrum ſuus *Craſſo* ager relictus eſt.

JVDICIVM.

Magiſtratuum autoritas in diruendis, mutandis aut vindicandis ſibi privatorum bonis, non ad libidinem Magiſtratuum ſe extendit, ſed adſtricta eſt Reipubl. neceſſitati. Æqua enim hic autoritas eſt, id tum velle quod omnino debes velle. Itaque in publica tantum neceſſitate privata omnia ita publica fiunt, ut privatis tantundem reddatur. Id magna ſeveritate alias ſecuti ſunt Romani. Cum enim Publius Lentulus Princeps Senatus in Campaniam miſſus eſſet, ut privatos agros qui in publicum Campanum incurrebant, pecuniâ publicâ coëmeret, renunciavit (ſicuti Cicero contra Rullum loquitur) nullâ ſe pecunia fundum cujuſquam emere potuiſſe. Senatus decrevit nihilominus ut agri venderentur, Gentium jure, aut privatorum non læſa libertate. Et ſanæ ſi muniendi oppidi cauſa, ducendi muri, foſſæ aut viæ publicæ aperiendæ, fori conſtruendi privato agro aut Inſula opus eſſet, poſſet pretio ſoluto ſumi ab invitis. Cum enim nos noſtraque omnia, ſicut dictum eſt, Reipubl. debeamus, ſi ea ultro non offerimus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

ubi opus, venditio coacta non ademptio eſt, ſed condictio repetitioque ab ingrato. Id ipſum in Batavia quoque & limitaneis ſive præſidiariis Belgii Civitatibus continuo obſervatur. Interim prudentiâ Magiſtratus, cum coactæ illæ venditiones privatis incommodæ ſint, nonnunquam multa ejuſmodi incommoda poſſunt præveniri, ſi decretis nimirum in tempore conditis obſtent, ne quæ talia in agris ſuis moliantur privati, quæ Reipubl. cauſa deſtruere poſtea aut demoliri ſit neceſſe. Ita, quod & in Belgii nonnullis limitaneis Civitatibus obſervatur, prædia & ædificia ſuburbana, quæ obſeſſis noxæ & obſidentibus commodo eſſe ſolent, ubi obſidionis inſtituendæ perpetuus incumbit metus, caute poſſunt, & merito inhiberi. Ita enim incommoda privatorum prudentiâ Magiſtratus præveniuntur, aliàs titulo Neceſſitatis publicæ excuſantur.

DIS-

DISQVISITIO.

Quomodo exorta populi, iniqua aut à tempore aliena petentis, ſeditione ob decreta in nonnullorum gratiam facta, ſalvis illis, ſalvaque Autoritate publica, excitata ſeditio ex tempore componi queat & ſopiri.

CASVS XXXII.

Ex ſuperioris ſeculi Gallica hiſtoria depromptus.

INter initia Civilium inter Gallos ob Religionem bellorum, Parlamento Regio condere Decretum placuit, quo Eccleſiaſtici homines & ſacros ordines profeſſi à ſolvendis tributis bellorum cauſa indictis immunes pronunciabantur.

Ea propter plebs *Lutetiæ* Pariſiorum correptis armis tumultuari, obſidere Curiam, vociferari iniquum eſſe id Decretum, neque unquam paſſuros ſe, ut ea gratiâ Eccleſiaſtici utantur; quorum cauſa & inſtinctu cum ad Civilia bella hæc deventum ſit, in publici oneris partem maxime eos venire oportere.

Senatores, quid agendum eſſet in tanto motu, ex tempore conſultavere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

SENTENTIÆ.

Alii corripiendos tumultus autores inque eos ſeveriſſime animadvertendum eſſe ſtatuebant. Contra vero nitebantur alii. Intempeſtive enim nunc de pœnis cogitari quæ in perniciem Reipubl. eſſent redundaturæ. Pœnam interponi non poſſe ſine Magiſtratuum authoritate. Jam autem in ſeditione totius multitudinis eam inferiorem eſſe Magiſtratuum authoritatem. Itaque hoc imprimis nunc agendum, ut in Autoritatis invalidæ locum prudentia ſuccedat, qua ſola, ſi cauti ſint, ſe eſſe poſſe majores.

Alii igitur reſcindendum in Eccleſiaſticorum gratiam factum Decretum cenſebant. At vero id ipſum Conſilium aliis quoque eſt improbatum.

I. Enim hoc pacto exponi contemptui Senatus authoritatem aſſerebant, qui in gratiam plebis reſciſſis ſemel Decretis, eidem malo continuo & in aliis obnoxius redderetur.

II. Addebant, in eo conſilio nihil eſſe aliud quam malum ex malis ferere, & novis turbis excitatis præſentibus mederi. Neque enim Eccleſiaſticos pacatis animis paſſuros, ſi ab obtenta decretaque gratia ſemel deſtituantur. Quid autem interſit ſacros ordines eorumque factionem, an plebem tumultuari? Itaque media & placitura omnibus aliis placuit

cuit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

cuit via, cenſentibus, ut jam nunc decretum conderetur & palam pronunciaretur, quo ad ſtatum diem Lutetiam Eccleſiaſtici evocarentur, & ſpes populo proponeretur, futurum, ut in conventu indicto de toto hoc negotio cum Eccleſiaſticorum Delegatis continuo agatur.

DECRETVM.

Placuit conſilium poſtremum.

EVENTVS.

Is voto reſpondit. Nam hoc decreto impræſens omnibus erat ſatisfactum, neque aliud nunc agebatur quam ut impræſens ſeditionis cauſa tolleretur. Satisfactum Senatoribus, quorum authoritas non convulſa: Satisfactum plebi, quæ optimæ ſpei plena, quaſi obtinuiſſe jam ſibi videbatur quæ petebat. Satisfactum denique Eccleſiaſticis quibus accepta privilegii gratia immota etiamnum manebat & inviolata.

JVDICIVM.

In tumultu multitudinis, cum vis & autoritas Magiſtratuum vix quicquam poſſit, nec tamen proſtitui debeat aut ſuccumbere libidini multitudinis, ad moderata, callida, & ſpecioſa conſilia recurrendum eſt. Sunt autem talia in quibus differuntur res, quas & negare &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

annuere Populo æque eſt periculoſum & tamen interim magnæ ſpes impræſens obtruduntur. Namque ea fere populi indoles eſt, ut umbras rerum & Species à rebus plerunque non diſcernant: ut ſpes oblatas ſemper latius interpretentur: ut denique quæ à Magiſtratibus in ſpem promiſſa ſunt, tanquam certa & confirmata amplectantur; ex præſentibus enim futurum metitur. Denique ubi Decretorium, ut loquuntur, conſilium in præſens exeri non poteſt, optimum illud eſt quo fit, ne præſenti tempore adverſus Rempubl. utantur tumultuantes, & Magiſtratuum Decretorio Conſilio futurum & commodius tempus aperiatur.

DISQVISITIO.

An non extraordinario in caſu oblato, extraordinarius conſtitui debeat Magiſtratus, etiam adverſus recepta privilegia & leges, ubi ordinaria & conſueta imperandi ratio aut non ſufficit aut obeſt neceſſitati.

CASVS XXXIII.

Ex Hiſtoria Belgica depromptus.

CVm Alexander Farneſius, Parmæ Placentiæque Dux, Antwerpienſem Braban-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

tiæ Civitatem obſidione cinxiſſet, atque in ea etiam recepti moris eſſet, ut de pleriſque rebus Rempubl. concernentibus non *Conſules* tantum & *Senatores*, ut ſupremi Magiſtratus; Sed ſodalitates & opificum & infimæ plebis, quas Gildas vulgò vocant, conſulerent: Quæſitum non ſemel eſt, An non Extraordinarius Magiſtratus, ſummâ authoritate inſtructus conſtitui deberet, qui obſidionem ſpectantia cum primis negotia ſolus curaret.

SENTENTIÆ.

Negabant id alii fieri oportere, præſertim qui ordinis plebeji erant.

I. Integra plebi privilegia ſua eſſe relinquenda, quæ pro libertate reperta, quando tandem magis exercenda eſſent, quam tempore oppugnatæ Libertatis.

II. Ea Negotia quæ ſalutem omnium ſpectant, melius conſiliis omnium expendi & decidi, ſi non ob aliam, ſaltem ob pacis publicæ cauſam, cujus nunc maxime habenda ſit ratio, ubi in proximo hoſtes ſunt. Jam autem ab omnibus Reipubl. Ordinibus Decreta ſine turbis effecta dari, quæ exoriuntur facile ubi paucorum quorundam conſilia vel ut ſuſpecta vel per invidiam pleriſque non probantur.

III. Privilegiorum Populi vim in uſu conſiſtere, eoque optime conſervari; quo vel ſemel tantum in arduis præſertim negotiis inter-

miſſo venire ea nonnunquam in deſuetudinem, aut non ita ut ante æſtimari.

Affirmabant interim alii, & pro extraordinario Magiſtratu loquebantur.

I. Privilegia non imponere perpetuitatem neque neceſſitatem, ſed tunc duntaxat, cum ex eorum uſu ſperata commoda poſſint reportari. Privilegium enim eſt, non quo cogaris aliquid facere (hoc enim vim potius quam gratiam ſapit) ſed quo, ubi commodum eſt, agendi aliquid habes poteſtatem.

II. Privilegium Principum quo placuit de Republ. omnes conſuli, ſpectare potiſſimum eas res, quæ longas deliberationes patiuntur & tractum quendam conſiliorum. At ex tempore jam conſilia capi debere adverſum ea quæ improviſa & ex tempore ab hoſtibus offeruntur.

Illos felicius ſemper cum hoſtibus commiſſos fuiſſe, qui in rebus ſuis exequendis potius conſuluerint impoſitam ab illis neceſſitatem, quam illa, quæ ut alibi commoda ſint, ita adverſum hoſtes non ſunt inſtituta.

III. Si omnes conſulantur, labi & tempus & occaſiones, animam rerum gerendarum.

IV. Vbi omnes conſuluntur, minus conſilii eſſe & plus diſſenſionum; quibus tracta & impedita Reſpubl. non poſſit non continuo laborare.

V. Fru-

V. Fruſtra de amittendo privilegio metuere ſibi Plebem & queri : Novo quippe hoc magiſtratu inſtituto, non tolli id, ſed prudenter tantum differri.

VI. Neque etiam videri differri aut poſtponi, ſi ex omnibus collegiis paucis & maximè idoneis delectis ſumma rerum impræſens permittatur. Namque ita in paucis quaſi omnes repræſentari, & ſatisfieri poſſe incumbenti Reipubl. neceſſitati.

DECRETVM.

Prior tamen ſententia, ob plebejorum hominum eam tuentium contumaciam, prævaluit, quaſi ad conſervandam populi libertatem maxime comparata.

EVENTVS.

Hinc nata eſt Antvverpiæ non ſolum animorum & rerum in Reipubl. adminiſtratione quædam confuſio & perturbatio, cum imperium, quod penes unum aut paucos eſſe debet, in plura Collegia, atque adeò plebem ſtudiis, conſiliis ac factionibus diſtractam, divideretur; ita ut in commune nihil in tempore conſtitui decernique potuerit : quæ mala tandem extremum omnium, Vrbis nimirum expugnatio ſequuta eſt.

JVDICIVM.

Poſtrema tamen ſententia pro præſenti ne-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

ceſſitate & Reipubl. conveniens erat. Privilegia publica, uti non indulta haberi debent, cum mutata rerum ac temporum conditione nocere magis poſſunt quam prodeſſe. In perpetuo igitur & immoto ipſorum uſu, non tam prudentia eſt, quam contumacia. Omnia rebus ac temporibus accommodanda ſunt. Vetus Imperii ordo in extraordinariis rebus oblatus, & ad res alias comparatus, ſi continuo obſervetur, confuſio in Republ. eſt non ordo. Itaque libertatis ut ſtudioſiſſimi erant Romani, ſic ejus conſervandæ cauſa nonnunquam de ea plurimum remiſere. In difficilibus rebus & ſtatim & unius autoritate & ſine controverſia expediendis extraordinario Dictatore Magiſtratu creato utebantur, qui ſumma inſtructus Autoritate in uſum Reipubl. impendebat illud tempus, quod inter plurium altercationes ut irritum, & vanum effluxiſſet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DISQVISITIO.

Quomodo in fœderibus quæ cum exteris aut vicinis Principibus aut Civitatibus aut Rebuſpubl. ineuntur, maxime providendum ſit, non tantum ut leges Fœderis accurate utrinque obſerventur: ſed ut Legibus inſeratur, caveaturque, ut tam perpetua maneat cauſa, cui ut fundamento innititur fœdus, quam perpetuum fúturum eſt ipſum fœdus.

CASVS XXXIV.

Ex Germanica Trevirenſium Hiſtoria petitus.

CVno & alii Trevirenſium ſive Archi-Epiſcopi, ſive Principes, cum antea intra modicos limites conſtricta potentia gaviſi eſſent, pro ambitione ſua Jus & Libertatem & Privilegia Civitatis uſurpare magis indies & invadere cœperunt: exemplo Agrippinenſium & aliorum in Germania Epiſcoporum, qui, ſua autoritate provecta, Jus Civitatum quibus præerant in dies ſingulos minuebant.

TREVIRENSES & id ferentes indigne & graviora in dies metuentes niſi in tempore

obſiſterent, & interim tamen Libertati ſuæ adverſus Principes defendendæ ſoli vix pares: implorato aliorum auxilio, initoque cum iis fœdere rebus ſuis proſpicere ſtatuerunt. Inter alia Anno Chriſtiano cIↄ CCC LXXVI. actum eſt de Lotharingiæ Duce in patronum Civitatis certis conditionibus adſciſcendo. Quæſitum itaque in Senatu Trevirenſi eſt: An illum ea de cauſa; & quibus legibus adſciſci oporteret?

SENTENTIÆ.

Alii LOTHARINGVM præ cæteris & ſolum commendabant; quia & magnarum ille virium, & in Germania, ac proximo Trevirenſibus agro, Civitates & Arces munitiſſimas plurimas poſſidebat, quas Trevirenſium intererat, non aliis quam ſibi eſſe amicas, & ex quibus commodiſſime ſe adverſus quoſvis hoſtes poterant tutari.

Alii adverſus Lotharingum objiciebant, vera quidem eſſe, quæ de Lotharingi potentia ejuſque arcibus earumque uſu dicebantur: ſed interim Arcibus illis negligentia Ducis ab Hoſtibus captis, aut à Duce aliis oppignoratis vel venditis vel alio quovis pacto oppignoratis, onus ac neceſſitatem obſervandi fœderis futurum penes Trevirenſes & nullum tamen fœderis fructum; cum LOTHARINGI Arces præcipuum fundamentum ſint.

ſint fœderis à TREVIRENSIBVS cum eo ineundi.

DECRETVM.

Hac quamvis magna difficultate inſuper habita, priora conſilia prævaluere; initumque eſt cum LOTHARINGO fœdus, quo placebat ut JOHANNES LOTHARINGIÆ Dux, ſuo ſuorumque hæredum nomine Cives TREVIRENSES eorum familias & bona in tuitionem ſuam acciperet, cuſtodiam & conductum. Vt ſi quis TREVIRENSIBVS hoſtilia inferret, adverſus eum iiſdem prompto auxilio eſſet, aliaque ejuſmodi, pro quibus TREVIRENSES vice verſa obſequia iterum ſua ac officia obſtringebant, adjecta inſuper magni pretii penſione annua, quæ Lotharingo ut Trevirenſium Patrono perſolveretur.

EVENTVS.

Improſper ille Trevirenſibus fuit: Non quod illaudatum eſſet hujus fœderis conſilium, ſed quod non caute ſatis propoſitæ eſſent ejus Leges. Nam paulò poſt & quædam Lotharingi Arces idoneo præſidio non inſeſſæ ab Hoſtibus captæ ſunt, & aliæ aliis oppignoratæ aut venditæ; qui Trevirenſes juvare aut auxilio eſſe non tenebantur. Interim Trevirenſes Lotharingo obſtricti manebant, & annuam penſionem ei ſuſcepti patrocinii nomi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

nomine ſolvere tenebantur. Nullum interea fœderis fructum experti, qui ex arcibus dictis defenſis ſervatiſque ſolummodo poterat expectari.

JVDICIVM.

Imprudenter igitur rem geſſere Trevirenſes, nec in Legibus Fœderis condendis ſatis ſibi providêre, ut cũ Lotharingo neceſſarium erat fœdus, ita experiundo poſtea & judicio ſapientum didicere, cum fœdere duraturam etiam ejus cauſam debere ſtipulari, his aut ſimilibus legibus adjectis.

I. Dux Lotharingiæ, caſtra ſua aut Arces durante fœdere, non alienato, non vendito nec alteri oppignorato.

II. Idoneis præſidiis Arces adverſum hoſtes idem confirmato. aliàs Trevirenſibus eos ſuo præſidio inſidere ac tueri integrum eſto.

III. Si contra fiat, tanquam cauſa fœderis ſublata, nullum fœdus & irritum cenſetor.

Qui igitur conſilium fœderum cum aliis pro Republ. inituri ſunt, ſemper advertere debent, quid ſit illud potiſſimum cujus cauſa fœdus ineundum cum aliis venit; quo deficiente, cum fœdus potius ſervitutem imponat fœderatis, quam conferat utilitatem, ſuprema quorumvis fœderum Lex eſſe debet ut cauſa obſervati fœderis ab ejus obſervatione nunquam divellatur. In aliis autem ſæpe rebus deſinit

cauſa,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

cauſa, ubi extat effectus: in fœderibus autem ea eſt ratio, ut quamdiu ex fœderis præſcripto aliquid fit (fit autem id quamdiu durat fœdus) cauſa etiam durare intelligatur.

DISQVISITIO.

Quo pacto in fœderibus, quæ inter Civitates Populoſque communis hoſtis arcendi cauſa ineuntur, certamina Ambitionis, per quæ uſus ſæpe perit, in mittendis, accipiendiſque auxiliis commode poßint præveniri.

CASVS XXXV.

Ex Hiſtoria Gallica petitus.

CVm anno ſuperioris ſeculi LXIII. in Galliæ Provincia, cui Aquitaniæ eſt nomen, illi quos Proteſtantes vocant, à diverſæ factionis potentia & invaſionibus ſibi plurimum metuerent, de mutuo, quod offenſivum vulgo & defenſivum vocant, fœdere percutiendo, inter Aquitanorum Civitates actum eſt, eoque placuit, ut ingruente neceſſitate, aliæ aliis idonea & promptiſſima militum ſubſidia conferrent. Sed & mota tum controverſia eſt, qui præeſſe miſſis in auxilium copiis deberent? An illi,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

An illi, qui mitterent, an vero illi ad quos defendendos juvandoſque mitterentur.

SENTENTIÆ.

Cum ea de re conſuleretur, in partes itum eſt. Alii præcipuæ Civitati, quæ majora cæteris ſubſidia præſtaret, adminiſtrationem rerum deberi contendebant. Maxima enim deferenda illis, qui maxima conferrent. Maxime enim laboraturos illos, ſi aliorum negligentia, aut impari cura aliquid inferretur adverſi. Alii, fœdere omnes æquales fieri, ideoque inter Fœderatos neminem majorem aliis præſumi aſſerebant. Namque inter fœderatos diſparis fortunæ, licet alii majora, alii modica offerant ad tuendam communem cauſam æquales tamen videri, dum quiſque confert quantum ex pacto debet. Cenſebant alii igitur, omnium & conſilio & ſuffragio & nomine aliquem mittendis auxiliaribus copiis imponi oportere, quippe ita ſatisfieri omnibus poſſe.

Alii contra urgebant: Vtiliſſimum videlicet futurum, ſi qui alteri ſuccurrit, quòd miſſa auxilia ejus Imperio ſubſint cui ſuccurrit.

I. Quia prioribus aliorũ ſententiis nec ambitio nec diſſenſiones commode tolli videbantur. Non Ambitio, ſi præ cæteris unius Civitatis hic eſſet æſtimatio: Non diſſenſiones, ſi inter multorum vota de auxiliarium copiarum ſupremo præfecto eſſet ſtatuendum. Jam autem

tem ambitione & diſſenſionibus fieri, ut pereant & inutiles reddantur promptæ rerum occaſiones.

II. Qui auxilio opus habet, idque aliunde ex fœderis præſcripto accipit, optime omnium intelligere, quomodo eo uti debeat. Itaque in hac controverſia illius potiſſimum habendam eſſe rationem.

III. Cum miſſa auxilia cum copiis eorum conjungenda ſint, quibus juvandis mittuntur, ac ea ratione quaſi in unum corpus coaleſcant, expedire, ut unius ſupremum agnoſcant Imperium; illius imprimis, cujus, quia oppugnantur fortunæ, in recto uſu auxiliorum cura & induſtria futura eſt major.

IV. Denique hac ratione neminem præponi aliis, neminem poſtponi, ſemper præpoſita cujuſque Fœderatorum præſenti cauſa & neceſſitate.

DECRETVM.

Placuit Fœderis legibus inſerere, ut ſi quiſquam Aquitanorum in ſua ditione opus haberet aliorum ſubſidio, id & expoſceret, & in tempore obtineret, utque miſſa in auxilium manus ſubeſſet illis, quibus juvandis eſſet ventura.

EVENTVS.

Favit ille conſilio Decreti, omni ambitio-

nis

nis certamine hac ratione ſublato impræſens, & impoſterum prævento.

JVDICIVM.

Cum Ambitio propria ſit magnæ fortunæ & ejuſdem tamen peſtis fere exitiumque ſit, nemini non liquet, miſeris non licere eſſe ambitioſis: Ita tamen vulgo fit, ut depravatus ille, & publicorum negotiorum remora affectus in afflictis etiam rebus vix exuatur. Nam & ſapientibus, inquit Tacitus, omnium noviſſima exuitur ambitio. Non aliud autem adverſus eam remedium eſt, quam, ubi plures ambitoſi ſunt, ita Conſilia diſpenſare ut ſingulis ſatisfiat. Singulis vero ſatisfiet, ſi ea, de quibus ambitioſe conceditur, non perpetuo uni, ſed omnibus; non ambitioni, ſed ſingulorum cauſæ & neceſſitati per vices tribuantur. Recte igitur ſtatutum ab Aquitanis, quod ne aliis alii viderentur præferri pro occaſione oblata ſingulis permiſerint, quæ ſingulis poterant evenire. Ita enim impræſens nemo poſtponebatur, quamvis alio præpoſito, utpote ſuo tempore ipſe etiam præferendus. Sed & ſecuritatis neceſſitatiſque Lex flagitat, ut miſſa ſubſidia illis ſubſint ad quorum fortunas juvandas mittuntur. Quod cum neceſſitate temporũ conſtricti ſub initia Civilium bellor. ab Anglis obtinere non poſſent Ordines Fœderati, multis malis incommodiſque Lyceſtrii Anglorum Ducis præfectura ſunt involuti.

DIS-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DISQVISITIO.

Quomodo inter Situ & potentia inæquales populos, quos tamen, ut vicinos, in unum fœdus coïre oportet, æqualitatis ratio poſſit inveniri.

CASVS XXXVI.

Ex Hiſtoria Belgica depromptus.

CVm Hollandia, Zelandia, Geldria, aliæque Provinciæ Belgii, quæ poſtea à mutuo fœdere fœderatorum nomen accepere, de ineundo illo tam neceſſario & utili fœdere cogitarent: admodum diſceptatum eſt, quomodo diſparis adeo conditionis & fortunæ Provinciæ eodem & tam æquali fœdere poſſent comprehendi.

SENTENTIÆ.

Objiciebant alii veteres, ut fit, neque adhuc finitas controverſias quarundam harum Provinciarum; quibus durantibus & non ſopitis ſtabilis fœderis concordiam non facile ſperari poſſe aut obtineri. Sed exceptum ab aliis, harum controverſiarum conditionem in pacatiora tempora eſſe rejiciendam. Enim vero mutatam eſſe faciem rerum, non jam litigandum ſingulis de jure quod de aliis prætendant,

ſed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

ſed adverſus hoſtem armis litigandum, de juris omnium ac Libertatis conſervatione; qua feliciter impetrata, de cæteris tempeſtive agi. Nam fruſtra nunc inter ſingulos de illis litigari, quæ, dum liti incumbitur, libidini hoſtium expoſita omnes ſint amiſſuri.

Objiciebant alii nimis diſparem Provinciarum fortunam. Quæ cæteris potentiores erant Provinciæ, tanto infirmiores ſe futuras cauſabantur, ſi ad infirmiores juvandas fœdere obſtringerentur.

Sed ad ea ab aliis reſponſum eſt, non jam venire conſiderandum, quæ Provincia opibus major, quæ infirmior ſit: ſed quàm par & miſera, niſi mutuo auxilio ſe complectantur, futura ſit ſingularum fortuna. Itaque etiam atque etiam animadverterent Potentiores, non tam ſe juvaturos infirmiores quam in infirmioribus ſeſe eſſe neceſſario juvandos. Sed & ad animum ſuum revocarent, non tam imminui potentiam ſuam, in ſubſidium infirmiorum oblatam, quam qualicunque etiam infirmiorum opera adjecta augeri eam & conſervari. Sed neque illud nunc permitterent, validiores Provincias, potentiam ſuam non jam contendere oportere cum aliarum, quæ in fœdus adſciſcendæ ſunt, infirmitate: ſed vero cum potentia majori communis hoſtis; cujus reſpectu ſingulorum potentia, quanta tandem ſit, nulla, imo non niſi infirmitas quædam aut

inopia

inopia debeat æſtimari. Conjunctis igitur demum ſingulis, omnes valituras: Magnos Exercitus, ſi adverſus majores educendi ſint, unius etiam Legionis acceſſione juvari. Quæ in limite poſitæ Provinciæ & incurſionibus hoſtium continuo expoſitæ erant, ut Geldria, aliæque damna bellorum aſſidue ſibi incubitura cauſabantur, cæteris interioribus Provinciis tutis interea ſecuriſque manſuris. Nimis igitur iniquam ſuam futuram conditionem ſi æqualis fœderis præſcripto ad eadem cum interioribus & minus aut nihil noxæ reportaturis Provinciis onera præſtanda cogerentur. Agro enim ſuo prono hoſtibus & aperto haud ſe eiſdem oneribus ut cæteras Provincias ſufficere poſſe. At vero ad iſta ab aliis exceptum eſt, haud difficile eſſe, inire æquæ proportionis rationem, qua quæ limitaneis Provinciis præſentiſſima damna inferenda ſint, minoribus oneribus impoſitis, aut pro ratione noxæ illatæ majoribus remiſſis, cætera in partem curarum ac ſumptuum poſſent ſolari.

Denique objectum, diverſa ſingularum, de quibus agitur, Provinciarum jura, Privilegia, Conſtitutiones, & conſuetudines eſſe; quibus nonnullæ prohibeantur pro communi cauſa agere, quæ aliis agere licitum ſit. Itaque videri earundem diverſitatem pati non poſſe hujus fœderis aut unionis æqualitatem niſi

forſan

forſan mutetur ſingularum harum Provinciarum ſtatus. Quod nec paſſuros ſubditos & cum ſummo diſcrimine eſſe conjunctum.

Sed ab aliis tum quoque exceptum, non iſta utiliſſimi fœderis conſilio obſtare. Singulis Provinciis relinqui poſſe integram & receptam rerum ſuarum adminiſtrationem. Interim reſpectu communis cauſæ & belli ex ſingulis conſtitui poſſe unam quaſi Rempubl. cujus Res ex omnium Provinciarum Legatis conſtitutus ſupremus Senatus, non niſi ex ſingularum Provinciarum arbitrio, ſalviſque ſingularum legibus quæ ſecuritatem omnium ſpectant, ſit curaturus. In eo Helvetiorum Rempubl. jam præiviſſe.

DECRETVM.

Factum igitur æternum & utiliſſimum fœdus eſt, quod cum pro commodis omnium eſſet, conditioniſque ſingulorum haberet rationem, omnes haud difficulter ſunt amplexi. Hujus autem tanti fœderis Leges, (quo hodieque adhuc utitur & conſtat Fœderatorum Belgarum Reſpubl.) petes ex Meterano, vel etiam ex deſcriptione ſtatus Fœderat. Belgii M. Boxhorn. Cap. 1.

EVENTVS.

Huic Fœderi, qualis & quanta nunc eſt, Fœderatorum Reſpubl. debetur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

JVDICIVM.

Equidem utiliſſimum æquiſſimumque exſtitit illud fœdus, in quo omnibus, quanquam diverſo reſpectu inæquales eſſent, abundè eſt ſatisfactum. Nam & par cum cæteris exſtitit eorum autoritas, quorum quanquam impar eſſet potentia, par tamen & eadem cum cæteris erat cauſa & paria ſingulorum pro Republ. onera fuere ferenda: quanquam paria & eadem ſinguli non conferrent; quia ad cujuſque gentis opes & fortunam attendebatur. Et ſane in ejuſmodi Conſiliis Geometricam non Arithmeticam proportionem ſequi, nec ſeorſim ſingulos, qui juvantur; ſed omnes in ſingulis juvari oportere, conſiderandum eſt. Potentioribus denique hic ſemper eſt cogitandum, tanto promptius & majoribus opibus ad cæteros juvandos venire ſe debere, quanto magis ab illis, quibus auxilio fuerunt, ipſi poſtea juventur.

DIS-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DISQVISITIO.

An & quando præſentia quædam bona à Magiſtratibus ut mala rejici debeant, ubi certus aliquis metus magni alicujus mali eventuri, ſi præſentia bona admittantur.

CASVS XXXVII.

Ex Belgarum rebus petitus.

SVperioribus annis ex Gallo-Belgicis Provinciis injuriis bellorum, & hoſtium incurſionibus continuo vexatis, plurimi tenuioris nulliuſque (ut ſic dixerim) fortunæ in Bataviam ſe contulere, ac Lugdunum Batavorum, ob lanificia quæ exercentur illic, quibuſque illi domi aſſueverant, imprimis admitti cupivere. Sed Vrbs ut ut maxima, tantæ tamen multitudinis recipiendæ nimis anguſta videbatur. Deliberatum itaque in Vrbano Senatu eſt; An non pomœria civitatis latius extendere, &, ut paulo ante, novam urbem veteri adſtruere, conveniens & pro Republ. eſſet.

SENTENTIÆ.

Affirmabant id alii:

I. Haud rejiciendos exteros & afflictos, qui

qui olim admiſſi ſub initio civilium bellorum & ſplendorem & opes magnas civitati plurimiſque privatorum conciliaverunt.

II. Haud admiſſos aliò conceſſuros & lanificii uſum ac mercatum, quo civitas floret maxime, ſimul, cum domicilio tranſlato alio forte aut in proximas civitates tranſlaturos.

III. Contra vero admiſſos pannorum & lanificii iſtum mercatum adaucturos plurimum.

IV Pannorum ad inſtar Anglicorum contexendorum in hac civitate nuper initam eſſe rationem: multorum hic miniſterio opus, Mercatores queri de defectu operariorum. Quidni igitur profugi iſti & extorres admitterentur.

V. Nam admiſſos, non oneri Civitati, ſed uſui futuros. Nam & ſuo ſe familiamque ſuam labore ſuſtentare eos poſſe. Præterea aliorum privatorum intendere opus; denique augere privatorum intendere opes; denique augere vectigalium proventum, in quibus & communis patriæ & Communes hujus civitatis opes ſitæ ſint.

VI. Ea etiam cauſa ante annos aliquot auctam nuper Civitatem, optime id ceſſiſſe experientiam teſtari; cur igitur æquum & utile exemplum imitari dubitarent?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Alii tamen acriter inſtabant, non augeri recipiendæ illius multitudinis cauſa & extendi civitatem oportere.

I. Non eſſe id impietatis, neque rejici afflictos, quos capere non poſſis. Non tam exterorum eorumque neceſſitatis, quam civium ſuorum bono cuivis Magiſtratui curam habendam eſſe: ſed & ubi de Republ. agitur, miſericordiam meliorem aliis, quam Magiſtratibus eſſe affectum.

II. Etiamſi non admiſſi, alio ſe contulerint, nihil noxæ lanificio Leydenſium aul præjudicii allaturos. Fama ejus rei Leydenſes eſſe potiores, quâ, ut bella foris, ſicuti ille loquitur, ita opificia & eorum æſtimatio, domi & apud exteros conſtat. Conditas hic leges, quarum ex norma pannorum, lanarumque textura exercetur. Conſtitutos hic ſive cenſores, ſive curatores publicos; quorum autoritate fit, ut nemo exorbitet extra præſcriptas texturæ leges. Ita pannorum Leydenſium ut optimorum; ut ex fide contextorum magnam eſſe ac veterem & unicam inter exteros famam; quam vicinas & alias civitates ab ejuſmodi politia deſtitutas, haud facile obtinere poſſe.

III. Non jam videndum eſſe, an plures operariorum & privatorum manus deſiderent, privatim lucro ſuo tantum inhiantes mercatores:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

res: ſed an plures recipere vel admittere Reſpubl. debeat. Non quid ſingulis uſui, ſed quid civitati in univerſum ſit, conſiderandum eſſe. Singulos ad præſentia & ſua: Magiſtratus ad futura, & quæ omnium ſunt, attendere oportere. Vſum eorum hominum, de quibus agitur, in præſens penes Cives: imposterum incommoda & neceſſitatem penes Rempubl. futuram. Jam autem Remp. inſtar omnium in his conſiliis eſſe.

IV. Suo quidem labore quotidiano ſuſtentare ſe illos homines, dum valent: ſed multos caſus prudenter metui debere & poſſe, quibus oblatis ſibi & ſuis alendis, non ſint ſuffecturi; neque tunc tantæ multitudini alendæ ſuffecturam Rempubl. Quod ſi fiat, ut facile fieri poteſt, quid præter motus & turbas & Civitatis quandam direptionem ex illa infima fæce Romuli nepotum eſſe expectandam?

V. Quod ſi enim privatim morbis involvantur, recurri tum ad Rempubl., ſtipem ejus & ſubſidium implorari, atque ita hanc exhauriri.

VI. Defunctis quoq; pauperiorum iſtarum familiarum patribus viduæ & relictus grex liberorum, qui labori haud dum ſunt pares, ærario Civitatis oneri ſunt futuri.

VII. Quid ſi atrox iterum peſtilentia incumbat Civitati? tunc claudi & ſiſti quaſi commercia, pannos & lanea tegmina Leydenſium

haud expeti. Itaque quaſi Juſtitium quoddam opificii tunc eſſe. Interim vivendum erit tantæ multitudini, nec admiſſam ſemel ejicere licere; quomodo tunc civitas neceſſitati omnium ſuffectura? Hæc ſuperiorum annorum calamitate & experientia abunde ſe cognoviſſe.

VIII. Quid ſi lana etiam aliquando aut alia aliqua opificii exercendi materies deficiat? ſane ex Hiſpanica lana confici pannos fere meliores. Jam vero bellis Luſitanorum cum Hiſpanis exortis, haud dubie abigendos turbandoſque eſſe plurium ovium greges. Hinc lanæ ejuſmodi facile futurum defectum; ex ejus defectu futurum ut ſileant textrinæ; textrinis verò ſilentibus omnium egentem tantam multitudinem futuram.

IX. Poſſe etiam offerri penuriam frumentariæ annonæ aut caritatem. Ea occaſione tantam multitudinem, ut ſolito labore; ita ſolita mercede tantum accepta, ſibi ſuiſque non ſuffecturam. Atque ſic etiam civitati veniendum erit ad impenſas & partes.

X. Quid? quod exterorum multitudinem majorem quam civium admittere, omnino inconſultum videatur. Minus in illis fidei & obſequii, plus turbarum, quæ tanto metuendæ magis ſunt, quanto plures earum cauſæ, quas jam explicavimus poſſunt offerri. Non plura apprehendere debere Magiſtratuum manus,

nus, quam poſſint continere. Vt tuta & ingentis potentiæ Imperia intra limites ſe conſtringunt, quidni id quoque merito agant ſingulæ civitates? Quarum Magiſtratuum quanto minor & inferior eſt, quam ſupremorum Principum Authoritas, tanto magis providendum, ne quid tale aut tantum agant vel admittant, cui tuendo parem non habeant autoritatem.

II. Olim auctam Civitatem: id bene ceſſiſſe: neque id inficias ſe ire. Verum id impræſens non quæri: ſed hoc quæri, an impoſterum etiam id bene ſit ceſſurum? Non omnia Majorum Exempla, quamvis uſu ſuo probata imponere probationis neceſſitatem. Quædam ex illis talia eſſe, quæ ſimul & ſe exhauſerint & poſterorum mutationem: quæ continuo ſequi velle & exprimere quid profecto eſt aliud, quam in eo, quod nimium eſt (quod exceſſum in virtutibus vocant) quod in hac cauſa velut exceſſus eſt & vitium civitatis, graviter peccare.

DECRETVM.

Placuit igitur, recipiendæ exteræ illius & pauperrimæ multitudinis cauſa non extendere limites civitatis.

EVENTVS.

Plus quietis & pacis ex eo impræſens eſt, & impoſterum plus ſecuritatis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

JUDICIUM.

Duum generum res de Republ. deliberaturis ut plurimum offeruntur. Quædam quæ ſimpliciter bona, & nihil admixtum mali habent. Quin ſine controverſia amplectendæ illæ ſint, inter ſanos non poteſt dubitari. Sed verò rarò tales offeruntur. Quædam igitur & pleræque ita bonæ ſunt, ut, ſicut loquitur Plinius Junior, malorum aliquo confinio lædantur. Ardua de illis eſt omnis deliberatio. Caute igitur ſententiæ debent iniri. Circumire hic omnia momenta, tempora & caſus debet prudens Magiſtratus; Spes & metus, bona & mala, præſentia & futura inter ſe contendenda ſunt. Si plus boni quam mali exſpectetur, metus minoris mali non debet impedire aut ſubvertere ſpem majoris boni. In hoc bivio præponderare & potius cenſere debet quicquid excellit, ſive mali causâ aliquid declinandum, ſive boni cauſa aliquid agendum ſtatuamus. Non aliter atque ubi multis ſumptibus opus eſt eos libenter impendimus, ſi ex impenſis plus commodi deportemus, quam incommodi in impendendis.

At vero ſi æquale & bonum & malum ſit, quod ex eodem negotio ſpectatur, cum bonum propter æquale malum nullius uſus ſit, & quodvis interim malum magno incommodo Reipubl. ſit, malum ut majus exiſtimari, ideo-

que

que totum negotium debet intermitti. Denique ubi certior metus mali eſt, quam ſpes boni; ubi malum metuitur, quod nulla induſtria humana aut Magiſtratuum poteſt averti; quodque tale aliquando eſſe poſſit, ut cum eo nihil ſit conjunctum quanquam in præſens, multa bona polliceatur: idem de intermittendo conſilium velim eſſe commendatum. Metuenti omnia præſentia maximè diſplicent, inquit Tacit. hiſt. l. 3. Ego pro inſtituto noſtro adjeci, Magiſtratui gravia mala non vanum ſed meritò & quæ evenerint, & quæ evenire poſſint metuenti, præſentia, quantumlibet arrideant, ſemper diſplicere oportere.

DISQVISITIO.

Qua ratione clandeſtinæ & diſſimulatæ Rebelliones, aut alia adverſus Rempubl. aut Principem meditantium Artes in apertum in tempore poſſint produci.

CASVS XXXVIII.

Ex Hiſtoria Britannica petitus.

QVa tempeſtate Eliſabetha Anglorum Regina præerat rebus, multus rumor ſpargebatur in Septentrionalibus Angliæ plagis Northumberlandiæ VVeſtmorlandiæque Comites alioſque rebellionem brevi proru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

pturam meditari, nec de ea aliud, quam ex rumore & fama populi conſtabat. Quæſitum igitur in Conſiſtorio Regio eſt: Quid facto opus foret ad prævenienda mala, quæ ex rebellione, ſi vera eſſet, in tempore non oppreſſa poterant exſpectari,

SENTENTIÆ.

Faciliores quidam inſuper habendos populi rumores, ut vanos exiſtimabant: ſine authore eos ſpargi. Errare ſæpè famam; & plus erranti credit. Si Regina famam, ut certam, amplectatur, magni mali initium exiſtere poſſe. Principes ſæpè rebelles facere fideliſſimos ſubditorum, ſi de eorum fide aliqua ratione oſtendant ſe adverſa ſuſpicari.

Sed objectum illis eſt, nihil ſummis Imperiis eſſe negligendum. Errare famam, ſed & invenire. Jam verò, ſive verus ſive falſus iſte rumor ſit, intereſſe & Reginæ, & illorum Comitum, ut certi aliquid cognoſcatur. Si verus, Reginæ intereſſe ut poſſit providere; ſi falſus, intereſſe Comitum de eorum fide certiora & meliora cognoſci.

Acriores quidam confeſtim militares copias in ſeptentrionalem iſtam oram mittendas, in omnem Eventum exiſtimabant, quibus primi, ſi fortè rebellio erumperet, conatus ſiſti poſſint ac impediri. Quibus objectum eſt, id eſſe intempeſtivum: Nihil aliud id eſſe, quam

jam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

jam hoſtilia inferre,& fortè fidei ac quietis publicæ amantes & pravi ac iniqui rumoris injuria tantum circumventos ad hoſtilia pariter irritare. De malo igitur conſtare oportere, priuſquam de remedio aliquid decernatur, præſertim tam extremo.

Prudentiores igitur quidam, in ipſam rem propius & ſtatim inquirendum eſſe conſulebant, ea arte adhibitâ, quâ offendi Comites iſti non poſſent, ſi forſan falſa de iis ſparſa eſſent. Placuit igitur inire conſilium, quo & certo cognoſci poſſent, & palam facere conſilia ſua tenerentur illi, de quibus ex fama populi tam ſiniſtra ſuſpicio erat ſuborta.

DECRETVM.

Eliſabetha igitur expenſis ſingulorum conſiliis ſtatuit, ut peremptoriis, quemadmodum vocant, literis, quibus refragari, niſi rebelles, non deberent, Northumberlandiæ VVeſtmorlandiæque aliique ſuſpecti Comites in Aulam, quaſi acturi de Republ., evocarentur. Sic enim quid animi illis eſſet, haud dubie ſe cognituram exiſtimabat. Ex eorum prompto pronoque adventu iniquitatis damnari poterat publica fama. Ex eorundem morâ & dedignatione parendi de Rebellione conſilia abundè poterant conſtare.

EVENTVS.

Docuit ille probavitque hujus conſilii utili-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

tatem. Nam cum ad Aulam vocati Comites ſe non conferrent, eorum iniqua & adverſa conſilia patuêre. Præterea in ipſo initio cogitatæ Rebellionis deprehenſi ſunt, ac proinde facilius opprimi potuêre Sine enim hoc conſilio Rebellium Artes in apertum productæ non fuiſſent: niſi præſidiis ac inſtrumentis idoneis in palam faciendam rebellionem comparatis. Itaque tum eam rebellionem ſiſtere aut extinguere operæ majoris ac molis fuiſſet.

JVDICIVM.

Perpetuæ prava in Republ. meditantium Artes faciunt, ut neceſſariæ ſint ac utiles perpetuæ ſuſpiciones, quas de illis concipiunt illi, quibus cura Reipubl. eſt mandata. Popularis tamen fama ſuſpicionum ferè mater, quia ſæpè errat, & falſis ut plurimum facit locum, ejuſdem & neceſſitatis & prudentiæ utilitatiſq; eſt nihil ex ſuſpicionibus facilè conſtituere. Itaque in earundem veritatem propius illis artibus eſt inquirendum, quibus ſuſpecti, ſe ſuſpectos eſſe non intelligant, & tamen aut confirmare ſuſpicionem, ſi vera ſit; aut tollere, ſi falſa ſit, extemplo cogantur. Sic enim optimè in apertum trahuntur, quorum abdita timemus, ſicut loquitur Tacitus. Quiſquis ſuſpicatur, ſuſpenſus manere debet, quamdiu ſuſpicatur. Quia autem ſuſpenſo animo nihil pro Republ. poteſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

decerni, poſt natas ſuſpiciones, omnis ſtatim cura in id convertenda eſt, ut certa intelligantur. Si de rebellione quorundam proruptura ſit metus, honeſta & publica obſequia illis imperari debent, de quorum fide dubitatur: quæ aut admittere coguntur aut abnuere. Si abnuant, non jam incertæ ſuſpicioni, ſed certo conſilio eſt locus. Denique ſupremæ legis inſtar eſſe debent duorum Principum Romanorum exempla, Tiberii & Vitellii; quorum ille cum nimium tribueret ſuſpicionibus, falſas ut certas ſecutus, iniquus extitit in ſuos: hic, cum minimum iiſdem aut nihil tribueret, aliorum iniquitate & artibus facilè eſt circumventus.

DISQVISITIO.

An nova inſtituta adverſus receptas priſcis temporibus leges introducta, & in Republ. aliquot jam annorum uſu obſervata, ad antiquarum legum dictamen & formam ſub prætextu quaſi libertatis debeant mutari.

CASVS XXXIX.

Ex Hiſtoria Friſiorum petitus.

BOlswartia, haud ignobilis Friſiæ Occidentalis Civitas eſt. In ea ex veterrimi Ple-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

biſciti præſcripto mos olim obſervabatur, ut eorum, qui ad Conſulares aut Senatorias evehendi eſſent dignitates, Nominatio & Electio (ſicut vulgo loquuntur) penes totius populi multitudinem eſſet. At vero mutatis Belgarum rebus, cum eadem civitas Fœderatorum Imperio ſeſe permitteret; placuit graviſſimas ob rationes, ut creandorum Magiſtratuum poteſtas penes Gubernatorem aut Ordines Provinciæ eſſet; atque id inſtitutum per multos jam annos magna cum civitatis pace fuerat obſervatum, donec cives ſuperioribus annis paucorum quorundam libidine ac ambitione animati, reddi ſibi priſtinas leges priſtinamque Libertatem autoritatemque nominandorum ac eligendorum Magiſtratuum, magna contentione cupivere. Quæ controverſia ad Fœderatorum Ordinum Tribunal delata utrimque varie eſt diſcuſſa.

SENTENTIÆ.

Cives pro reſtitutione antiquarum legum tanquam pro libertate loquebantur.

I. Ob Tyrannidem Albani Hiſpanorum nomine Belgarum rebus præfecti, cum primo Fœderatorum partes ſequi decreviſſent, ſimul cum Domino formam Reipubl. ſuæ eſſe mutatam. Quod, utut tunc expedierit, pacatis nunc rebus, & meliori facie civitatis, priſtina jura ob neceſſitatem temporum dilata hactenus potius quam ſublata, reddi ſibi oportere.

Quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Quæ metu, vi, neceſſitate in Rebuspubl. fierent, ut non facta cenſeri; nec imponere perpetui & ejuſdem exempli imitationem.

II. Privilegium olim ſibi indultum & totius civitatis conſenſu Plebiſcitum conditum, & uſque ad Fœderatorum Imperii initia inviolabiliter eſſe obſervatum, ut nominatio & electio Magiſtratuum, non penes alios quam ipſos cives eſſet. Cum autem pro conſervatione privilegiorum ac libertatis Bellum Hiſpanis indictum ſit: cur ſibi Privilegium ampliſſimum, cur ſibi illud, in quo liberrima civium poteſtas conſpicitur, impræſens non redderetur?

III. Multa ſe incommoda ex mutata illa Reipubl. forma accepiſſe: multos civibus ingratos, multos haud merentes, gratiæ tantum gubernatoris aut ordinum innixos præfectos fuiſſe regundæ civitati. Ita autem ſe pro libertate ſua exiſtimare, imperaturum omnibus, ex & ab omnibus eligi oportere; præſertim cum ad rationem veteris Privilegii autoritas accedat.

Qui Magiſtratum tum Bolſvvartiæ gerebant, in conventu Ordinum longe alia diſſerebant.

I. Omnem Reip. mutationem noxæ eſſe, quanto magis illam, quæ paucorum quorundam libidini potius & ambitioni, quam neceſſitati datur; præſertim, ſi mutatio animam civitatis ſpectet, regundæ nimirum Reipubl. rationem.

II. Sub

II. Sub initio Imperii Fœderatorum mutatam eſſe veterem Reipubl. formam ex neceſſitate & utilitate, ut hactenus docuit eventus. Cum enim tunc temporis in partes adhuc & factiones eſſent ſciſſi Cives, hodieque diverſa eorundem ſtudia, ex diverſitate potiſſimum Religionis ſint, arbitrium eligendorum Magiſtratuum potius unius Gubernatoris, aut unanimiter agentium Ordinum quàm incerti & diſcordis vulgi autoritati relinqui tum debuiſſe & nunc relinqui eadem manente cauſa oportere.

III. Non in eo quod falſo præfertur Privilegia aut plebiſcita antiqua eſſe violata, ſed rem communem civitatis eſſe ſervatam. Violantur illa, cum in perniciem Reipubl. tolluntur. Quaſi ſervari videntur, cum ubi mutantur, cum mutatione ſalus Reipubl. continetur. Id ſemper ſupremis rerum adminiſtris hac de cauſa licuiſſe: quippe Rempubl. non ſubeſſe Privilegiis, ſed Reipubl. privilegia.

Quod & de Principibus & Magiſtratibus, de Legibus etiam ac plebiſcitis eſt ſtatuendum. Si electi Principes ac Magiſtratus, ut boni, ſi male agant poſſunt exautorari: Quidni etiam Leges, quæ ut olim utilitate fuerunt commendatæ, ita in præſens, non niſi cum ſummo diſcrimine Reipubl. ſunt conjunctæ, impetrato hoc quod revocatum Cives volunt privilegio? Concordes Cives exſtitiſſe, unam

& ean-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

& eandem fuiſſe eorum pro Repub. mentem: ideò Electionem Magiſtratuum immotæ eorum concordiæ datam tunc fuiſſe. Nunc autem eſſe diſcordes: cur igitur eadem Electio, in qua aſſenſu omnium eſt opus, diſcordiæ multitudinis relinqueretur? Plebiſciti fundamento igitur ſublato, quod eſt CONCORDIA, id ſubſiſtere haudquaquam poſſe aut conſervari.

IV. Non male mutatam veterem formam Civitati ceſſiſſe: ſublatam autem nunc, quod Cives volunt, haud dubie plurima illaturam mala; quippe irrita hac forma eligendorum Magiſtratuum pronunciata, declarari quaſi omnia irrita, quæ à Magiſtratibus hac forma electis hactenus facta ac decreta ſunt. Vetere enim forma revocata in tam diſcordi indole civitatis, nunc harum, nunc illarum partium; nunc hujus, nunc illius religionis homines ad Rempubl., pro libidine factioſæ plebis, fore admovendos. Veteres etiam & qui nunc ſunt, Magiſtratus ejectos cum novis à populo electis perpetuas habituros contentiones. Sed & ægre laturum nec paſſurum etiam gubernatorem, eripi ſibi hactenus datam autoritatem. Quæ mala omnia ejuſmodi ſunt, ut nonniſi turbatio quædam & Chaos veterum novarumque rerum, inquietudo Reipub. perpetua, & tandem ejuſdem ruina debeat exſpectari.

V. Quin verò & magni nimis & periculoſi Exempli, futuram hanc mutationem. Receptam

ptam nunc formam Fœderatorum Ordinum autoritate eſſe invectam; cur illa in gratiam paucorum quorundam libidinis proſtitueretur? ſed & ſi mutetur, eadem alias Civitates & Ditiones, quibus eadem evenerint, poſtulaturas. Quid autem id aliud, quam hujus laudabilis Imperii confirmatam vim atque immotum hactenus ordinem omnino ſubvertere.

DECRETVM.

Placuit igitur decernere, ut quieta & recepta non moverentur, ut vetus Plebiſcitum cederet receptæ Fœderatis formæ, neceſſitati pariter ac utilitati.

EVENTVS.

Ita pax Civitatis & Supremorum Ordinum autoritas eſt conſervata.

JVDICIVM.

Sicut antiquitus inſtituta, quam diu uſu valent, mutari non debent: Ita aut avertendi mali, aut majoris uſus obtinendi cauſa mutata, non repeti, ut antiqua, ſed haberi ut ſepulta & exſtincta debent. Antiqua enim ſi talia tantum ſint, nullius ſunt & videri debent autoritatis. Tunc enim meliora illis nova ſunt, ex quibus aut minus mali, aut plus boni reportatur. Fallit pleroſque antiquitatis autoritas & nomen. Nam nova, quæ in veterum locum ſubſtituta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

& jam aliquandiu obſervata ſunt, ſi bene ſe habeant, majoris ſunt, quam vetera illa autoritatis. Sed & quæ nunc antiqua dicuntur, & non alio titulo quam iſto repetuntur, aliquando fuere nova, ſicut ille apud Tacitum eſt locutus.

DISQVISITIO.

Pacta & Fœdera publica, quo tuto iniri poſſint & obſervari, quanta cura, quantaque cautione ante omnia expendi debeant eorum Mandata, qui aliorum Principum aut Populorum nomine nobiſcum de rebus arduis agendi decernendique accepêre poteſtatem.

CASVS XL.

Ex Hiſtoria Gallica deprômptus.

CVm Anno 1598. atrox aliquandiu bellum inter Hiſpanorum Regem Philippum & *Henricum* Galliarum geſtum eſſet utrumquePrincipem & varia fortuna exercitum & Pontificis interceſſione, impulſum tam gravis belli ſatietas cepit. Itaque ſerio actum eſt, de pace aut induciis ineundis. Conventus Oratorum utriuſque Regis Fervinii (quæ Burgundiæ civitas eſt) inſtituitur. Ibi cum mandata

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

data obtuliſſent Hiſpanorum Oratores (quæ procuratoria ſolent appellari) de iis in conſilium Gallorum Legati ivêre, cenſentes, Hiſpanorum Oratoribus non amplam ſatis ac idoneam conceſſam eſſe autoritatem, ad tantæ molis de pace aut induciis ineundis negotium probe abſolvendum. Miſſi autem ex Belgio Hiſpanico Hiſpanorum Legati, & Belgium Hiſpanicum Hiſpanorum nomine ALBERTVS Auſtriæ Archi-Dux curabat.

Procuratorii vero mandati *Hiſpanorum* hæc erat fere formula, terminis, ut loquuntur generalibus concepta.

Sibi Alberto Archi-Duci Auſtriæ & Be'gii GubernatoriPhilippum Hiſpaniæ Regem feciſſe & eo nomine ſe facere Iohanni Richardoto ſecretioris Conſilii Præſidi & Iohanni Baptiſtæ Taxio Conſiliario Status, tanquam in eam rem maxime idoneis & fideliſſimis poteſtatem cum *Chriſtianiſſimo Galliarum Rege Henrico IV.* aut ejus Legatis, ſeu Inducias breves vel longiores, ſeu perpetuam pacem omni modo decernendi.

SENTENTIÆ.

Erant & inter Gallos, qui inſpectis his mandatis bonæ fidei formulam eſſe & ſufficere exiſtimabant.

I. Quamvis poteſtatem Hiſpanorum Legatis his verbis conceſſam videri. Itaque tuto cum iis agi poſſe: utut enim quædam ſpeciatim,

tim, quæ neceſſario agenda veniant non ſint expreſſa, ſub generalibus terminis ea contineri: Talia enim ea eſſe, ſine quibus mandatum executioni non poſſit mandari. Jam autem ex ſententia etiam Jurisperitorum non credi aut cenſeri eum excedere mandatum, qui id agit, quod mandato cohæret & ſine quo commode expleri nequit. Sed & verbum illud *omni modo* omnia ſibi includere & omnium facere poteſtatem, ac proinde omnibus etiam quæ decernenda ſunt vim conciliare.

II. Fruſtra agi de repudiandis rejiciendiſque Oratoribus ab ALBERTO ad hunc conventum miſſis, tanquam ALBERTO perſonatim de hoc negotio agere, non autem alios in locum ſuum ſubſtituere liceret; quibus idoneis mandatis inſtructis tantum fidei quantum ipſi haberetur.

III. Non nimium Gallos in his mandatis excutiendis aut admittendis tergiverſari vel curioſos eſſe oportere. Niſi enim præſentia admittantur, Hiſpanos pro ſua ambitione alia forſan non oblaturos; atque ita nimia & ſuperſtitioſa cautione futurum, ut hoc tam utile, tam neceſſarium Gallorum rebus conſilium de pace aut induciis intermittatur.

Plerique tamen & cautiſſimi Gallorum contra obteſtabantur.

I. Non admittenda hæc mandata videri, quia generalibus terminis nunquam ſatis tuto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

ſiditur. Nam in quovis publico aut privato jure ſpecialia Generalibus validiora æſtimari. Nam Generalia varia interpretatione flecti poſſunt, amplificari aut conſtringi pro cujuſque arbitrio & utilitate in fraudem eorum quæ pacta ſemel ſunt aut conventa. Speciatim vero expreſſa manent; & qualia propoſita, & confirmata ſunt, præciſa omni interpretationis varietate ac ambiguitate, debent neceſſario ac continuo præſtari.

Vocabulum illud *omni modo* in ſpeciem magnificum, ſed pro ineundi Fœderis ſecuritate non ſatis validum eſſe. Id docere ſatis juris Autores: qui conſtituunt, quædam irrita eſſe & fieri poſſe quæ ſpeciatim non fuerint mandata, etiamſi ſub generalibus terminis Mandatorum comprehenſa poſſint videri.

II. Cum Mandatum *Alberto* datum à Rege, mandatorum *Alberti*, quæ legatis ſuis dedit, ſit fundamentum; ejus copiam Gallis fieri oportere priuſquam in præſens negotium deſcendatur. Neque id ægre ferre *Albertum* poſſe. Non enim eſſe id dubitare de *Alberti* fide, ſed facere ad ineundi pacti ſecuritatem. Quicquid pro Republ. fit & volumus durare, in initio ſui undique certiſſimum & tutiſſimum eſſe debet.

III. Si in mandatis Regis *Alberto* datis, ſoli *Alberto* tribuatur rerum impræſens agendarum poteſtas, non poſſe Gallos tuto, niſi cum ipſo *Alberto* de pace aut Induciis agere. Nam

fruſtra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

fruſtra prætendi conſuetudinem, qua Reges Principeſque alios in locum ſuum conſtituendi habent poteſtatem & Autoritatem. Id enim intelligi de iis, qui ſupra ſe ſuperiorem non agnoſcunt. At vero *Albertum* in Belgio agnoſcere Regem Hiſpaniæ ſuperiorem. *Albertum* ejus tantum nomine Gubernatorem & in hoc negotio ſpeciatim eſſe tantum mandatarium. Interim non negare ſe ejuſmodi quędam poſſe offerri negotia, in quibus mandatario non exſpectata alia mandatoris autoritate pro arbitrio ſuo liceat exequi per alios id quod in mandatis accepit. Sed id impræſens locum non habere. Nam duûm generum eſſe publ. Mandata: Alia enim ſunt in quibus Mandator potiſſimum & ſæpe tantum reſpicit mandati executionem. In illis modum per alios exequendi: mandatarii perſoną ad obtinendam Mandati executionem ſpeciatim reſpicitur, tanquam idonea, tanquam ſola ſufficiens mandati ipſius ęxecutioni. Id locum ſemper habere in Legatis, qui ipſi non per alios accepta mandata coguntur. Talem autem *Albertum* nunc venire conſiderandum: Itaque aut cum ſolo *Alberto* agere ſe debere, ex præſentis Regii mandati præſcripto, aut aliud Regium mandatum obtineri & exhiberi oportere, quo *Alberto* alios in ſuum locum ſubſtituęndi & ſubdelegandi, ut vulgo loquuntur, poteſtas concedatur.

IV. Fru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

IV. Fruſtra objici nimiam cautionem, tanquam qua occaſio conficiendi pulcherrimi hujus negotii intercipi facile poſſit ac turbari. Nam in hoc negotio conſiderandum eſſe, aut bona aut mala fide cum Gallis agere Hiſpanos decreviſſe. Si bona, cur non ſatisfacerent juſtæ cautioni, & ineundi contractus ſecuritati? Si autem mala fide, præſtare ſub initio negotium interverti quam permittere, ut poſt pacta conventa malæ fidei commoda penes Hiſpanos, incommoda penes Gallos maneant.

DECRETVM.

Placuit igitur ut, priuſquam ad negotia pacis vel induciarum ſe accingerent, alia Hiſpanorum Regis Mandata expeterentur, quibus tollantur quæcunque à Gallis merito in præſens ſunt objecta.

EVENTVS.

Id quo fieret Hiſpanorum Oratores curavere. Nova mandata paulo poſt exhibita ſunt, in quibus & ALBERTO alios ſubdelegandi fiebat poteſtas, & ſpeciatim magis omnia, de quibus agendum erat, exprimebantur. Cum tamen omnia maxima minima ſpeciatim in Mandati tabulis vix poſſent deſignari; ea formula adhibita eſt, in qua ſpecialia omnia ita continebantur, ut ſpeciali magis mandato opus non videretur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Ita nimirum:

Regem Hiſpaniæ rata omnia habiturum, quæcunque *Albertus*, aut ab *eo Subdelegati*, cum *Gallis* eſſent *acturi*; cujus tandem ponderis momenti aut modi illa ſint, etiam illa, quæ in hoc mandato ſpeciatim non ſint expreſſa: quanquam aliàs ex communis juris præſcripto ſpeciale & expreſſum mandatum requirant.

Atque ita pactis ineundis vis & ſecuritas abunde eſt conciliata.

JVDICIVM.

Cum tanta modo autoritas mandatarii ſit, quanta in eum expreſſis Mandati formulis à mandatore eſt collata; formulæ mandatorum accuratiſſime ſemper ſunt excutiendæ, & ſecundum earum vim autoritatem & verba conſilia omnia, omnes cum mandatariis expediendæ Actiones omnino conſtringendæ ſunt. Fallitur enim & irritum rerum ſuarum pactorumque eventum facit, qui mandatario plus credit & tribuit, quam in Mandatis ille accepit. Quod tanto majore cura in publicis negotiis providendum eſt quanto majora ſunt, quæ in iis procurantur. Servitus igitur mandatarii publici eſt, non excedere limites mandati: ſed & cauta quoque ac neceſſaria ſervitus eſt cum mandatario agentis, nihil illi credere aut permittere quod ſit ſupra limites exhibiti

hibiti mandati quodque non ſufficiat Rei, quæ in mandatis data eſt, tutæ & ſecuræ executioni.

DISQVISITIO.

Quomodo ex duobus malis minus eligendum, & quid minimum in adminiſtratione Reipubl. debeat cenſeri.

CASVS XLI.

Ex Hiſtoria Belgica petitus.

CVm *Mendoza* Arragonius Hiſpanorum Militiæ in Belgio eſſet præpoſitus, *Veſaliam*, *Cliviæ* Civitatem Belgarum confinia reſpicientem miſit Legatos, petentes, ut Veſalienſes, qui jure Neutralitatis gaudere ſe debere exiſtimabant, aut intra ſuam civitatem reciperent velut præſidii loco equites mille, & duo inſuper millia peditum Hiſpanorum, aut bis centena millia coronatorum perſolverent, ſimulque integro menſtruo ſpacio Hiſpanorum exercitui de frumento ſuis ſumptibus providerent.

Quæ petitiones, cum admodum graves viderentur, in Senatu Veſalienſi actum eſt: Quid pro Republ. agere oporteret.

SENTENTIÆ.

Atrocem quidam & iniquam petitionem eſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

eſſe aſſerebant; ſe Clivienſium Principis Imperium, non Hiſpanorum agnoſcere. Se Fœderatorum, adverſus quos deſtinatus eſſet Hiſpanorum exercitus, nunquam ſe immiſcuiſſe cauſæ. Itaque cum neutralitatis jus jam ab exordio belli Belgici eſſent adepti, ejuſque ſemper fuerint obſervantiſſimi, contra jus & fas Neutralitatis, iis quæ belli ſunt, urgeri ſe: Hiſpanorum præſidia admittere, aut iis pecuniam aut frumentum præſtare non oportere. Si ſemel annuant, ſemper obnoxios futuros. Nam & Hiſpanos eadem auſuros ſæpius, & eadem Fœderatos Ordines data occaſione poſtulaturos, cum qui inter partes aliorum ac factionis jure Neutralitatis utuntur, utrique parti tantundem debere cenſeantur. Denique ſi petita admittant, admiſiſſe ſe hoſtilia & actum eſſe de beneficio Neutralitatis.

Sed reſponſum eſt ab aliis, conveniſſe ſe, non ut de iniquitate petitionis quererentur, ſed ut adverſus eam ſaluberrima remedia communi conſilio expedirent. Iniquam Hiſpanorum petitionem eſſe, ſed armatam, & cui armata manu nec reſiſtere debeant, nec poſſint etiamſi velint. Interim non abnuere ſeſe, ut civitatis nomine ad Mendozam Arragonium mittantur Legati, qui doceant, quæ libertas urbis, quod jus, quiſque uſus ſit neutralitatis.

Quod ſi contumax Arragonius perſtiterit,

agendum neceſſario eſſe, quo pacto commodiſſime & ipſi & Veſalienſium Reipubl. poſſit ſatisfieri.

Ibi tum alii non conſentiri ſtatim in Hiſpanorum poſtulata debere exiſtimabant, ſed vim armatam prius exſpectari. Ita ſalvum futurum jus neutralitatis, ut non à Veſalienſibus ſed Hiſpanis violatum, ſi non ſponte ſed coacti neceſſitate, ſi non ut merito petentibus Hiſpanis, ſed ut vim intentantibus & iniquo, quem prævenire aut repellere non liceat, modo agentibus tandem præbeant aſſenſum. Nam ex omnis juris autoritate non videre volentem egiſſe, qui armis, quibus ſit impar, circumceptus nolendi non habeat poteſtatem.

Sed contra à pleriſque objectum eſt; ſi vim agris ſuis inferre patiantur, incredibilem facturos ſe rerum ſuarum jacturam: imo majorem quam ſi annuant Hiſpanorum poſtulatis, cum in agris eorumque proventu repoſitæ ferè ſint opes totius civitatis; qui ſi libidini militum ſint expoſiti, quid ex iis commodi cives reportabunt? Si obſidione civitatem cingi patiantur intercipi commercia ac interverti.

Præterea id quoque hic venire conſiderandum, nimirum vi allata futurum, ut aut in ea repellenda perſiſtant Veſalienſes, aut poſt primum impetum deſiſtant. Si in bello perſiſtant, ruptum iri vix impoſterum reſtituendum ſibi jus Neutralitatis: hujus verò tanto majo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

majorem ſibi habendam rationem quanto diutius duraturum & propemodum æternum futurum ſit hoc inter Hiſpanos & Fœderatos Belgas bellum exortum. Æterni igitur belli malis ſe illigandos, ſi ſemel ſe trahi patiantur in belli communionem: Si vero deſiſtant, & poſt exſpectatam vim ac illatam ut extrema jam neceſſitate conſtricti paciſci cum Hiſpanis conſtituant, forſan futurum, ut deſiſtere nolint Hiſpani, & porro iniquam actionem vi perſequantur. Nec enim tam facile deponi arma quam ſumi. Quod ſi ita eveniat, quantis involvenda malis civitas ſit, neminem non videre. Præterea ſi ſtatuatur, futurum, ut à vi illata deſiſtant Hiſpani deſiſtentibus Veſalienſibus, neminem perſuadere ſibi debere, facturos id Hiſpanos, niſi ſatisfiat præſentibus poſtulatis. Cur non igitur ante vim illatam potius ſatisfacerent, præventis ea ratione malis, quæ ex vi illata haud dubie majora metuenda ſint. Neque enim gravius jumento arceſſendum onus eſſe, quam quod imponitur. Quid ſi etiam iniquiora petant Hiſpani prima Veſalienſium contumacia irritati? Ob has igitur rationes, exiſtimabant illi, alterutram conditionem neceſſario eſſe ſubeundam, videlicet, aut admittendos milites, aut pecuniam & frumenta conferenda.

At vero in hoc bivio, quam iſtarum conditionum amplecti pro Republ. utilius foret, non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

ſatis etiam conveniebant. Quidam intra Vrbem admittenda Hiſpanorum præſidia cenſebant, hac uſi ratione; quod, ubi admittendorum malorum imponitur inevitabilis neceſſitas, ex duobus malis minimum ſemper ſit eligendum. Namque minus malum reſpectu majoris habere rationem boni. Jam autem ad præſidia Hiſpanica in urbe alenda non tantum pecuniæ requiri quantum ad frumenti, & bis centenorum millium coronatorum præſentem paratamque præſtationem; minimum igitur, ut eſſe, ita eligi oportere, quo ærarium Reipubl. minimum ſit laboraturum.

Contra alii & alteram conditionem amplectendam eſſe contendebant. Diſſerebant illi ex rebus malis minimum eſſe eligendum, ſed interim qnoque negare ſe id minimum eſſe, ſi ad futura tempora reſpiciatur, maximum omnium & graviſſimum debere judicari. Non enim malum præſens, cum malo præſenti, ut majus & minus, ſed utriuſque mali futurum eventum ut leviorem impoſterum vel pejorem eſſe contendendum. Si præſidia admittant militum Hiſpanorum, diutius, & toto forſan belli Belgici tempore iis urgendos ſe videri. Si vero pecuniam & frumentum conferant, eo ipſo ſtatim ſe eximi reliquis malis. Si præſidia etiam admittant, ſub iis velut captivam futurã ſuam domi libertatem, cum omnia habeat, qui arma habet in manu. Si pecuniam & frumentum

tum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

tum offerant integram poſſe conſervari. Denique ſi præſidia admittant, obſidionem urbis, ut hoſtibus & infeſtis ſibi aliquando molituros Belgas Fœderatos. Si autem pecuniam & frumentum offerant, & data occaſione Fœderati ſequi velint iniquitatis Hiſpanicæ exemplum, non niſi tantundem poſtulaturos. Præſtare autem redimere pecunia Belli calamitatem, ubi id licet quam eadem inter belli ſumptus profuſa bellum gerere & inſuper belli, utut feliciſſimè adminiſtraretur, experiri calamitatem. Denique præſtare, ſemel malis involvi, & ſimul eximi, quam continuo iis agitari & inhærere. Adeo ut minus malum ſed duraturum, majus graviuſque exiſtimari debeat, quam id quod in præſens quidem majus eſt, ſed non duraturum.

DECRETM.

In poſtremam hanc ſententiam plurimorum ſuffragiis tandem itum eſt.

EVENTVS.

Ea ratione Veſalienſes plus in præſens pecuniæ expendêre: ſed plus etiam impoſterum prævenêre mali, & retinuêre priſtinam libertatem.

JVDICIVM.

Ex duobus malis minus eſt eligendum ſemper; minus autem cenſeri debet, non quod impræſens tantum tale, ſed impoſterum etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

tale futurum ſit. Itaque quo inter duo mala prudens & cauta electio inſtituatur, ad præſentium æſtimationem futurorum cogitatio & Eventus debet conferri. Vti in Arithmeticis rationibus una ingens ſumma pariter propoſita, ſæpe minor cenſetur multis ſummis minoribus quæ ad priores continuo adjiciantur: Ita in cura Reipubl. maximum malum inpræſens omnium minimum judicandum eſt, ſi eo multo minora & ideo tandem longe majora futura poſſint præveniri. Minimi denique temporis magnum malum ſæpe minus eſt & haberi debet, quam minus malum quod in longum extenditur.

DISQVISITIO.

Quæ & quomodo vectigalia publica hominibus quibuſdam privatis, nomine publico pro certa pecuniæ ſumma in annos ſingulos in ærarium publicum conferenda, expediat collocare.

CASVS XLII.

Ex ratione vectigalium inter Fœderatos Belgas impoſitorum deſumptus.

IN Belgio Civilibus turbis exortis quo ad impenſas bellorum ſufficerent, publicæ opes, de vectigalibus imponendis jam ſtatim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

ſub initio mutatæ Reipublicæ actum eſt.

Inter alia vero, de ratione eorundem colligendorum caute & prolixe diſputatum eſt inter Proceres; nimirum, An publico nomine certis in eam rem, & velut publicis perſonis annuo ſtipendio conductis colligi illa; an vero pro certa pecuniæ ſumma maxima offerentibus velut in publica auctione in annos ſingulos elocari & velut vendi deberent.

SENTENTIÆ.

Quidam nomine publico à quibuſdam è Magiſtratu aut aliis ſtipendio conductis colligi ea oportere exiſtimabant.

I. Quia in publicis perſonis plus autoritatis eſt quam in privatis. Ea autem maxime opus eſt in exequenda re in vulgus odioſa. Rem vero maxime omnium odioſam eſſe vectigalia, neminem ignorare. Itaque iis colligendis non videri ſuffecturam privatorum hominum autoritatem.

II. Quia incertus eſt quorundam vectigalium annuus proventus, ut eorum, quæ vini & cereviſiæ aliorumque eduliorum aut neceſſariorum quæ, ut loquuntur JCti, uſu conſumi ſolent, nomine perſolvuntur. E. G. in eadem civitate ſubinde millena, ſubinde bis millena vini dolia quotannis conſumuntur; quomodo igitur certæ pecuniæ ſumma ſingulorum vini doliorum nomine ſolvendum vectigal priva-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

tis elocari poſſit, ſe ſe non videre illi aſſerebant. Aut enim majori aut minori pretio, quam accepturi ipſi ſint ex privatis privatos ea redempturos: Si minori pretio, id conjunctum cum damno Redemptorum. Minus enim ea occaſione redemptor Reip. perſoluturus eſt, quam publico nomine ex proventu vectigalium ipſe ſibi accepturus ſit.

III. Singulis annis increſcere multitudinem Civitatum. Illa increſcente, plura inter ſubditos conſumi, & ideo augeri vectigalium ejuſmodi proventus. Si igitur in annos plures privatis quibuſdam pro certa & in eadem pecuniæ ſumma annuatim pendenda, elocentur vectigalia in dies augenda: quid futurum aliud, quam ut præſentiſſimum damnum ſentiat Reſpubl. & commoda vectigalium maxime redundent in privatam utilitatem redemptorum.

IV. Adhæc rem periculi & diſcriminis pleniſſimam eſſe, proventus publicos, hoc eſt, ipſas Reipubl. opes credere fidei privatorum. Quid ſi enim vectigalium nomine plurima illi promittant, & nihil tandem aut minora præſtent? Quid ſi pecuniam collectam ex vectigalibus convertant in privatas neceſſitates? Quid ſi denique annuæ penſioni in quam conventum eſt ſub finem anni ſolvendæ impares deprehendantur & foro cedant? In manu & poteſtate Reipubl. manere oportere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

tere ea, ſine quibus Reſpubl. conſtare non poteſt.

Contra ab aliis diſſerebatur; exiſtimantibus privatis vectigalia quædam colligenda elocari pro certa annuæ penſionis præſtatione oportere. Obſervabant enim illi duum generum, ſeu duplicis conditionis vectigalia eſſe, quæ in omni Republica condicuntur.

Quædam imponi certis rebus, & proinde certam eorum quo ad proventus iniri poſſe rationem. E. G. Vectigalia quædam ſunt, quæ ædibus ſingulis, ſingulis agrorum latifundiis imponuntur: quam horum certus & definitus numerus agnoſci poteſt, & iniri, tam certum eſſe & definitum vectigalium ejuſmodi impoſitorum proventum. Alia quædam vectigalia ſunt, quæ rebus incertis quæque ſemper & inter omnes eodem modo ſe non habent indicuntur. E. G. Vectigalia ſunt quæ vino & cereviſiæ aliiſque, quæ uſu nunc plus, nunc minus conſumuntur, ſolent imponi; quam horum incertus numerus eſt, cenſuſque, tam incertum eſſe ejuſmodi impoſitorum vectigalium proventum.

Statuebant igitur, illa priora, ut certa nomine publico à curatore Reip. nullo negotio colligi poſſe & repræſentari. Alia autem illa, ut incerta privatis quibuſdam pro certa æris ſumma elocari oportere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

I. Quia in his multis fraudibus & clandeſtinis artibus inter ſubditos eſt locus, quibus nimirum facile eludant vectigalis impoſiti præſtationem. In illas ideo fraudes diligenter eſſe inquirendum. Jam vero diligentius in eas inquiſituros privatos, ut rei jam ſuæ & ſuo incommodo vel commodo (pro ut ſua majore vel minore cura egerint) redemptæ, quam publicæ rei, ex qua vel diligentius vel indiligentius curata commodum vel incommodum non in ipſos, ſed in civitatum redundet Curatores. Paſſim quippe obſervari, quemvis anxie magis rem privatam quam publicam adminiſtrare.

Itaque & tantum authoritatis & plus curæ futurum eſſe in privatis redemptoribus vectigalium, quam publicis eorum Curatoribus. Nam contractu cum iis inito colligendi eam idoneam & ſufficientem autoritatem in illos conferre Magiſtratus.

II. Fruſtra proferri, quia incertus proventus eſt, quorundam vectigalium nullam certam ſummam conſtitui aut admitti poſſe, quæ eorum nomine à privatis Redemptoribus pendantur. Nam ob hanc ipſam rationem pro certa penſione annua vectigalia ejuſmodi privatis neceſſario debere elocari. Præſtat enim certum quid pro Republ. decernere aut admittere, quam incertum, & quod multis iniquorum artibus eſt obnoxium, ac per eas facile

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

facile irritum fieri poteſt niſi accedat induſtria privatorum. Artes enim illas privatos inter ſe, accuratius privati commodi cauſa, ut dictum eſt, quam perſonas publicas commodi communis cauſa exquirere & turbare.

III. Fruſtra etiam proferri, ſubinde plus ſubinde minus, quam præſtare teneantur, privatos redemptores ex vectigalibus accepturos. Sive enim hoc, ſive illud eveniat, ſemper commodo Reipubl. eſt proſpectum. Si enim plus quam acceperint præſtare teneantur, redemptores in præſtatione ſe excuſare non poſſunt. Nam ex mutui contractus cum Magiſtratu initi Lege tenentur neceſſario ad promiſſam penſionem. Si autem plus acceperint quam præſtare teneantur ex lege præſcriptæ penſionis non tantum commodum penes privatos redemptores illos, ſed etiam penes Rempubl. eſſe. Nam anno proximo, ſi iterum publica quaſi auctione eadem vectigalia programmatis publicis elocanda privatis edicantur, aut prioris anni redemptorem accepto commodo illectum, aut alios ſimilis commodi lucrive percipiendi cauſa majori pretio, quam antea Reipubl. oblato eadem vectigalia redempturos.

IV. Namque fruſtra adferri annis ſingulis mutari & multitudine hominum frequentiores fieri Civitates. Non enim velle ſe in plures annos, quam in unum privatis vectigalia elocari, ut quotannis meliore facta conditione ci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

vitatum & auctis proinde vectigalium proventibus eorum nomine à Redemptoribus ſeu prioribus, ſeu novis plus offeratur & præſtetur.

V. Nec quicquam etiam & in vanum prætendi, periculoſum eſſe res & opes publicas credere privatis. Nam illa mala idoneis fidejuſſoribus oblatis poſſe præveniri, qui nimirum privatorum redemptorum nomine ſpondeant, ſe, ſi opus, fortunas etiam ſuas collaturos, quo ſatisfiat annuæ quæ Reipubl. promiſſa eſt, ſolvendæ penſioni. Sed & ſi quis objiciat, ipſos etiam fidejuſſores aliquando non ſuffecturos ad præſtandum pro quo fidejuſſerint, in promptu eſſe aliam rationem, qua in tuto Reſpubl. collocetur. Poſſe enim contractu inito conſtringi redemptores, quo pro rato, ut loquuntur, annuæ penſionis, partem ejus ſingulis menſibus in ærarium publicum inferre teneantur.

DECRETVM.

Factum illud pro poſtrema ſententia tanquam ſaluberrima eſt.

EVENTVS.

Vtilitate publica ille æſtimatus eſt.

JVDICIVM.

Quædam publica curanda melius privatis quam publicis perſonis mutuo contractu inito relinquuntur, illa præſertim quæ incerta ſunt; quæque opus habent anxiis quibuſdam, & per-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

ſona publica inferioribus curis. Ergò ubi induſtria quadam privata & accurata opus eſt in re aliàs publica, ejus commodum inter privatos & Rempubl, inito contractu eſt diſtribuendum. Aliter enim ſi fiat & minus curæ eſt in publicis perſonis & ideo minus commodum ad Rempubl. refertur.

DISQVISITIO.

Quomodo admittendæ ſint juſtæ etiam querelæ eorum, qui Reipubl. debent, & debiti flagitant remiſsionem.

CASVS XLIII.

Ex Belgarum rebus & vectigalium inter eos ratione petitus.

CVm ſuperioribus annis atrox Peſtilentia, qua ingens hominum multitudo abſumpta eſt, Fœderatorum ditionibus incumberet; ideoque minus, quam ante res eæ uſu conſumerentur, quarum nomine vectigalia exigebantur: Redemptores eorundem vectigalium, libello ſupplici debitæ penſionis partem remitti petivere. Conſultum inter Ordines eſt: quid fieri; & an rejicere, an vero admittere has preces oporteret.

SEN-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

SENTENTIÆ.

Alii juſtis eorum querelis & votis ſatisfaciendum putabant. Nam penſionem annuam à redemptoribus vectigalium in ęrarium conferendam promiſſam eſſe multitudinis hominum reſpectu: qua fatali morbo admodum diminuta non vini tantum & cereviſiæ aut frumenti, aut ſimilium rerum eſſe abſumptum. Ideoque etiam vectigalium proventum imminutum, ac idcirco imminuendam ex contractu aliàs debitam annuam penſionem. Calamitatem hanc eſſe quæ nulla hominum induſtria potuerit præveniri. Itaque æquum videri, ut non tam penes Redemptores publicæ Rei, quam penes Rempubl. tantæ ſenſus eſſet & incommodum calamitatis.

Alii contra iniquas querelas neque audiendas exiſtimabant.

I. Quia ubi iidem redemptores longe plura è vectigali annuo cenſu accipiunt, quam in Rempubl. ex contractu conferre teneantur, ultra promiſſum nihil ab iis in ærarium infertur. Commoda hæc penes Redemptores non penes Rempub. manere. Itaque vice verſa æquũ eſſe, ut ubi oboriuntur incommoda, qualia iſta ſunt quæ nunc præferuntur, ea penes redemptores non Remp. maneant. Ea enim occaſione prioribus commodis acceptis præſentia in com-

commoda penſari oportere. Non aliter ac ille, qui agrum alterius colendum certo pretio conduxit, ad locationis pretium præſtandum, tam ſterilium quam fœcundorum annorum tempore tenetur.

II. Quia, ſi ſemel remiſſio debiti, ob ejuſmodi querelas concedatur, nunquam eis ſimiles querendi occaſiones ſint defuturæ. Alia atque alia continuo offerri quibus fiat, ut minus quid abſumatur earum rerum quarum titulo vectigalia penduntur. Itaque ſi iis querelis vel ſemel tantum detur locus, quid tandem futurum aliud, niſi ut irriti fiant & in ventos abeant, ut ſic dixerim, neceſſarii illi reditus vectigalium & tributorum? Sibi itaque conſultum videri non dare peſſimo, & cujus perpetua fere cauſa futura ſit exemplo occaſionem.

Alii, ut æquas querelas redemptorum ita utile pro Republ. eſſe, ut non remitteretur debitum, & pro eadem glorioſum ſimul & æquum eſſe, ſi ejus ſolutio importune non urgeretur, cenſebant. Æquæ videbantur querelæ, quia, ut jam dictum, annuæ penſionis præſtatio in hominum multitudine fundata eſt, ut fundo opum publicarum. Ea multitudine ſublata aut decreſcente, videri nullum vel minus ſaltem eſſe ſolvendæ penſionis fundamentum. Non Entis, ut Philoſophi loquuntur, non eſſe accidentia. Vtile interea pro Republ.
viſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

viſum eſt, non remittere debitum facto in eam rem decreto; partim ne peſſimum exemplum præberetur, partim quia redemptores vectigalium calamitate temporum nunc afflicti, majores poſtea opes conſecuturi, & tandem aliquando ſolvendo debito ſuffecturi credebantur. Æquum interim etiam & glorioſum pro Republ. conſebatur non urgere importune debiti ſolutionem, & quia ſolvendo impares erant redemptores, & quia nulla ſua culpa, ſed cœli ira in hanc conjecti erant calamitatem.

DECRETVM.

Poſtrema ſententia, ut potior meliorque cæteris, placuit.

EVENTVS.

Sic factum eſt, ut & facilitate publica non datum ſit noxium impoſterum exemplum, & jus integrum, ſive Actionem ſibi ſervaverit Reſpub.: & quanquam remiſſio debiti indulta non ſit, factum tamen ſatis ſit præſenti redemptorum & temporum neceſſitati.

JVDICIVM.

Actiones quas in privatos ex juris ſtricti præſcripto intendere Reſpubl. poteſt, non facile transſcribendæ illis aut remittendæ ſunt, quantumvis æqua ex moderati juris præſcripto remittendi ratio eſſe videatur. Imo ea etiam occaſione accurate id obſervandum eſt, quod ex integra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

integra ſibi ſervata actione nihil commodi exſpectatura Reſpubl. videtur. Quanquam enim, ut docent juris periti, minus ſit habere Actionem, quam rem: qui tamen actionem habet & ſervat, rem quaſi habere & ſervare ſibi videtur. Magiſtratus ut bonæ fidei Curatores agere oportet; cum velut Pupilla cenſeatur Reſpubl. in cujus proinde præjudicium aliquid decernendi Magiſtratus non habent autoritatem. Ob præſentem neceſſitatem differri actiones publicæ & non urgeri poſſunt adverſus privatos, ut melioribus temporibus ſerventur: remitti & annihilari ob præſentem neceſſitatem non debent; quia perpetuo intereſt Reipubl. privatos, quanquam ſolvendo non pares, habere debitores. Quod etiam in præſens juſtiſſimum videri poſſit: ut iniquum exiſtimandum ideoque intermittendum eſt, ſi ex eo naſci poſſit iniquum poſtea in Republ. exemplum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DISQVISITIO.

Quomodo publica res ita privatis elocanda & permittenda ſit, ne ea in fraudem Reipubl. & damnum utantur. Quomodo etiam in contractibus qui ejuſdem rei nomine cum Privatis ineuntur, non ſufficiat finem eorum aſſequi, niſi etiam ad modos innoxios Reipubl. , quibus pervenitur ad deſtinatum finem, attendatur.

CASVS XLIV.

Ex eadem vectigalium publica ratione decerptus.

SVperioribus annis Amſtelodami redeme-rant ſibi privati nonnulli vectigalia vini no-mine perſolvenda pro annua penſione (nam annuus tantum erat contractus) centum mi-lium præter propter florenorum Decretum autem erat Autoritate Magiſtratus ut ſingulo-rum doliorum majorum nomine florenos xx præter propter vectigalium redemptori per-ſolverent Cives. Sub finem vero anni, cum jamjam contractus initus expiraturus eſſet, redemptores iſti cum civium nonnullis paciſci cœperunt contra publicæ autoritatis præſcri-ptum. Et quo plus commodi reportarent, pro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

ſingulis doliis florenos tantum decem vectigalis nomine popoſcere. Quo minus enim ſolvendum vectigal erat, eo liberalius privati cives vini dolia ſibi comparabant; & quanquam imminuto vectigalis pretio, quia tamen multiplicabatur, ingentem pecuniæ vim redemptores ſibi coacervabant. Quæſitum igitur eſt in Magiſtratus urbani conſeſſu, etiam Ordinum publicis Comitiis: an id liceret, aut redemptoribus vectigalium permittendum videretur.

SENTENTIÆ.

Omnino id ſibi licere redemptores urgebant.

I. Se non de publico jure ſed ſuo aliquid remittere, cum minus vectigal exigant. Sua enim eſſe anni hujus vectigalia, ſuis uſibus & commodis ex contractu permiſſa. Licere autem unicuique re ſua pro arbitrio ſuo & utilitate uti.

II. Non ideo minus ſe præſtare annuam & promiſſam penſionem: hæc ſi offeratur, nihil ultra Reipubl. deberi, nec ſupereſſe quod poſſit deſiderari.

Magiſtratus contra, id omnino illicitum eſſe & iniquum, exiſtimabat: idque ob graviſſimam hanc, quæ ſola adducebatur, & inſtar omnium erat, rationem. Nam hoc pacto eludi & minores fieri anni proximi vectigalium proventus caute admodum intelligebat. Quippe liberalitate

litate dicam an dolo hujus anni redemptoru
remiſſo paululum vectigali, dolia vini plu
ma in cellas ſuas inferenda curabant privat
ne anno proximo ſtatutum & juſtum, ideoq
gravius, vectigal pendere tenerentur. In fra
dem igitur Reipubl. id fieri exiſtimabant, du
quaſi pro unius anni redemptis vectigalib
unius tantum anni penſionem ærario public
inferebant, & interim hac arte duorum qua
annorum vectigalium proventu utebantur.

DECRETVM.

Placuit igitur, ut impoſterum conditionib
contractus cum redemptoribus vectigaliu
ineundi hæc quoq; insereretur: Ne redempto
ribus cum privatis eodem, quo dictum eſt, mo
do paciſci liceret.

EVENTVS.

Ita factum eſt, ut ſequentium annorum pro
ventus vectigales integri, & novis redempto
ribus & ideo etiam Reipubl. fuerint ſervati.

JVDICIVM.

Quemadmodum in omnibus privatis, it
& in publicis contractibus ad id potiſſimu
eſt attendendum, ut non ſufficere ſibi exiſt
ment Magiſtratus, aſſequi impræſens initi con
tractus finem: ſed aſſequendi finis eos proferr
ac ſtipulari modos, quibus impoſterum eun
den

dem finem integrum & illibatum ſemper Reſpubl. poſſit obtinere. Quo enim plures ſunt nocendi artes, præſertim inter anxie verſipelles privatos: eo major cautio rerum eſſe debet, quibus cura Reipubl. eſt mandata.

DISQVISITIO.

Quomodo graviſſimæ pœnæ in eos ſtatuendæ ſint, qui in minimo alicujus ſceleris gradu deprehenſi nocere poſſunt in infinitum, non aliter atque illi qui ſummo ejuſdem ſceleris gradu ſunt deprehenſi. Denique quando pecuniariæ pœnæ inutiles in Republ. & propemodum nullæ ſint.

CASVS XLV.

Ex Rebus Belgicis petitus.

RObertus Dudlæus Lyceſtriæ Comes Anglorum nomine Belgarum præpoſitus, Leges monetarias condendas curaverat; quibus inter alia cautum erat, ut pro diverſa ratione deficientium aut adulteratorum nummorum diverſa pœna autoribus imponeretur. Adeo ut monetariorum quaſdam & leves (ut ipſe exiſtimabat) fraudes, non niſi ſexcentorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

torum florenorum mulcta punire voluer
Quæſitum eſt igitur in Ordinum conſeſſu u
gentibus monetariæ rei præfectis: an non
pœnæ ratio, magis ad peſſundandam quam j
vandam Rempubl. eſſet reperta? Denique a
non ea accenderentur potius monetarioru
fraudes quam prævenirentur.

SENTENTIÆ.

Hanc pœnæ rationem æquiſſimam eſſe L
ceſtrius & faventes ei aſſerebant. Nam poſc
re æquitatis rationem, ut ubi ſceleris gradu
ſunt etiam ſint gradus pœnæ; adeo ut, ſicut i
lud, ita hoc magis & minus in Reipubl. adm
niſtratione neceſſario admittat. Neque enin
aliàs fieri poſſe, ut obſervetur illa proportio
quæ etiam ex ſtricti juris Regula omnem pœ
nam delicto pro ut gravius aut minus grav
eſt cupit eſſe adæquatam.

Contra diſſerebant & ORDINES & Mo
netariæ rei periti.

I. Poſcere æquitatis & utilitatis publicæ ra
tionem, ubi ejuſdem ſceleris varii ſunt gradus
& tam minimi quam maximi ejuſdem gradu
æque magnam & gravem noxam inferant, æ
que magna & gravi pœna excipiantur. Pro
portionem enim omnem, de qua diſſeritur, cu
juſque uſus eſt in diſtinguendis pœnis, non tam
ipſi facto ſceleris, cujus plures gradus ſunt, ſed
noxæ & damno eſſe debere adæquatam. Quod
dam

damnum ubi in minimis etiam maximum eſt, cur non maximum ſupplicium minimis irrogaretur? In monetaria vero re ita ſe habet ut minimum ejus vitium, quo ad damnum quod aliis infertur, maximi ſit loco. Si ponatur alium ducentos aureos coronatos percuſſiſſe, quibus duo; alium centum percuſſiſſe quibus quatuor auri grana deſint: nonne æquale damnum fecit, tam qui juſto auri ponderi in coronatis duo grana, quam qui quatuor detraxit? Non igitur æqualis eſſe debeat & eadem omnium pœna?

II. Pecuniariam tantum pœnam ad alendas fraudes quibus res monetaria corrumpitur impónere, nihil eſſe aliud quam nullam pœnam irrogare. Pecuniariam enim pœnam nullam eſſe & videri, ubi manet illius ſceleris autorem qui plus lucri fecit cum damno Reipubl. quam deprehenſus mulctæ nomine Reipubl. aut fiſco cogitur præſtare. Ponatur Monetarium, qui aliquot Coronatorum millia procuderit, quorum ſingulis grana auri duo ſint detracta, mulcta tantum ſexcentorum florenorum urgeri poterit: nonne ipſo ſcelere plus profecit & eripuit aliis, quam pœna cogitur præſtare? Cum utilitate igitur ſua & peccat & punitur; cujus ſcelus, quod in infinitam quandam noxam abiit, definita, ut loquuntur, pecuniaria pœna æſtimatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DECRETVM.

Placuit igitur priores Leges rejicere & pœnas, & in re monetaria (quæcunque tandem fraus ſit deprehenſa) unam tantũ & extremam h. e. capitalem pœnam decernere: cujus terrore falſarii Monetæ quilibet conſternati ab ejuſmodi ſceleribus impoſterum deſiſterent.

EVENTVS.

Sic factum ut Moneta minus & non tam frequenter fuerit adulterata.

JVDICIVM.

Summam pœnam meretur, qui in minimo illius ſceleris gradu deprehenſus, quo maxima damna poſſint inferri. Æquales hic reos, ſi non factum ſceleris, certe noxa facit. æqualis igitur minima & maxima in ejuſmodi rebus patrantium debet eſſe pœna. Denique pecuniaria omnis mulcta vana, irrita ac nulla eſt, ubi reus & uſu ſceleris tantum obtinere poteſt ut non ſufficiat tantum præſtandæ pœnæ, ſed plus inſuper convaſet ſibi ac ſervet, & pœnam impoſitam præſtitamque fructu ſceleris adhuc fruitur & utilitate. Talis enim præmium magis ſceleris quam pœnam reportavit.

DIS-

DISQVISITIO.

Qua ratione adulterata moneta, cujus jam magna copia in Rempubl. invecta eſt, cum minimo ſubditorum damno debeat & poſſit cohiberi.

CASVS XLVI.

Ex rebus Belgarum etiam petitus.

SÆpe in has ditiones Monetæ Falſarii fucatam & iniquam invexerunt (cum facile id fieri poſſit in iis regionibus in quibus commercia plurimum frequentantur.) cum autem ea ratione fieret, ut ad pauperiem in dies redigerentur ſubditi, qui minus habebant, quam poſſidere ſe & habere fuco decepti exiſtimabant: Actum continuo & conſultatum eſt, quo pacto ſatisfieri poſſit publicis votis, & moneta falſa, quam plurimis ſubditorum falſarii quidam imprimis exteri obtruſerant, ut peſtis quædam præſentiſſima poſſet eliminari.

SENTENTIÆ.

Nemo exſtitit qui non cenſeret rejici eam & eliminari oportere: at vero inter plures eſt dubitatum. Alii ſtatim falſam Monetam prohi-

bendam, ejuſq; uſum omnem intercipiendum ſub gravis pœnæ comminatione cenſebant. Diſſerebant illi, niſi ſtatim id fieret, majorem in dies falſæ monetæ vim in has ditiones eſſe inferendam. Moram huic conſilio ac Decreto interponere nihil eſſe aliud, quam poſtpoſita ſubditorum cura favere falſariis in fucato ære diſſeminando continuo feſtinantibus.

Alii id conſilium ſibi diſplicere affirmabant; ante omnia moneri ſubditos; & certum tempus, intra quod ab omni uſu monetæ falſæ abſtineretur, publico edicto præſtitui oportere, cenſentes.

I. Plurimos ſubditorum falſam monetam magna copia nunc poſſidere, quam è veſtigio & raptim prohibere velle, quid tandem eſſet aliud, quam graviſſimo eos damno mulctare. Eos autem in tempore monendos, ut permutatione vel mercium vel pecuniæ melioris apud exteros & vicinos, ſine ullo ſuo damno falſam quamvis & prohibitam monetam extra has ditiones amandent.

II. Fruſtra præferri ab aliis, Falſarios, mora hac interpoſita, plures ejuſmodi pravæ notæ nummos in hanc Rempubl. invecturos. Monitionem enim hanc publico nomine factam habituram vim, nec tamen inducturam incommodum prohibitionis. Monitos enim & non accepturos falſam monetam, & quam habent, alio converſuros.

DE-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DECRETVM.

Placuit, ut ſaluberrima hæc mora interponeretur, certo temporis ſpacio præſtituto, inter quod omnis falſæ monetæ uſus inter ſubditos aboleretur.

EVENTVS.

Ita moneta falſa eliminata intra præſtitutum tempus eſt; & falſæ monetæ, antea acceptæ, incommodum ſubditi non ſenſere.

JVDICIVM.

Sicut prohiberi debet in Republ. omne malum: Ita id ſerio agendum eſt Magiſtratibus, ne ex feſtinata nimium mali prohibitione malum novum & gravius quoddam enaſcatur. In Reipubl. adminiſtratione aliter conſiderari debent, qui male agunt, aliter qui patiuntur: Illi mali, hi miſeri ſunt. Qui agunt, ſtatim puniri: qui patiuntur, ſenſim juvari debent, ne malum aliud ex malo ejuſque ſubito remedio exoriatur. Quod ut in re monetaria, ita in aliis publicis negotiis ſaluberrimum frequenter uſum habet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DISQVISITIO.

Adverſus Ambitum, præſertim exterorum, qui ad publicas admoveri cupiunt dignitates, quo potiſſimum remedio ſit opus, & quam utiles ac neceſſariæ in Republ. ſint illæ Leges, quibus non tantùm pœna adverſus malos decernuntur, ſed ſit ut malis, etiamſi tales eſſe velint, non poſſit eſſe impoſterum locus.

CASVS XLVII.

Ex Trevirenſi Hiſtoria depromptus.

TRevirenſes Gallorum patrocinium jam ab aliquot retro annis agnoverunt. Anno autem 1400. præter propter autoritate & gratia Archi-Epiſcopi Trevirenſis Gallorum plurimi ad publicas admovebantur dignitates. Ægre id tulit Trevirenſium populus & Magiſtratus. Quæſitum in Procerum conſeſſu eſt, quo potiſſimum remedio obviam ire huic malo oporteret.

SENTENTIÆ.

Archi-Epiſcopus pro ſe & Gallis plurima urgebat.

I. Trevirenſibus neceſſarium eſſe Gallorum patrocinium; proinde & neceſſariam eorundem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

rundem gratiam. Hanc promotum maxime iri, ſi publicis honoribus Galli etiam imponerentur.

II. Gallos hactenus ad Rempubl. admotos geſſiſſe Rempubl. ex fide, nihil feciſſe contra Leges. Denique integram Treyirenſium Reipubl. ſervaſſe libertatem.

III. Non id fieri contra Leges. Nullam enim latam aut à majoribus conditam eſſe legem, qua ad publicos honores Gallorum genti aditus præcluderetur. Cur igitur ea gratia Gallos æſtimare, ut illegitimum nunc præſcriberetur.

Ad hæc alii excepere:

I. Opus ſe habere Gallorum patrocinio: ſed ab eorum Dominio ſedulo ſibi eſſe cavendum; cum in patrocinio ſubſidium ſit Reipubl.; dominium autem nihil inducere poſſe præter miſeram ſervitutem. Quis autem dubitet quin dignitatibus Galli plurimi pluries impoſiti mutandæ Reipubl. poteſtatem in manu ſua ſint habituri? Eorum quippe arbitrio & libidini, ſi adverſus libertatem audere quid velint, obnoxia ſunt omnia; nec obſtare facile eſt, qui in poteſtate ſua & arma habet & publicos Magiſtratus. Æſtimare ſe Gallorum in ſe gratiam & auctam cupere: ſed tutam Reipubl. & ſalutarem. Etiam Gallos hoc beneficio publiorum honorum non æſtimatos, ſatis cauſæ

habere cur perpetua & quavis ope adeſſe debeant Trevirenſium rebus: qui cum in eorum confiniis poſiti ſint, atque in eorundem proſpera vel adverſa fortuna juventur aut laborent, præſtandi patrocinii perpetuam habent & cauſam & neceſſitatem, licet aliis beneficiis Reipubl. periculoſis non ornentur. Denique populi, qui gratiam vicinorum merentur & opem cognatione fortunæ, eam in caſſum & cum damno Reipubl. præſentiſſimo aliis officiis mereri contendunt. Liberales hic eſſe debent Magiſtratus, non autem prodigere publ. fortunam.

II. Non negare ſe velle bene habuiſſe Rempubl. Gallos hactenus ad eam admotos, ſed an permanſuros tales? Optima illos ſæpe in ſpem primo præferre, qui impoſterum magis confirmati peſſima meditantur. Sed & ſi illi pro Republ. maneant conſtantes, quis alios poſtmodum eodem ambitu admovendos ejuſdem conſilii indoliſque futuros aſſeveraverit? Ad curam Magiſtratuum & Reipubl. ſecuritatem ante omnia id facere non tantum publ. honoribus imponere non peccaturos, ſed nequidem ad eos admittere tales, qui peccare poſſint, ſi velint; quales exteros eſſe neminem poſſe dubitare.

III. Fateri ſeſe, non dici poſſe illegitimum, quod hactenus factum ſit; neque enim conditas leges, quibus Galli à Reipubl. adminiſtratione

tione arceantur, ſed an id omne permittendum, quod illegitimum non eſt? Mala longe plurima eſſe numero quam leges. Ex malis moribus natas eſſe bonas leges: non tamen ideo minus malos mores, malos in ſe fuiſſe revera, priuſquam prohibiti eſſent per leges. Et cum nova oriantur in dies, nec à majoribus proviſa mala & malorum obices & repagula ſint leges: quidni adverſum ea novæ leges condederentur? Quidni illegitima illa cenſeri debeant, quæ licet hactenus non prohibita, legibus tamen impoſterum neceſſario debeant prohiberi: itaque illegitimum in Republ. habendum eſſe non tantum illud, quod fit contra leges latas, ſed & illud, adverſus quod condendas leges eſſe ſuadet & recta ratio & ſalus Reipubl.: quæ ſemel ſancita & æterna, & inſtar omnium lex eſt.

Sed & in Magiſtratus Trevirenſis conventu, dubitatum eſt, qua ratione minimo cum Gallorum odio à publicis dignitatibus gerendis arceri deberent.

Alii ſufficere exiſtimabant, ſi impoſterum Galli ad publicos honores non admitterentur. Id autem obtinere in ſua conſtantia poſitum eſſe & poteſtate.

Sed id vanum & nihili conſilium alii aſſerebant.

I. Quia ratio danda eſſet, cur non admitterentur impoſterum Galli, tot ejuſdem Gentis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

hactenus ad publicos honores admotis. Si ſola voluntas & præſens tantum conſilium Trevirenſium pro ratione objiciatur quid id eſſet aliud quam Gallos offendere, & adverſum iis animum palam oſtentare.

II. Non id ſufficere, ſe id nunc velle & pro Republ. conſultum exiſtimare. Mobiles eſſe homines & idcirco etiam ſuas voluntates, & maxime inconſtantes: ambitu, adulatione, privati compendii cauſa, aliiſque artibus intercipi eas facile poſſe & interverti. Sed & non ſufficere, ſe eſſe ejuſdem voluntatis ejuſdemque conſilii, & in eo conſtantes perſiſtere. Quid ſi enim ejuſdem voluntatis & conſilii alii, poſt ad adminiſtrationem Reipubl. vocandi, non futuri ſint. Æternum igitur aliquid eſſe ſtatuendum, cui neceſſario & ſemper obſtricta ſit & præſentium conſtantia & poſterorum. Id æternum eſſe & obtineri poſſe in lege. Hanc igitur eſſe decernendam, qua non Galli tantum, ſed & exteri omnes ad curam Reipubl. non admovendi pronuncientur. Ita futurum quippe, ut non Galli ſoli ex peculiari odio, ſed omnes alii ex uſu Reipubl. non qua Galli, ſed qua exteri; non ex adverſa in eos & mutanda voluntate, ſed ex juſta & non infringenda lege à publicis honoribus excludi ſe intelligant.

DECRETVM.

Factum eſt id pro poſtrema hac ſententia; & ejus.

ejus argumenti Lex adverſum exteros omnes, ac proinde Gallos etiam, eſt promulgata.

EVENTUS.

Ita Trevirenſium Libertati proſpectum eſt, cui Gallorum potentia & autoritas jam inſidiabatur.

JUDICIUM.

Illegitimum exiſtimari id omne in Republ. debet, quod committitur non tantum adverſus latas ſed & adverſus neceſſario ferendas leges, quæ & fieri debent. Quemadmodum autem duum fere generum mala quotidie offeruntur: ita alia præſenti conſilio alia æternitate Legum præveniri debent & propulſari. Conſilio illa mala quæ pro diverſa occaſione & conſtitutione Reipubl. nunc bona, nunc mala poſſunt æſtimari: de his enim nihil æternum & immotum conſtitui poteſt vel debet. Legibus autem earumque æternitate ea mala quæ perpetuo talia ſunt & non poſſunt non ſemper cum diſcrimine & metu ſubvertendæ Reipubl. eſſe conjuncta. Sed &, quoties licet, ineunda Legum ratio, qua non tantum metu pœnæ à malo hi aut iſti arceantur, ſed qua occaſio omnis & faciendi mali & imponendæ pœnæ omnino præcidatur: adeo ut commode huc retulerim illud Taciti de Agricola ſuo: præponere maluit dignitatibus non peccaturos, quam punire qui peccarant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DISQVISITIO.

Quomodo in Republ. quædam ſubinde negotia ſe offerant, quæ oblata præſenti potius conſilio expedire utile ſit, quam certum aliquod & perpetuum de iis condere Decretum. Quomodo etiam Decreta certis perſonis certoque tempori alligata, utiliora longe illis ſint quæ latius ſe expandunt.

CASVS XLVIII.

Ex Belgarum rebus petitus.

SVperioribus annis in Batavia Societas in Indiam Occidentalem navigantium inſtituta eſt, & extrudendi communis hoſtis & frequentandorum commerciorum cauſa. Poſtulabant auctæ ejus res, ut de Præfectis ſocietatis ſingulis trienniis, duo res iſthic ſummâ authoritate curaturi eo ſe conferrent. Cum autem navigantes interciperentur frequentius & turbarentur à Dunkerkanis, horumque præfectorum nonnulli in eorum incidiſſent manus; egregie & callide quæſitum eſt: An non impenſis Societatis captivi iſti redimi deberent, & perpetuum in eam rem Decretum condi expediret.

SENTENTIÆ.

Alii redimendos captivos ære Societatis, & quale dictum eſt condendum Decretum putabant.

I. Æquum eſſe, ut qui ſocietatis nomine hac velut legatione fungerentur, ſi quid in ea obeunda incommodi ſe offerret, Societas incommodum ſentiret non ipſi. Quorum enim commoda ſunt, eorum onera & incommoda eſſe oportere. Si igitur illi Societatis ſint, ut ſunt, hæc eidem jure merito manere.

II. Niſi impenſis Societatis captivi iſti redimantur, nullos futuros impoſterum, qui obeundæ iſti tam neceſſariæ legationi ſe ſint oblaturi. Itaque faciendum Decretum, quo Redemptionis pretium pro Captivis carcere liberandis è Societatis communi ærario ſolvendum pronunciaretur. Ius omnis Societatis id poſcere, ut quicquid ſocius in communi cauſa Societatis paſſus eſt, ejus ex mandato procuranda, non ſinguli ſed omnes pariter pati & penſari debere intelligantur.

Contra alii, redimendos quidem captivos pecunia Societatis, ſed non nomine ejus, aut titulo, neque in eam perpetuum Decretum faciendum eſſe inſtabant.

I. Redimendos captivos pecunia Societatis, quia ob adductas rationes fas illud & æquum eſſe videbatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

II. Non tamen redimendos nomine Societatis, h. e. clam habendum apud hoſtes Redemptionem hanc fieri impenſis ſocietatis: quia cum captivis in mari deprehenſis nullum certum redemptionis pretium in Belgis ſit præſtitutum, ſed pro captivorum majoribus aut minoribus opibus majus aut minus exigatur, & ſingulorum privatorum opes minores eſſe credantur quam totius ſocietatis; ſi ſocietatis nomine pretium redemptionis ſolvi intelligeretur, longe majora Dunkerkani ab ea eſſent petituri quam à captivis, ſi horum nomine de redemptionis convenienti pretio agatur.

III. Eam ipſam ob cauſam nullum perpetuum Decretum hic condendum videri. Nam & eo cognito, hoſtes nimia ſemper pro redemptionis pretio exacturos & legatos ſocietatis acturos negligentius, ſegniuſque ſe defenſuros in mari adverſum hoſtes, utpote privatim ipſius captivitatis nulla incommoda ſenſuros, & captivos publico nomine Societatis plura quam aliàs ſuo, pro redemptione oblaturos.

DECRETVM.

Callidæ prudentiæ imprimis viſum eſt poſtremum conſilium, placuitque ut pro re nata Societas impenſas & redemptionem ejuſmodi captivorum faciendas præſtaret: uſurpato tamen nomine privato captivorum, publico Societatis diſſimulato.

EVEN-

EVENTVS.

Sic factum ut pro captivis rediméndis longe minus pretium à Dunkerkanis fuerit exactum quam exegiſſent, ſi cum publica Societate ſibi rem eſſe intellexiſſent.

JVDICIVM.

Sunt talia quædam in Repub. quæ exigente neceſſitate & occaſione fieri fas eſt æquumque, quorum tamen neceſſitatem ſibi perpetuo & immoto Decreto imponere ſummæ eſt imprudentiæ. Itaque ejuſmodi Decretorum parcus admodum in Republ. debet eſſe uſus. Vt E. G. ſemper militi ſtata ſtipendia ſunt perſolvenda, nemo id abnuerit: Non tamen perpetuo decreto ſanciendum eſt, ut ſuum cuique militi ſingulis octiduis ſtipendium perſolvatur. Poſſet enim ea neceſſitas, eæque anguſtiæ eſſe Reipubl., per quas ſingulis octiduis ſolvendis militum ſtipendiis non eſſet ſuffectura. Tali igitur in re & ſimili præſtat, uti poſſe præſentis conſilii libertate, quam adſtringi perpetui decreti ſervituti. Multa ſimilia in adminiſtratione Reipublicæ invenient, qui eam accurate expendent. Ecce expedit apud nos Belgas Cives ſubinde prodire in publicum armatos, quo belli artibus in omnem neceſſitatis eventum aſſueſcant. Non tamen expedit Reip. de tempore, quo id fieri ſemper debeat, perpetuum condi Decretum: poſſent enim ſtato

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

eo tempore excitatæ in Republ. eſſe civium factiones, propter quas expediret, cohorte civium tum non prodire aut circumire urbe armatos. Ita E. iterum G. Reſpubl. quævi opus habet ſupremo quodam rerum domi militiæque Imperatore: interim de ejus poteſtate, quanta ſemper eſſe & manere debeat, non faciendum eſt perpetuum Decretum. Nam ſi id fiat eadem ſequentes omnes uti volent atque progreſſu temporis poſſit deprehendi noxiam Reipubl. eſſe tantam Imperatoris autoritatem; ſequentes ea non tam bene ut quam priores; atque alia plura ejuſmodi. Præſtat ergo in ejuſmodi negotio condidiſſe Decretum perſonale quam perpetuum. Perpetuum illud voco, quod pro omnibus illis eſt, qui eandem dignitatem poſt geſturi ſunt: perſonale, quod pro impræſens eam gerente tantum conditum eſt. Vnde inter tot corrupta Senatus Romani ſub primis Cæſaribus conſilia hoc unum mihi maxime laudabile ſemper viſum eſt, quod cum Auguſto, Tiberio aliiſque maximam obtulerit poteſtatem, eam aſtrinxerit tamen eorum perſonis, non omni futurorum Cæſarum poſteritati. Quanquam ob ſummam ſequentium Cæſarum potentiam, cui impares erant Patres, hujus conſilii fructum & Eventum non fuerint experti. Ea igitur quorum in mutatis dignitatum perſonis non idem eſſe uſus poteſt, ſemper præſentibus

perſo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

perſonis tantum, non ſimul ſequentibus tribui expediat. Quæ etiam in præſens laudabilia, impoſterum noxia poſſent deprehendi : non omni tempore, ſed præſenti tantum ſunt concedenda. In quam rem vehementer mihi ſemper placuit illa recepta ex tempore facti ſive decreti, ſive conſilii formula, qua dicitur, aliquid fieri per *Proviſionem*. *Barbara* hic eſt illa dicendi ratio. Sed pro Reipubl. adminiſtratione & recto uſu, admodum cauta. Cavendum igitur eſt, quantum licet à perpetuorum Decretorum imponenda aut nobis aut illis, qui poſt nos ad Rempubl. ſunt vocandi, ſervitute. Namque ſæpe præſenti & præter expectationem oblatæ neceſſitati Reipubl. impares ſunt, qui neceſſe habent, ſequi perpetui Decreti neceſſitatem. Monitum ſane illud utiliſſimum in humani ingenii imbecillitate, humanarumque rerum multiplici varietate cauſam habet. Cum enim præſentia blandiantur maxime, quæ mutatis rerum vicibus temporibuſque maxime noxia poſt deprehenduntur; cum etiam futura omnia induſtria noſtra proſpicere non poſſimus : quæ ſtultitia eſt, aut rebus præſentibus aut innixo iis præſenti noſtro judicio tantum tribuere ac deferre, ut perpetui decreti à nobis facti autoritate eripiamus & nobis & aliis impoſterum meliora ac utiliora conſulendi poteſtatem.

DIS-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DISQVISITIO.

Quomodo minima ſtipendia decerni illis debeant, qui ejuſmodi in Republ. imponuntur dignitatibus in quibus non ſtata aliqua, ſed maxima induſtria curaque opus eſt; & quomodo tamen illis abunde poſſit ſatisfieri. Denique quæ in univerſum ſtipendiorum ratio eſſe debeat in Reipub. adminiſtratione.

CASVS XLIX.

Ex Hiſtoria Veneta depromptus.

SVnt in Veneta Republ. conſtituti plurimi Prætores quorum muneris ac curæ eſt, ad reos attendere & noxios comprehendere, qui adverſus leges receptas peccavere. Jam autem primo Reipub. exordio modica illis ſtipendia & pene nulla ſunt aſſignata: ſæpe itaque augeri ea debere Prætores contendebant. Quæſitum itaque aliquoties in ſupremo Venetorum Senatu eſt: An Prætorum ſtipendia adaugere Reipubl. expediret, & an diſcedendum hic eſſet à majorum inſtitutis.

SENTENTIÆ.

Alii augenda ea eſſe exiſtimabant: Æquum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

enim videri, ut, qui Reipubl. negotiis invigilarent, convenientem & ad vitam & ad dignitatem ſuſtinendam laboris ſui mercedem ex ærario publico reportarent. *Cauſam* eſſe, cur nunc deflectendum ſit à majorum inſtitutis, auctis cum Rep. prætorũ curis & rerum omnium pretio magis quam ante accenſo. Nõ majorem antiquarum legum æternitatem eſſe debere, quam cauſæ; qua mutata aut ſublata, cur majorum inſtituta non mutarentur aut tollerentur.

Alii contra urgebant. Nam in modico ſtipendio abunde prætoribus eſſe proſpectum: ipſam eorum dignitatem etiam nullo ſtipendio addicto ſatis emolumenti in eos conferre. Cum enim pecuniariæ illis mulctæ velut totæ cedant, eæque in tanta peccantium multitudine frequenter imponantur, rem prætorum admodum iis juvari.

Ad iſta adjiciebant, tenui ſtipendio curam eorum accendi; quæ majore addicto flacceſceret & minor deprehenderetur.

Prætorum eſſe vigili cura explere ſtipendii tenuitatem. Quo plures in noxa deprehendant, eo plus accedere illis, ſaltem pecuniariis ex mulctis. De ſupplendo autem hac ratione ſtipendio, ſi opimius decernatur, videri non cogitaturos. Denique magnitudinem ſtipendii futuram curæ detrimentum & ejuſdem tenuitatem curæ incitamen. Hoc illud eſſe, quod olim cogitaverint majores. Manere

etiam-

etiamnum eorum inſtituti cauſam, imo nu-
quam olim aucta Republ. eam eſſe grav-
rem. Proinde nihil nunc decernendum eſſ-
quo prætorum neceſſariæ Reipubl. curæ i-
minuantur.

DECRETVM.

Placuit igitur, ut modicis tantum ſtipend-
prætores uterentur: ſicut olim prudenter inſ-
tutum, quod ita accenſa eorum cura, mag-
Reſpubl. juvaretur.

EVENTVS.

Ita factum eſt, ut ad explendam dignitate-
plus curæ contulerint prætores; quæ quo m-
jor, plus emolumenti reportabant, quo ſtipe-
dii tenuitatem abunde poterant ſolari.

JVDICIVM.

Cum ſtipendiis etiam ærariа publica exhau-
riantur: cauta eorum in omni Republ. iniri de-
bet ratio, quæ pro diverſitate curarum ac d-
gnitatum debet eſſe diverſa.

Sunt dignitates quibus impoſiti præter ſti-
pendia decreta & publica nulla alia accipiun-
emolumenta. Talibus & vitæ & alendæ fa-
miliæ & ſuſtinendæ dignitatis gloriæ ſuffectu-
rum debet decerni.

Sunt dignitates in quibus ut multum cura
eſt, ita plurimum ſplendoris. Illis divites mo-
dico ſtipendio addicto imponere expedit.

Nam

Nam veluti ſtipendii loco hic ſplendor eſt, quo cum divitum iſtorum honeſta expletur ambitio, ſatis bene ſecum agi exiſtimant. Ita apud nos in BELGIO, CONSVLES Vrbium & Senatores qui è civium opulentioribus eliguntur, modicis & propemodum nullis ſtipendiis utuntur. Inſtar omnium illis eſt dignitas, quam ſupra alios poſiti gerant. Non aliter in Romana olim Republ. modicum erat Senatorum ſtipendium & magnus cenſus. Modicum ſtipendium, quia gloria dignitati ſufficiebat: MAGNVS SENATORIBVS CENSVS, quo ſuis opibus ſuſtinere & tueri poſſent tantæ decus dignitatis.

Sunt dignitates quibus impoſiti ex induſtrio & accurato eorum uſu commodi plurimum; imo quanto plus curæ conferunt, tanto plus commodi reportant. Illis nullum fere ſtipendium, ſed cura pro ſtipendio officii debet & commendari. Nam cura tum pro ſtipendio eſt, quo major eo utilior & Reipubl. & gerentibus ejuſmodi dignitates. Ita apud nos etiam prætoribus nulla fere ſtipendia aſſignata ſunt. Eſt eorum attendere ad ea, in quibus contra leges peccatur. Pars mulctarum pecuniariarum illis cedit; itaque accuratius in illos inquirunt, qui peccant & mulctam præſtare coguntur.

Sunt quoque dignitates quibus impoſiti certa curæ ſuæ & manifeſta dare poſſunt & debent

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

debent monumenta. Talibus non tam ce ſtipendia expedit decernere , quam certu quid pro ſingulis curæ documentis aſſigna Ita enim accenditur & major eſt pro Repu cura. Sic apud nos iidem prætores pro ſing-lis noxiis deprehenſis & in carcerem conjecti & capitali vel alio ſupplicio ob noxam affec pro minoris vel majoris noxæ aut ſupplicii r-tione certum aliquod præmium inſtar ſtipe-dii addicti, habent ſibi aſſignatum.

Sunt dignitates, quarum uſu ſingulatim ga-dent ſinguli privatorum. Talibus impoſi non tam ſtipendium ex ærario publico dece ni quam injungendum autoritate publica ſi gulis privatorum, ut nonnihil perſolvant, qu ties cura & opera gerentium ejuſmodi dign tates uti volent, quod in Belgio in frequentiſſi mo uſu eſt. Atque ita de diverſa rectaque ſi pendiorum ratione hactenus, quantum ſatis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DISQVISITIO.

Quomodo in ſopiendis bellis civilibus, & ſanciendа Amneſtia ſive eorum quæ interea facta ſunt perpetua oblivione, attendendum ſit imprimis, nequis titulus ſuperſit Principi cum quo bellum civile geſtum eſt, cujus prætextu aut interpretatione poſtea pœnas iis imponat, quibus Amneſtiæ beneficium debetur.

CASVS L.

Ex Hiſtoria Belgica deſumptus.

TEmporibus Albani Ducis, Gallo-Belgicæ quædam Provinciæ partes & fa-
iones Hiſpanis adverſas ſecutæ, eorundem
nperium, certis quibuſdam conditionibus
rum ſibi ſubeundum putabant. Ante o-
nia autem Amneſtia eorum, quæ inter bel-
civilia geſta eſſent flagitata. *Albanus* gene-
tim Regis Hiſpaniarum nomine ſanxit Am-
ſtiam eorum quæ occaſione civilium bello-
m & turbarum adverſus Regem commiſſa
rent: ſpeciatim tamen ab uſu beneficii Am-
ſtiæ excluſit omnes eos, qui non tam partes,
am libidinem ſecuti viam & itinera occu-
ntes ſine lege ulla aut diſciplina ferro &

armis

armis nunc in hujus, nunc in adverſæ pars
bona, agros, ædes, vitam etiam erant graſſa.
Quæſitum eſt in Gallo-Belgicorum Ordinu
conventu; an ea ſanciendæ Amniſtiæ ratio ſu
ficeret pro ſecuritate.

SENTENTIÆ.

Quidam eam abunde ſufficere exiſtimabant.

I. Quicquid inter partes nomine partiu
geſtum eſt, perpetua Amniſtia aboleri: id ſi
ſatis eſſe partes tantum ſecutis, ad quarum d
fenſionem, non niſi ea contulerint quæ ad ſu
ſuorumque defenſionem unicuique jus Ge
tium permittat.

II. Graſſatores & enormium flagitioru
Autores, qui non partium autoritatem vel a
ſpicia, ſed ſceleratam tantum libidinem ſi
ſecuti, ut omnium hoſtes, merito ab hujus b
neficii uſu excludi. Sub Civilium quippe be
lorum prætextu & Amneſtia ad ſopienda pa
tium odia reperta, non debere eſſe ejuſmo
hominum ſcelera impunita: itaque illis exclu
ſis & ſatisfieri æquitati, & ſuæ proſpectum e
ſecuritati, cum ſub eorum nomine neutiqua
poſſint comprehendi.

Alii & quidem cautiores ſuſpectam ſibi &
in perniciem ſingulorum erupturam hanc ſce
leratorum quorundam ab Amneſtia excluſio
nem aſſerebant.

I. Illam reſtrictionem & quorundam exce
ptionem

ptionem generale illud beneficium Amneſtiæ coarctare : quod tamen nunquam tutius eſt, quam cum maxime eſt generale. Nam ea reſtrictione fieri, ut judicio Principis & interpretationi beneficii Amneſtiæ perpetuo futurus ſit locus; qua ratione ſuam ſubverti ſecuritatem. Quid ſi enim interpretaretur pro partibus à quibuſdam geſta tanquam ex ſola ſcelerata libidine patrata, & proinde ab uſu omni ſancitæ Amneſtiæ beneficii excludenda. Neminem itaque, qui cautus ſit, non videre hac exceptione latam viam aperiri Principi ad Amneſtiam pro libitu obſervandam, & quibuſdam in quos male ſit affectus beneficium denegandum.

II. Amneſtiam igitur ſine ea reſtrictione ſancitam Gallo-Belgas demum facere poſſe ſecuros. Omnem enim titulum & prætextum hac ratione ſublatum iri, quo Princeps in cujuſquam exoſi vitam ac fortunas poſſit graſſari. Vbi omnium oblivio decernitur, nihil quantumlibet grave ſit, ſubditis poſſe impingi. Vbi vero non omnium, ſed quorundam tantum oblivio decernitur, à malis Principibus & civilis belli memoria ſemper exulceratis, interpretando quædam ſingulis poſſe imputari. Atque ita ejuſmodi Amneſtiæ innixam dubiam ſemper & incertam eſſe ſingulorum ſecuritatem.

III. Præſtare denique facinoroſis omnibus

bus quicunque tandem ſint, veniam nunc & Amneſtiam etiam offerri, quam iis excluſ ſub eorum nomine iniqui Principis judicio i los poſtea poſſe comprehendi,in quorum gra tiam & ſecuritatem Amneſtia eſt ſancita.

DECRETVM.

Placuit igitur ut ab Amneſtiæ beneficio & uſu nemo excluderetur : inque eam ſenten tiam venire *Albanus* quoque eſt coactus; cum aliàs Gallo-Belgæ Hiſpaniæ Regis Imperium detrectarent.

EVENTVS.

Ita beneficium Amneſtiæ plus ſecuritati contulit ; & nulla irati Principis interpretatio ne nullo etiam prætextu uſus ejus cuiquam impoſterum potuit denegari.

JVDICIVM.

Prudenter admodum initi contractus inter Principes & ſubditos ſunt, in quibus exceptio nibus omnibus amotis nihil relictum eſt inter pretationi Principis, qua exporrecta, contractu aliàs pro libitu uti poſſet & in perniciem ſive libertatis ſive ſecuritatis ſubditorum. Ad quod attendendum eſt in primis in illis pactis, qui- bus Amneſtia poſt bella civilia utrinque geſta ſancitur. In illis tutiſſimæ ſunt formulæ bene- ficiorum Generales : in quibus cum quidam excipiuntur, ſemper eſſe aut fingi cauſa poteſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

ob quam ſinguli poſtea circumveniantur. Omnium itaque ſecuritatis intereſt, omnium quæcunque tandem facta ſint memoriam, oblivione æterna ſepelire, ne aliàs interpretando unquam poſſit omnibus id impingi, quod à quibuſdam patratum, uſu beneficii Amneſtiæ indignum eſt judicatum.

DISQVISITIO.

Quomodo & quare imprimis cavendum ſit, ne ſubditi Decretorum, quæ jamjam promulgandæ ſunt, executionem moliantur ante eorundem à Magiſtratu factam promulgationem.

CASVS LI.

Ex Anglorum rebus petitus.

Eliſabetha Regina primo Imperii initio tollere publica Pontificiorum, ſeu Romanæ Catholicæ Religionis ſectatorum exercitia, condendo in eam rem Decreto conſtituerat. Innotuerat vero id Plebi quæ diverſa ſacra & Proteſtantiũ (ut vocant) partes ſequebantur. Cœpit igitur illa non expectata Regalis Decretĩ Autoritate, in templa, Aras ac imagines ſacras Romanæ Catholicæ Religionis ſectatorum graſſari. Quæſitum eſt in Conſiſtorio Regali :

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

An id permittendum videretur, & rebus regni, cogitatiſque conſiliis expediret?

SENTENTIÆ.

Alii permittendum id plebi omnino cenſebant.

I. Quia illegitimum id cenſeri non poterat, quod paulo poſt Reginæ Decreto legitimum eſſet pronunciandum: Jam autem meditari Reginam ſacrorum Romanæ Catholicæ Religionis ſectatorum abolitionem. Quidni E. plebi nunc permitteretur?

II. Tanto enim futuram faciliorem Regii mandati executionem, ſi plebs ea jam exequi cœperit, quæ mandato præſcribenda ſunt. Itaque ad plebem in Romanæ Catholicæ fidei ſectatores jam graſſantem non poſſe ſimpliciter, ſed prudenter etiam conniveri.

REGINA *contra teſtabatur.*

I. In iis in quibus Autoritate Magiſtratuum opus eſt, nihil legitimum eſſe poſſe aut judicari debere, niſi eadem magiſtratuum autoritate jam injunctum ſit & mandatum. Nam quicquid in Republ. legitimum eſt, præſupponit ante latam legem, unde ab ea eſt nomen. Quomodo igitur lege nondum lata, legitimum hic aliquid poſſet judicari?

II. Non faciliorem, ſed difficiliorem Regii mandati futuram executionem, ſi prævenire impune mandatum & præſcriptum legis plebi

conce-

concedatur. Plebem ſine ratione agere, & ſine ullo moderamine prudentiæ exequi, quæ animo concepit. In legibus vero modum executionis caute præſcribi, ne aliàs iniqua ſit æqua legis executio. Vnde facile intelligi, perituram vim ſanciendæ legis apud plebem, ante legem latam immoderatis exemplis jam imbutam.

III. Decrementum publicæ autoritatis, imo judicium nullius eſſe, ſi eam libidine privatorum contingat præveniri. Vbi prævenitur illa, videri imperaſſe Magiſtratibus plebem, non à Magiſtratibus imperium accepiſſe.

IV. Romanæ Catholicæ Religionis ſectatores Lege adverſum ſe nondum lata poſſe ſe graſſanti plebi opponere, & jure permiſſam ſibi & ſuorum ſacrorum defenſionem illis videri. Quid igitur ex præventa lege expectandum aliud quam cædes & lanienas: legi obſequium deberi & modeſtum fere à ſubditis deferri. Cur ergo ante eam vis exerceretur.

DECRETVM.

Factum eſt, ut decreto inſolentia plebis graſſantis præveniretur; & debito ſupplicio afficerentur illi, quorum audaciâ legis authoritas erat præventa.

EVENTVS.

Hac ratione pax & authoritas publica conſervata eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

JVDICIVM.

Illegitimum eſt quod ſit privata autoritate, ubi publica opus eſt, etiamſi tale ſit quod lata poſt lege legitimum pronuncietur. Cumque impetus furentis plebis celerior & major fere ſit quam legum, adeo ut eo leges facile prævenientur: Silentio involvendum decretum Legis eſt, donec Executioni mandandum cenſeatur; vimque jam exequendæ legis noſſe & ſequi plebem oportet, non autem de ea deliberationes; quæ quo in deliberatione Imperii occultiores ſunt, major vis eſt, & melior uſus Legis.

DISQVISITIO.

Qua præter eam, quæ expoſita eſt, cautione inſuper in ſancienda Amneſtia opus ſit, quomodo ſpeciatim crimina, quæ Amneſtia abolita volumus exprimenda ſint: denique ad quæ in univerſum, quo tutiores Amneſtiæ ſint, ſit animadvertendum.

CASVS LII.

Ex Hiſtoria Italica deprompt⁹.

MEdiolanenſes, poſtquam aliquandiu rebelles exſtitiſſent Ludovico XII. Galliarum Regi, honeſta & ſibi tuta conditione re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

conciliari voluere. Sancita itaque generalis Amneſtia eſt omnibus, nemine excepto. *Ludovico* tamen poſt Decretum id factum, Mediolanenſium civitatem ingreſſo è civium potioribus plurimi ſupplicio capitali affecti, quibus atrocia quædam crimina & cæteræ multitudinis culpa majora, ut ſupplicii cauſa impingebantur. Quæſitum proinde inter Gallos & Mediolanenſes: An id liceret; an non Amniſtiæ beneficium in cujuſcunque tandem flagitii compertos extendi oporteret.

SENTENTIÆ.

Mediolanenſes id iniquum eſſe, magno animo teſtabantur.

I. Objiciebant, publ. fidem, & ex ejus præſcripto impunitatem iis, quibus ſemel ſit data & promiſſa, ſervandam eſſe.

II. Si non accuratiores initorum pactorum, & æquitatis Galli ſint cuſtodes, futurum ut Mediolanenſis populus exiſtimet, non ſe etiam teneri illis legibus pactiſque, in quæ cum Gallis pro ſtabilienda eorum Dominatione conventum erat.

Contra Galli alia omnia adſeverabant.

I. Leges Amneſtiæ temporis ejus eſſe, quo decernuntur, non autem cujuſvis temporis poſtquam ſunt decretæ. Decernendarum illarum neceſſitatem ſæpe Principibus ſubdito-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

rum contumacia imponi, quam cum ſequuntur, videri arbitrium ſuum aut jus ſequutos. Itaque ejus cauſa decreta, data occaſione, ut irrita & nulla poſt poſſe cenſeri.

II. Addebant, qui è Mediolanenſibus ſupplicio afficiebantur graviſſimorum criminum reos eſſe, ac proinde æquali beneficio Amneſtiæ eos cum cæteris uti non oportere; qui minoribus culpis operti & alios ſecuti, veniam potius quam pœnam merebantur. Enormia flagitia ſpeciatim non expreſſa, quanquam generali Amneſtia ſancita, ſemper puniri poſſe. Neque id contra fas eſſe: non enim præſumi, æquitatis ſtudioſos Principes veniam illis flagitiis præſtitiſſe, quorum impunitas ſalva Rep. publ. eſſe non poteſt. Amneſtia non quæcunque commiſſa ſunt, ſed quæcunque condonari poſſunt, contineri; ac omnem ejus liberalitatem ad id quod æquum eſt, & ſalva æquitate poſſibile, reſtringi oportere.

III. Sed & jus ipſum, leges, atque ipſam Rempubl. habere ſuas formulas, ſemperque illas etiam non expreſſas, intelligi, quibus quaſi à prætore, quod vi aut metus cauſa geſtum eſt, reſtitui poſſint in integrum. Ita in publicarum rerum adminiſtratione, quæ conſtituta ſunt in pace, bellum plerunque abrogat; quæ in bello, pax: non aliter ac in navis gubernatione alia uſui ſunt in ſecunda, alia in adverſa tempeſtate.

DE-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DECRETVM.

Juſta igitur ſupplicia eſſe Galli decrevere, & in vanum ad Amneſtiæ Legem populum Mediolanenſem provocare cenſebant.

EVENTVS.

Ita factum eſt, ut modici admodum uſus inter Mediolanenſes fuerit beneficium Amneſtiæ ſancitæ.

JVDICIVM.

Finiendorum civilium bellorum ſaluberrima Lex eſt, injuriarum oblivio. Hanc ejectis Tyrannis Thraſibulus primus Athenienſibus perſuaſit, quæ ſola lex concuſſum ac labentem Statum Rerumpp. ad priſtinum ſplendorem poſt civilium bellorum motus, poteſt revocare. Nam quæ (ut loquitur Tertullianus) mala bellis civilibus eveniunt, vice eorum obveniunt, quæ Diluviis ac grandinibus accidunt. Itaque ea perpetuo ulciſci, perpetuo meminiſſe, alere eſt ac fovere. Et, ſicut idem loquitur, ut pueri ſic utiliter caſtigantur, ſi plura diſſimulaverimus, ſi pleraque alioquin vera pro falſis habeamus, ſi denique multa etiam placeat oblivîſci: Sic poſt civiles diſſenſiones, unuſquiſque ita optime ad officium revocatur, ſi præterita non modo in jus non vocentur, ſed & neque liceat reminiſci. Interim ſciendum eſt mul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

ta crimina in pacificatione publica condonari, majoris mali impræſens evitandi cauſa, quæ poſt pacificationem pro gravitate & inhumanitate repetita puniuntur aut dimittuntur. Quod quam frequenter accidat & licere ſibi arbitrentur Principes, vel ſola Hiſtoria cordati aliàs populi Romani teſtari poteſt.

Sylla quanquam lege lata de ſicariis ac veneficis eos excepiſſet qui Marianos occidiſſent, vel ob relata Civium Romanorum capita ex lege proſcriptionis pecuniam de ærario accepiſſent; & quamvis acta omnia Syllæ Senatus probaſſet, Figulo tamen & Lucio Cæſare Coſſ. Iulius Cæſar in exercenda quæſtione de Sicariis nonnullis, etiam qui tres proſcriptos Syllæ juſſu occiderant numero habuit Sicariorum.

Quid enim tam inhumanum quam eorum ſcelerum præſtare impunitatem, quæ ex præſcripto æqui juris ſumma pœnarum ſeveritate perſequi oportet. Ita exiſtimant Principes prudentiæ eſſe, ſpecie Amneſtiæ veniam illis impræſens præſtare: interim juris & autoritatis ſuæ eſſe, ubi tempus & occaſiones ferunt, debita illis ſupplicia decernere. Nec ita olim tantum, ſed & noſtra ætate judicatum eſt fere.

In Gallia inter tot civilium bellorum præcedenti ſeculo motus, licet Edictis Pacificationum omnia ante acta abolerent, nonne nihilo-

minus

minus pro rei cujuſque qualitate *Parlamenti Proceres* multa pronunciaverunt; Edictis contineri & non contineri? Cumque Parlamenti Proceribus nonnunquam objiceretur, fidem publicam hic eſſe omnino conſervandam, reſpondendum ſibi putaverunt, ſervandam eſſe, ſi cui data ſit præciſe: ſed generaliter datam, ex eo interpretationem accipere, quod vero ſimile ſit, neminem ſeu harum ſeu illarum partium quocunque tempore velle excuſare aut defendere atrociſſima illa flagitia, propter quæ etiam poſt ſancitam Amneſtiam nonnulli ſupplicio afficiuntur.

Cum igitur hic tantum liceat Principibus rerum, atque ea quæ hac ratione adverſus præſcriptum Amneſtiæ agunt, æquitati quidem inniti videantur: profecto ſumma cautione opus eſt, quo ne ſpecie Amneſtiæ decipiantur potius Subditi qui Principi ſuo volunt reconciliari, quam vero ejus beneficio utantur.

Tria igitur caute ſunt obſervanda.

I. Curandum eſt, ut nulli, cujuſcunque tandem ſceleris rei ſint, excipiantur. (de quo aliàs Diſquiſ. præced. L. agebamus) nam eodem titulo alii facile poſſunt circumveniri.

II. Speciatim omnia crimina, quæcunque objici poſſunt, ſunt exprimenda.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

III. Omnis quoque juris & autoritatis illius abolitio urgeri atque exprimi debet, quod aut quæ Amneſtiæ beneficio ac uſui eſſe poſſit.

Nullum enim præſentis legis ac beneficii publici poſt culpam majus eſt munimentum quam omnis ejus rei ſpeciatim expreſſa abrogatio, quæ præſenti legi aut beneficio poſſit obeſſe.

Quorum trium præceptorum obſervatio facit, ut & tuta & minime dubia ſit Amneſtia; & poſt eam hoc pacto ſancitam, nihil Principibus ſuperſit, quo in ſubditos pœnis poſſint graſſari.

DISQVISITIO.

Diviſa civitate per factiones & civilia bella, quod interim ab una parte æs alienum contrahitur, an eadem civitate unita ab omnibus deberi intelligatur.

CASVS LIII.

Ex veteri Hiſtoria Athenienſium depromptus.

SCiſſi olim erant in factiones cives Athenienſes. Pars eorum iniquæ cæterorum Dominationis pertæſa in Pyræum ut exules ſeceſſe-

ceſſerant; pars viribus & factione majores in ipſa urbe Athenienſi permanſerant. Factum autem à civitate eſt, ut hi acceperint mutuo à Lacedæmoniis centum Talenta ad eos obſidendos & in civitatem retrahendos, qui exules in Pyræum ſeceſſerant. Mox tamen motibus his per Amneſtiæ legem compoſitis ſupervenere creditores Lacedæmonii, qui reddi ſibi centum Talenta per legatos petiere.

Indicta eſt propterea Athenienſis populi concio, quæſitumque: Quid de ea pecunia fieri placeret, & à quibus eſſet exigenda: an ab iis qui obſederant alios & ipſi mutuo ſumpſerant, an ab illis qui obſeſſi, & ea ratione ad ſalutarem unionem erant compulſi: An vero ab utriſque hoc eſt in univerſum omni Athenienſium populo.

Subtiliter admodum id tunc quæſitum eſt: Ideoque à nobis non prætermittendum, quia & exemplum utile eſt hac tempeſtate & inſtar normæ exquiſiti ingenii illis eſſe poteſt, qui ſubinde publici juris excutiendi aſſerendique cauſa accuratius omnia contemplari neceſſe habent.

SENTENTIÆ.

Dicebant qui in Pyræo obſeſſi erant, nihil ſe debere; & pecuniam qua Lacedæmoniis ſatisfieret, pro rato (ut loquuntur) conferre detrectabant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

I. Ab adverſariis ſuis ſumptam mutuo pecuniam eſſe, & ideo ſumptam ut obſiderentur; itaq; in ſe non ab ſe aut pro ſe acceptam pecuniam eſſe. Cur debita hoſtium ſua facere cogerentur? cur ea ſolvere, quæ adverſum ſe contracta? atqui tunc hoſtes ſibi fuiſſe qui erant Athenis, & ſumpta mutuo pecunia, hoſtilia meditatos.

II. Neminem invitum ab eo in cujus poteſtate non ſit, tertio alteri obſtringi poſſe aut obligari: atqui ſe invitis & ignaris hanc pecuniam mutuo ſumptam. Præterea in poteſtate eorum qui Athenis remanſerant & debitum contraxerant ſe non fuiſſe. Cauſam ſibi & Rempubl. ab ea aliorum fuiſſe ſeparatam. Quomodo itaq; ſic conjuncti & ſocii & ut iidem intelligantur, ut quæ alii fecerint, ipſi feciſſe, quod alii æs alienum contraxerint ipſi contraxiſſe, & eo nomine teneri intelligantur.

III. Nec referre quòd ab Athenienſibus mutuo ſit ſumpta ea pecunia, & quod Amneſtia ſancita hodie ſint omnes unius civitatis cives, omnes Athenienſes. Nam ex juris omnis Regula tempus crediti inſpiciendum eſſe: quo certe in Pyræo ſe habitaſſe, non Athenis, & ſuam non Athenienſium, quæ iniqua videbatur, Rempubl. eſſe ſecutos. Quicquid nunc igitur æris alieni contrahat Reſpublica ſe debere, ut Athenienſes & eodem quo cæteros loco jam habitos cives. Quicquid vero tunc con-

contraxerit non debere, ut non tunc Athenienſes.

IV. Sed & ſi recte examinentur omnia creditum revera eſſe non Athenienſium, ſed Tyrannorum. Serviebant qui in urbe erant ſub iniquiſſima quorundam dominatione: qui exules in Pyræo liberi erant & proprie Athenienſes: ibi erat Reſpub., non Athenis. Debere igitur Tyrannos cives opprimentes, qui æs alienum contraxerint, non cives qui, quia diutius opprimi nolebant ſuam libertatem, ſedes tranſtulerint atque alio receſſerint. Et fruſtra Lacedęmonios pręferre Athenienſium, quibus mutuo dederint, nomen: nomine enim eſſe deceptos. Contraxiſſe eos non cum Athenienſibus, ſed cum Tyrannis; quicquid ſit, à ſe ſaltem nihil exigi jam poſſe.

V. Denique nihil in communem utilitatem acceptum verſumque ex ea pecunia eſſe; cum pro juvanda tantum eorum parte qui in urbe remanſerant, proque opprimenda eorum qui exceſſerant, ſumpta ſit.

Ex eo quid aliud ſequi, quam nihil communiter haberi? Si enim qui commoda ſentit, onera ſentire debeat; quomodo merito poſſit urgeri, onera ſentire illos debere, qui tantum abeſt ut commodo ex ſumpta pecunia ſint affecti, ut non niſi vim, ferrum & ſumma incommoda ex ea ipſa reportarint.

Con-

Contra alii non minus ſubtiliter diſſerebant.

I. In Bellis civilibus tam cives eſſe, qui hanc partem quam qui illam ſequuntur, unde & belli civilis utraque in parte à civibus eſt nomen. Itaque bellis civilibus ſopitis conjunctoque corpore civitatis ad debita utrinque contracta, omnes ut Cives teneri.

II. Vtcunque ſit, per Amneſtiam nunc coaluiſſe omnes, & non minus eoſdem eſſe Athenienſes, quam qui fuerint ante centum annos, & qui eo intervallo ſint futuri. Civitatem rem quandam eſſe contiguam, una perpetuaque ſerie compactam, quæ licet alii aliis ſuccedant, attamen mutationem non admittit, ſed ſemper conformis ſibique ſimilis exiſtit quamdiu communitatis nexum ſeriemque retinet atque unitatem.

III. Vnde merito ſequi omnes nunc teneri. Cum enim, quanquam omnibus tabulis commutatis, navis Titii eadem ſit ac dicatur, civibus autem novis ſubſtitutis, nonne iidem cives, nonne iidem Athenienſes cenſebuntur. Quid refert, an iidem aliis ſucceſſione naſcendi ſint ſubſtituti, an iidem reconciliatione conjuncti? ut quanquam aliæ aliis undæ ſuccedant, idem tamen mare eſt & idem flumen; ut qui heri mutuum ſumpſit, hodie debet quanquam heſterna conditione in cæteris forſan mutata: ut denique qui ad cœnam vocatus poſt horam

venit

venit, non tamen venit invitatus: Ita merito in quavis rerum ac perſonarum mutatione unam ſemper eandemque & omnium præſentium & præſentibus ſuccedentium civitatem cenſeri: Itaque & omnes debere quocunque tandem tempore & quacunque de cauſa civitas debita contraxit.

IV. Sed & quotidianam experientiam inter gentes omnes receptam pro ſe facere. Qui enim peregrinus, jure civitatis alicujus donatur inque eam recipitur, qui nunquam inquilinus ante exſtitit aut civis, tenetur tamen ad debita civitatis jam ante ſecula forſan contracta. Quidni igitur qui è Pyræo in Athenienſium urbem ſe contulere, teneantur, ut qui ante cives ſint reperti, cum debituri etiam nunc fuerint, etiamſi nunquam antea exſtitiſſent cives Athenienſes.

V. Quemadmodum mutuo acceptum à populo recte ab eo populo exigitur cujus qui ſumpſiſſet omnibus immutatis nemo ſuperſtes eſſet: ſic nihil intereſſe omnes ne Athenienſes Athenis eſſent nec ne; cum populus Athenienſis mutuum ſumpſit à Lacedæmoniis, Athenienſes accepiſſe, Athenienſes quotquot ſunt, nunc debere; nec referre in quam cauſam, aut Tyranni vel Athenienſes acceperint, publice enim acceptum; E. publicè deberi.

VI. Fruſtra denique proferri, quaſi commoda tantum ex accepta pecunia acceperint,

qui

qui in urbe remanſerant: incommoda autem
qui ad Pyræum ſeceſſerant. Nam exules ho
ſi recte cogitent maxima commoda accepiſſe.
Obſidione enim, cui impenſa eſt pecunia, fa
ctum, ut Amniſtiæ Lex fuerit decreta, ut civi
tati nunc ſuæ cives redditi ſint ac Libertati. Cu
non igitur onera ſentirent, vel ſimul cum cæte
ris ex privatis ſuis conferrent fortunis quan
tum Lacedæmoniis debebatur.

DECRETVM.

Populus cenſuit juſſitque plurimæ multitu
dinis ſuffragiis, ut æs illud alienum omnium
videretur.

EVENTVS.

Mutuam id concordiam admodum firma
vit, & primum validiſſimumque Amniſtiæ pi
gnus fuit.

JVDICIVM.

Ita rectiſſime judicatum eſt, ſive Amneſtia
ipſam Legem, ſive alias rationes ab iis addu
ctas, qui in Vrbe remanſerant videamus. Quip
pe Amneſtiæ nullus uſus aut fructus eſſe pot
eſt, niſi poſt eam ſancitam, aut non audiantu
amplius controverſiæ, in quarum Examine re
petuntur Actiones, quæ renovant eorum, qua
inter bella civilia facta ſunt ingratam memo
riam; aut ita decidantur, ac ſi partes nullæ &
factiones ante exſtitiſſent. Quid enim aliu

Amne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Amneſtia omnis propoſitum habet, quam partium & quæ inter partes geſta ſunt ſive oblivionem ſive æqualitatem. Sine hac autem non ſopitæ partes, ſed adhuc ſupereſſe videntur, & facile iterum ſunt erupturæ.

Porro ſi ad rationes eorum, qui remanſerant, reſpiciamus; ſolidum earum fundamentum in ipſa republ. poſitum eſt, cujus adminiſtrationem in ſeceſſione aliorum civium qui ſervant ſibi, nec deſerunt deſtinatum ei locum ſive caput rerum (ut loquitur Tacitus) non omittunt, merito omnia, omnia rite & pro autoritate ac ut veros Magiſtratus feciſſe cenſendum eſt. Quod adeo eſt certum, ut poſt unitis poſt civiles ſeceſſiones partibus ea quę manſit & Reip. retinuit clavum, rerum à ſe geſtarum laudandarum alteri quæ exceſſit imponat neceſſitatem; hæc autem illi non item, niſi inter Amniſtiæ pacta aliter fuerit conventum.

Tanti hic momenti, tantique ponderis eſt obſervata Reipubl. adminiſtratio; niſi enim id, quod dixi, obtineret, præſertim quo ad impenſas factas ab iis qui ſeceſſere, ſolvendis omnibus impar eſſet Reſpubl. imo plura facile ſolveret, quam quæ impenſa, cum qui ſecedunt, non publ. ſed privata autoritate aut ſua impendere aut plurima contrahere debita, ad res ſuas exequendas ſoleant. Quicquid igitur ſecedentes & Rempubl. deſerentes agunt, agere ut privati cenſentur. Reſpub. proinde à qua

diſceſſe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

diſceſſere ſive æqua ſive iniqua ſeceſſionis cauſa ſit, jure non tenetur. Quod etiam verum eſt & locum habet, ubi pars quæ ſeceſſerat ſuperior exſtitit, & adminiſtrationem Reipubl. ereptam aliis, ſuis impenſis reddidit ſibi ac redemit. Cum enim nulla in ſecedentibus ſit publica authoritas; nulla habita ſit, aut conſignata impenſarum ratio; ſi privata autoritate factis impendere ſe, opeſque ſuas Reſpubl. cogeretur: nullus finis eſſet petitionum, inſtituerenturque falſæ & iniquæ petitiones; nullis publicis rationibus redargui poſſent falſitatis. Denique cuivis avaro & iniquo in promptu eſſet titulus privatis impenſis adjutæ Reipubl.

Sane poſt ejectum Hiſpaniarum Regem confirmatamque hanc Rempubl., Ordines Fœderati haud aliter ſibi judicandum putavere. Nullas quippe admiſerunt eorum petitiones aut probarunt, qui vel ſuis impenſis vel privato nomine contractis debitis in prima ab Hiſpanis ſeceſſione cauſam egerant Libertatis. Privata enim autoritate omnia egiſſe cenſebantur. Nihil debet Reſpubl. niſi ejus rei nomine, cui publica autoritas jus ſuum & pondus adjecit. Et inconſultum præterea videbatur aperire viam omnium petitionibus, quæ pro libitu potuiſſent inſtitui & augeri. Et cum nulla eſſent publica Mandata, publicæve rationes, ad quas poterant expendi; argui, ſicut dixi, non poterant iniquitatis.

DISQVISITIO.

Quomodo cavendum, ne ſub prætextu tractationis longæ, cum adverſæ partis delegatis inſtitutæ, publica conſilia & occaſiones rerum gerendarum corrumpantur.

CASVS LIV.

Ex Belgica Hiſtoria depromptus.

POſt primos in Belgio exortos motus, ſæpe actum eſt de reconciliandis tumultuantibus Belgis ac Hiſpanis. Plurimi in eam rem indicti ſunt ac inſtituti conventus; in quibus id unum hactenus agebant Hiſpani, ut longis deliberationibus traherent tempus, poſt quas nihil eſſent conceſſuri, & interim occaſiones præſentes rerum bene gerendarum ſtabiliendæque libertatis ereptas irent Belgis. Tandem aliquando iterum Bredæ conventum eſt. Acceſſerant utriuſque partis Legati. Hiſpani omnia ordine agi & expendi volebant; ſtatuebantque, ordinem in eo verſari, ſi res factæ, ſi res particulares; ſi particularia generalis reconciliationis impedimenta primo amoverentur & excuterentur: Deinde de generali Reconciliatione firmanda ageretur. Quod cum intelligerent, ſæpe ita decepti Belgarum Legati,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

ti, quæſivere inter ſe: An eo ordine hoc con-
ventu eſſet procedendum?

SENTENTIÆ.

Alii annuendum Hiſpanorum conſiliis a
ordini ſtatuebant: Hujus autem ordinis legen
poſcere, ut de factis prius quam futuris agatu
præſertim cum hactenus facta futurorum eſſ
poſſint impedimenta, neque poſſe de reconc
liatione in univerſum agi, niſi ejus impedimen
tis ac remoris ſublatis. De his igitur tollend
primo agendum eſſe.

Alii contra contendebant: Fruſtra hunc o
dinem obſervari, niſi eo obſervato, ad æquiſſi
mum & deſtinatum finem perveniatur; qui
non obtinendus intelligatur, cui uſui futura
longas de cæteris deliberationes & altercatio
nes? Quid futurum aliud, quam ut corrum
pantur præſentes occaſiones?

Propoſitum ſibi eſſe finem *Libertatem Reli-
gionis*; ſi eam non obtineant, fruſtra de cæter
agi, fruſtra cætera omnia concedi. Itaque an
te omnia quærendum eſſe ex Hiſpanorum L
gatis: An ſalva Religionis ac conſcientiæ L
bertate Reconciliationis decernendæ accep
rint autoritatem? Si ſic, omnia ordine poſ
expediri; neque enim dubitari tunc poſſe c
optimo Eventu. Si non, fruſtra cætera omn
agi ordine; perituras interim eſſe occaſion
& ipſo conventu nihil tandem effectum ir
atqu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

atque plurimis id ſibi cognitum eſſe experimentis.

DECRETVM.

Placuit ſententia poſtrema ut ſaluberrima. Rogatum ante omnia, & priuſquam in rem præſentem veniretur: An in mandatis accepiſſent Hiſpanorum Legati permittere Religionis libertatem.

EVENTVS.

Ibi tum ſtatim intellectum eſt, eos id in mandatis non accepiſſe. Itaque & ſtatim Belgarum Legati diſceſſere; atque irriti conventus tractu non impediti, aliis occaſionibus oblatis adverſus Hiſpanos & pro aſſerenda Religionis Libertate uti potuerunt.

JVDICIVM.

Quanto rarius præclaræ occaſiones offeruntur, tanto magis obſervandæ ſunt. Sed hoſtes adverſariique eas plerunque ſpecie oblatæ pacis & longo indictorum conventuum tractu corrumpere allaborant. Quid hic facto opus eſt? Sane conventus pacis cauſa oblatos & indictos homini Chriſtiano repudiare vix licet: Interim aut durante conventu qui ineundæ pacis cauſa inſtituitur, omnia adhuc expedienda ſunt hoſtilia, donec pax ſit confirmata; aut ſi aliter pacto ſit conventum, ne conſultationum & dilationum tractu labantur tempora & occaſiones, in principio eſt

eſt ſtatim quærendum ex adverſæ partis dele-gatis: An ea concedenda in mandatis accepe-rint, quæ nos omnino deberi nobis exiſtima-mus; quibus carere nec volumus nec poſſu-mus; & denique ſine quibus fruſtra omni-a cætera conceduntur. Sin ea non habeant quidni ſub ipſa ſtatim initia conventus, ut irrit-i & noxii deſerantur. Hic ſummæ prudentiæ eſt magnumque & temporis lucrum & occaſio-num, ſtatim in exordio expiſcari, quid futu-rum ſit de ſummæ rei, ob quam conventus in-ſtitutus eſt, momento. In quo eximium illuc Belgarum conſilium fuit.

DISQVISITIO.

Quomodo ejuſmodi quædam negotia offe-rantur, quæ expediat non ſubjicere co-gnitioni Senatus, aut vocare in delibe-rationem; quæ hic laudati Præſidis mu-nia ſint ac partes.

CASVS LV.

Ex Hiſtoria Gallica deſumptus.

DVx *Alenſo ius*, *Henrici* III. Galliarum Regis frater, ambitioſi turbidique ani-mi Princeps bella Civilia adverſus fratrem exci

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

xcitaturus jam haud dubie credebatur. Nam
& conſtans de ea re erat fama; & accedebant
Alenſonii minæ, & militem occeperat jam
onſcribere. Interim factum eſt ea tempeſta-
e, ut *Alenſonius* literas miſerit ad Chriſtopho-
um *Thuanum* Parlamentarii Senatus præſi-
em, Senatui inſcriptas, quibus ei cauſæ
uæ æquitatem commendare & probare,
umque in partes ſuas pertrahere obnixe co-
abatur.

Thuanus anxius animi, fideliſſimis Amico-
um è Senatu in ædes ſuas privatim vocatis, in-
ituit apud eos conſultationem: An in pleno
enatu ejus argumenti literas prælegere & ſu-
er iis ſententias omnium rogare, nunc tem-
oris expediret.

SENTENTIÆ.

*Erant, qui in pleno Senatu exhibendas eas
eſſe exiſtimabant.*

I. Senatui inſcriptas eſſe literas; ideoque ei
adendas. Senatum non ſolum eſſe Præſidem,
ed ejus collegas. Itaque quod omnes ſpecta-
et, unum illum ſibi vendicare non oportere.

II. Ejuſdem Senatus eſſe ſuſcipere cogni-
ionem cauſarum controverſarum, non tan-
um Populi, ſed etiam Regii ſanguinis Princi-
um, atque in ea & æquitatis pariter & tran-
uillitatis publicæ conſilia inire; cur igitur id
Alenſonio negaretur.

III. Ne-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

III. Neque videre ſe quicquam in ea re periculi aut diſcriminis eſſe. Aut enim in Senatu omnes diſſenſuros ab inſtituto *Alenzonii*, aut quoſdam ex eo id probaturos. Si omnes diſſentiant, autoritatem totius Senatus in vulgus meliorem facturam Regis, deteriorem & inferiorem *Alenzonii* cauſam. Sin vero quidam faveant, intereſſe Regis pariter & Senatus, ut intelligant, qui *Alenzonio* in occulto faveant. Nam à cognitis tutius caveri poſſe, quam ab iis, qui in occulto nocent.

Thuanus, quem ego ſanctiſſimum graviſſimumque ea tempeſtate virum fuiſſe invenio alia omnia teſtabatur.

I. Inſcriptas quidem Senatui literas, ſed indignum cognitione Senatus, & noxium Reip. eſſe earum argumentum, ideoque merito habendas tanquam Senatui non inſcriptas. Magiſtratum non compellari intelligi, niſi accedat debita in Magiſtratum compellantis veneratio. Hac ratione in bene conſtitutis Rebuspublicis rejici literas & compellationes, in quibus ve[l] titulis tantum Principum aut Magiſtratuum ſi[t] aliquid detractum. Si id in titulis, quanto majorem venerationem deberi in argumento: quod niſi æquum, niſi ſalutare Reipublicæ, niſi extra culpam ſit diſtrahendi in partes Senatus neutiquam admitti exhiberique oportere. In malè facta conſtitutas eſſe pœnas. Pœnam malæ & iniquæ rogationis eſſe, eam rejicere & non admittere rogantem.

II. Ve

II. Verum quidem eſſe ad Senatum ſpectare ſimilium cauſarum cognitionem; verùm interim quædam eſſe, quæ in controverſiam in Republ. non debeant vocari. Ejuſmodi eſſe molitiones adverſum Regem & Rempubl. Si igitur de iis controverſiam inſtituere non liceat, niſi contracto crimine læſæ Majeſtatis, neque profecto licere ea in deliberationem vocare.

III. Deliberare de rebus oblatis nihil eſſe aliud, quam dubitare an æquæ ſint an iniquæ. Nam de re dubia tantum inſtituuntur deliberationes. Atqui an Regi arma inferenda ſint civilia, dubitari nec poſſe nec debere.

IV. Scire ſe in Parlamentario Senatu haud paucos eſſe, qui *Alenzonio* faventes, minus bene cupiant aut cauſæ Regis aut Publicæ tranquilitatis. Præſtare autem nunc non aperiri illis occaſiones, *Alenſonii* cauſam in Senatu approbandi. Sic enim futurum, ut palam in partes diſcedat Senatus: quid ex eo futurum aliud quàm Rempubl. diſtractam? Nam in quas partes Senatum imprimis Supremum diviſum intelligit populus, in eas ſtatim ſe partitur. Nam, ut ille loquitur:

Scinditur incertum ſtudia in contraria vulgus; præſertim ſi in extremis Magiſtratibus horum aut iſtorum ſtudiorum inveniat ac intelligat eſſe autoritatem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

V. Præſtare *Alenzonii* literas Regi offerre quam Senatui. Regi, quo ſibi in tempore caveat, cognitis prius adverſantium conſiliis, excogitetque in tempore rationes, quibus orituros motus aut ſiſtere poſſit aut propulſare. Non Senatui, ne pariter initium fiat, & curæ Regis pro defendenda publ. tranquillitate, & curæ eorum qui in Senatu *Alenzonio* faventes, eam ſtatim ad pacem publ. turbandam eſſent converſuri.

VI. Denique Præſidis eſſe non tantum deferre cauſas oblatas ad Senatum, & de iis ſententias rogare: ſed etiam diligenter animadvertere, quid referendum ſit, quid non referendum ad Senatum. Ita quæ adverſus facta & non movenda decreta, quæ ad alterius Magiſtratus cognitionem ſpectantia, quæ in ſe ac prima fronte iniquiſſima, quæ ad diminutionem Autoritatis Senatus, quæ ad excitandas turbas comparata & diſtrahendum Senatum aliaque ejuſmodi poſtulantur; ad Senatum referre præſidem non poſſe nec debere. Iam autem argumentum literarum *Alenzonii* quid eſſe aliud quam Seminarium motuum ac turbarum?

DECRETVM.

Placuit ut in pleno Senatu non exhiberentur *Alenzonii* literæ, ſed Regi offerrentur.

EVEN-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

EVENTVS.

Ita factum eſt, ut in factiones diviſus palam non fuerit, ut nullorum è Senatu autoritate, in qua momenti plurimum, pro ſe uti potuerit *Alenzonius*: ut denique Rex in tempore rebus ſuis proſpicere ad contraria ſtudia per literas *Alenzonii* illis non excitatis, qui *Alenzonio* in Senatu favebant.

JVDICIVM.

Rectiſſimè profecto & pro ratione turbatiſſimi temporis & Reipubl. cenſuit *Thuanus*. Non deliberandum de iis eſt in Republ. de quibus nefas eſt cogitare; non deliberandum etiam de rebus ad turbam comparatis inter eos qui nihil æque cupiunt quam turbandæ Reipubl. occaſionem ſibi dari.

Generatim igitur hic diſcere eſt, ad providentiam Præſidis imprimis ſpectare, ut accurate dijudicet, qua de re ad Senatum referat, quam ad eum referre non debeat: Et ſi quæ referenda videantur, ut conſideret quando commodiſſime referenda ſint, & cujus ingenii & ſtudii illi ſint, ad quos ſunt referenda. Eſt itaque ejus ſubinde aut non referre rem oblatam ad Senatum, aut in commodiora tempora differre relationem. Hæc enim virtus ejuſmodi eſt, quæ præcipua Præſidis boni munia contineat atque abſolvat.

In Batavorum Republ. haud aliter ſub ini-

tium Civilium bellorum turbarumque judicatum ſemper fuit. Cum enim Magiſtratibus urbanis intereſſent alii faventes Hiſpanorum Imperio, alii faventes revocandæ libertati; atque ab Hiſpaniarum Rege gratiſſimæ plures in ſpeciem literæ ad eos deſtinarentur, quibus meliora Imperia polliceri videbatur: Præſides fere & qui meliori cauſæ erant addicti, literas ejuſmodi diſſimulandas in Magiſtratuum conventu, atque apud populum, prudenter exiſtimabant.

DISQVISITIO.

An delinquentem contra Rempubl. excuſare id poßit, ſi delicti cauſam non in ſe, ſed in alio fuiſſe oſtendat.

CASVS LVI.

Ex veteri Græcorum Hiſtoria depromptus.

R*Hodii* negotii publici expediundi cauſa, quoſdam legaverant Athenas. Hi, cum ſibi Quæſtores ſumptum, quem dare oportebat, non dediſſent quibus diebus Lex præſtituerat, ut in Legationem proficiſcerentur; profecti non ſunt. Ergo hoc nomine inſtituta eſt eorum accuſatio, & quid de ejuſmodi Legatis fieri oporteret, multa contentione inter Rhodios eſt quæſitum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

SENTENTIÆ.

Legati hoc nomine accuſati, nihil defendebant, quàm ſumptum, qui de publico dari ſolebat, ſibi à Quæſtoribus datum non eſſe. Itaque nullam culpam ſuam eſſe dilatæ Legationis, ſed Quæſtorum: Neque ſe, ſed hos Legationi impedimento fuiſſe. Jam autem neminem luere propter culpam alienam.

Accuſatores vero, & è Magiſtratu Rhodiorum plerique contra aſſerebant.

I. Culpam quæſtorum, ſi quæ eſt, non ad hoc judicium pertinere: ſed ſolam eorum, qui accuſabantur. Suo quemque officio conſulere debuiſſe; nec, ſi illi peccaſſent, legatos etiam peccare oportuiſſe. Si illi deliquerint, poſſe illos ſeparatim quoque accuſari: neque enim cum horum defenſione illorum accuſationem eſſe conjungendam.

II. Nam utut concedatur peccaſſe Quæſtores, nō ideo minus peccaſſe legatos videri. Nam hos ſuis ſumptibus potius proficiſci debuiſſe, quam quantum ad ſe attinet commoda Reip. prodere; quippe & Remp. cui naturaliter & civiliter obligati ſumus, cuique accepto legationis munere hi magis quam cæteri erant obligati, potuiſſe, quod impendiſſent majore cum fœnore reſtituere.

III. Quin vero ſaltem Magiſtratum docere eos de contumacia, vel negligentia quæſto-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

rum debuiſſe. Quæ cum à Legatis ſint omiſſa, delicto eos non vacare; nam Reipubl. negotia ex Mandato gerenti non ſufficere pro defenſione allegare, ab aliis injecta impedimenta, ſi ea quavis ratione, qua potuit, tollere & impedire ipſe non fuerit conatus.

IV. Qui perſonam publ. gerit, & publica mandata exequenda ſuſcipit, & quidem ejuſmodi, quæ differri non poſſe intelligit, quæ neceſſario omnino ſunt exequenda: nō poſſe aut debere excuſationem haud peracti negotii aut mandati petere, ab impedito uno aut altero exequendi modo. Modos rerum agendarum varios eſſe. Eos induſtriæ eorum relinqui, quibus agendæ res ſunt demandatæ. Quibus mandat Reſpubl. rei neceſſariæ paratam præſentemque executionem, omnia mandaſſe videri. Omnia igitur alia molienda fuiſſe Legatis à Quæſtoribus rejectis, quo explerent neceſſariam legationem.

DECRETVM.

Juſta accuſatio viſa eſt & damnati ſunt Legati.

EVENTVS.

Tanto major cura excitata eſt in illis, qui publica negotia impoſterum eſſent geſturi.

JVDICIVM.

Certe quod proteſtati non fuerint, Legatorum cauſa deterior fuit, meritoque ſunt damnati.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

nati Quam diu ſuperſunt alii agendi modi, ad intermiſſæ demandatæ Actionis excuſationem non ſufficit in Republ. unius aut alterius modi oblatum impedimentum allegare. Nam, qualis eſſe debet, idonea Reipubl. cura omnia includit.

Aliter tamen judicandum, ſi quemadmodum nonnunquam contingit, certus & definitus aliquis modus agendi autoritate publica ſit demandatus.

DISQVISITIO.

Quomodo in adminiſtranda Republ. ex diverſis conſiliis, quorum ſingulis ſuæ ſunt rationes, non ſemper illud eligendum ſit, pro quo militant validiſſimæ rationes: ſed pro quo maxime militat præſens rerum ac temporum conditio, executioni accommodata.

CASVS LVII.

Ex Hiſtoria Belgica petitus.

CReſcentibus ſuperiore ſeculo, per Tyrannidem Præfectorum Hiſpanorum Belgarum motibus; miſſus tandem in Belgium eſt juſſu Regis Dux *Albanus*. Quæſitum vero ante omnia in ſecretiori Regis conſilio: An ſevere,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

ut ante; an vero mitius cum Belgis agendum videretur?

SENTENTIÆ.

Alii mitiora conſilia præ cæteris laudabant.

I. Eam indolem Belgarum Gentis eſſe, ut non niſi & ſalva libertate & molli imperio in obſequio poſſit contineri. Optimam vero eſſe illam Imperii rationem, quæ moribus & imperio ſubditorum, quantum licet, eſt accommodata.

II. Hactenus Belgio à Rege impoſitos nihil profeciſſe per exercitam ſeveritatem: alia igitur & contraria remedia eſſe tentanda; exemplo Medicorum, qui ubi priora ſucceſſu caruere, alia & ſæpe contraria ac diverſa curandis ægrotorum corporibus ſolent adhibere. Inutilem eſſe illam contumaciam cum in Republ. in eo conſilio perſiſtitur, per quod nihil hactenus eſt profectum.

Albanus contra, Severius quam ante Belgas habendos eſſe exiſtimabat.

I. Fateri ſe, indolis gentis habendam eſſe rationem; jam autem eam Belgarum ſpecie ac prætextu Libertatis in licentiam & exuenda Principum Imperia pronam eſſe ac proclivem: ſeveritate igitur Edictorum, eorumque conſtanti executione lupatum ei neceſſario eſſe injiciendum. Nam lenitatem Imperii non futuram,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

ram, niſi effrenis licentiæ, quæ jam ſatis prorupit, incitamentum.

II. Gentem, quæ non amet Principem, metu in officio contineri debere; amare illam & clementi mollique imperio eam amplecti, nihil aliud eſſe, quam ſe odiſſe. Jam autem Belgarum in Hiſpanos odium eſſe plus quam Vatinianum.

III. Severitate quidam hactenus nihil profectum: ſed cauſam haud eſſe in ipſa ſeveritate, ſed in nimis remiſſa ſeveritate eorum, qui hactenus Belgarum rebus regundis ſunt admoti. Non ſatis magnam eam aut contumaciæ parem gentis fuiſſe: quæ cum in dies magis magiſque adverſus Regem & ejus mandata inſurgat, quidni ſeverius impoſterum haberetur.

IV. Si etiam leniora quam ante nunc admittantur Imperia, perire omnino Regis authoritatem, infringi vim eorum quæ jam promulgata ſunt, Edictorum. Denique ubi quis ſemel gratificatur contumaciæ ſubditorum, aperiri viam perpetuæ cuidam dedignationi parendi: Proinde ſalva Regis autoritate non poſſe quicquam remitti de Edictorum ſeveriſſima Executione.

V. Denique jam partem Belgarum deſciviſſe; cæteros de eo deliberare & ſecuturos Exemplum. Qui deliberant, jam deſciviſſe: quidni jam vim meditantes alibi, alibi infe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

rentes, vi ſub officium revocarentur. Nam nimis impar eſſe Reipubl. curandæ remedium *Lenitatem* & *Modeſtiam* inermis Imperii illis opponere, qui jam partim ſunt armati.

DECRETVM.

In Hiſpanorum conſilio graviſſimæ ſunt viſæ *Albani* rationes, placuitque ejus ſententiam approbare.

EVENTVS.

Aucti ea ſeveritate Motus Belgarum ſunt, & ſub *Albano* integræ ab Hiſpanis Provinciæ deſcivere.

JVDICIVM.

Nemo profecto negare poterit, quin *Albani* Ducis conſilii validiſſimæ extiterint rationes. In ſingulis enim momentum maximum eſt, ſi recte attendamus. Interim tamen non bene nec ex utilitate Hiſpanorum Regis factum eſt, quod id conſilium fuerit admiſſum. Cujus rei ſi quis ex me cauſam quæret, non aliam attulerim, quam quod hoc Albani conſilium facilius inter deliberandum rationibus probari poterat, quam hoc rerum ac temporum ſtatu executioni utiliter mandari.

Publica conſilia igitur non ex rationibus ſimpliciter; ſed ex futura etiam executione poſſibili aut impoſſibili expendenda ſerio ſunt. Melius eſt quod minus probes & exequi poſſis,

ſis, quam quod magis probes & exequi non poſſis. Plus virium nunc erat Belgis quam ut opprimi poſſent aut flecti, minus virium in Belgio Duci *Albano* erat, quam ut ad optatum conſilii eventum cœpta imperandi ac retenta auctaque ſeveritate poſſet prævenire.

Denique ad publica conſilia admovendus, perpetuæ hæc legis habeat loco. Conſultantem non tantum vires rationum ſed Conſilium hoc aut illud amplectentem ſuas etiam ſpectare oportere; quæ ſi minores ſint, maximæ prudentiæ loco eſt, minora conſilia majoribus præferre.

DISQVISITIO.

Quomodo poſt bella Civilia inter Principes & ſubditos exorta, ineundæ, ſanciendæque ſint Pacificationes, & quanta cura ad eorum formulas ſit attednendum.

CASVS LVIII.

Ex Hiſtoria Belgica excerptus.

POſt commiſſos primum inter ſe Belgarum Ordines & Hiſpaniarum Regem, ne latius ſerperent civiles motus, de Pacificatione, ut loquuntur Gandavi, quæ Flandriæ urbs eſt, actum fuit. Quæ cum libertatis Belgarum abun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

de ſatis haberet rationem, utrinque ſancita, & Pacificatio Gandavenſis eſt appellata. Verum cum poſtmodum plurimis illa modis infringeretur, iterum Bella Civilia exarſere. Quibus dein ſopiendis, interponentibus ſeſe Cæſare & Germaniæ Principibus, Anno 1579. Coloniæ Vbiorum indictus eſt conventus. Vbi cum conveniſſent & Regis & Ordinum Legati, variæ pacificationis formulæ propoſitæ ſunt, & de ſingulis acute eſt diſputatum.

SENTENTIÆ.

Belgarum, qui libertatem ſuam læſam cauſabantur, Legati Pacificationis ineundæ hos articulos & conditiones hac forma & phraſi conceptas propoſuere.

I. Concedetur utrinque perpetua oblivio ſive Amneſtia omnium eorum, quæ à tempore exortorum primorum motuum & illorum cauſa, quocunque modo & loco tam generaliter quam ſpecialiter aut particulariter facta ſunt, ita ut eorum nulla fiat amplius mentio, exprobratio aut inquiſitio, haud aliter quam ſi ea nunquam accidiſſent.

II. Rex Hiſpaniæ gratum, ratumque habebit, quicquid factum, contractum, conſtitutum, decretum, concluſum, definitum, proviſum, aut quoquo modo actum eſt per Archi-Ducem Auſtriæ Matthiam, Ordineſ-

que Generales & particulares, tam id quod negotium bellicum quam politicum concernit.

III. Rex promittat rata ſe habiturum, & præſentium tenore rata habebit, non modo omnia Privilegia, jura, uſus, antiquaſque conſuetudines, cujuſcunque Provinciæ, Status, Civitatis & Territorii: verum etiam conſentiet & concedet, ut omnes Provinciæ generatim & quælibet earum ſingulatim frui queant & fruantur Privilegio Brabantis conceſſo, videlicet ut liberati omnes Ordines ſint, nec teneantur ſtare præſtito juramento fidelitatis, ſi Princeps ante dictaPrivilegia, uſus & conſuetudines non obſervaverit. Secundum cujus Privilegii præſcriptum ſi contingat eadem Privilegia, conſuetudines aut articulos, hac Pacificatione ſanciendos infringi, dictæ Provinciæ generatim liberatæ à jurejurando habebuntur. Integrum illis erit alium Gubernatorem vel Principem eligere, quem expedire ſibi exiſtimabunt, tam quia omnes Provinciæ hoc reſpectu æquali Privilegio utuntur, quam etiam, quia jusjurandum & Obligatio Principis ac ſubditorum reciproca eſt.

IV. Omnes milites quotquot ſunt extranei hujus aut iſtius partis auſpicia ſecuti intra ſex hebdomadum ſpacium, ex Belgicis Ditionibus excedant.

Prin-

Princeps Parmenſis Militiæ Hiſpanorum præfectus deſeret illico oppida & loca quæ occupat detinetque poſt pacificationem Gandavenſem initam, aut obſidet aut aggreſſus eſt impræſentiarum. Eorundem extraneorum militum loco oppidis & arcibus quibus expedire videbitur, imponantur milites Belgæ natione, qui durante bello civili à partibus ordinum ſtetere, qui quidem milites præter fidelitatis juramentum, quod Hiſpanorum Regi præſtabunt, ut Provinciarum Principi ac legitimo Domino, jurabunt inſuper fidelitatem Patriæ, Ordinibus Generalibus, & particularibus Provinciarum quarum Vrbibus imponentur; ac imprimis articulorum hac Pacificatione ſanciendorum obſervationem.

V. Captivi omnes utriuſque partis, nullo redemptionis pretio ſoluto dimittantur.

VI. Et quia Comes Bueranus, Principis Auriaci filius ex oppido & Academia Lovanienſi vi extractus avectuſque ex Belgio in Hiſpaniam eſt contra Privilegia tum Illuſtris Academiæ, tum Brabantiæ Ducatus: idem Comes ſtatim reſtituetur in libertatem, remitteturque in Oppidum Antvverpienſe, poſt duos ab hac pacificatione menſes exactos.

VII. Quilibet utriuſque partis quod ad bona immobilia, in integrum reſtituetur, non obſtante qualicunque abalienatione, facta à tempore Pacificationis Gandavenſis, atque etiam

quoad

quoad bona mobilia, non diſtracta, aut abalienata.

VIII. Quotquot Belgarum calamitate temporum compulſi in externas Ditiones ſe recepere, ubi viſum erit in Belgium revertendi habebunt poteſtatem, ea lege ut Fidelitatem Regi, patriæ Ordinibus & obſervandis hujus pacificationis pactis jurent.

IX. Pacificatio Gandavenſis optima & haud infracta fide obſervabitur.

X. Ad iſta in iis Provinciis, Civitatibus & locis, ubi Religio, quæ dicitur Reformata, Confeſſio Auguſtana vel pax Religionis, dicta Religions-Vrede / recepta eſt, omnia in ſuo ſtatu in quo nunc ſunt permanebunt, ita ut à neutra parte contra iri poſſit. Qua in re concedenda, nulla moveri debet difficultas, quia alias poſſibile non eſt, invenire idonea remedia ſtabiliendæ ſecuræ pacis & publicæ tranquillitatis; & ſi quis alium hic ordinem obſervandum urgeret, non niſi majoribus noviſque motibus occaſionem præberet.

XI. Gubernatio Generalis Belgii manebit penes Archiducem Auſtriæ Matthiam iis conditionibus in quas juravit. Quem ſi mori contingat, aut ſi ipſe forte alio ſe conferre vellet; Regi Hiſpaniæ integrum non erit alium eligere Gubernatorem, niſi Ordinibus gratum; qui tenebitur juramento confirmare eas leges ac conditiones quibus Matthias Archi-Dux ad guber-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

gubernandum Belgium vocatus ſit.

XII. Nulli impoſterum admittentur ad Provinciarum, Civitatum, Caſtellorum, Munimentorum, Centurionatus gubernacula aut alias militiæ Præfecturas, neque ad Conſilia ſtatus, aut alia publ. majoris momenti munera, niſi nati Belgę, niſi rebus agendis idonei, niſi qui durantibus Bellis ab Ordinum partibus ſtetere, denique non niſi qui grati ſint acceptique Civitatibus ac Provinciis, in quibus ſuas functiones exercere debebunt; qui ſolemniter etiam jurare hanc pacem & Privilegiorum & Conſuetudinum omnium obſervationem tenebuntur.

XIII. Quia verò Belgium incidit in has Calamitates & miſerias ortas ex bello, cujus cauſſa eſt penes *Iohannem Auſtriacum* Privilegiorum Belgii violatorem, quodque etiam Ordines coacti ſint, magnas pecuniarum ſummas pendere Tribunis, Centurionibus & militibus, quibus privatim à Rege ſolvi ſtipendia debebant, eâ ſpe futurum, ut publica Belgii tranquillitas hoc pacto conſervaretur: Rex Hiſpaniæ reſtituet eam ſummam, quam militibus ſolverunt, quæ exſurgit ad decies centena millia coronatorum. Idemque Rex eoſdem Ordines exonerabit à reliquis omnibus obligationibus, quibus dictis militibus ſe obſtrinxerint; quia conditiones ſub quibus eæ peractæ ſunt, non ſint adimpletæ.

XIV. Et quia Ordines obſtricti ſunt Regi-

næ

næ *Angliæ* propter Amicitiam, vicinitatem, Societatem & auxilium ab ea ad utilitatem publicam acceptam: ipſa reciprocè ſub hujus Tractatus Legibus comprehendetur in confirmatione antiquorum fœderum perpetuo inter Principes ejus Regni & Belgii conſervatorum.

XV. Similiter ſub ejuſdem Tractatus Legibus Dux Andegavenſis, Regis Galliarum frater continebitur tanquam defenſor Libertatis Belgii: ubi etiam comprehendentur omnes alii Confœderati dictorum Ordinum.

XVI. Hic Tractatus reciprocè ſolenni juramento præſtito confirmabitur, & à Rege intra duorum Menſium ſpacium more ac ritu ſolemni approbabitur.

Articulorum hujus Pacificationis Exemplum Hiſpaniæ Legatis Legati Ordinum obtulere, petentes ut omnibus accuratè excuſſis mutarent quæ mutanda cenſerent, & mutatos à ſe Ordinum articulos eorum Legatis denuò examinandos præberent. Abnuebant verò id agere Hiſpanorum Legati & novam ſibi potius condendam Pacificationis formulam putavere. Si enim hic aut alibi verba quædam in articulis, nomine Ordinum oblatis, mutarentur futurum videbant, ut ex quantilla etiam mutatione artes ſuæ patefierent, & ea conſilia aperirentur, quibus cognitis totum pacificationis negotium turbaretur.

Exem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Exempli Gr. Inter alia articulis à ſe exhibitis inſeruerant Ordines, ut Præſidiarius miles Civitatibus imponeretur Belga natione & Ordinibus gratus. Illa verba (*Ordinibus Gratus*) Hiſpanis diſplicebant, quibus in articulo ab Ordinibus exhibito, palam expunctis, Ordines non aſſenſuros & Conſilia omnia Hiſpanorum ſuſpecta habituros. Conſultius itaque videri novos articulos condere, in quibus ea verba omitterentur. Omiſſa enim in novo ſcripto aut inſtrumento, non tam facilè in oculos incurrere, quam in veteri & exhibito jam Inſtrumento mutata.

Nimirum Callidè, ad ea quæ in ſcripto alieno expunguntur maxime attendi, intelligebant. Cum enim nemo ſine gravi cauſa hîc aliquid expungere aut mutare cenſeatur: ii quorum mutantur Formulæ tanto majorem ſibi cauſam eſſe exiſtimant, ob quam nolint mutari. Quod præcipuè locum habet, ubi utrinque de Pactis inter partes decernendis agitur.

Poſt quæ Ordinum Legati petiere, ut ſaltem ſingulis articulis à ſe oblatis, Hiſpanorum Legati ejuſdem argumenti articulos ſuos ſubjicerent, aut ſub oblatis ſingulis de iis ſententiam ſuam explicarent. Tanto enim faciliorem & minus obſcuram futuram de ſingulis utrinque deliberationem.

At verò id quoque facere abnuebant Hiſpani.

ni. Nam ut Contraria juxta ſe poſita magis e-
lucеſcunt (ſicut Philoſophi loquuntur) ita cal-
lidè animadvertebant verſipelles Hiſpani, ſi ar-
ticulos ſuos ſingulos, ſingulis Ordinum ejuſ-
dem argumenti apponerent, opponerent, aut
ſubjicerent, tantò cautius Ordinum Legatos
illos inter ſe collaturos, & facilius mutata
animadverſuros.

Malebant igitur illi & conſultius putabant Hiſpani novos articulos novis formis concipere: eoſque ſeorſim non adjectis aut adſcriptis Ordinum articulis examinandos exhibere; hac enim ratione facilius ſe circumventuros Ordinum legatos exiſtimabant.

Igitur aliud pacificationis exemplum Hiſpani exhibuere; in eo articuli articulis Ordinum ordine non reſpondebant, quo horum Legatis difficilior & impeditior collatio redderetur. In eodem quoque Inſtrumento, quæ annuere & permittere conſtituerant, multis verbis amplificavêre & uberioribus longè formulis uſi ſunt quam Ordines, quò hac ratione Legatos Ordinum ineſcarent, & minus ab illis attenderetur ad alia; quibus cum aſſenſum omninò præbere nollent Hiſpani, reſtrictioribus in iis formulis utebantur. ut Ecce:

Articulum de *Amneſtia* ampliſſimis verbis expreſſère, & ſupra Ordinum formulam ita duxere, ne qua ad nutriendam animorum diffidentiam occaſio quoquo modo ſuperſtes videri

deri queat relicta; atque eatenus ad univerſum metum, ſcrupuloſque omnes tam natos quam naſcituros ex animis ſubditorum planè radicitus evellendos. Placuit ſuæ Majeſtati, ut Generalis utrinque oblivio omnium illorum, quæ ab exordio primorum motuum accidêre, decernatur; ita ut eorum memoria perinde evaneſcens, ſepultaque intereat, ac ſi non accidiſſent: diſtrictè interdicens omnibus non ſolum Procuratoribus, Fiſcis, aliiſque officiatis, verum etiam quibuſvis perſonis publicis privatiſve, ne deinceps rerum quarumlibet præteritarum occaſione ulli negotium faceſſere præſumant, &c. & alia plura ampliſſima, quæ in eam rem ſequuntur.

In eodem etiam Inſtrumento Hiſpanorum Legati dubiis quibuſdam dicendi Formulis utebantur, quibus quæ omnino in ſpeciem admittere nunc & concedere videbantur, poſt ſancitam Pacificationem ut irrita & vana & non conceſſa eludere potuiſſent. ut Ecce:

De Obſervatione Privilegiorum Provinciarum Belgii Articulum hoc pacto conceptum exhibuere.

Rex Vaſallis ſubditiſque ſuis ſerio promittit ac pollicetur impoſterum ſervare, manutenere; imò, ſi opus videbitur, de novo firmare, omnia & ſingula jura, Vſus, conſuetudines, immunita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

munitates, Exemptiones & privilegia quarumlibet Provinciarum, Civitatum, Communitatum, aliorumque Privatorum omnium, tam in genere quam in ſpecie, pro ut iiſdem uſi fuêre aç fruebantur eô tempore quo S.M. dictis Provinciis olim ſolemniter inauguratus promiſit; & ſicubi eadem ipſa Privilegia interea temporis ullam infractionem ſive violationem paſſa fuerint, nihil promptius fuerit quam eadem inſtaurare & priſco vigori ſuo reſtituere. Sanè ſi quis articulum illum inſpiciat, primâ fronte Ordinum Articulo ea de re concepto, ex amuſſim reſpondere videbitur. Latet interim anguis in herba; & Ordinum Legati ſummum fucum deprehendere. Nam quanquam revera eadem contineret quæ Ordines poſtularent: diſplicebat tamen, & ſuſpicionem merito movebat reſtrictio illa verbis his concepta ac inſerta, *pro ut iiſdem uſi fuere.*

Suſpectam dico meritò eam habuere, quia poſt pacificationem ſancitam cum Belgis de uſu vel non uſu Privilegiorum diſputaturus & data commoda occaſione novas controverſias Rex Hiſpanorum moturus credebatur.

Quare ſatius eſſe putabant dubiam illam & ad novas lites excitandas comparatam formulam omitti, & ut in ſuis articulis fecerant generalem & omnimodam, ſine ulla ejuſmodi reſtrictione proponere & admittere Privilegiorum

giorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

giorum obſervationem. In eodem etiam In
ſtrumento ab Hiſpanis oblato, uno tantum vo
cabulo detracto, quo uſi Ordines erant, irritam
fecere cæterorum omnium quæ concedeban
tur præſtationem. ut Ecce:

. Articulus de Præſidiario milite civitatibu
Belgii imponendo ita concipiebatur:

Et quantumvis Rex olim, licet invitus mo
tuum tunc temporis exortorum occaſione co
actus fuerit peregrinum militem tuendæ auto
ritatis ſuæ cauſæ in Belgium inducere: tamen
paterne inſpiciens ad onera & gravamina ſub
ditorum, ſtatim à pace promulgata mandabi
omnibus, ad unum uſque extraneis militibus
quo citra moram Provinciis Belgicis excedant
eorumque urbibus Arcibuſque milites natu
rales Belgæ ſubſtituantur.

In eo & Ordinum Legati, viri Cautiſſim
verbum unum detractum petitioni ſuæ depre
hendere, quo totius beneficii non hoc tan-
tum articulo, ſed & in cæteris omnibus con
ceſſi uſus irritus reddebatur; Propoſueran
enim Ordines, ut Civitatibus non tantum im-
poneretur miles Belga natione, ſed *Ordinibu*
Acceptus & Gratus; quod poſtremum omiſe-
runt Hiſpani. Omne tamen totius Pacificatio-
nis fundamentum in hoc poſitum erat. Belga
enim Miles Ordinibus ingratus & potius in
augendam Regis Dominationem pronus,
quam in tuendam Belgarum libertatem cu-
jusvis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

jus vis extranei militis & hoſtis loco futurus erat. Itaque ſuam hic formulam retineri Ordines omnino voluere.

In eodem inſuper inſtrumento ab Hiſpanis exhibito, in eum modum articuli quidam concepti extabant, ut callide, quæ certa eſſe debebant, incerta fierent, & tamen quaſi certa proponerentur, pluſque futuræ poſt ſancitam Pacificationem interpretationi Regis quam Ordinum ſecuritati relinqueretur. ut Ecce:

Articulus de ratis habendis illis omnibus quæ à Matthia Archiduce Auſtriæ & Ordinibus durante bello civili eſſent decreta ita offerebatur conceptus atque concinnatus: Decreta vero juxta ac Diſquiſitiones & Ordinationes per Archi-Ducem Matthiam & Ordines Statuum à tempore ultimarum turbarum ſub auſpiciis S. M. emanatæ, tametſi notoriè conſtet, legitimæ facultatis defectu viribus nequaquam poſſe ſubſiſtere: tamen ſtudio promovendæ hujus reconciliationis S M. conſentit, ut pro legitimis & validis habeantur, ſuoſque debitos ſortiantur effectus, quo ad beneficia dignitatis, officia aut alias quaſvis res quæ ſolent eſſe poteſtatis ac diſpoſitionis ordinariæ illorum qui tenent locum Gubernatoris dictarum Provinciarum, non autem quo ad ea quæ propriæ perſonæ S. M. reſervantur; aut ſi quæ facta ſint contra jura, Privilegia, aut immunitates Patriæ tam in generali quàm in ſpeciali ac particulari.

In

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

In eo articulo Ordinum Legati vim ſanciendæ Pacificationes omninò infringi & everti videbant. Itaque excepere nolle nunc temporis eam Diſputationem ingredi, An Diſpoſitiones & Ordinationes per Archi-Ducem Matthiam & Ordines facta ac decreta Legitimæ facultatis defectu careant. Quæſtionem hanc alterius eſſe loci: Sed hoc ſe nunc ſolum velle admonere, Articulum hunc Paci omninò contrarium eſſe, ex quo nimirum infinitæ contentiones & lites inter Subditos & Regem poſſent exoriri: quarum evitandarum cauſa, nihil arbitrari ſe magis conducturum Regi aut Reipublicæ, quàm ſi Formula Articuli ab Ordinibus, in eam rem exhibiti, Pacificationis Pactis infereretur, ſanctèque obſervaretur.

In eodem etiam Inſtrumento Pacificationis ab Hiſpanis oblato, obſervabant Ordines quoſdam Articulos, qui obligatorii non erant (quemadmodum JCti loquuntur) in quibus nimirum Hiſpaniarum Regis officia potius quam debita exprimebantur: cum interim nulla Pacificationum certa aut immota vis eſſe queat, niſi partibus omnia non jam ex officio, ſed ex pactorum præſcripto neceſſario agenda imponantur.

DECRETVM.

Cum æquis Ordinum poſtulatis & eorundem Legatorum cautionibus neceſſariis ſatisfacere Hiſpani abnuerent, à ſancienda pacificatione

catione illi ſibi abſtinendum putavere.

EVENTUS.

Ita factum, ut majorem ſecuritatem Belgarum Reipubl. bellum continuatum conciliarit; quæ iniquis ac ſubdolis pacificationis pactis non tantum fuiſſet ſubverſa, ſed ſimul etiam ejus revocandæ omnis omnino occaſio impoſterum ſublata.

JUDICIUM.

Non unum hic ſe obſervandum offert illis, qui ad ejuſmodi officia ac negotia publica expediunda vocandi ſunt.

I. Monemur in pactis Pacificationum cum partibus ineundis maximè ad ea & eorum formulas eſſe attendendum; circa quæ aliter atque aliter exprimenda, partes quibuſcum nobis res eſt, maximè hærent & occupantur.

II. In pactis Pacificationis curandum, ut non nomen ejus, ſed vis obtineatur. Vis obtinebitur, amotis, rejectis aut correctis formulis, aut etiam dilucidius explicatis, de quibus poſt ſancitam eam controverti poſſit ac dubitari.

III. In iiſdem nihil partium judicio aut arbitrio in exequendis pactis, omnia indubitatis ac immotis formulis eorumq; inevitabili præſcripto ſunt relinquenda. Si enim arbitrio partium quid relinquatur, non illæ neceſſitati pacificationis obſervandæ; ſed hæc illis ſubeſt, & pro arbitrio & occaſione infringitur, mutatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

IV. Denique omnino abſtinendum eſt ab ineundis illis pacificationibus, in quibus partes plus pace quam bello petunt.

DISQVISITIO.

Quomodo in Republ. comminiſci liceat ac expediat vectigalia, quæ cum minimo & propemodum nullo ſubditorum onere ſunt conjuncta, & tamen Reipubl. utiliſſima futura.

CASVS LIX.

Ex Belgarum rebus petitus.

MAgna pecuniæ vi opus habet Fœderatorum Reſpubl. ad ſuſtentandum tot annorum totque impenſarum cum Hiſpanis bellum. Opes autem quibus Fœderatorum Reſpubl. finitur non ſunt aliæ, quam quæ à ſingulis Fœderatorum Provinciis in commune ærarium inferuntur. Colliguntur illæ ex impoſitis ubique & acceptis vectigalibus ac tributis, quæ in principio eadem in omnibus Provinciis recepta fuere. Sed id iniquum poſtea uſu deprehenſum eſt, idque ob diverſam ſingularum Provinciarum conditionem. Cum enim E. G. ager Geldriæ non tam fœcundus ſit ac ferax, quam ille Hollandiæ: iniquum videbatur, pro ſpatio centum decempedarum agri

Geldrici

Geldrici tantum perſolvere, quantum pro ſpacio centum decempedarum agri Hollandici, longe quam ille fœcundioris. Placuit igitur communi Fœderatorum conſilio, habita magnitudinis ratione & opum ſingularum Provinciarum, certam pecuniæ ſummam ſingulis indicere in commune ærarium quotannis inferendam; *quotam* vulgo vocant. E. G. Si centena florenorum millia in commune ærarium ſint inferenda, Quotæ nomine una Hollandia ſexaginta florenorum millia præſtat; Zelandia decem millia florenorum; reliqua cæteræ Provinciæ, ſingulæ plus, minusve, pro ut magis vel minus ſunt opulentæ. Atque ita ſingularum Provinciarum Ordinibus integrum eſt, quam volunt & ſuæ Provinciæ expedire exiſtimant imponendorum tributorum rationem inire, qua Quotam ſuam præſtare & ſatisfacere communi Fœderatorum Reipubl. poſſint.

Hollandiæ igitur Ordines pleriſque mercibus impoſitis gravibus ſatis vectigalibus; nec tamen illis, ob creſcentes in dies impenſas ſufficientibus: de novis atque aliis ſuperioribus annis cœperunt cogitare: invitatis in eam rem Edicto publico ſubditorum ingeniis: præmio illis ampliſſimo propoſito, qui novi alicujus Tributi ſubditis minimè oneroſi, & Reipubl. utiliſſimi rationem eſſent inventuri.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

SENTENTIÆ.

Extitit tandem non nemo callidus & ingenioſus, qui vectigal ſive Tributum *Chartæ* ſigillatæ eſt commentus (vocant **de Impoſt van beſegelde Brieven**) quod nimirum pendendum eſſet omnis illius Chartæ nomine cui ſigillum Ordinum erat impreſſum.

Volebat ille, ut autoritate publica conſtitueretur, ne qui Codicilli aut Libelli ſupplices ab Ordinibus, Vrbium aut Pagorum Magiſtratibus vel Aſſeſſoribus Curiarum, vel aliis quibuſcunque publicis Collegiis admitterentur, neque in Curiis deſcripta manu forenſia Inſtrumenta litigantium reciperentur, neque à Quæſtoribus Publicis Chirographa (quæ Quitantiæ vulgo vocantur) admitterentur, neque acta à Notariis, Secretariis, Procuratoribus aliiſque publicis perſonis conſignarentur.

Denique ne quæ ejuſmodi Inſtrumenta in judicio ac foro rata haberentur, niſi omnia chartæ, ſigillo Ordinum munitæ eſſent inſcripta: ut Secretarii Vrbium, Pagorum, Curiarum chartam ejuſmodi civibus divenderent, & ſigilli majoris impreſſi nomine aſſes ſex, & minoris nomine aſſes duo pro ſingulis philaris ſive bogis (ut vulgo loquuntur) ab Emptoribus perſolverentur.

Pro

Prout enim majoris vel minoris res eſſent, quarum argumentum deſcriberetur, majoris vel minoris ſigilli uſus eſſet.

Placuit pleriſque Ordinum ingenioſum illud Commentum.

1. Quia modicum erat quod pro philaris ejuſmodi ſingulis chartaceis ſubditis eſſet perſolvendum.

2. Quod pauperes & depreſſæ conditionis homines immunes quaſi eſſent hic & exempti, cum illi vix ejuſmodi negotia aut gerenda aut deſcribenda habeant, in quibus ejuſmodi chartarum poſſit eſſe uſus.

3. Quod ex hoc Tributo plurimum commodi in ærarium publicum poſſet conferri, dum inter civium opulentiores Mercatores, litigantes, contrahentes continuus ac multiplex futurus eſſet earum chartarum uſus.

Erant tamen ex Ordinibus nonnulli, qui quædam adverſus eam exigendi Tributi rationem objiciebant.

I. Quod ejuſmodi ſigilla facile imitando à privatis poſſint exprimi, nec proclive eſſe fraudem deprehendere. Itaque hac ratione periturum facile omnem hujus Tributi uſum.

At vero reſponſum eſt præveniri eam fraudem poſſe, ſi in ſingulis urbibus Secretarii ſingulis ſigillis nomen ſubſcriberent; neque enim tam facile eſſe manum alterius quam ſigillum exprimendo imitari.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

II. Quod ſæpe iniqua ejusmodi chartis Privati eſſent inſcripturi, quibus impreſſum videre *Ordinum* ſigillum quid revera aliud futurum, quam publicam autoritatem iniquitati Argumenti commodare.

Sed reſponſum eſt, aliud longe eſſe ſubjicere, aut ſubtus exprimere Ordinum ſigillum, aliud in ſupremo chartæ margine ad oram id exprimere.

Si ſubjiciatur, videri confirmari, quæ ſupra ſcripta ſunt: ſi vero in margine ſuperiore extet, non alterius rei futurum indicium, quam chartæ publicæ, cujus neceſſarius uſus ſit, in conſignandis illis rebus quæ publicis Magiſtratuum oculis & curiarum judiciis eſſent offerendæ.

Ad oram igitur ſupremi marginis chartarum ſpectari hæc ſigilla debere.

DECRETVM.

Placuit Ordinibus approbare & inire eam tributi exigendi rationem.

EVENTVS.

Placuit etiam aut non diſplicuit ſubditis, cum modicum eſſet illud, quod earum chartarum nomine perſolvendum indicebatur. Magnus tamen pro Republ. proventus erat ob quotidianum (ſicut dictum eſt) & continuum earum uſum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

JUDICIUM.

Inventum profecto ingenioſiſſimum, & cujus in quavis Repub. facilimus poſſit eſſe uſus. Nam autoritate hic publica tantum opus eſt in eo indicendo, & nemo Civium facile illud modicum abnuere poteſt quod venit perſolvendum.

Et ſane, ſi quis accurate excogitet, exiſtimo ad eam rationem in quavis Republ. plura alia nullo negotio poſſe excogitari. Quid ſi enim ut E. G. hoc nunc afferam, in Republ. inſtitueretur ut ſingulæ literæ quibus alii aliis ſe ad hæc aut iſta præſtanda obſtringunt, aut debere ſe aliquid profitentur (obligationes vulgo vocant) vendidiſſe ſe aliquid teſtantur, annis ſingulis de novo, confirmarentur manu Secretarii publici, dorſo literarum, ut loquuntur, hujus rei cauſa inſcripta, niſique id fieret, ut irritæ & invalidæ ejuſmodi literæ haberentur, ac novæ & repetitæ confirmationis nomine aliquid Reipubl. penderetur, majus quid aut minus, pro ut majoris aut minoris momenti eſſet, vel ſummæ literarum ſingularum Argumentum. Haud illibenter ſubditos admiſſuros qualecunque hoc Tributum exſtimaverim, utpote cum utilitate ſua conjunctum, literis ejuſmodi magis magiſque hoc pacto quotannis confirmatis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

DISQVISITIO.

Quomodo imprimis probanda ſint & facile admittantur ea vectigalia, quæ non tam titulo Neceßitatis publicæ quam emendandorum, qui corrupti ſunt, morum imponuntur.

CASVS LX.

Ex Inſtitutis Fœderatorum Belgarum deſumptus.

VRgente publica neceſſitate de novis vectigalibus conſtituendis ſuperioribus annis eſt cogitatum. Inter alia quæſitum: An non in tanta multitudine litium & cauſarum quæ vel Magiſtratibus Vrbanis vel Curiis offeruntur vectigal aliquod à temere litigantibus, titulo corrigendi corrupti Moris, exigendum videretur?

SENTENTIÆ.

Quidam id iniquum exiſtimabant.

I. Enim id ſatis grave eſſe, ſi Actor, aut is in quem agitur in judicio, cauſa cadat. Afflictionem non addendam eſſe afflicto.

II. In vectigalibus imponendis ad id fere attendi, ut ea præſtare maximè neceſſe habeant, quorum florentes res ſunt & fortunæ: Et quantum licet, ab illis abſtineatur, quæ pariter

riter divites & pauperes premunt. Maximè autem & omninò ab illis, quorum onus ſoli paupertinæ & miſeræ conditionis homines ſint ſubituri. Atqui miſeros eſſe qui causâ cadunt. Cur igitur ſolis illis novum vectigal imponeretur? quin verò à feliciter litigantibus id juſtius exigendum videri.

III. Non ad inſtar pœnæ hoc vectigal temerè litigantibus debere aut poſſe imponi. Neque enim hic quicquam mali videri committi, quod pœnam poſſit mereri. Si enim cauſa aut controverſia impedita exorta ſit inter privatos, non tam hoſtes ſæpè æquitatis, quam ignaros juris; quidni ejus finiendæ cauſa ad peritiam & autoritatem Magiſtratuum aut Judicum recurreretur? Vix enim decerni poſſe quis temere litigaverit; id enim totum in animo repoſitum eſſe, quia ſi iniquus ſit, temerè litigaſſe videri. Cætera in eventu ſi quis cauſa cadat, apparere potius infeliciter quam temerè eſſe litigatum. Cui igitur, aut quare hoc vectigal ad inſtar pœnæ imponeretur?

IV. Et profectò, ſi quid imponendum, pœnæ ſatis eſſe; cum, qui ſuccumbunt in Judicio, in expenſas etiam litis, quæ multæ ſatis ac graves ſunt, ſoleant damnari.

Contra alii diſſerebant.

I. Non addi hic afflictionem afflicto; Neque enim cenſeri afflictum oportere, qui non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

accipit quod petiit, non alia de cauſa, quam quia non debebatur. Si quis afflictus hic haberi debeat, eum aut eſſe Judicem, cujus temerè & iniquè intentatâ lite augentur curæ; aut eum, cujus ſive actor ſit, ſive in quem agatur, Jus & Actio in dubium & Controverſiam vocatur.

II. Fruſtra hic in medium adferri, miſeros aut pauperes minimè vectigalibus eſſe onerandos. Litigatores enim, quorum tanta frequentia hodie eſt, opimæ ferè eſſe homines conditionis; raro aut nunquam Pauperem litigare, cum non habeat aut prætendat quicquam, propter quod cum alio contendat. Quid ni igitur præſtituto vectigali velut pœnam pecuniariam illi luerent, qui & meriti eam ſunt & poſſunt ſuſtinere.

III. Quippè meritò imponi pœnam. Ex eventu enim apparere, non tantum infeliciter, ſed etiam iniquè & contra fas eſſe litigatum. Niſi enim contra fas de quibus ſermo eſt, litigarent, non ſuccumberent eorum judicio, quorum eſt jus tueri & juſtitiam adminiſtrare.

IV. Nec ſatis profectò pœnæ eſſe, ſi ad expenſas, factas in litem, præſtandas ſuccumbentes conſtringantur. Hoc enim fieri in ejus gratiam, qui victor in Judicio exſtitit, cujus juſtæ actioni, nihil decedere debet per expenſas, quarum cauſa in ſolo illo eſt, qui iniquam cauſam probandam aut defendendam ſuſcepit. Non-

dum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

dum tamen hic ſatisfactum eſſe Reipubl. quæ iniqua lite intentatâ, veluti læſa debet videri. Vt fur non ſuſtinuiſſe ſatis pœnæ creditur, imò ne pœnam quidem ſuſtinuiſſe, ſi vero Domino reſtituit rem ablatam, niſi etiam exemplo alterius pœnæ aut emendetur ipſe aut emendet alios. Ita hic quoque eſſe cogitandum. Nam vectigali hoc, ut pœna, impoſito, cautiores futuros alios in litibus intentandis. Pro moribus igitur & pro Republ. cum facturum ſit hoc vectigal, cur non admitteretur.

V. Neque novum eſſe hic quandam quaſi conſtitui pœnam: neque enim ignorari poſſe, quid in jure Romano diſertim cautum ſit adverſus temerè litigantes.

DECRETVM.

Placuit igitur decernere & approbare vectigal, quod temere litigantium eſt, vulgo **De Impoſt van ongefondeerde proceſſen/** ſolet appellari.

Eſt autem id quod penditur ab illis, qui coram Magiſtratibus Vrbanis, Curiis, aliiſque Tribunalibus publicis aliis litem intentant, & in judicio ſuccumbunt, pro ut major aut minor ſumma eſt, de qua litigatur, plus minuſve pendi ſolet. E.G. Si florenorum illa ſit quinquaginta, aſſes triginta; Si centum, Sexaginta pendantur; atque ſic porrò.

Sub initium conteſtationis litis, pecunia illa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

curiarum Secretariis perſolvenda eſt ab Actore. Si autem Actor ſuperior cauſa evadat, attritus ille, in quem Actio inſtituta eſt, quique ſuccubuerit, reddere ei cogitur pecuniam, quæ vectigalis hujus nomine Secretariis Curiarum eſt perſoluta.

EVENTVS.

In tanta litium frequentia hæc veluti pœna temere litigantibus impoſita, licet in tanta hominum iniquitate vix corrigantur mores: admodum tamen Reipublicæ ærarium adjuvatur. Licet enim non uterque finis, alter ſaltem obtinetur; & alterius obtinendi forſan intereſt, alterum non obtineri.

JVDICIVM.

Rectè & pro Republ. cenſuiſſe Ordines hic crediderim; Juſtus enim eſt & laudabilis, nec cuiquam ingratus eſſe poteſt titulus emendandorum Morum, qui ſunt corrupti.

Accedit, quod nemo ægrè ferre debeat id Vectigal, quod pendere non cogitur, niſi qui imprudens eſt & iniquus.

Quæ facillima eſt omnium imponendorum vectigalium Ratio.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

INDEX
DISQUISITIONUM POLITICARUM
Hoc volumine comprehenſarum.

CASUS I.
DE matrimonio Principali ſeu Princ. Pag. 3
CASUS II.
Ejuſdem fere, ſed paulum diverſi argumenti. 6
CASUS III.
De juſta, provida, & tempeſtiva ab iniquo & tyranno Principe defectione. 9
CASUS IV.
De induciis cum hoſte ineundis, aut non ineundis. 16
CASUS V.
De arctiore & ſumptuoſo bellico Fœdere ab inferioris potentiæ populo, cum vicino ac longe potentiore Principe ineundo vel non ineundo. 22
CASUS VI.
De Arcibus vel ſtruendis vel non exſtruendis, ad deditas civitates in obſequio continendas. 26
CASUS VII.
Ubi in partes & civilium bellorum factiones Regna trahuntur, aut Reſpubl. quando, & quomodo de principibus Regnorum aut Rerumpubl. viris ſupplicia ſumenda ſint. 32
CASUS

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

CASVS VIII.

Quomodo cum ſubditis Rebellibus, *& iterum devictis agendum ſit.* 40

CASVS IX.

An in delictis, & in quibus adverſus Rempubl. *& leges eſt peccatum proximos conſiliarios &* Mi*niſtros* Principum *mandatum* Principis *excuſet, & præſtare poßit impunitos.* 43

CASVS X.

Quid magis expediat Reipubl. *ſatisfieri ſibi pati ejus nomine, quod in alios prætendit; & nuncium remittere prætenſioni: an verò non pati, ut ſatisfiat, & continuo in alios prætendere.* 47

CASVS XI.

Quomodo Principes *& ſupremi magiſtratus, in domeſticis civitatum controverſiis oblatis, difficili præſertim, & externis bellis impedito tempore, decidendis ad odium partium declinandum, prudenter ſe gerere debeant.* 52

CASVS XII.

Quando & quomodo à ſupremis Magiſtratibus *eorumque miniſtris vel legatis in publ. cauſa adverſus alios proteſtandum ſit.* 57

CASVS XIII.

Si Privilegiis *conceßis ſubditi abutantur, aut ex iis improviſa oriantur mala, quomodo in iis vel tollendis, vel corrigendis gerere ſe debeant* Princi*pes aut* Magiſtratus. 61

CASVS XIV.

An & quomodo quis in Republ. *ad publica con-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

ſilia admotus, conſilii & improſperi eventus teneatur, ejuſque nomine pœnam ſubire debeat. 66

CASVS XV.

Si utrinque aliquid Principes, aut populi, aut civitates prætendant; quo ordine, quaque ratione in dirimendis illis controverſiis ſit procedendum. 71

CASVS XVI.

Quomodo ſe gerere debeant populi, aut civitates quarum modicæ & infirmæ ſunt vires, ubi à vicinis Principibus potentia ſuperioribus, inſigni aliqua injuria afficiuntur. 74

CASVS XVII.

Qua ratione populi, Civitates, Reſpubl. adverſus Principes ſuos, Legibus adſtrictos, nimia adfectantes commodiſsime, ſine invidia ac odio tueri poßit ac conſervare priſtinam debitamque ſibi libertatem. 78

CASVS XVIII.

An ſemper utile ſit in Republ. accuſari nocentes, & puniri, quamquam graviſsimorum ſcelerum compertos. 82

CASVS XIX.

In controverſiis diverſi imperii ſubditorum, quæ ſecum trahunt cauſſam publicam & pacem, quando & quomodo publica privatis anteponenda ſint. 84

CASVS XX.

Cujus Principis patrocinio in dubiis rebus infirmior Reſpubl. tutiſsime ſeſe credere poßit ac debeat. 89

CASVS

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

CASVS XXI.

Quomodo & quando poſt bella civilia ſepulta valere credantur, quæ belli & victoriæ jure à victoribus conceſſa aliis, aliis erepta ſunt. 92

CASVS XXII.

Ubi initum cum aliis publicum ac ſolenne pactum eſt, & in obſervatione ejuſdem pacti multa Reipubl. noſtræ damnoſa experimur; quomodo pro Reipubl. ſalute, nec tamen violata fide, conſiliorum rationes ſint inſtituendæ. 96

CASVS XXIII.

Ubi ob juſtam & gravem cauſſam turbæ à ſubditis excitatæ ſunt, an ideo pœnæ exempti intelligantur. 101

CASVS XXIV.

Quomodo miniſtri Principum & ſupremorum Magiſtratuum agere debeant, ubi in remotioribus locis quædam agenda accipiunt in mandatis, quæ vident & certo intelligunt, ſe non niſi cum maximo & damno & motu ſubditorum poſſe dare effecta. 104

CASVS XXV.

Qua ratione inter multos, aut omnes noxios, de quibuſdam eorum tutiſsime ſumi poſsit neceſſarium ſupplicium. 109

CASVS XXVI.

Qua ratione mala quæ tolli non poſſunt, optimis legibus minora fieri poſsint & conſtringi. 113

CASVS XXVII.

Quando in publicis negotiis ad verba attendendum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

dum, quantumque in iis pro Republ. momentum ſit. 117

CASVS VXXIII.

Quibus mercibus domeſticis in Republ. conſultum ſit vectigalia imponere: quibus non item. 122

CASVS XXIX.

Quam juris dicendi rationem obſervare æquum ſit in ſubditis, ad perſolvenda debita conſtringendis, tempore civilium & externorum bellorum, quibus pleraque vaſtata ſunt, aut ſtatim poſt illa. 124

CASVS XXX.

An, & quomodo & quando liceat belli tempore, cum aliis exorti gerendique in Limitaneo vicinorum, qui Hoſtes non ſunt agro, arces extruere, aut poſitas in eo urbes pro ſecuritate occupare. 132

CASVS XXXI.

An, & quando & quomodo Reipubl. cauſa res privatorum, & poſſeſſiones, ut agros, ædes aliaque hujuſmodi vendicare ſibi poßit Principes aut Magiſtratus. 140

CASVS XXXII.

Quomodo, exorta populi, iniqua aut à tempore aliena petentis, ſeditione ob decreta in nonnullorum gratiam facta, ſalvis illis, ſalvaque autoritate publica, excitata ſeditio ex tempore componi queat ac ſopiri. 147

CASVS XXXIII.

An non extraordinario in caſu oblato extraordinarius conſtitui debeat Magiſtratus, etiam adverſus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

verſus recepta privilegia & leges; ubi ordinaria & conſueta imperandi ratio aut non ſufficit, aut obeſt præſenti neceſſitati. 150

CASVS XXXIV.

Quomodo in Fœderibus, quæ cum exteris aut vicinis Principibus, aut civitatibus aut Rebuſpublicis ineuntur, maxime providendum ſit, non tantum ut leges Fœderis accurate utrinque obſerventur: ſed ut legibus inſeratur caveaturque, ut tam perpetua maneat cauſſa, cui, ut fundamento, innititur fœdus, quam perpetuum futurum eſt ipſum fœdus. 155

CASVS XXXV.

Quo pacto in fœderibus, quæ inter civitates populoſque communis hoſtis arcendi cauſa ineuntur, certamina ambitionis, per quæ uſus ſæpe perit, in mittendis accipiendiſquē auxiliis, commode poſſint præveniri. 159

CASVS XXXVI.

Quomodo inter ſitu & potentia inæquales populos, quos tamen ut vicinos in unum fœdus coire oportet, æqualitatis ratio poſſit inveniri. 163

CASVS XXXVII.

An & quando præſentia quædam bona à Magiſtratibus, ut mala rejici debeant, ubi certus aliquis metus magni alicujus mali eventuri, ſi præſentia bona admittantur.

CASVS XXXVIII.

Qua ratione clandeſtinæ & diſſimulatæ rebelliones aut alia adverſus Rempublicam meditantium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

tium artes, in apertum in tempore poßint produci. 175

CASVS XXXIX.

An nova inſtituta, adverſus receptas priſcis temporibus Leges *introducta, & in* Republ. *aliquot jam annorum uſu obſervata, ad antiquarum Legum dictamen & formam, ſub prætextu quaſi libertatis, debeant mutari.* 179:

CASVS XL.

Pacta & Fœdera publica, *quo tuto iniri poßint & obſervari, quanta cura, quantaque cautione ante omnia expendi debeant eorum mandata qui aliorum principum, aut populorum nomine nobiſcum de rebus arduis agendi decernendique accepere poteſtatem.* 185

CASVS XLI.

Quomodo ex duobus malis minimum eligendum, & quid minimum in adminiſtratione Reipubl. *debeat cenſeri.* 192

CASVS XLII.

Quæ & quomodo vectigalia publica hominibus quibuſdam privatis nomine publico pro certa pecuniæ ſumma, in annos ſingulos in ærarium publicum conferenda, expediat elocare. 198

CASVS XLIII.

Quomodo admittendæ ſint juſtæ etiam querelæ eorum, qui Reipubl. *debent, & debiti flagitant remißionem.* 205

CASVS XLIV.

Quomodo publica res ita privatis elocanda, &

permit-

permittenda ſit, ne ea in fraudem & damnum Reipubl. utantur: quomodo etiam in contractibus, qui ejuſmodi rei nomine cum privatis ineuntur, non ſufficiat finem eorum aſſequi, niſi etiam ad modos innoxios Reipubl., quibus pervenitur ad deſtinatum finem, attendatur. 210

CASVS XLV.

Quomodo graviſſimæ pœnæ in eos ſtatuendæ ſint, qui in minimo alicujus ſceleris gradu deprehenſi nocere poſſunt in infinitum, non aliter atque illi, qui in ſummo ejuſdem ſceleris gradu ſunt deprehenſi: Denique quando pecuniariæ pœnæ inutiles in Republ., & propemodum nullæ ſint. 213

CASVS XLVI.

Qua ratione adulterata moneta, cujus magna jam copia in Rempublicam invecta eſt, cum minimo ſubditorum damno debeat & poſſit prohiberi. 217

CASVS XLVII.

Adverſus ambitum præſertim exterorum, qui ad publicas admoveri cupiunt dignitates, quo potiſſimum remedio ſit opus & quam utiles ac neceſſariæ in Republ. ſint Leges illæ, quibus non tantum pœnæ adverſum malos decernuntur, ſed fit, ut malis, etiamſi tales eſſe velint, non poſſit eſſe impoſterum locus. 220

CASVS XLVIII.

Quomodo in Republ. quædam ſubinde negotia ſe offerant, quæ oblata præſenti potius conſilio expedire utile ſit, quam certum aliquod & perpetuum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

tuum de iis condere decretum : quomodo etiam decreta, certis perſonis, certoque tempori alligata, utiliora longe illis ſint, quæ latius ſe expandunt. 226

CASUS XLIX.

Quomodo minima ſtipendia decerni illis debeant, qui ejuſmodi in Republ. *imponuntur dignitatibus, in quibus non ſtata aliqua ſed maxima induſtria curaque opus eſt; quomodo tamen illis interim abunde poſſit ſatisfieri: denique quæ in univerſum ſtipendiorum ratio eſſe debeat in* Reipubl. *adminiſtratione.* 232

CASUS L.

Quomodo in ſopiendis bellis civilibus, & ſancienda Amneſtia, ſive eorum, quæ interea facta ſunt, perpetua oblivione, attendendum ſit imprimis, ne quis titulus ſuperſit Principi, *cum quo bellum civile geſtum eſt, cujus prætextu aut interpretatione poſtea pœnas iis imponat, quibus Amneſtiæ beneficium debetur.* 237

CASUS LI.

Quomodo, & quare inprimis cavendum ſit, ne ſubditi decretorum, quæ jamjam promulganda ſunt, executionem moliantur ante eorundem à magiſtratu factam promulgationem. 241

CASUS LII.

Qua, præter eam quæ expoſita eſt, cautione inſuper in ſancienda Amneſtia opus ſit:-quomodo ſpeciatim crimina, quæ Amneſtia abolita volumus, exprimenda ſint : Denique *ad quæ in univerſum,*

quo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

quo tutiores Amneſtiæ ſint, ſit animadvertendum. 244

CASVS LIII.

Diviſa civitate per factiones & civilia bella, quod interim ab una parte æs alienum contrahitur: an, eadem civitate unita, ab omnibus deberi intelligatur. 250

CASVS LIV.

Quomodo cavendum, ne ſub prætextu tractationis longæ, cum adverſæ partis delegatis inſtitutæ, publica conſilia & occaſiones rerum gerendarum corrumpantur. 259

CASVS LV.

Quomodo ejuſmodi quædam negotia offerantur, quæ expediat non ſubjicere cognitioni pleni ſenatus, aut vocare in deliberationem; quæ hic laudati præſidis munia ſint ac partes. 262

CASVS LVI.

An delinquentem contra Rempubl. excuſare id poßit, ſi delicti cauſſam non in ſe, ſed in alio fuiſſe oſtendat. 268

CASVS LVII.

Quomodo in adminiſtranda Republ. ex diverſis conſiliis, quorum ſingulis ſuæ ſunt rationes, non ſemper illud eligendum ſit, pro quo militant validißimæ rationes: ſed pro quo maxime militat præſens rerum ac temporum cnoditio, executioni conſilii accommodata. 271

CASVS LVIII.

Quomodo poſt bella civilia inter ſubditos ac prin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

principes exorta, ineundæ ſanciendæque ſint pacificationes; & quanta cura ad earum formulas ſit attendendum. 275

CASVS LIX.

Quomodo in Republ. comminiſci liceat & expediat vectigalia, quæ cum minimo & propemodum nullo ſubditorum onere ſunt conjuncta, & tamen Reipubl. utiliſſima futura. 290

CASVS LX.

Quomodo imprimis probanda ſint & facile admittantur ea vectigalia, quæ non tam titulo neceſſitatis publicæ, quam emendandorum, qui corrupti ſunt morum imponuntur. 296

FINIS.

LUGD. BATAVOR.

Typis PHILIPPI DE CROY,

M. DC. LI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 6